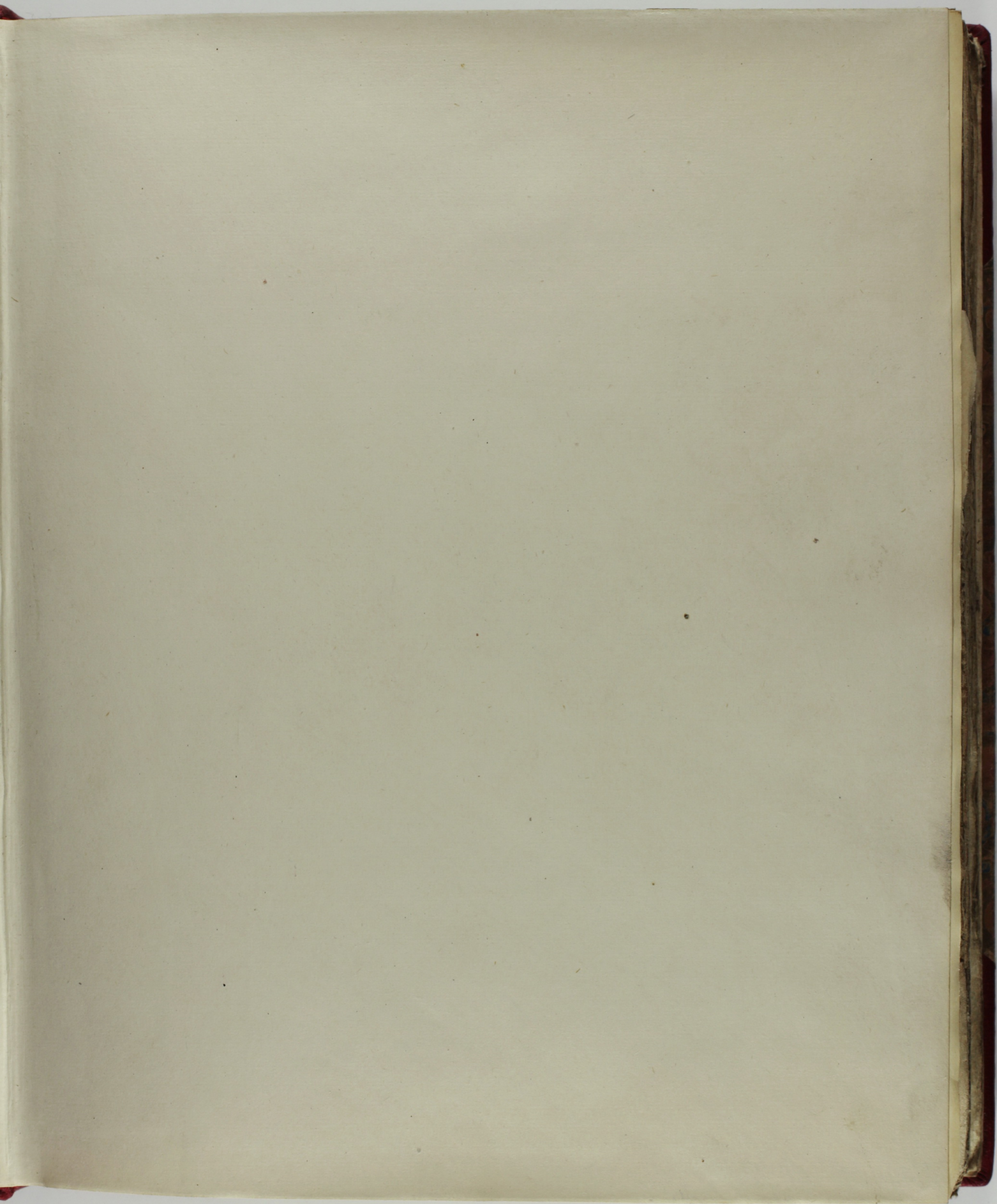
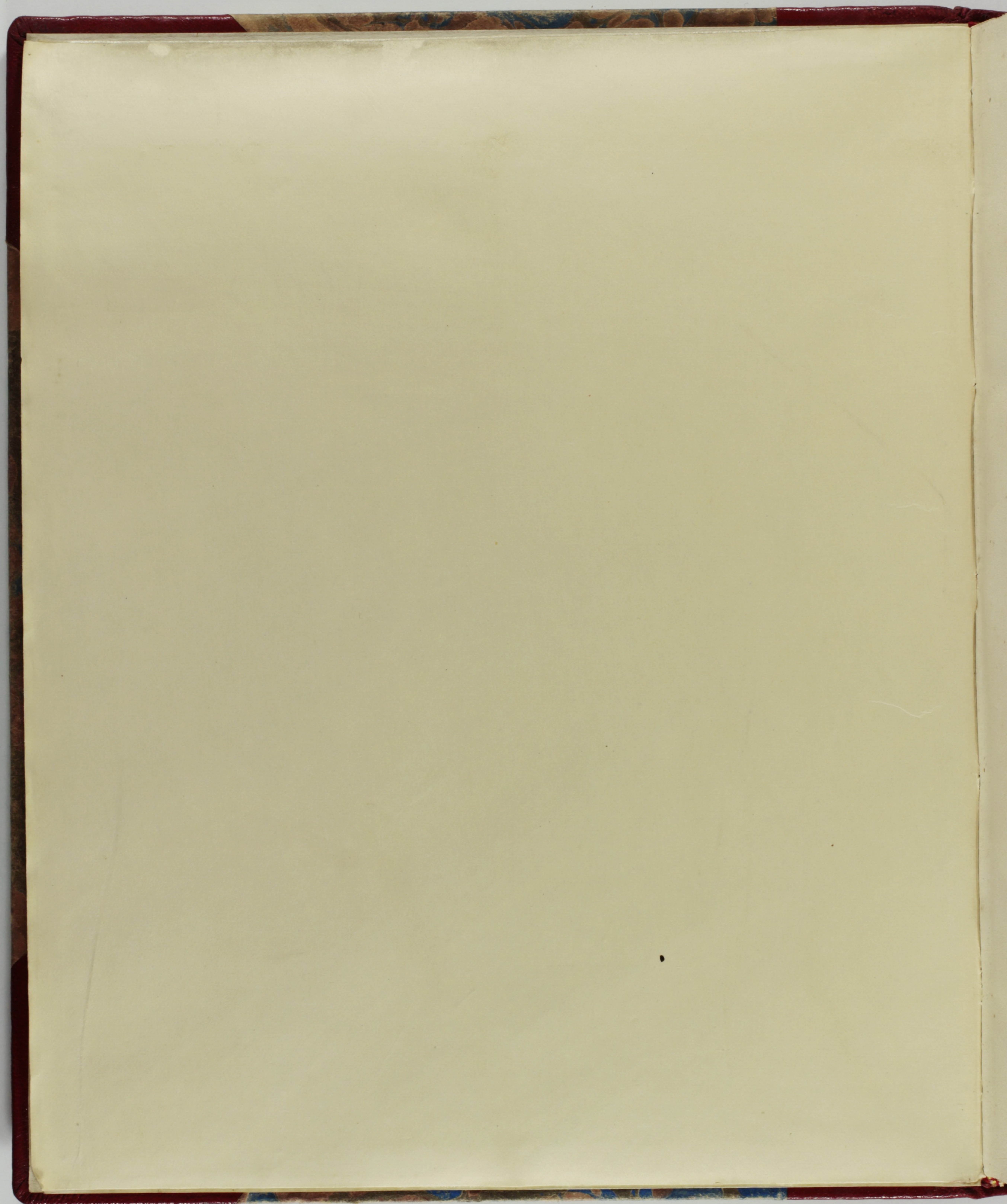
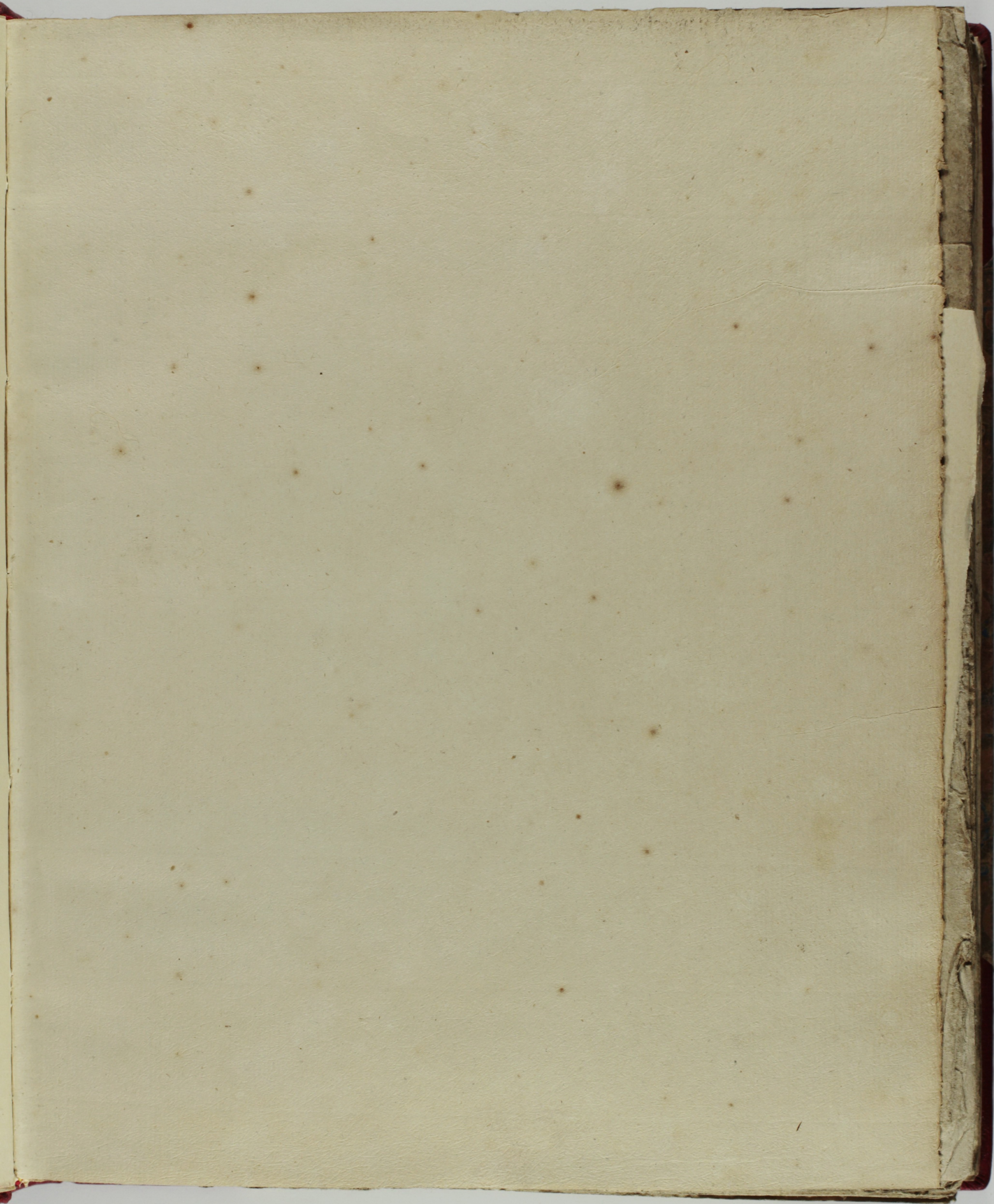

K. 708.

708.

VERSEGHY F.:

MAGYAR GRAMMATIKA

M. Nyelvt.
40
10

MAGYAR GRAMMATIKA

^{avagy}
Nyelvtudomány,

mellyben a' Hazai Nyelvetek sükezes okokra építve Re,
gultai napkeleti nyelvhez illő tanítási renddel mind is pontosan
előtejeztessék.

A' Magyar Nemzet Országos Kaimára.

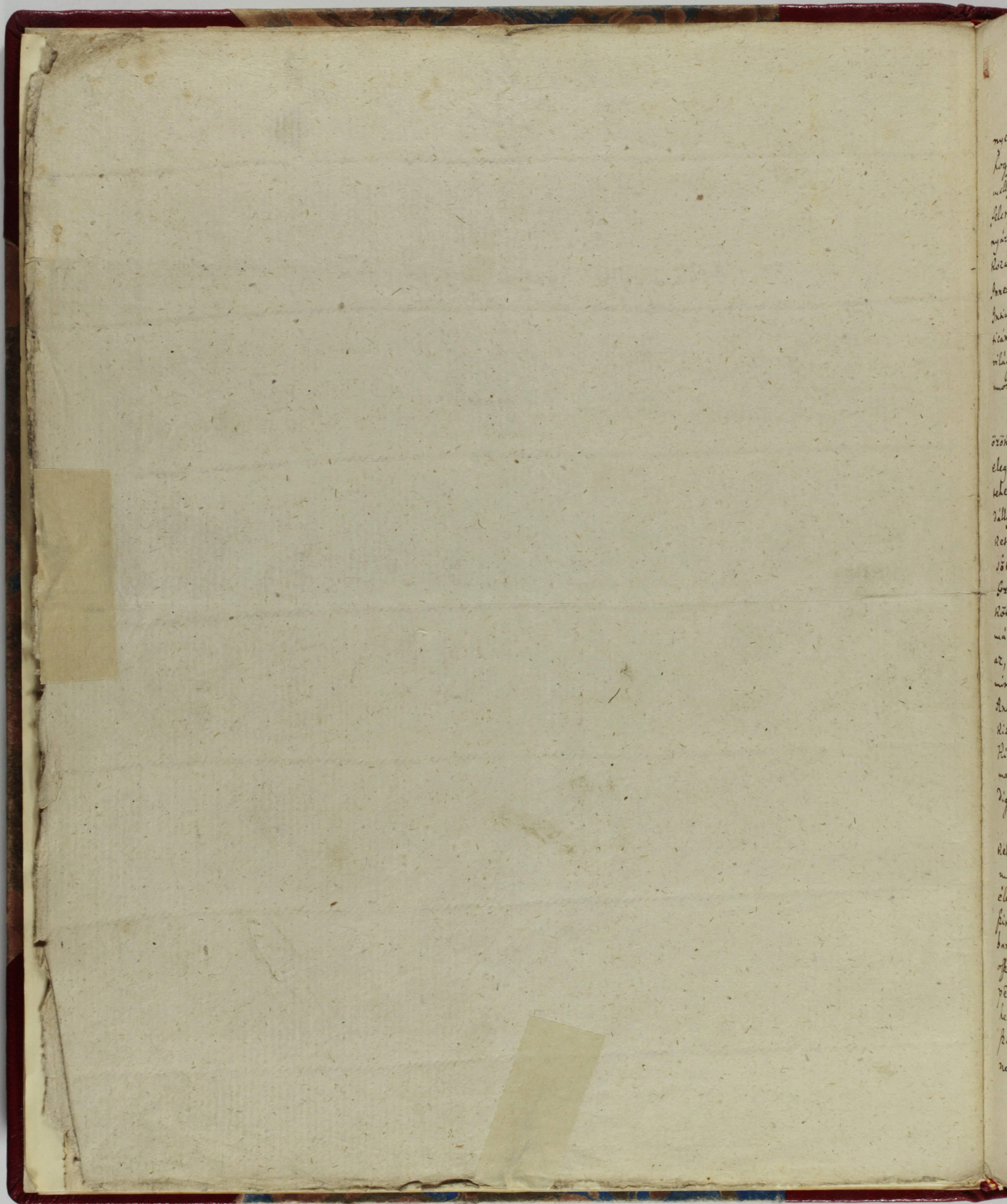
Ö. Csáfrán Királyi Felügyelői Kegyelemes Engedéllyel.

6/ Aug.

Pudán

A' Királyi Magyar Univerzitás' betűivel. 1820

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

my
log
well
feller
my
Rosa
Ine
Ine
Kia
nia
ma

öron
eleg
teke
dall
Re
sö
Gr
Rö
ma
ar
ma
Ar
Kia
Pi
ma
Dig

kel
u
el
pi
ba
off
pe
he
R
ne

Az Olvasóhoz.

2

Az egymással ellenkező ideg fordáson, és önkényes vélemény: nyert úgy öfveravartán egynekány ektendőtül fogva Nyelvünköt, hogy Grammaticáinak fájma már karminernál is többre megy, mellyen egymástól több minvlti dologban külvömböznek. A' sokféle felekezések tehát lekereslen lévén meggyektetni, nem vlt bizony: nyára egyéb látta, hanem hogy Nemzetünknek sünderesebb gondolat: korán része nyelvénél művelésében a' Filozófiához folyamodgyon. Innen történt, hogy a' Felsőleges Helytartó Tanács ama' Kegyelmes Intimátumában Ad: 21. Januar. 1814. N. 25542. ta' Magyar Gramma., +mellyel ticánál Plinim szerint való Kidolgozását réám bívni méltóztatott, világos körkél megírvánnya, hogy e' munka látározott Principi: munda írtessék.

Mely tíftelettel nem külvömben, mint kü engedelmességgel, és örök háladassággal vevén e' nekem finte oly dűcsösséges, mint elegendőképen böcsülhetetlen Meghívást, azonn ipacodtam tellyes tehetségemmel, hogy Nyelvünk' művelésénél és előmenetelénél aka, dallyait felkeressem, mellyek körös a' Nyelvnek tanítására néve kettő találtam legfőbbnek. Az egyik az, hogy Grammaticáinak, sőt még sok egyéb Rönyvkerzőnk is, meg nem tudnak a' Deák Grammaticáinak és Syntaxisnak nyomaival való, mellyek nyelvünk: kör már is annyi karinizmussal folytatlyán, hogy Magyarul egy, mást allig értjük, ha csak Deákul nem tudunk. A' másik akadály az, hogy Grammaticáinkban Paradigmáknak, mellyekből az Ifjúság, mint fő példából a' többi pravatál banni tanullyon, finte az Anomalumok válfatának, vagy legalább olyan pravat, mellyek a' kisebb felekezésekhez, mint Rivételnek avagy exceptiók tartoznak. Hicoda tanulhatná meg vallyon a' Deák nyelv az olyan Grammaticából helyesen, mellyben az amo, doceo, lego és audio paradiqmák helyett a' possum, fio, uolo, fero igék állanak?

Mivel minden tudományos Rönyvnek képfítésében az Egéket kell előre átvizgálni, rendbe fedni, és egy fő terínt alá venni, minekelőtte ideg részeinek Kidolgozásához fogunk, mellyek az élesek, finte minvlt a' terítül a' tagok, az egék tudománytúl se: firt: nem kevés munkámban, sőt karminer ektendőbéli fájadságom, ban felt nekem az, hogy nyelvünkben a' pravatot felekezésekre offam, a' legfájmosabb felekezettül a' fő regulátot, a' többiktül pedig a' Rivételnek Rölesönörzem, és hogy még a' fő felekezerek: kez tartozó pravat körül is paradiqmáknak olyanokat válf: kark, mellyekben semmi legfájosabb rendhagyás avagy anomalia nem találtatik.

Melly

Melly helytelen példázat a Magyar nyelvnek tanításában
a Deák Grammatica és Syntaxis, csak az ítélni meg voltálá-
pen, hi a napnyugoti és a napkeleti nyelvek között való mi-
volti különbségeket ábrázolni, és mindkét emberi nyelvben a
nemzeti része az emberi nyelvnek mielőttához tartozó résztől
helyesen megválasztani tudgya. Már a Grammaticában is akadnak
elő főmos nemzeti ségek, mellyek a tanításnak módgyát a Ma-
gyarban a Deáktól mellesé elválasztják, ha csak egyébként in-
dent öfvezavarani nem akadnak: de a Syntaxisban, melly minde-
nki emberi nyelvnek a nemzeti lelke, olly mellesé távozik anya,
nyelvünl a Deáktól, sőt még a többi napnyugoti nyelvektől
is, hogy mikélyt ezeket követi, aonnal nevésségek fókátlan-
ságot, és érthetetlen természetlenségeket is fűl. Ezeknek el-
távolítására elkerülhetetlenül püldégeket ítélem, hogy a ka-
tározott Principiumokra épített Grammaticában a Syntaxis
olthaképen előtejeztesen, mellynek fogathozása a Latiniz-
musoknak mindedig egyetlen Egy forrása volt.

Hogy a Principiumokkal a Tanító Utak bővebben megös-
merkedhesseken, Kénytelen voltam Analyticumot Deáktól kidol-
gozni, itt pedig a Nemzeti Osztolák főmára anyanyelvünlkönn
ugyanazokat a jegyzéseken fókafókúnt elő adni. A Deák
Grammaticában a Reguláknak talán két harmad része is csak
arravaló, hogy a Tanító Utaknak világosságot és könnyebb-
séget feerezzen: és Anyanyelvünl ne legyen arra érdemes,
hogy Grammaticájában reguláinak okait és principiumait a
Tanító Utak minden mellékfázadság nélkül olvasgathassák?
Akadnak rözüllők, kik a Principiumokat, amint a Filozofia-
nak és a Filológiának kútforrásiból rendre erednek, systemá-
ba foglalva olvasni kívánják, a Nemzeti Múzeum nevében
tett Négy Kérdésre való Feleletemet ajánlom, melly az idén
a Királyi Magyar Universitas betűivel közre bocsáttatott.
Költ Budánn Kéne Mikály, napján 1818. ekeendőben.

Verseyh Ferencz,
az Epergomi Érsek megye-
nek Pajja, a Kép Mes-
terségeket és a Filozo-
fiának Doctora.

3

A'
Nyelvtudományban előkerülő kérdésekről
Tajstoma.

Előfő a Tanító Urakhoz:

1. §. A' nyelv művelésnek mivolta, módja, és célja a' közösabb
Európai nemzetek példáiúl. A' 1. old.
2. §. E' példák szerint kell nekünk is anyanyelvünköt művelnünk. A' 2. old.
3. §. A' nemzeti csinosításnak tárgya. A' 2. old.
4. §. A' nyelvnek, hogy a' nemzeti csinosításnak előzője lehet,
sen, értelmesnek, és érzékenynek kell lenni. A' 4. old.
5. §. A' koros egyformaságnak kell benne uralkodni. A' 5. old.
6. §. A' talpigazságok, melyekre a' nyelv művelés épített. A' 6. old.
7. §. Tevelgyései azoknak, kik a' nyelvet nem a' csinosítás' ép:
közének, hanem fő dolgnak nézik. A' 7. old.
8. §. A' nemzetnek, és a' nyelvnek gyermekkor. A' 8. old.
9. §. A' hadakozások, a' népeknek költözöködései, és a' keresetek
hadak a' nemzeteket nyelveikkel együtt megvegyítették. A' 10. old.
10. §. A' régi könyvek, melyek a' nyelvnek ifjú korából reánk
maradtak, a' nyelv művelésben útmutatók gyanánt nem
szolgálhatnak. Telelet az ellentéző állításra, mely a' deák
nyelvnek példájára épített. A' 12. old.
11. §. Az idegen nyelvet szerint nem lehet a' Magyar csinosíta:
ni a' nélkül hogy nemzet tulajdonságai meg ne romol;
lyanak. A' 17. old.
12. §. Az új kavarnak kókolásából a' nyelv művelés nem áll, sőt
ezt amarkorok gyarapodása még akadályoztatja, mivel
a' nyelv más fészkekorára jutott, és mivel a' nyelvcsinos:
ságos nem a' pusztá kavarnak, hanem a' synonymumokban,
sem abban nem kell keresni, hogy mindenik tárgynak
különös neve legyen. A' 21. old.
13. §. Az új kavarnak fűzítésében fűzadó felekezetenek
ideg ágai, így mint a' Puristák, az új gyökekkavarnak
kókolói, az érthetetlenül és foghatatlanul formált fűzma,
zék kavarnak gyarapítói, az öfveten idegen kavarnak
betű szerint való fűzítói, az affonyi nemnek fűzfűzői,
és a' megavult, vagy a' megyebeli kavarnak barátjai. A' 27. old.
14. §. A' józan éfnek útmutatása szerint, a' nyelv művelésnek ad
kell célozni, hogy az egyformaságnak, avagy analogiának
segédelmével a' nyelvnek értelmesége, és érzékenysége kö:
könségesen gyarapodjon. Az egyformaságnak három fő
törvénye. A' 28. old.
15. §.

15. §. A' könyomozás, avagy etymologia, és a hangrend, avagy euphonia az egyformaságnak fő efelsozei. A' 38. old.
16. §. A' rözszerűség értelmességhez az érzékenységnél is oda kell még a' művelendő nyelvben járni. Az emberi nyelv képszerűsége három garádicsa. A' 40. old.
17. §. Az egyformaságnak az írásban, avagy az orthographiában is el kell terjedni, hogy a' művelt nyelv rözs kapcsolathozjusson. A' legtökéletesebb orthographiának regulái az ármeltyik emberi nyelvben. A' 41. old.
18. §. Befejezés. A' 45. old.

A'
Magyar Nyelvtudomány
I. Rése. A' könyomozás.

I. Kérdés. A' Magyar Betűkről.

1. §. Hány betűje van a' Magyaroknak, és mikép kell azokat egyen, kint nevezni, avagy ejteni? A' 49. old.
2. §. Mikép oktatnak fel a' betűk általában? A' 50. old.
3. §. Mikép oktatnak fel a' hangzó betűk? A' 50. old.
4. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 51. old.
5. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 54. old.
6. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 55. old.
7. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 56. old.
8. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 57. old.
9. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 58. old.
10. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 59. old.
11. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 60. old.
12. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 61. old.
13. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 62. old.
14. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 63. old.
15. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 64. old.
16. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 65. old.
17. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 66. old.
18. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 67. old.
19. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 68. old.
20. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 69. old.
21. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 70. old.
22. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 71. old.
23. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 72. old.
24. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 73. old.
25. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 74. old.
26. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 75. old.
27. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 76. old.
28. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 77. old.
29. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 78. old.
30. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 79. old.
31. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 80. old.
32. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 81. old.
33. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 82. old.
34. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 83. old.
35. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 84. old.
36. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 85. old.
37. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 86. old.
38. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 87. old.
39. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 88. old.
40. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 89. old.
41. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 90. old.
42. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 91. old.
43. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 92. old.
44. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 93. old.
45. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 94. old.
46. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 95. old.
47. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 96. old.
48. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 97. old.
49. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 98. old.
50. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 99. old.
51. §. Mikép oktatnak fel a' mássalhangzó betűk? A' 100. old.

II Kérdés

II. Fejezet. A' Magyar Írásmód a' hangrend szerint való formálódásáról, és névéről.

10. §. Minémű regulák alá veti a' nemzeti hangrend a' Magyar Írásmód formálódását általtyában? A' 64. old.
11. §. Hányféle Írásmóddal él a' Magyar nyelv? A' 66. old.
12. §. Mirep támadtak e' Írásmód a' Magyar nyelvben? A' 69. old.
13. §. Mirell a' főképző betűkről és főtagokról külsőképpen tudunk? A' 71. old.
- Jegyzés az új Magyar Írásmód üdőtlen sokoldalúságáról, mely a' főformálódásnak reguláit még a' tanuló ifjúságban is külsőre: szeretnek tekni. A' 71. old.
14. §. Mirep osztanak fel a' főképzőket a' hangrendnek törvényei szerint? A' 72. old.
- Jegyzés a' főképzőknek hangokról, melyekre nézve nyelvünk pontos hangrendtartását az írók, és a' hangeggyeztetők költők méltatlanságul megtagadják. A' 74. old.
15. §. Hányféle az ama' főképzők, melyek a' Írásmódban, mintkor hozzájuk függőzetnek, változást okoznak? A' 74. old.
16. §. Mirell kell az olyan főképzőket, melyeknek értelme világos, az olyanoktól megkülönböztetni, melyeknek értelme homályos? A' 75. old.
17. §. Micsoda különbség van a' főképzők, és a' puszta végzők között? A' 76. old.
18. §. Mirell az előképzőkről tudunk? A' 77. old.
19. §. Mirell értünk a' Írásmód formálódásában a' hangrendtartó betűk által? A' 77. old.
20. §. Micsoda regulák szerint kell a' Magyar Írásmódot ösztönni? A' 78. old.

III. Fejezet. A' neveknek formálódásáról.

21. §. Hányféle a' neveknek formálódására szolgáló együgyű főképzők? A' 80. old.
- Jegyzés a' főképzőkről való tanításnak külsőleges volta. A' 80. old.
22. §. Mirell tudni a' valóságos együgyű főképzőkről e, é, i, í, né, nyi? A' 81. old.
23. §. Mirell tanít a' főképzők a' béli, évi, féle és fi rendhagyó főképzőkről? A' 86. old.
24. §. Minémű regulák alá vannak vetve a' formáló Írásmódok, forma, fő és való? A' 87. old.
25. §. Melyek a' neveknek két ígű, és világos értelmű képzői? A' 88. old.

26. §. Mellyen a neveknek két ági, de homályos értelmű Röp:
zói: A' 96. old.

27. §. Mellyen a neveknek két ági, és minden értelmű nélkül
kürölködő pufka végzése: A' 99. old.

28. §. Mellyen a neveknek három, és öt ági, és világos értelmű
képzői: A' 99. old.

29. §. Mellyen a neveknek öt ági, és minden értelmű nélkül
kürölködő pufka végzése: A' 101. old.

IV. Fejezet. A' többes főnév formálásiáról a nevekben:

30. §. Minémű regulán képzik az olyan neveknek töb:
bes főnév formálási, mellyen mássalhangzóval vég:
ződnek: A' 102. old.

31. §. Vannak nevek, mellyen a többes főnév formálási:
ban az imént előadott regulánál eltérnek: A' 104 old.

32. §. Mellyen ama' nevek, mellyen az ok, ek, ök képzést meg:
tartják, de egy főtaggal rövidebben lépnek: A' 104. old.

33. §. Minémű formálódik a többes főnév az alom és elem vég:
zésű, a hasonlító, és a képződő nevekben: A' 106. old.

34. §. Mellyen ama' nevek, mellyen a vonást a többes főnévben
elvetik: A' 106. old.

35. §. Mellyen neveknek ad a közönséges formát a többes
főnévben az és ek képzést: A' 107. old.

36. §. Minémű formálódik a többes főnév a hangzóval végződő
nevekben: A' 109. old.

37. §. Minémű kivételül alá vannak vetve az i és é vég:
zésű: A' 110. old.

38. §. Micsoda rendhagyók vannak a többes főnév nézve
az ó és ő végzésű nevek között: A' 111. old.

39. §. Micsoda rendhagyók vannak a többes főnév nézve
az ü és ű végzésű nevek között: A' 111. old.

Jegyzet a tanításban való rendtartásról, melly a Deák
rendet elhagyja; a pontosságul, mellyel a többes főnév
meghatározatát; és ama' hibák gyökérjavátul, mellyen
a v közbevetés gyökérbetű gyantát ragasztat. A' 112. old.

V. Fejezet

V. Fejezet. A' névragasztásról.

5

40. §: Mit értünk a' névragasztás által? A' 114. old.
41. §: Mire kell a' névragasztásban különösen ügyelni? A' 115. old.
42. §: Mit kell a' névmutató kicsikaról a' névragasztásban tudnunk? A' 117. old.
43. §: Hányféle névragasztás van a' Magyarban? A' 117. old.
44. §: Melyik az első névragasztásnak fő példája? A' 118. old.
45. §: Melyik a' második névragasztásnak fő példája? A' 119. old.
46. §: Micsoda kivétel alá van vetve a' két első névragasztásban az egyes főnévi főnévragasztás? A' 120. old.
47. §: Melyik a' harmadik névragasztásnak fő példája? A' 121. old.
48. §: Melyik a' negyedik névragasztásnak fő példája? A' 122. old.
49. §: Micsoda kivétel alá van vetve a' harmadik és negyedik névragasztásban az egyes főnévragasztás? A' 123. old.
50. §: Hát ama' ragasztásokkal, melyek az európai nyelvekben a' névhatározóknak szoktak megfelelni, mikor kell bízni? A' 124. old.
51. §: Melyik a' névhatározó ragasztásnak első fő példája? A' 124. old.
52. §: Melyik a' névhatározó ragasztásnak második fő példája? A' 125. old.
53. §: Melyik ugyanannak harmadik fő példája? A' 126. old.
54. §: Melyik ugyanannak negyedik fő példája? A' 127. old.
55. §: Micsoda kivétel alá van vetve az állagító állagító? A' 128. old.
- Jegyzések. 1.) A' névmutatóról avagy artikulusról. 2.) A' névragasztásról a' nevezővel való különbségről. 3.) A' főnévről a' ragasztásról való különbségről. 4.) A' ragasztásról a' főnévről való különbségről. 5.) Hogy a' névhatározó ragasztások a' többiekkel nem különbségek. 6.) Az egyes főnévragasztásról a' többiekkel való különbségről. 7.) Hogy az e' genitívus nem lehet. 8.) Hogy a' magyar genitívus utánnál álló birtokos névvel a' birtokos nem lehet. 9.) Mikor kell a' birtokos nevében a' birtokos elvi? 10.) A' többes főnévragasztásról a' ragasztásról a' és et nem lehet. 11.) Az állagító ragasztásról. A' 129. old.

VI. Fejezet. A' Névhatározóról.

56. §: Mi, és hányféle a' névhatározó? A' 128. old.
57. §: Melyek az eredeti névhatározók, melyek a' nevező esetén utánnál állanak? A' 129. old.
58. §: Melyik eredeti névhatározóról állanak ragasztó nevek utánnál? A' 129. old.
59. §:

59. §. Mellyen a kölesönörön névhatározók? A' 140. old.
60. §. Az íghatározók közül mellyek tartoznak ide? A' 142. old.

VII. Kérdés. A' Rámnevekről.

61. §. Mi és hányféle a Rámnev? A' 140. old.
62. §. Mellyen a sarkpámon, és mit kell rólok észre vennünk?
A' 140. old.

63. §. Mellyen a rendpámon? A' 145. old.

64. §. Mellyen a helyrendpámon? A' 146. old.

65. §. Mellyen az opti pámon? A' 146. old.

66. §. Mellyen a gyűjtő pámon? A' 147. old.

Jegyzés az egy Rámnévről, és a Deák vagy Német többes
Rámnak a sarkpámon uraim való helyesen majmározásáról. A' 147. old.

VIII. Kérdés. A' Biztosos nevekről formálásról.

67. §. Mit értünk a biztosos nevek által, és mit kell azokról tud-
nunk? A' 151. old.

68. §. Mellyen a biztosos nevekről képzői? A' 152. old.

69. §. Mit értünk a nyomasító változás által, és mikoroda regulák alá
van vetve? A' 154. old.

70. §. Milyen kiván a tot, tét, töt képző közbevetést? A' 155. old.

71. §. Mellyen a rendkövető biztosos nevek formálásának fő jel,
dai? A' 156. old.

72. §. Milyen lehet a két vagy több pótagból álló nevekről többes
Rámú biztosos képzőt megkönnyíteni? A' 159. old.

Jegyzés, mellyben megmutatjuk, hogy a j betű nem a biztosnak,
sem a mutató formájának béklyegbetűje nem lehet. A' 160. old.

IX. Kérdés. A' rendhagyó biztosos nevekről.

73. §. Hányféle a rendhagyó biztosos nevek? A' 166. old.

74. §. Mellyen ama' rendhagyó biztosos nevek, mellyek a formá-
lásban a regulától eltérőnek? A' 166. old.

75. §. Hányféle ama' biztosos nevek, mellyek az atl vagy etl
többes Rám miatt a regulától eltérőnek? A' 168. old.

76. §. Mikoroda fő példák szerint kell az alom és elem végzési
nevekről biztosossá formálai? A' 169. old.

77. §. Mikoroda fő példák szerint kell az olyan nevekről biztos-
ossá formálai, mellyek a többes Rámban a vonást el-
vetik? A' 169. old.

78. §. Mikoroda fő példák szerint kell ama' nevekről biztosossá
formálai, mellyek másalkhangjával végződve, községes
pótagból a többes Rámban atl, etl képzőt kívánnak? A' 170. old.

79. §. Mireg formálatnak az o és ö végzésű neveknek biztosos, 6
sai, melyek a többes főmban v vagy j közbevetést kívánnak?
A' 171. old.

80. §. Mireg formálatnak biztososai ama u és ü végzésű
neveknek, melyek a többes főmban u vagy ü képzőt ké:
válnak? A' 172. old.

81. §. Miben távoznak el a rendtől a fi, li, és di neveknek biz:
tososai? A' 173. old.

82. §. Hányfélel ama' nevek, melyek a biztososokban a nyomos:
ító változása névve a rendet elhagyják? A' 174. old.

83. §. Minemű fő példák perint formállyal biztososaitól a kö:
zépkurtító nevek? A' 174. old.

84. §. Mireg formállyal biztososaitól a rendhagyó nevek: lé:
len, vehem, tehér és mag? A' 175. old.

85. §. Micsoda nevek kerülnek a nyomosító változást képzőitől
miatt? A' 176. old.

86. §. Minemű végzésű nevek kerülnek a nyomosító változást? A' 177. old.

87. §. Vannak még nevek, melyeknek biztososait a főtlés
nyomosító változás nélkül formállyal? A' 180. old.

Jegyzés ama' talpigazságokról, melyekre a nyomosító vál:
torásról való regulán építettek. A' 180. old.

X. Fejezet. A' biztosos neveknek ragasztásáról.
88. §. Miben különbözik a biztosos neveknek ragasztása a közon:
ségesektől, és lányféle? A' 181. old.

89. §. Melyik a biztosos ragasztásnak első fő példája? A' 182. old.

90. §. Melyik a biztosos ragasztásnak második fő példája? A' 183. old.

91. §. Melyik a biztosos ragasztásnak harmadik fő példája? A' 184. old.

92. §. Melyik a biztosos ragasztásnak negyedik fő példája? A' 185. old.

XI. Fejezet. A' Névpostolóról.
93. §. Mit és lányfélel a névpostolóról. A' 186. old.

94. §. Melyek a kemélyes névpostolóról, és mireg ragasztatnak? A' 186. old.

Jegyzés a' mi és ti fővel a' min és tin névpostolóról helyen. A' 187. old.

95. §. Mire kell még a kemélyes névpostolóról ragasztásában mi:
gyázni? A' 188. old.

Jegyzés az önnön főről. A' 190. old.

96. §. Melyek az eredeti névhatározókból képződő kemélyes név:
postolóról? A' 190. old.

97. §. Melyek a kölesközön névhatározókból képződő kemélyes
névpostolóról. A' 192. old.

98. §. Melyek a vízpartos, és a határozatlan kemélyes névpostolóról?
A' 193. old.

99. §.

p. xvii.

99. §. Mellyen a bizonyos névpótolók? A' 190. old.
 100. §. Mellyen a mutató névpótolók, és mikép ragasztatnak? A' 194. old.
 101. §. Mellyen a kérdő névpótolók? A' 195. old.
 102. §. Mikép ragasztatik a mi névpótoló? A' 195. old.
 jegyzés a míg és még kavakról. A' 195. old.
 103. §. Hát a többi kérdő névpótolók mikép ragasztatnak? A' 196. old.
 104. §. Mellyen a összehasonlító névpótolók? A' 197. old.
 105. §. Mik és hányféle a határozatlan névpótolók? A' 197. old.
 106. §. Mellyen a határozatlan gyököznév-pótolók? A' 197. old.
 107. §. Mellyen a formálatlan határozatlan névpótolók? A' 198. old.
 108. §. Mellyen az örvényen határozatlan névpótolók? A' 199. old.

XII. Fejezet. Az igéknek neveiről és formálásáról.

109. §. Mi az ige, és hányféle? A' 200. old.
 110. §. Mikéll az igéknek a gyökeiről, vagy az anyaközül eke
 vennünk? A' 202. old.
 111. §. Mikéll általában az igéknek képzőiről tudnunk, és mellyen
 ezek közül az egyszerű képzők? A' 204. old.
 112. §. Mellyen az igéknek két ági eleven képzői? A' 207. old.
 113. §. Mellyen ama két ági képzők, mellyen új formálásra nem al-
 kalmasok? A' 212. old.
 114. §. Mellyen az igéknek három ági képzői? A' 215. old.
 115. §. Mellyen az igéknek öt ági képzői? A' 224. old.

XIII. Fejezet. Az igeragasztásról általában, és a Van ige- ragasztásáról különösen.

116. §. Mi az igeragasztás, és hányféle formája van? A' 228. old.
 117. §. Hányféle mód van az Magyar igeragasztásban? A' 229. old.
 118. §. Hányféle üdö jelentetiről az igeragasztásban? A' 230. old.
 119. §. Hányféle személy és szám van a Magyar igeragasztásban?
A' 231. old.

120. §. Minémű renddel függestennek a ragasztások az ige-
 ler? A' 231. old.
 121. §. Mikép ragasztatik a Van ige? A' 232. old.
 122. §. Mikép ragasztatik a személytelen Van ige? A' 234. old.

XIV. Fejezet. A rendkövető igéknek ragasztásáról.

123. §. Hányféle ragasztása van a rendkövető igéknek? A' 235. old.
 124. §. Minémű ragasztásokkal fejeztetik ki az igékben a jelentő
 módokat jelölő üdöje? A' 236. old.
 125. §. Micsoda regulák szerint kell a jelentő módokat jelölő ü-
 dőjében a nyomozó ragasztások az ige-
 lerhez függesztetni?
A' 237. old.

Jegyzés a gy hangról eredetiről. A' 238. old.

126. §: Micsoda kivétel alá vannak vetve a két mássalhangzó
betűvel végződő ige? A' 238. old.
127. §: Micsoda kivételi fennvétel az egyébként rendkövető igeikben
a jelenlévő időnek egyszer főmű második fennéltje? A' 240. old.
- Első jegyzés ama helyteleniségről, mely az s. f. z. végzésen után a'
második fennéltjén ~~szóval~~ f. betűvel alakja formáltni. A' 241. old.
- Második jegyzés a c. és cs hangokról a parancsoló módban. A' 242. old.
128. §: Minémű ragasztéssal fejeztetik ki az igeikben a jelentő
módnak elmúlt ideje? A' 242. old.
129. §: Minémű ragasztéssal fejeztetik ki az igeikben a jelentő
módnak elmúlt ideje? A' 244. old.
130. §: Micsoda regulán szerint történnek a jelentő módnak elmúlt
idejében a körbevetések? A' 244. old.
131. §: Milyen formálatik a régen múlt idő? A' 246. old.
132. §: Milyen formálatik a jövőre, idő? A' 247. old.
133. §: Minémű ragasztéssal fejeztetik ki az igeikben a kívánó
módnak jelenvaló ideje? A' 248. old.
134. §: Milyen formálatik a kívánó módnak elmúlt ideje? A' 248. old.
- Jegyzés a kívánó módnak jövőre idejéről. A' 249. old.
135. §: Minémű ragasztéssal fejeztetik ki a parancsoló és ráparancsoló
módnak jelenvaló idejei? A' 249. old.
136. §: Minémű regulán szerint kell a nyomósító ragasztéssal a pa:
rancsoló módban a t. végzéshez fűggeszteni? A' 252. old.
137. §: Minémű regulán szerint történik a parancsoló módban az
egyszer főmű második fennéltnek rövidítése? A' 254. old.
138. §: Minémű ragasztéssal fejeztetik ki az igeiknek határozatlan
módja? A' 256. old.
139. §: Minémű ragasztéssal fejeztetik ki a reflexülőköt, és az állapot,
jegyzőköt? A' 257. old.
- Jegyzés a supinamódról. A' 258. old.
140. §: Melyik az igeragasztáson harmadik formája? A' 258. old.
141. §: Milyen ragasztatnak a fennvétel ige? A' 262. old.
- Jegyzés a harmadik formának helyteleniségről, és a rendszeren,
ségekről, melyek belőle a nyelvben támadnak. A' 265. old.
- XV. Fejezet. A' közejtűztítő, és a rendhagyó igeiknek
ragasztásáról.
142. §: Milyen és hányféle a közejtűztítő ige? A' 284. old.
- Jegyzés, melyben a kurtító ige előadatik. A' 284. old.
143. §: Melyek a kurtító igeragasztáson fő jelölői? A' 285. old.

144. §. Minémű regulák szerint formállyán a parancsoló módor
a g. l. z. végzésű Ruktó ígér? A' 287. old.
145. §. Mellyen a l. és z. végzésű Ruktó ígér? A' 290. old.
146. §. Minémű regulák szerint formállyán a parancsoló módor a
l. és z. végzésű ígér? A' 291. old.
147. §. Hányféleképpen a rendhagyó ígér? A' 292. old.
148. §. Mellyen ama rendhagyó ígér, mellyekben az sz végzés gyö:
Rékbetű? A' 293. old.
149. §. Miben távoznak el az if és ef fő példánktól a többi
sz végzésű rendhagyó ígér? A' 296. old.
150. §. Mellyen a rendhagyó ígér, mellyekben az sz végzés d helyen
áll? A' 298. old.
151. §. Mellyen ama fél rendhagyó ígér, mellyekben az sz végzés
a d betű helyen áll? A' 302. old.
152. §. Mellyen a rendhagyó ígér, mellyekben az sz végzés z betű
helyen áll? A' 303. old.
153. §. Mellyen a hangzóval végződő rendhagyó ígér? A' 304. old.
154. §. Micsoda kivételek alá vannak vetve a többi rendhagyó,
mellyek hangzóval végződnek? A' 306. old.
155. §. Mireg ragasztanak a Megy és Veszt rendhagyók? A' 307. old.

XVII. Fejezet. A' Rapsolatorról, igehatározóról, és az indulatjeléről.

156. §. Mire a Rapsolator, az igehatározó, és az indulatjel, és
mireg formáltatnak? A' 308. old.
157. §. Hányféleképpen a Rapsolator? A' 316. old.
158. §. Hányféleképpen az igehatározó? A' 318. old.
159. §. Mellyen a Magyarban az indulatjel? A' 322. old.

A' Magyar Nyelvtudományban II. Rése. A' Rötösítés.

XVIII. Fejezet. A' névmutatónak Rötösítéséről.

160. §. Mi és hányféle a Rötösítés? A' 323. old.
161. §. Micsoda Rölömböség kell a határozón, és a határozatlan értelemű
mondáson Rötösíteni? A' 324. old.
162. §. Micsoda fő regula szerint kell a Magyar befűzésben a névmutatóval
élni? A' 325. old.
- Jegyzet: ama Deák-majmorsáról, melly a' névmutatót elhagyogattya. A' 327. old.

XX. Fejezet. A' mellékneveknek Rötéséről.

186. §. Mellyen fő regulár perint könnem a' befédben öpre a' mellék.
neven? A' 280. old.
187. §. Mikép kell banni a' rékesülőkkel, mikor melléknevek gyamant
folgálnak? A' 282. old.
188. §. Mellyen ama' melléknevek, mellyen a' mellesen lévő neveken
bizonyos ragasztékokat hívánnak? A' 282. old.
189. §. Mikép kell a' hasonlító nevekkal banni? A' 285. old.
190. §. Mikép élünk a' felmutató nevekkal? A' 286. old.
191. §. Mikép kell bannunk a' helynek és az időnek melléknevei:
vel? A' 286. old.
192. §. Mikép élünk ama' melléknevekkel, mellyen minéműséget, Rákü:
leser, ázt, misdot, vagy az edényeknek mirevalóságát jelentik?
A' 287. old.
193. §. Hát a' helyeknek távollétéi minémű melléknevekkel kell ki:
fejezni? A' 288. old.
194. §. Minémű melléknevekkel kell a' tagokat, rékeset és a' birtokot
jelentesünni? A' 288. old.
195. §. Minémű értelmeik vannak az olyan mellékneveknek, mellyen
a' ragasztékos névből és a' való' rékesülőkül támadnak? A' 289. old.
- jegyzés. A' való' rékesülő Mar effla esetekben a' Magyar nyelven
nemzeniségi Röté tartozik. A' 291. old.
196. §. Minémű lapnát veszi a' Magyar a' névhatározón után állani
korott való' rékesülőknek? A' 291. old.
197. §. Mi kell epre vennünk az olyan melléknevekről, mellyen igekü:
tározókból és a' való' rékesülőkül támadnak? A' 292. old.
198. §. Mirevalón a' melléknevek, mellyen az igéknek káztatlan mód:
gyaiból és a' való' rékesülőkül támadnak? A' 292. old.
199. §. Mi lapnát veszik a' befédben ama' mellékneveknek, mellyen
a' lévő, fesső, álló rékesülőkül támadnak? A' 292. old.
200. §. Mikép kell a' befédben a' sarakfámmnevekkel banni? A' 294. old.
201. §. Mikép kell a' rendfámmokkal élni? A' 295. old.
202. §. Micsoda regulár alá vannak az optifámmok vetve? A' 296. old.
203. §. Mikép kell a' gyűjtő nevekkal banni? A' 297. old.

XXI. Fejezet. A' névjótólóknak Rötéséről.

204. §. Mikép kell élünk a' femélyes névjótólókkal? A' 299. old.
205. §. Mikép kell a' maga ifkontagos, és az ember femélytelen névjó:
tollóval bannunk? A' old.
206. §. Minémű reguláik vannak a' birtokos névjótólóknak, mellyen a'
befédben magányosan állanak? A' old.

207. §: Mit kell a birtokos neveknek egybekötéséről tudnunk? A' 404. old.
208. §: Micsoda nemzetiségűek külön a Magyar nyelvben a birtokos
nevek? A' 405. old.

209. §: Mire kell banni a mutató névpótolóknak? A' 407. old.
210. §: Micsoda regulái vannak a kérdező névpótolóknak? A' 410. old.
211. §: Mire kell banni a vizsgáló névpótolóknak? A' 412. old.
212. §: Minemű regulák szerint kell a határozatlan névpótolókat a befűd.,
ben egybe fűteni? A' 415. old.

XXII. Fejezet. Az igéknek neveiről a főkötésre nézve,
és az igeragapításnak részlete formájáról.

213. §: Hányféle az ige a főkötésre nézve? A' 429. old.
214. §: Mellyen általljában az igeragapításnak részlete formájáról a fő
regulák? A' 431. old.
215. §: Micsoda formát kívánnak az igében a fennvedő ragapítású tu:
lajdon nevek? A' 432. old.
216. §: Micsoda formát kívánnak az igében a fennvedő ragapítású
fennélyes névpótolók? A' 433. old.
217. §: Micsoda formát kíván az igében a fennvedő ragapítású mag
névpótoló? A' 434. old.
218. §: Minemű formát kívánnak az igében a birtokos, a mutató, a
kérdező, és a vizsgáló névpótolók? A' 435. old.
219. §: Mellyen határozatlan névpótolóknak fennvedői kívánnak az igében
mutató formát? A' 436. old.
220. §: Mellyen határozatlan névpótolóknak fennvedői válszár fel a tör:
zfűköös és a mutató formát? A' 437. old.
221. §: Mellyen határozatlan névpótolóknak fennvedői kívánnak az igében
törzfűköös formát? A' 438. old.

XXIII. Fejezet. Az igéknek főmaizról, fennélyeizről, üdeizről,
és határozott módjairól.

222. §: Micsoda regulák szerint kell az igit a nevező esettel meg egybe:
tetni? A' 439. old.
223. §: Mire kell az igéknek üdeivel banni? A' 440. old.
224. §: Mirek élünk a jelentő móddal? A' 442. old.
225. §: Mirek élünk a kívánó móddal? A' 443. old.
226. §: Mi kell a parancsoló móddal előre tudni? A' 444. old.
227. §: Mirek kell a parancsoló móddal élünk? A' 446. old.
228. §: Mi kell előre a határozatlan móddal tudnunk? A' 448. old.
229. §: Minemű regulák szerint kell a határozatlan móddal banni? A' 449. old.
230. §: Mirek kell a fennélyes határozatlan móddal élni? A' 453. old.
231. §: Mirek kell a jelenvaló záporítóval banni? A' 454. old.

232. §: Mirek kell a múlt és jövőre referálóval banni? A' 455. old.
 233. §: Mirek kell az állapotjegyzővel banni? A' 456. old.

XXIV. Fejezet. Az ígének kötéséről.

234. §: Mi kell a létnek ígéről általában tudnunk? A' 457. old.
 235. §: Micsoda regulái vannak a van ígének, mikor személyesen szólal, és létet nem tesz, hanem a mondásban a tárggyal az állítást függővé teszi, mint kapcsoló? A' 458. old.
 236. §: Mineműi regulák szerint kell banni a személyes van ígével, mi-
 kor létet jelent? A' 460. old.
 237. §: Mirek kell banni a személyesen van ígével? A' 461. old.
 238. §: Mirek kell banni a személyesen van ígével, mikor bizto-
 sor nem jelent? A' 462. old.
 239. §: Mi kell még a van, lesz, és lehet ígéről tudnunk?
 A' 464. old.
 240. §: Mi kell általában a rendkövető ígének kötéséről
 tudnunk? A' 465. old.
 241. §: Mirek kell a művelő ígének szenvedője a mondásban
 elhallgatni? A' 466. old.
 242. §: Mellyik igei hívóznak magok mellé tulajdonító ne-
 ver? A' 468. old.

243. §: Mellyik igei hívóznak kéi tulajdonító never? A' 470. old.
 244. §: Mellyik igei hívóznak fejtő never? A' 470. old.
 245. §: Mellyik igei hívóznak segítő never? A' 471. old.
 246. §: Mellyik igei hívóznak helyzetető never? A' 472. old.
 247. §: Mellyik igei hívóznak beható never? A' 473. old.
 248. §: Mellyik igei hívóznak elható never? A' 474. old.
 249. §: Mellyik igei hívóznak felható never? A' 474. old.
 250. §: Mellyik igei hívóznak leható never? A' 475. old.
 251. §: Mellyik igei hívóznak melléltő never? A' 476. old.
 252. §: Mellyik igei hívóznak közeltő never? A' 477. old.
 253. §: Mellyik igei hívóznak állapotító never? A' 477. old.

XXV. Fejezet. A kapcsolatok, igazságtörő-
 nak, és indoklójelzőnek kötéséről.

254. §: Mirek kötésnek öfve az okmutató kapcsolatok? A' 478. old.
 255. §: Mirek kötésnek öfve a hasonlító kapcsolatok? A' 480. old.
 256. §: Mirek kötésnek öfve az engedő, a határozó és a kivéző
 kapcsolatok? 481.

257. §: Mirek köthetnek öfve az alkuó kapcsolaton? 484.
258. §: Mirek köthetnek öfve a kövesszerű kapcsolaton, melyek az előbbiekéből való kövesszerűséget jelentik. 485.
259. §: Mirek köthetnek öfve a kövesszerű kapcsolaton, melyek üdö; folyás vagy rendszer jelentenek? 486.
260. §: Mirek köthetnek öfve az egymásra mutató kapcsolaton? 488.
261. §: Mirek köthetnek öfve az ellenkező kapcsolaton? 489.
262. §: Mit kell meg egyidejűleg magyarázni, és öfvenlő vagy kétféleképp kapcsolatként tudni? 490.
263. §: Mit az igazlatározóknak és az indítójelnek kötéséről vane valami észre venni való? 491.

XXVII. Rekap. A' mondás' rékeinek törvényes helye, tetéséről.

264. §: Melyik a' mondás' rékeinek helyesítéséről az első fő regula? 492.
265. §: Melyik a' mondás' rékeinek helyesítéséről a második fő regula? 494.
266. §: Micsoda rendszer kell a' kérdésekben tartani? 495.
267. §: Mirek kell magyarázni a' kérdésekre felelni? 497.
268. §: Mirek kell az előfőcsókát az igétől elválasztani, és micsod előtte legyen? 500.

Nyelogyakorlison. 502.

A' mestertéger

I.

Pénis.

A'
Magyar Mesterséges Szavak,
Deák értelemeivel együtt, melyek e'
szelvényben előkerülnek.

Ajaktetű. *Littera labialis.*
Alkuvó Rapszolat. *Conditionalis con-*
unctio.
Alkuvó ragaszték. *Suffixum inhaesi-*
um.
Alkuvó. *Status.* Magányos: *absolutus.*
Társaságos: *constructus* vagy *con-*
junctionis.
Alkuvójegyző. *Secundum.* Művelő:
activum. Képvédő: *passivum.*
Affonji nem: *Genus femininum.*
Áttétel. *Metathesis.*
Beható ragaszték. *Plativum suffixum.*
Bérvonás. *Accentus.*
Biztosító ragaszték. *Suffixum posses-*
sivum seu genitivum.
Bizonyítás. *Affirmatio.*
Csékvő Rőreprendő ige. *Verbum*
activo-neutrum.
Csékvőhelyes hang. *Sonus articulatus.*
Deákújmozdás. *Latinismus.*
Duple pont. *Duo puncta.*
Eggy ağı főképző. *Simplex forma,*
tiva.
Eggy tagú fő. *Vox monosyllaba.*
Eggyes betű. *Simplex littera.*
Eggyes fő. *Singularis numerus.*
Eggyestetés a' *Syntaxisban.* *Con-*
cordantia.
Eggyüjű főképző. *Formativa*
simplex.
Egyenes esz. *Caseus rectus.*
Egyformaság. *Analogia.*
Egyeneslen esz. *Caseus obliquus.*
Éles hangú betű. *Superacuta vocalis.*
Ellenkező Rapszolat. *Conjunctio*
adversativa.
Előfőcska. *Praefixum.*
Engedő Rapszolat. *Concessiva con-*
unctio.

Eredeti névhatározó. *Postpositio*
propria.
Erősítő igehatározó. *Adverbium*
intendendi.
Felkérő. *Species.*
Felható ragaszték. *Sublativum suffixum.*
Felkiáltás. *Exclamatio.*
Felműltató név. *Superlativum nomen.*
Főjefi. *Genus masculinum.*
Fogbetű. *Littera dentalis.*
Forma az igeragasztásban. *Forma*
conjugationis. Főzfőző: *glana.*
Mutató: *demonstrativa.* Vegyűlés:
paragogica.
Főftő ragaszték. *Ablativum suffixum.*
Főnév. *Nomen substantivum.*
Főképző. *Etymon.*
Főjűtő név. *Nomen collectivum.*
Főjűtő fő. *Numerus collectivus.*
Főjűtő leg főllami: *collective loqui.*
Hajlítás a' *Deák grammatikában;*
Inflexio.
Hangkövető ige. *Verbum imitativum.*
Hangrend. *Euphonia.*
Hangrendtartó betű: *Littera eupho-*
nica.
Hangzó betű. *Littera vocalis.*
Háron ağı főképző. *Formativa*
teiformis.
Hasonlítás. *Comparatio.*
Hasonlító Rapszolat. *Conjunctio*
comparativa.
Hasonlító név. *Nomen comparativum.*
Határozatlan mód. *Modus infinitivus.*
Határozatlan. *Indefinitus.*
Határozó ragaszték. *Suffixum ter-*
minativum.
Határozott. *Definitus.*
Helyeztető ragaszték. *Suffixum lo-*
cationum.
Helyzendfő. *Numerus ordinalis loci.*

Eredeti

Hiányjel

* Hiányjel. Apostrophus.
 * Hiányos ige. Verbum defectivum.
 [Hívó eset. Casus vocativus.
 Hozzokozda. Comma.
 Hosszú. Paragoge.
 Hosszú betű. Litera paragogica.
 Ige. Verbum. Művelő: activum. Kü:
 réprendi: neutrum. Kénevdő: pas:
 sium. Műveltető: factitivum. Te:
 lető: personale. Visszatagos: re:
 cipuum. Keménytelen: impersonale.
 Többfőző: frequentativum. Rez:
 derjelentő: inchoativum. Hiányos:
 defectivum.
 Igejelentő a' Deák Grammaticában.
 Conjugatio, verborum inflexio.
 Igehatározó. Adverbium.
 Igeragafat a' Magyar Grammat:
 cában. Conjugatio, verborum suffi:
 xio.
 Igeragafat. Suffixum verborum.
 Indulajjel, indulaskozda. Interjectio.
 Inybetű. Litera palatalis.
 Irastudomány. Orthographia.
 Jelentő mód. Modus indicativus.
 Jelenvaló idő. Tempus praesens.
 Kapsolat a' Grammaticában. Con:
 junctio; a' Logikában: copula.
 Kapsolós mód. Modus conjunctivus
 vagy subjunctivus.
 Két ígi főképző. Formativa biframis.
 Kérdőjelentő ige. Verbum inchoativum.
 Kérdőjelentő. Aphaeresis.
 Kéhati ragafat. Suffixum elativum.
 Kisebbitő név. Nomen diminutivum.
 Kisevő kapsolat. Conjunctio et:
 ceptiva.
 Különműző névhatározó. Postpo:
 sitio impropria.
 Kénevdető kapsolat. Conjunctio
 consecutio.
 Közbevető. Epenthesis.
 Közbevető betű. Epenthetica littera.
 Közeli ragafat. Suffixum adhi:
 cinativum.
 Közhangú betű. Vocalis media.

Közéj:

Közéjelentő. Syncope.
 Közéjelentő név vagy ige. Nomen
 vel verbum syncopicum.
 Középrendi ige. Verbum neutrum.
 Közös név. Nomen appellativum.
 Kehati ragafat. Suffixum delativum.
 Lengő. Oscillatio.
 Magányos állag. Status absolutus.
 Magos hangú betű. Vocalis acuta.
 Magyarató kapsolat. Conjunctio
 explanativa.
 Misdallongó betű. Litera consonans.
 Megvont betű. Litera accentuata.
 Megyebeli fő. Vox provincialis.
 Melléknév. Adjectivum.
 Mellérlő ragafat. Suffixum adhae:
 sivum.
 Mélyhangú betű. Litera obtusa.
 Mirevalóság a' Syntaxisban. Desinatio.
 Mő az igeragafatban. Modus in:
 conjugatione. Jelentő: indicativus.
 Hívás: optativus. Parancsoló:
 imperativus. Kapsolós: conjuncti:
 vus, vagy subjunctivus. Határozó:
 zón: finitus. Határozatlan: infi:
 nitivus.
 Mondás. Constructio.
 Mutató forma az igeragafatban.
 Forma conjugationis demonstrativa.
 Műveltető ige. Verbum factitivum.
 Művelő ige. Verbum activum.
 Nem. Genus.
 Nemjegyző a' Nemes Grammatica:
 ban. Articulus.
 Név. Nomen. Tulajdon: proprium.
 Közös: appellativum. Gyűjtő: col:
 lectivum. Főnév: substantivum.
 Melléknév: adjectivum. Kénevdő:
 numerale.
 Nevező eset. Casus nominativus.
 Névhatározó a' Magyar Gramma:
 ticában postpositio, a' Deákban
 és a' Nemetben praepositio.
 Névmutató a' Magyarban. Articulus.
 Névjelölő. Pronomen. Kemény: per:
 sonale. Visszatagos: recipuum. Mű:
 tató: demonstrativum. Diktató: pos:
 sessivum. Kérdő: interrogativum.
 Visszatérő: relativum. Határozatlan:
 indefinitum.

Névra:

Névrágastás. Declinatio. A' Deirban
és a' A'metben névrajzítás.

Névrágasték. Suffixum nominum.

Nyelvbetű. Litera lingualis.

Nyelvtudomány. Grammatica.

Nyomadék a Syntaxisban. Momentum.

Nyomositás, nyomosító változás a Ma,
gyarban. Mutatio energica.

OK. Causa. Agens.

Okmutató ráragaszték. Suffixum causale.

Okmutató Ráragaszték. Coniunctio causalis.

Ofetó jel vagy vonás. Divisionis signum.

Ofetópám. Numerus distributivus.

Öfveretű Ráragaszték. Coniunctio co-
pulativa.

Öfveretű betű vagy szó. Composita
litera vel vox. Öfveretű hangzó:

Diphthongus.

Öt águ főképző. Termination pluriformis.

Portugocsa. Nota media.

Ráragaszték. Suffixum. Anyiféle unire a'
főképző.

Rékék. Parenthesis.

Rendhagyó. Irregularis. Anomalum.

Rendpám. Numerus ordinalis.

Rékesülő név. Participium.

Rideg. Singularis. Rideg páma: nu-
merus singularis. Rideg betű:
litera simplex.

Saxspám. Numerus cardinalis.

Segítő ráragaszték. Suffixum insten-
mentale vel sociale.

Kámxév. Nomen numerale.

Keménytelen ige. Verbum impersonale.

2. Kénvedő ráragaszték. Accusativum
suffixum.

1. Kénvedő ige. Verbum passivum. Kén-
vedő főképző ige: verbum
passivo-neutrum.

Kétválasztó Ráragaszték. Coniunctio
disiunctiva.

Kő. Vox.

Köbörítés. Pleonasmus.

Kőejtés. Dialectus.

Kőjárás. Idionismus.

Kőháspékspámok. Organa loquaxia.

Kőképző főtag vagy betű. Syllaba
vel litera formationis. Egygyűjti:

Sim:

simplex. Két águ: biforcus. Ha:
ram águ: triforcus. Öt águ:
pentaforcus.

Könyvmozás. Etymologia.

Kőtag. Syllaba.

Kőválasztó jelek. Interpunctiones.

Társaságos állapot. Status constructus
vel coniunctivus.

Telhetős ige. Verbum potentiale.

Terméketes hang. Sonus naturalis.

Típkéletmutató nevek, vagy típkélek,
nevek. Tituli.

Tírkolás. Ellipsis.

Toldalék betű. Litera epletiva.

Torokbetű. Litera gutturalis.

Többszám. Numerus pluralis.

Többszöröző ige. Verbum fre-
quentativum.

Törzsförös forma az igerágastás:
ban. Forma conjugationis plana.

Tulajdonító ráragaszték. Suffixum
dativum.

Tüdőbetű. Litera pulmonalis.

Üdö az igeikben. Tempus in ver-
bis. Jelenvaló: praesens. Tel-
múlt, vagy alligamúlt: imper-
fectum. Elmúlt: perfectum.
Kézenmúlt: plusquamperfectum.
Jövendő: futurum.

Vátozhatatlan igeik. Verba intan-
sitiva.

Változható igeik. Verba transitiva.

Végeluztatás. Apocope.

Végpont az írásban. Punctum.

Végülts forma az igerágastásban:
forma conjugationis paragogica,
seu mixta.

Vonásjelölő betű. Litera em-
phatica.

Vonatlan betű. Litera accentu
carens.

A' Deir

A' Deán Meosterséges Kavar

12.

12

Magyar értelmekkel együtt.

Ablativum suffixum. Foktó ragak:
tér.
Absolutus vocis status. A' főnár
magányos állapottya.
Accentus. Betűvonás.
Accentuata littera. Megvont betű.
Accentu carens littera. Vonatlan betű.
Accusativum suffixum. Szervedő
ragak: tér.
Activum verbum. Művelő ige.
Activo-neutrum verbum. Cselerdő
középrendő ige.
Acuta vocalis. Magos hangú betű.
Adhaesivum suffixum. Mellekő
ragak: tér.
Adjectivum nomen. Melleknev.
Adverbium. Igehatározó.
Adversativa conjunctio. Ellenkező
Ragcsolat.
Advicinativum suffixum. Közelítő
ragak: tér.
Affirmatio. Bizonyítás.
Agens. OK.
Analogia. Egyformaság.
Apharesis. Helyesírás.
Apocope. Végelutasítás.
Apostrophus. Hiányjel.
Appellativum nomen. Közös név.
Arculus. Németetés, A' Németek,
nél Nemjegyző.
Biformis formativa. Két ágú fő.
Rész.
Casus rectus. Egyenes eset. Obli-
quus: egyeneslen.
Causa vel Agens in verbis. OK.
Causale suffixum. Okmunka: za-
gask: tér.
Causalis conjunctio. Okmunka
Ragcsolat.

Colle:

Collectivum nomen. Gyűjtő név. Col-
lective loqui: gyűjtőleg be-
szélni.
Comma. Hozzacsoda.
Comparatio. Hasonlítás.
Comparativum nomen. Hasonli-
tó név.
Comparativa conjunctio. Ha-
sonlító Ragcsolat.
Compositum. Örvet.
Concessiva conjunctio. Engedő
Ragcsolat.
Concordantia in syntaxi. Egye-
tes.
Conditionalis conjunctio. Általános
Ragcsolat.
Conjugatio. Igeragadás. In Latino
et Germanico Igeragadás
Conjunctio. Ragcsolat.
Conjunctivus verborum modus. Az
igekövet Ragcsolat módgya.
Conjunctivus vel constructus vocis
status. A' főnár társaságos
állapottya.
Consecutive conjunctio. Követke-
ző Ragcsolat.
Consonans littera. Másalkhangzó
betű.
Constructio in syntaxi. Mondás.
Constructus status. Társaságos
állapot.
Copulativa conjunctio. Örvetítő
Ragcsolat.
Dativum suffixum. Tulajdoni
ragak: tér.
Declinatio. Névrágadás. In La-
tino et Germanico Névrág-
adás.
Defe:

V.

Defectivum verbum. Hiányos ige.
 Definitus. Határozott.
 Delativum suffixum. Lehats
 ragaszték.
 Dentalis littera. Fogbetű.
 Destinatio in syntacti. Mirevalóság.
 Dialectus. Dialectus.
 Diminutivum nomen. Kiseb:
 bitű név.
 Diphthongus. Ökvesett hangzó.
 Disjunctiva conjunctio. Kétvá:
 laktó Rapsodas.
 Divisionis signum. Ötös jel,
 vagy vonás.
 Duo puncta. Dupla pont.
 Elativum suffixum. Kihats
 ragaszték.
 Ellipsis. Törlés.
 Emphatica littera. Vona'szó;
 tols betű.
 Energica mutatio in Hungarico.
 Nyomositás, nyomosítól vál;
 torás.
 Epenthesis. Közbevetés.
 Epenthetica littera. Közbevetett
 betű.
 Etymologia. Rönysmozás.
 Etymon. Gyökér.
 Euphonia. Hangrend.
 Euphonica littera. Hangrend;
 tartó betű.
 Exceptiva conjunctio. Kivérvő
 Rapsodas.
 Exclamatio. Felkiáltás.
 Explanativa conjunctio. Ma;
 gyozási Rapsodas.
 Expletiva littera. Toldalék
 betű.
 Factivum verbum. Műveltető
 ige.

Femi:

Femininum genus. Asszonyi nem.
 Forma conjugationis planca. Az ige,
 ragasztásnak törzsfőlé, formája.
 Demonstrativa: mutatós. Para;
 gogica vel mixta: vegyült.
 Formativa syllaba vel littera.
 Köképrő főtag vagy betű.
 Formativa simplex: egyjegyű fő:
 képrő. Biformis: kétjegyű. Tri:
 formis: háromjegyű. Pentafor:
 mis: ötjegyű.
 Frequentativum verbum. Több:
 köröző ige.
 Genitivum suffixum, vel potius
 possessivum. Biztosos ragaszték.
 Genus. Nomen.
 Gerundium. Alakosjegyű. Acti;
 um; művelő. Passivum: pen;
 vedő.
 Grammatica. Nyelvtudomány.
 Intuturalis littera. Tocsolbetű.
 Idiotismus. Köjázás.
 Illativum suffixum. Behats
 ragaszték.
 Imitativa verba: Hangkövető
 ige.
 Impersonale verbum. Kevés:
 lyetlen ige.
 Impropria propositio. Hőleső;
 nőzött névhatározó.
 Inchoativum verbum. Kezdejelenti
 ige.
 Indefinitus. Határozatlan.
 Indicativus modus. Jelentő mód.
 Infinitivus modus. Határozatlan
 mód.
 Inflectio. Hajlítás.
 Inhaesivum suffixum. Alakjós
 ragaszték.
 Inven:

Instrumentale Suffixum. Segítő
ragaszték.
Interjectio. Indulatjel, indulat:
fiókka.
Interpunctiones. Kóválasztó jelek.
Intransitiva verba. Vátozhatas,
lan ige.
Irregularae. Rendhagyó.
Labialis littera. Ajakbetű.
Latinismus. Deánmajmozás.
Lingualis littera. Nyelvetű.
Locativum Suffixum. Helyesetítő
ragaszték.
Masculinum genus. Férfi nem.
Media nota. Pontozógócska.
Media vocalis. Közéshangú betű.
Metathesis. Áttétel.
Modus conjugationis. Mód az i:
geragasztásban. Indicativus:
jelentő. Optativus: kívánó.
Imperativus: parancsoló. Con;
junctivus seu Subjunctivus:
képző. Finitus: határozó:
zót. Infinitivus: határozatlan.
Momentum in ordine constructio,
nis. Nyomadék.
Monosyllaba vox. Egytagú szó.
Neutrum verbum. Középreendő
ige.
Nomen: Név. Proprium: tulajdon.
Appellativum: közös. Collecti:
vum: gyűjtő.
Nominativus casus. Név első eset.
Numerale nomen. Számvő.
Numerus. Szám. Cardinalis: száma,
szám. Ordinalis: rendszám.
Distributivus: osztószám. Ab:
culis

calis: helyrendszám. Col., VII. 13
lectivus: gyűjtő szám.
Obtusa vox. Mélyhangú szó.
Organa locutoria. A' phallia,
perforatái.
Orthographia. Írástudomány.
Oscillatio. Lengés.
Palatalis littera. Inybetű.
Paragoge. Hozzáadás.
Paragogica forma conjunctio:
nis, seu mixta. Az ige ragasztó
tűsnél vegyített formája.
Paragogica littera. Hozzáadó
betű.
Parenthesis. Kerek.
Participium. Részülő név.
Passivum verbum. Kéneendő
ige.
Passivo-neutrum verbum.
Kéneendő középreendő ige.
Pentafornis formatio. Öt
ágitó képző.
Periodus. Kerekbeszéd.
Pleonasmus. Kétségbeesés.
Pluralis numerus. Többes szám.
Postpositio in Hungarico:
Név határozó.
Potentiale verbum. Lehetős
ige.
Praefixum. Előképző.
Praepositio in Latino et Ger:
manico. Név határozó.
Pronomen. Névjelölő. Perso:
nale: személyes. Recipro:
cum: visszaható. Demou:
strativum: mutatási. Pos:
sessi:

sessivum: birtohos. Inter,
 rogativum: Kéz dő. Relatí-
 tivum: viszlatéző. Indefi-
 nitum: látáratlan.
 Propria postpositio. Ex edet
 névlatározó.
 Provinciales voces. Megyebeli
 kavarok.
 Pulmonalis littera. Tüdőbetű.
 Punctum. Végpont.
 Simplex formativa. Egy ági
 póképző.
 Simplex littera. Egyez vagy
 zideg betű.
 Singularis numerus. Egyes
 vagy zideg szám.
 Sonus articulatus. Birköltye:
 zett hang.
 Sonus naturalis. Termőfetes
 hang.
 Species. Telekerezet.
 Status absolutus. Maga:
 nyos állapot.
 Status constructus vel con-
 junctionus. Tízszáz ágos
 állapot.
 Sublativum suffixum. Felhúzó
 ragaszték.
 Substantivum nomen. Tünet.
 Suffixum nominum. Névca:
 gázték.
 Suffixum verborum. Igexa:
 gázték.
 Superacuta vocalis. Éles
 hangú betű.
 Superlativum nomen. Telmül:
 tató név.

Syl:

Syllaba. Kötág.

Syncope. Középrögzítés.

Synopium. Középrögzítés.

Tempus in conjugatione. Üdö.

Praesens: jelenvaló. Im,

perfectum: feltünlő vel al;

lignil. Perfectum: el;

mül. Plusquamperfectum:

régenmül. Futurum:

jövendő.

Terminativum suffixum. Hatá:
 rozó ragaszték.

Tituli. Típkélelműtő névok,
 vel Típkélelműtő.

Transitio. Átvezetés.

Transitivum verbum. Változ,
 lathó ige.

Triformis formativa. Három
 ági póképző.

Verbum. Ige. Activum: mű;

velő. Neutrum: közép:

zendő. Passivum: per:

vedő. Factivum: művel:

tető. Potentiale: tehetős.

Reciprocum: visszaható.

Impersonale: személytelen.

Frequentativum: többször:

zö. Inchoativum: kez:

detjelentő.

Vocalis littera. Hangzó betű.

Vocativus casus. Hívó

eset.

Vox. Szó.

Előpó

Előszó

Tanító Urakhoz a talpigatvágothoz,
mellyekre a jelenvaló Nyelvstudomány
építetű.

Saxmund.

X. S.

Európának újabb történeteiből tudgyunk, hogy, mikor va-
lamenny nemzetnek bölcsőbb emberei, átlátván, hogy a' cultu-
rájának avagy nemzeti csinosodásának eggyetlen eggy ekrőre
az anyanyelv, ezt rendbe fedni, és himnuszolni akarták, ha-
zafiúi fiándékok nem oda céloztak, hogy az egész országban
minden ember így befelgyen, és így írjon, amint ő a' nyelv,
műveléshez tartozó, és a' józan észre épített tudományoknak út-
mutatása szerint meghatározották; hanem csak oda, hogy az a-
nyanyelvet a' nemzeti csinosodásnak előmozdítására alkalm-
atosnak tegyék. Nem nézték ők a' nyelvet egyébként, hanem
csak ekrőznek, mellyel az egész nemzetnek ekei lassankint
megvilágosíthatóak, kivéve pedig a' józan észre épített felha-
vithatóságot, és művelésében nem arra vigyáztak, hogy új és
ösmereken fejlődésnek induljon, és idegen nyelvekből kölcsönözött
előfűggéseivel érthetetlennek, és így arra, hogy az éke-
megvilágosítsa, és a' fívet megillesse, kintse alkalmatlannak,
vagy még kűlönbözöttség jelenik is tegyék, melly az egész nem-
zethez tartozó meggyék, felekezések, sőt még vallásokor
is, egymástól még jobban elválás, elidegenítés. Angliában
a' Vallásiabélien, Franciaországban a' Gasconok, Olasz or-
szágban a' Bergamobélien, és Német országban a' Svábok,
még most is olly röffül befelgyék és írják anyanyelveiket,
mint hajdan, mikor még akor az említett országokban a'
tudós társaságok rendbe nem fedték volt. E hibában be-
felgyék és írják népeknek világi és egyházi előjárói a' tipta
nyelvet előre az iskolákban, utánán pedig az ismét tipta
nyelvonn írt könyvekben a' fűrtőzött tudományokat Rön-
nyen megtanulták, és mikor e' háziul felfegyverkezve li-
vatalynaknak tellesítésére lépnek, a' tudományoknak bércei-
zül leerekedvén, nem a' tudós, többnyire nem is a' tipta nyelv-
venn, hanem olyanonn, mellyek az alattok lévő Rön nép fo-
kon, és így érthetőségén, és egyfeszimind érthetőségén is
oktat:

Magyar Nyelvstudomány

BUCHER
WISSENSCHAFTS AKADEMIE
BIBLIOTHEK

2.

oktatták az igazságra, és a jóra tudatlan embertársait, kiknek sem módgyon nincs benne, sem hivatalyos nem hozzá magával, hogy Rönnyekből tanulják azt meg, a' mi belső és külső boldogságnak megérközlésére községképen megkívántatik. És ez egyetlen egy iktya is a' nemzeti csinosításnak, ez legnemesebb, legembaraságosabb cselekedet a' nyelvnevelésnek: mert nincs oly káros igazság, nincs oly képzés, oly emberes érzemény, melyet illy módval még a' Rönz népnél is községesen tenni ne lehetne.

2. §. Mint is tehát e' nemzeteknek a' tapasztalás által már helyben hagyott példait követvén, laggyunk a' külső kömbféle vármegyéknek Rönz népeit magyarról úgy befektetnünk, amint eddig befektettek; laggyunk még a' grammaticabéli kicsinysegek miatt negyven éftendőül fogva egymással fünnelen külföldi Rönnyek között is úgy írni, amint külső kömbféle mellett tekintetekből, és a' Rönz jó helyen csak külső, vagy épen kemélyes károsra ügyelő cselekedetből írniok tetkik, és fordított jó tanácsért a' józan éftel, mely nélkül a' sokféle felekedetek meggyektes: mi soha sem lehet, és mely még e' felekedeteknek sünni sejtéssel bevonn zavarján is végtére perenésen át: és kívánt cselekedet feljuttat kérdésük meg a' tölté fünni, és tudományokat, mit tévők legyünk, hogy oskoláinkban az ifjúság a' tífka, azaz, a' Rönnyen megérthető, és la fünni, seges, a' fünni is edesen behatároz magyarságot legnevesebb fáradtsággal, a' legközelebb uton, és minden tévőzés nélkül megvanulhassa, naivel pedig e' tífka nyelvonn oly Rönnyeket irkasson, melyekből az egyházi és világi előjárók, nem csak Rönnyen, hanem még gyönyörködve is hírdessék, a' miket a' Rönz népek köztölnök kell, vagy legalább tanácsos, hogy ennek is éft kötelesegeinek fünni esítésében, és az ezzel porosan egybedarolt boldogságának megérközlésében megvilágosítsák, fünni pedig ez, éftény burzságra gerjessék.

3. §. A' józan éftnek oktatásiból tudgyunk, hogy a' valóságos nemzeti csinosítás, avagy cultura, nem a' külső talogást, nem a' pazarló luxust, nem a' minden egyebet láb alá tudós kérdést, hanem egyedül csak az éft, és a' fünni ügyeli. Az éftel megösmerteti minden egyéb előtt a' tífkeséges éftelre községes földművelést, burannevelést, és kézi mesterségeket, arutám pedig a' Rönz rendnek, boldogságának

ságnak, és nemzeti fénynek műsorzárait, a tudományok, a
művészet egykerekűsége a szép mesterkedésnek, de kivált az
ékesenköltésnek, és a költésnek segédelmével, a religióznak,
a nemzeti érzeményeknek, a jó erőlelőrdnek peresetere, és
a mind ezentől támadó emberiség, és felséges caractere:
zetnek, vagy amint magyaráz mondják, kibéltégednek
peresetere művelésére vezérli. Mind a kettőből, az éfnek
említett világosságából tudni illik, és a fivnek inent meg-
ített érzéseiből támad a humanitás, avagy az emberiség,
melly nélkül sem a magányos emberek, sem a nemzetek
boldogok nem lehetnek, és mellytől nyitvánvaló oskoláinknak is
ötödike és hatodika az emberiség oskoláinak nem ott nélkül
nevezetnek. De lássunk már most, mit kell ezentől a nyelv,
művelésre nézve követelhetnünk?

4. §. Hogy a nyelv, a csinosításnak egyetlen egy efi-
köze, az éfnek oktatassa, és a fivet megnevesíthesse, két
jó tulajdonsággal kell járuléghépen bírnia, mellyeknek egyi:
ke az értelmeesség, a másik pedig az érzékenység. A nyelv,
nek értelmeességére ügyel a frónymozár, (Etymologia) és a
frónótés, (Syntaxis); érzékenysége pedig az érzéstudomány
(Aesthetica), és az erre épített ékesenköltésnek, (Rhetorica)
és költésnek (Poëtica) szép mesterkedései. Valamint a zögös,
kemeres, követekkel megkintett, és egyetlen úton minden:
talan megbotlott, vagy legalább hamar elfáradunk; a kifta
és egyenes úton járva ellenben, a természetnek köztől:
tinkt felfűtő képrégeiben minden akadály nélkül gyönyör:
ködünk, vagy akárminémű gondolatunkba bízva elmerülünk:
így mikor a nyelvnek liba és kórtalan hangjai, csak i:
mient kórtalan értelmetlen kavai, ösmereken kórtalanulaisai,
tétovázó, zenderlen, és rény perint öfvefészelt ortografiái,
és idegen nyelvekből költözöztött magyarszlan kórtalanaisai
a fületet sértik, vagy az olvasónak kemét mindentalan
megakasztják; lehetetlen valóban, hogy a kórtól, a mitket
nekünk a beztűtő, vagy a könyvvezető az efféle tarla
nyelvonn mond, egész figyelmeztettségünköt el ne vonnyunk,
és a nyelvnek libaiza, és kórtos költözöztetéseire ne fordít:
unk; lehetetlen tovább az is, hogy el majd mindenit sorban
megtörténvén, a zögös úton el ne fáradjunk, és a beztűt:
löt ott ne hagyunk, a könyvet pedig kezünkbe a füzbe
ne vessük.

5. §. Helyeztessük magunkat gondolatunkkal egy ki:
es ligerbe, hol a magos költésnél a zatatokosra hangos
zuhogással lekapad, és merüllyünk ott, ledőlve a kánta,
kedves gondolatunkba, vagy egy szép könyvnek olvasásába,
vagy

vagy az egymással versengő fölényű éreklésének hallgatásába: nemde igaz, hogy a víznek zuhogása, ha fölényű, egyforma, figyelmeztettségűnköt, melyet a gondolkodásra, olvasásra, vagy hallgatásra figyeztünk, meg nem különböztet: ellenben pedig, ha rendszerint történő zörgéssel, vagyon megégyítve, tárgyunktól minduntalan elvon, és válságtól kintunkról csendesebb helyre költözni kénytelen. Oh! ha valamiben, az oktató vagy érzékennyítő nyelv: ben bizonyára elkerülhetetlenül fölényű a postó egyformaság. Ekköre lévén a Tanítónak, melyet az igazság, gondot az érzékű nifi, az érzékenykedet a főre karmatott, ha folyton folyó, ösmere, és postó hangjai hasonló, az imént megírt jasmának egyforma cörgésével, epre sem vesztünk ereket, hanem egészen csak a benne fésző igazságokra, és érzékenykedet figyeleműnk. De ha ellenben hangjai rendszeren, újat, postólanon, érthetetlen, az elöntbe adott tárgyunkról figyeleműnk minduntalan elvonnyák, megfázástyák, egészen megrontyák.

6. §. Ezerből már önnint folyó a hővestegendő talpigarságok, melyekre hogy a nyelvűvelés gondosan építessen, a jórán éf. megkivánnya.

a) A nemzeti csinosításnak megékörlésére annál alkalmasabb a nyelv, mennél kevesebb benne a fölényűség, postólan, érthetetlen új fő, a hasonlóképen fölényűselen, a riavult értelmű régi fő, a helytelen főformálás, vagy főhajlítás, az idegen főkötés, és az idegen főjárás, avagy idiotizmus.

b) Ugyanazon nemzeti kultúrának előmozdítására annál alkalmasabb a nyelv, mennél több új, akár az okoskodás által kinyomozott, akár a többi kultivált nemzeti közönözött gondolatokat, ideákat, állításokat, igazságokat, tanításokat, és érzékeny zajzókat tud a nemzeti postó és régen ösmere, kavával, főkötésével, főfordításával, és főjárásával, vagy ha elkerülhetetlenül fölényű, idegen ugyan, de helyesen és értelmesen megmagyarázott kavakkal kifejezni.

7. §. Hová kell tehát az olyan nyelvűvelőknek sévedni, kik a nyelvet, nem ékörlnek, hanem fő dolog: nak nézik, és azt kiterít el magokkal, hogy mikélyt a megkiját gyermekek ékörlnyakkal, és deákos, németes, franciás, vagy akár melly egyéb főkötésével, és főjárásával, melyeket az idegen nyelvben járatlan Magyar nem

5. 16
nem éri, azonnal el kell nemzetünkbe terjedni a' skál, né,
met, francia, és anglus kultúrájának is. Hasonlóképpen az ol-
lyan dajkához, ki levelekedő nagy erkölcstanával aszaja
éretni a' erőssömöket, nem gondolván vele, ha his főjába be-
fere, vagy sem? az imiggy műveltség nyelvét pedig az olyan
kardhoz, mellynek marholánya mind hazai pizeréssel,
mind külső orfiai kövekkel csifán ki van raktva, de
éle nincsen. De még azok is, kik a' műveltség anyanyelvét
a' nemzeti csinosítás' pusztá esközéren nélik, mikélyt a'
nyelv művelésnek üttárul, módgyárul, és segédelméül van
a' kérdés, több felekezetre pontat oklani, mellyeknek, mi-
nek elötte a' Nyelv tudományt előadgyam, nagyon főrséges a'
zokza megfelelni, a' mit ennek üttában vannak. Meg lé-
vén győződve a' felül, hogy a' Tanító Urak, kikkel itt érte-
kezni kerencsem vagyok, sokkal járatosabbak a' tudományok,
ban, mint sok Magyar Könyvkerző, tudom, hogy még akkor
is, mikor ottaimos a' Filozofiaának külföldi ágaiból köl-
csönözöm, értetkezésemet könnyen megértik, és annál örömes-
sebb főverre veszik, mivel minden mellékzáróktól szabadon
lévén, egész figyelmesedéget csak arra függesztik, hogy
a' tanításnak legvilágosabb egykesmind, és legközelebbi út-
tyát kinyomozhassák. E' munkához tehát nagy bizodalommal
kezdem.

8. §. A' Magyar nyelv művelőknek egyet felekezete azt
állítja, hogy ezt a' régi magyar könyvekben kell megőrizte-
ni, zendbe fedni, és felékesíteni. De vizsgállyuk meg, ha ke-
lyes útonn ügyelhetne ama' felsőes célnak elérésére,
mellyet helyebb megmagyaráztunk, és melly a' nemzeti csino-
sodásnak előmozdításából áll. Az emberi nemzet Története:
nek Filozofiajából tudgyuk, hogy nem csak mindenik nemzet-
nek, hanem még nyelvén is, voltak bizonyos Roca, mellyek
az embernek életkoraihoz, a' gyermekséghez tudni illik, az ifi-
sághoz, a' férjfi korhoz, és a' vénységhez hasonlitanak. Mikor
valamelly nemzet kezdődön, csak egy öfvetartó his sorozból
állott, melly marháinak legelterése végett, mellyeknek tejéből és
kúrából élt, tartományról tartományra költözödött, a' nélkül
hogy más hasonló sorozgal, vagy a' földművelésnek okáért már
leteleződött népekkel megvegyülyön; főrségei, az egy állatokat
kivévén, felette kevesek voltak. Nyelvében is tehát nem találtat-
tak egyéb fővák, hanem csak olyanok, mellyek e' főrségeket,
és a' miattok előkerülő csalekedéseket, vagy fenvedéseket jelen-
tették, mint álom, alpi, étel, epi, ital, ip, és több effélék. A'
betűk és főtagok, mellyek mindenik emberi nyelvben a' neveknek
külföldi mellékértelmeket adnak, mint háznak, háztól, házak,
vagy

vagy az igében a módot, üdöt, számat, és személyt jelen-
 tik, mint járok, járnék, jártunk, járjanak, annyival inkább
 a főképzők, melyek a gyökökavakból képződött kűlnek,
 mint jázás, jázatlan, jázhat, jáztat, nagyon ritkák voltak
 még, és nagyon állhatatlanok az ilyen serdülő kis nemzetnél,
 mellyel a nyelv is, a filozófiának és filológiának minden
 végelme nélkül, csak lassankint, és ha úgy szabad állani,
~~am~~ állatirány nevezetett. Alkalmazása, és a nyelvtanító-
 nak figyelmes fontolására nagyon méltó dolog az, hogy még
 a csinoságnak legmagosabb becézése feljuttat nemzetnek leg,
 műveltebb nyelvében is feltaláltatnak még most is az ano:
malumoknak, avagy rendhagyó kavaknak neve alatt, az olly-
 nok, melyek szinte magával a nemzettel kűlnek, és hogy az
 ilyen kavakban a rendhagyásokat, avagy anomalias, az
 egész nemzet, böcsös hagyomány gyanánt, köz alkarral fen-
 tül fenntartja, a nélkül hogy ez iránt különös törvényt ka-
 dott, vagy tanácskozott volna. Így az egész Magyar nemzet
 a kavakat lovak, lovak, lovak, lovak, lovak, lovak, és az
 ezekhez hasonló rendhagyásokat, még most is mindenütt mon-
 dja, a nélkül hogy valaha ekkébe jutott volna, az efféle
 nyelvkorcsokat az egybéli közönségesen bevett analogyi:
ának, avagy egyformaságnak regulái alá hozni, mel-
 lyek szinte mindig kellenek azokhoz ejteni: lók, lóm, lök, lönt,
ékel, effeték. Így látszik valóban, mintha a természet özk,
 ké meg alkarral az által a nemzeteket ama kűl forrása,
 alacsony sorsa, és állati eredete emlékeztetni, melly bült
 nyelvükkel együtt lassankint felemelkedtek. E közönségesen
 bevett rendhagyásokat a nyelvtanítónak is kent kötelessége
 fenntartani, annyival is inkább, mivel még ezekben is talál-
 tatik némiképp egyformaság, mellyből a rendhagyó kavaknak
 különös regulái támadnak.

9. S. Nevezetesen lassankint, és gyermek korából az ifjú-
 ságra emelkedvén az eredő nemzeteknek első seregei, megka-
 porodtak nállak a kűrségnek is, a kűrségnek neveivel
 együtt. Hadaikozásoknak ezedtek már most, és költözöködésnek,
 Amazoknak vége többnyire a kűdítés, a békesség, a ba-
 rászózás, vagy a törökletes vegyülés volt, mellyeknek által-
 matosságával a nyelvek is megvegyültek. A költözöködésnek,
 nek a nyelvekre nézve hasonló következése volt, mellyek-
 nek a Tanító Uraknak különösen megemlékeztetni, nagyon
 kűrségesnek tartom azért, mivel a nyelveknek eredetéről,
 és megvegyüléséről különféle Magyar Irókban különös vé-
 lekedések vannak. Az egyik azt tartja, hogy valamennyi nyelv
nek

gyakor a' deák nyelvet legburgóbban tanulták, s a' román-nyo-
zás, és a' törvényfeleket' nyelvének tették, el nem halt, hanem
a' nemzetet együtt életben maradt. Mivel pedig a' tagajutalás
bül tudgyuk, hogy mindenik nyelv a' nemzetet együtt a' co-
nosadásban, ha némellykor meg állapodik is egy ideig, arutinn
megmeg felfelé törekedik, és így észreveszlenül frisselen vál-
tozik: helyesen következettük, hogy nekünk, mikor a' nyelv
vet tisztogatni, rendbe fedni, s művelni akarjuk, nem lehet
okosan a' régi könyvekhez folyamodnunk, hanem hogy inkább
az egész Nemzetnek bíró tekintetével kell járulnunk, mely,
nem közönséges korásából az analoggiánál, avagy egyfor-
maságnak törvényeit könnyen kinyomozhattuk.

C) Mivel helyen az eleven Magyar nyelvet művelni, és
tökélteességre segíteni, az Anglusoktól, Francziáktól, Ola-
voktól, és Németektől kell bizonyára megtanulnunk. Nem
folyamodtak ők erre nézve régi könyvekhez, nem csak azért,
mivel a' könyvszerzőknek egész gyűlekeztetése az élő nyelvenek
bírója sehol sem lehet, hanem azért is, mivel régi könyvek:
ben mind a' nyelv, mind az orthografia tévovázó volt. Az egy-
formaságnak törvényét nyomozták tehát ki magában az élő
nyelven, s minekutánna ennek titkaiba az etimológiánál,
avagy kinyomozásnak segédelmével behatoltak, s miket pedig
ez és az egyformaág szabod aratattokra hagyott, az eufoniá-
nat, avagy hangrendnek tanácsai szerint megképzették, nyelv-
veiket végtére oly törvények alá vetették, melyek azoknak
mind értelmeességét, mind érzékenységet megfőközlötték.

II. S. A' másik felekezett a' Magyar nyelvenek művelését az:
szal gondoltya előmozdítani, hogy a' mi rendet, pérséget, fő-
járast, avagy idiotizmust talál a' művelt idogen nyelvenben,
azt mind a' miénkébe is bele akarja tolni. Az egyik a' de-
ák nyelvet majmozza, a' másik a' németet, a' harmadik a'
francziát, a' negyedik az anglust, és magyarul úgy iz, úgy
bekéll, hogy a' Magyar, a' ki e' külső nyelveket nem tudgya,
békéségét, ha egyébkép tista magyar fawnból áll is, nem
érti, a' ki pedig ezen idegen nyelvenben járatos, új magyar-
sága, vagy inkább magát alacsonyán fitogtató majmozása
miatt kéme közé nevet. Ilyenek, hogy az ezeféle közül
csak egyet kettőt hozzan elő, a' deák után: a' földre bízni
a' magot; committere semen solo; vagy a' nép királynak kiál-
tották; populus eum regem proclamavit; a' német után: jöl
néz ki, er sieht gut aus; vagy Spätergummal tethünk által;
wir übersetzen bei gran; a' franczia után: remembe vagy
rememner ugrott: il m'a sauté au yeul; az anglus szerint:
lány a' kaxang: what is o' clock? s valóságos Magyar és pro-
fou kifejezések helyett: a' földbe vetni a' magot; a' nép király-
nak

11.
19
nak választotta; jó finben van; Eksergounál lajörtunt át; lány
az óra: lásd az ilyen majmozásonak számos példát az ő és
új Magyarban, mely Rönyvesekének Kezdeje nyelvünknek illy
rongulásai ellen nem ott nélkül ~~gyakorlatban~~ bosszondodik. E
feltevéstnek a Rövetkezendő igazságokat Kellene kivéve venni.

a) Hogy már lajdan, mikor Eleink a' Deák nyelvvel megö:
merkedvén, réként tíftelestül, mellyel a' Deák, és Rivált a' Deá:
kül izt religióbéli Rönyvesekhez viseltették, réként mivel att
gondolták, hogy csak így lehet a' Deáknak csinoságát a' ma:
gyarba oltani, tellyes ügyetkezéssel azon voltak, hogy a' Deák
Rönyveset, a' mennyire csak lehetett, körül főre fordítsák,
egéjken megáradt nyelvünknek igazságszerűsége, avagy conjuga:
tioja a' son lakontalan volt, vala, volna, legyen segítő igék:
kel, nem csak a' régi Rönyvesből tudgyunk, hanem még az
újában is sirattunk. De ezzel, és több efféle régi Deák-majmo:
zással az újabb Dörög meg nem elégedvén, stancában, annyira meg"
hal, Rivált a' főköztetésben, avagy syntaxisban, annyira meg"
szaporították a' régi kemetet, hogy ennél szerke alatt nem ^{nyel:}
csak horoszkodni és gúnyosodni, hanem végtére, ha csak rajta ^{nyel:}
a' nyilvánvaló oszlopok nem segitettek, el is kell egéjken járni.
Hajdan csak a' Deák nyelvnek voltak, de most már a' német,
francia, olasz, és angolnak is vannak Rövetkezé:
imádói, kik szinte azon jussal, mellyel magoknak a' Deákos
Nyelvüvelők tulajdonitának, anyanyelvünlőt az imént emlí:
tett Európai nyelveknek megmeg másféle majmozással hason,
lóképen elárazták. De mi lesz így vallyon minden tíftelekre
mélto nyelvünkben? Nem lenne hasonló ama' megtévelyedett
affronysághoz, kinek köntösze mindenféle finni jótorshákból
van öfvefészere. Ezzelmezebb lenne ez által ama' Karafiát
előtt, kik az idegen nyelveknek tanulása nem érvén, Ma:
gyar Rönyvesből akarják megtanulni kötelezőségeiket? Al:
kalmatosabb lenne ez által azza, hogy ézzelény fészégeivel
a' Magyar fivére behasson, mellyel az idegen árnyék levilés,
be soha sem hozhat?

b) Fordüllünk mint ez izánt jó tanácsért megmeg a' józan
észhez, melly immig okoskodik. Az emberi Nemzetnek Történeti,
ben, mellyen Budán az 1810. évi. Köze bocsáttattak, megmutattam
én az első Répnek 2. és 3. Karafában, hogy jöllehet az emberi
termetnek külsője, a' külömbféle klímákban avagy égvonások:
ban, egymástól frembetünöskézen külömbözik, az ember még is
az egész földnek kezességén mindenütt valóságos ember, mivel
az emberiségnek béklyegtulajdonosával és tehetségeivel mindenütt
biz. Ebből tovább, ha megfordított az okoskodást, az Rövetkezit,
hogy ama' külső tulajdonoságok ellenben, mellyek által egymástól
külömböznek, nem az emberiségnek minoltához tartoznak, hanem
réként az égvonástól, réként a' honi kultúrának garádjaitól
és különösségeitől függenek, és így valóságos nemzetek.

c)

c) Fordítsuk már most ezeket az emberi nyelvre. Találunk
mink mindennemű nyelven némelly tulajdonságokat, mely-
lyek arra, hogy valóságos emberi nyelvek legyenek, külsővé-
lő megkívántatnak. Ilyenek például azok: hogy
minden mondatban legyen nevező eset, avagy nominativus, és
ige, melly amavval mind a képző, mind a képzőre nézve
megegyezzen; hogy a' nevezőnek akkármelly, de mindenkor egy,
forma móddal mellék értelmezet is adni, mint láznak, lúztól,
lázhoz, vagy hogy az igével a' cselekedetnek módját, és
idejét, a' cselekedőnek pedig rideg vagy többes képzőt, és ké-
zelyeit értelmesen meg lehessen különböztetni. Az efféle
tulajdonságok az emberi nyelvek belső minőséghez tartozván,
a' sokféle nemzeteknek nyelveiben az egész világban, kisebb
vagy nagyobb mértékben, minden bizonnyal felfaláltatnak.

[illegible]

e) Állítsuk fel tehát, és tartsuk meg hűven ama fő regulát, hogy a Magyar nyelvben orosan, kemesen, és fogalmatosan megválasztván azokat, a mit az emberi nyelvet belső művelésünk tartoznak, azokat, melyekből a nyelvet nemzetisége áll, az utóbbiakat ne zentsük megvetlenül az idegen nyelvből koldítt, és hasonlóképen csak nemzet tulajdonságoknak maj-
mozásával. Valamint azra, hogy a Kalmuskbút oly művelt nép és

13.
20
és olly nagy fíriú férjfiú vüllyon hazájában, mint a' Lajdani
Rómában Fabius volt, nem fűrészeses bizonyára, hogy pife
óra a' Római Sasórnak példázattya perint meghorgasod:
gyon: így arra, hogy a' Magyar nyelvnek kultúrája a' dea:
két elérje, nem fűrészeses, hogy fűrészeses, vagy fűrészeses
megdeákosítsuk. Ezt kell érteni a' mostani Európai művelts
nyelvetül is, melyeknek értelmességét, és értékességét, kö:
vetkezőképpen tökéletességét és fűrészesét is a' mi anyja, Pécher
nyelvünk minden bizonytal elérheti, a' nélkül hogy aródot
majmossa, sőt csak aródot egyedül, a' nem majmossa. ~~Ph~~ ha
aródot

12. S. A' Lajdani fűrészeset arón van tellyes erővel,
hogy új fűrészeset Rohollyon, akár fűrészeses, értelmese,
és helyese legyenek, akár nem. E' fűrészeset több ágra fa,
had: de minenképpen mindnyájuknak megfűrészes, fűrészes,
hogy ama' fő talpigazságoknál kívül, mely a' valóságos nyelv,
művelésre az kívánnya, hogy a' nyelv értelme és érté:
keny legyen, a' Tanító Uraknak más talpigazságokra is meg,
emlékeztessék.

a) Az első az, hogy valamin a' herték az életesebb fűrészes
vastag ágait tetfűrészes perint ide vagy amoda többé nem
hajtogathattya, hanem egék művelése és dajkálása, melyes
rű fűrészes, csak abból áll, hogy Lajdani gallyait lenyesi,
a' többiek a' keznyőktől megmennti, hajából a' hertékony
fűrészesek fűrészes kiválasztja, gyökereit pedig öntözgeti, hogy
annál több és kellemetesebb gyümölcsöt hozzon: valamin
tovább a' rideg embernek nem hűlőmben, mint atármeltyi:
nemzetnek fűrészes Róza meg nem engedé többé, hogy gondolkod:
dása' módgyát, vélekedéseit, Lajdaniágait, életének módgyát,
éztéményeit, fűrészesait, egy fűrészes, hűlőmbes karakterét, az,
vagy fűrészesegét, mely által a' többiekkel magát megkü:
lőmbözteti, olly hűlőmben elhaggya, és megváltoztassa, mint
az ifjú ember, vagy az ifjú nemzet elhagyni, és megváltoz:
tatni fűrészes: így a' nyelv is, mikélyt egyfűrészes fűrészes Róza
feljuttat, nem fogadhattya el többé az ollyan művelést, mely
ötet új gyökérfűrészesek, új ragaszkodásokkal, új fűrészesekkel,
új fűrészesekkel, és új fűrészesekkel akarja fűrészesezni,
mivel nyelvbéli fűrészesaitól, belső járásaának serehme, és
mivoltának rongálása nélkül, többé meg nem válhat. Példa:
nak oráért:

Ifjú Rómában a' mi nyelvünk a' Tótoktól az az fűrészes
az efféle fűrészesben molnár, Rulesár, Rádár, a' deától az
and, end, andó, endó fűrészesektől az efféleben vonand, laland,
alandó

halandó, eredendő, megmeg a Deánstól az igéknek szenvedő
kavát, mint izatist, mondattist, kallattist, így finste az idegen
fravarbot is, mint hules, molnár, sefka, legedű, ponya, záva,
Rapitány, Ráplány, prépost, püspök, vagy ammint voltak,
vagy egy kevés változtatással, minden exöltetés nélkül
könnyen befogadta, és saját eredeti kavával oly gyors
atyafigágra hozta, mintha ezeknek testvérei volnának,
valaki a férjfiokozása jutott Ma.

De próbállya már most valaki a férjfihoz a jutott Ma:
gyar nyelvben a' forrott és forrást a' Deán atya forrás:
követ felváltani, és a' járatos uralkodás helyett a' Deán
dominatus szerint az uralkodás for írni vagy mondani;
próbállya az írati, mondati, hallati fenvedő igérlet a'
Deán fenvedő végzés imig ejteni: íratur, mondatur,
hallatur; próbállya a' forrott ég név helyett, az égnél és
Deán, vagy Német neveiből az első forrás sám, czöl, him
mondani és írni: gondollya, logy efféle nyelv művelés kö:
forrás veffü, és tündér leleménye, drága kincs gya:
nánt, a' nyelv archivumába, a' forrás nagy forrás,
mal beiktat, vagy ha ö maga ebbe zab forrás,
arazatunk ellen bele forrás, minden ellentetés nél:
kül álmélet tisztell? Próbálta már ert kajdan a' mi
egyéb érdemes Páriz Páriz, de azért még sem never
senki a' legy verházat tzej háznak, vagy a' criton lamo:
nának, mint ö. Mikor még a' Magyar nemzet ifjú volt,
bánhatott ifjú ember módgyára, amint indulattya korta,
ifjú nyelv, és a' többi nemzetek jelöltje szerint valóban
bánt is. De most már mind nemzetünk, mind nyelvünk jog
forrás elér, férjfi hoz illendő móddal, éppel tudni illik,
és tudomány hall nyelvünk művelni, és csinosítani, azaz
értelmesnek, érdekesnek, és egy forrás, amint a' Magyar éj:
nek oktatására, és a' Magyar forrás nemzet alkal:
matosnak tenni.

b) A' második talpigarság az, hogy az emberi nyelvnek
csinossága nem áll a puftu flavakból, amint ama' nyelvű:
velők gondollyák, hisz a' magyarok csinosságát a' sokféle új
flavának kókolásával akarják megkegyesíteni. Vegyük eb-
ben példaul a' mostani művelt Európai nyelveket, az ang-
lust, a' francziát, és az olajt. Ezeknek flavai többnyire
romlott deák, vagy más idogex flavak, melyekkel az ido-
marlanságban az eredetiek szinte vetekednek. A' német nyelv
nek flavai, a' sok mássalhangzó betűknek majdnem mindig fő-
tagban való öfvegyülése miatt, oly kellemetlenek, hogy sokfor-
tagban való öfvegyülése miatt, oly kellemetlenek, hogy sokfor-
tagban való öfvegyülése miatt, oly kellemetlenek, hogy sokfor-
tagban való öfvegyülése miatt, oly kellemetlenek, hogy sokfor-

Ret

ket e' nyelvnek fivetható kifejezéssel érzékenyen fesseni
ne tudnánk? Olly prozodiával nem élhetvén, nyelvünknek már
most változhatatlan tulajdonsága miatt, mint hajdan a görögök,
és ezek után a Rómaiak éltek, mást fejeztek maguknak,
melly a főtagoknak, nem annyira értésük, mint fontosságá-
túl és vonásaitúl, avagy accentusaitúl függ; és így nyelvük
még a Poézisnak legfelsőbbébb fejezései is alkalmatosak
tehén. A' kik közlők még e' prozodia fejezést sem költözhettek,
fesséknek keménysége és nyelvüknek fejezései miatt, olly
versenemet, a' minők a régi görög és deák ódákban vannak,
legalább a' zhythmusok vették olly tökéletességre, hogy a' ben-
ne előadott költeményeknek érzékeny fejezései a Régielével
vetekednek. A' mi nyelvünk mind a' két prozodiára alkalmatos,
eredeti hangai kellemei miatt, mivel a' hangzó betűk a' más hang-
zókhoz minduntalan, és képen felváltják, kifejezései, ha a' régi:
ekhez vagy az idegenektől kölcsönözött és helyesen megma-
gyarozott újakat oda függesztjük, unig elegendő az, a,
hogy a' fűrészes igazságok és tudományok értelmesen
előadhatók, a' fivethet pedig legnemesebb érzéseiről és indulatya,
is érzékenyen leírhatók, csak tudjuk velük helyesen
élni: és nyelvünkkel, vagy inkább nyelvünkkel meg nem
fűthet még is új és a' régi magyar fivethet képest bárd-
latlan fivethet kölni, és idegen fivethet és fivethet
után kapcsolni, mintha a' régi törzsfivethet magyar nyelv le-
gyen egészen újat alkalmának alkottai, melly, ha jövendőlni ka-
bad, minden bizonytal, nem csinos magyar nyelv, hanem káros
idő múlva, amint már a' Mondolat minden figyelemre méltó,
és böcsülhetetlen fivethet világon megmutatta, a' régi Da-
biloniai törzsnél megvagyult, vagy inkább megvagyult nyelvhez
kötött tökéletesen hasonló lefű.

Ha helyesen
alkottai,

c) A' harmadik tulajdonság az, hogy mennél több tárgya:
ket tud valamellyik nyelv egygyetlen egy névvel értelmesen
jelenteni, s mennél többféle eseményt tud egygyetlen egy
igével világon kifejezni, annál tökéletesebb, mivel rövi-
debb. Lássunk egykét példát a' Deák nyelvűl.

E' névnek Actio következendő értelmei vannak. 1.) Cselek-
vés, esemény, ten, ténemény. 2.) Vád, vádolás, pör a' bír-
sék előtt. 3.) Az írás, melly a' vádolást magában foglalja.
4.) Előadás, mint gratiarum actio, Köszönet. 5.) Tanácskozás,
mint actiones magistratum, tribunum, senatorum. 6.) A' kö-
nökörnél, avagy orátoroknál, és a' fivethetokoroknál a' főzat-
nak, testállásnak, és tagmozgásnak a' befű értelmehez való
alkalmassága. 7.) Az orvosoknál a' testnek állati munkálko-
dásai. 8.) A' filozófusoknál az embernek maga' viselése, életének
rendtartása. 9.) A' fivethetnek tárgya. 10.) A' fivethet Misében a'
Canon.

Az

Az igei köztül foglallyon példá gyanánt Consisto, mely,,
 nem imitly értelműi vannak. 1.) Együtt állani. Plautus. 2.) Meg,
 állapodni, mulatni. In uno nomine consistam. Cicero. 3.) Valami,
 nél, hogy jobban megtekintstül, megállani. Ad aliquam rem. Sue-
tonius. 4.) Nyugodni elmével lenni. Tranquillo animo consistere,
Cicero. 5.) Nagyra böcsülni, nagy tekintetben lenni. Consistit
auctoritas huius viri. Plinius. 6.) Magában tartani az eledet,
Stomachus consistit. Celsus. 7.) Megszünni. Morbus consistit. 8.) A
 dolog ebbül áll: haec res consistit in hoc. Jurisconsulti. 9.) Jól vinni
 várni. Neque mens, neque lingua consistit. Cicero. 10.) Jól vinni
 a' pörököt. In forensibus causis praeclare consistere. Cicero.

Hasonló példát a' jó deák, vagy akár melly egyéb művels
 nyelvű lecionokban támentalanokat találni. Amde mint az
 emberi nyelvnek e' fész tökéletessége ellen riváltság Rét
 felekezén vétünk.

Először tudni illik, ha mindent tárgynak, és mindenit co
 lekedetnek vagy fenvedésnek jelentésére Különös fész aha
 runt alkotni; mert így még a' nyelvtanászok betűből álló
 Chinai alfabetumnál is gyémétezebb, tökéletesebb, és ne
 kezebb lesz nyelvünk.

Másodszor, ha a' sok synonymumot, avagy egy, vagy lega
 lább komfied értelmű szavakat, melyekkel a' nélkül is bő
 velkedünk, még jobban megkapozittynak. Az Arabiai nyelvben
 az ozoflyánnak és a' hardnak egynekány pár neve van; de
 a' legfrüheresebb tárgyatok ellenben még nem tudgya nemelly
 kor nevezni. A' synonymumokkal bővelkedő nyelv hasonló
 az olyan fázor, mellynek felette sok ága van, s melly, mivel
 a' táplálást ezekre kell vesztegetnie, gyümölcsöt nem igen
 hozhat.

13. §. E' talpigatásakor előre küldvén, vizsgállyunk meg
 már most egyenként az új szavaknak koholásában nyakra
 főre fázadó felekedetnek zideg ágait.

a) Legezősebb ág a' Puristáké, kikhez még ~~sok~~ bölcsebb
 Harafiat is pámosan hajlanak. Ki akarják ökl nyelvünkben
 irítani az idegen szavakat, és már sokkal melegebb is mentek,
 hogysem kellett volna. A' Tót nyelvben több fész csúszott be,
 ammint Pázmány megmutatta, a' mi nyelvünkbe, mikor még ifjú
 volt, mint még a' Deákban is. Ha tehát mint e' megmagyarási
 tott deák neveket Prímás, Próbátor, Prézes, Rapitány, Ráglány,
 és több affélés, volha mindenütt ösmerték, tökéletesen érthető
 tot még a' Rimondásra kellemesebb is, minden igazlanság nélkül
 kivettük nyelvünkben, vedük ki a' Török Raput, a' Tót molnár,
hulcsár, dekkár, legedut, rajt, és a' hozzájáró hasonlókat is mind,
 és csinállyunk helyettük újakat, melyekkel mindazáltal nemze
 tünk

§ 5.) Befagygni. Flumen consistit. Quintus. 6.) Az üttörézetekben állani. Consistere in
acie. Tacitus. 7.) Egyet ezent, meg egyezni. Verbis cum aliquo. Cicero. 8.) Elke
 vel bizni. Mente consistere. Cicero.

17. 22
tűnt őt fáz ektendő. mielőtt sem fog így megösmernedni, amint
már a Riverendókkal a múlt őt fáz ektendő alatt megösmerned:
Kedem. Amde így őt fáz ektendőig kell még várakoznunk, hogy quind az
nyelvünknek Q csinosodására, ^{mind} a nemzetnek csinosítására elke: ő saját
külheseletlenül fülkés értelmesége megéközőltessen! Ne hagyunk
magunkot az igaz útnál elcsábítani. Régtől fogva tudott a mi
nemzetünk magyarul mind értelmesen, mind érzékenyen befélleni,
minelőtte a Purizmus fülkés volna; tud nélküle ekutánn is.
Ezzel mindazonáltal koránt sem akarom én akornak magyarságát
helyben hagyni, hisz még azt is, a mit eredet Magyar puvakkal
fejen kimondhatnának, megmagyarosított Deák, német, vagy francia
puvakkal fejekre ki, mint: arra requirált, hogy personaliter déz:
sem meg puvakkal seheinek etablizozás: hanem csak ake ja:
varlom, hogy magunkot az idegen puvakkal fülkés értelmes puvakkal
verekedő regulár puvakkal egykeveset megmértékkellyék.

Először. Azon idegen puvakkal, mellyek nyelvünk ifjú Ro:
rában belegadott, és megmagyarosított, és mellyek helyett ollya:
nohor nem tudunk előállítani, hogy amikor akornak értelmét tö:
kellésen és világosan kifejessék, haggyuk meg inkább nyel:
vünkben. Mit tegyünk értelmesebbet a pompa, páva, molnár,
deák, és több efféle helyett? A' százados, és szédes nem ser:
kent fel benünk tökéletesen azt a világos és minden deák
meghatározott idő, avagy gondolatot, mellyet a Kapitány, és
Kapitány neve már zég üdötül fogva minden kéthede nél:
kül öfvefűggeteni puvakkal.

Másodszor. Ha az idegen puvakkal értelme ki van már fe:
jezve magyarokkal így, hogy akornak kiki Rönnyen megértheti,
ne csinállyunk ezek meg újat, kivált helytelenek és
érthetetlenek. Az orthographiát helyes írásnak, vagy még jób:
ban írásstudománynak, a' geographiát pedig földírásnak már
elég régen mondgyuk: minet sehat ezek helyett a' betűírás
és a' földírás, mellyekre a' Magyar megundozodik?

Harmadszor. Ha kénytelenek vagyunk az értelmes puvakkal oká:
ézt az idegen nevet elfogadni, tartsuk meg így, amint azon nyel:
ben mondatik, mellytől kölönözünk, ha egyébaránt olly végzés,
melly a' Magyar ragasztékot értelmesen felveki. A' német zö:
vidék Uran, Mexikus mirevaló vallyon a' Deák ösmerősebb
a' Magyar puvakkal Uranus és Mexikus helyett, mellyeknek
még az eredet Görög nyelven is van ös végzés? Az Anglus
és Anglia a' Magyarban a' Deák régen ösmerősebb, mint a' né: Pete
metből ves Angol, melly Angel helyett még helytelen is. A' Latin
a' Deák helyett fin olly Liba, mint a' Dohim a' Coch helyett, vagy
a' Polin a' Lengyel helyett volna.

Negyedszer. Mit tudományos tárgy ollyan puvakkal izunk, a' kik
a' Deák

a' deán nyelvet nem tudják, s nem is tanulják, nem szoktam azon ügyetkezést, melly az ugyanazon tudományhoz tartozó mesterseges favakat magyarra fordítja: jöhetnek még ezen esetben is igaz, hogy ~~magyar~~ a magyarra fordított mesterseges fát is meg kell aronni: kivül úgy magyarázni, mintha deán volna, és hogy a' Tanító a' deán fát finte oly könnyen megtanulná, mint a' magyart. Példának okáért: ha én a' geographiát deántalan ember eléjébe állatom, tejesíteni, és a' geographiát magyarul földírásnak nevezem, és magyart mesterseges fát finte úgy meg kell nélnie, ha magyarra nem fordítom; ő pedig a' geographiát, mely görög szó, finte oly könnyen megtanulná a' többiből. Lullá és Rimondai által, mint a' földírás nevet. De mikor tudományos tárgyról oly olvasókkal értekezünk, kik a' deán nyelvet tudják, akadályos lafontalanság: csak tartom, a' megmagyárosított deán favakkal nem élni, mellyek még a' legjobb mesterseges magyar favakkal is fölöslegesek és világszabatos. Azt legalább kívánom, hogy azok, kik a' mesterseges favakat magyarra fordítani szeretik, azok, kik a' deánokat csak megmagyárosították, úgy nézzék mint tevéket, és isfontos. Hiszen mind a' két rész egy célra, a' nemzetnek csinosítására törekszik, csak hogy az egyik is: nosan megújított, a' másik pedig régi fátok epközzel keresztes muntáskodni.

b) A' másik ág az előbbinél mértéktelenségével meg nem elégedvén, már arra vetemedik, hogy nem csak az idegen, hanem még a' régi törzsfőnök magyar favak helyett is új gyökérfavakat mérjével alkotni. Az egyik a' Nyelvminivelősi Könyvtárban Keres érdemet, és dícsősséget, hogy a' mi epébe jut, az Magyar főnök híressége, mint rény a' fölösleges kegyesség, nem tudom, a' deán ren, vagy a' Francia reine fellel, mint a' virtus is jobb szó, mivel a' Magyaroknál legnagyobb rékénél fölöslegesebb és értelmesebb. A' másik a' filológiában oly járatlan lévén, hogy még csak az analógia, avagy egyformaságnak törvényét sem érti igazán, azt vitatja, hogy a' már fölösleges favak helyett, mint példának okáért, malom helyett, lehet újat alkotni, mint salom, talom, zalom, valom, halom, és ezeknek teszkesítik helyett bizonyos értelmeket adni. Mikor én az efféle gyökérfavakkal kókolokban ama' gögös bizodalmas meggondolom, mellyel az egész nemzetül, mint tanítványoktól megvárják, hogy a' könnyű veitben közzé bocsátott új gyökérfavakat, mellyeket tudós magányjaikban kifőzzenek, azonnal kúladatos listelezzel eljuttatja, s oly lafonta fordítsa, mint ők; a' nagy Mógol jut eszembe, ki elvégezvén ebédjét, kitrombitáltatta az egész világot. Fejedelmének, hogy már most ők is egyenek. A' harmadik valamivel mértéktelenebb lévén, csak az értelmestlen

holt

19. 23
holtt magyar gyökerezeteket akarja megeleveníteni. Hallott ő vala,
hol karangfőt, de nem tudja, hol. Vannak tudni illik nyelvünk,
ben némely kenderedő gyökerek, melyeket életre hozni, de nagy
vigyázással és megválasztással, magam is javasoltam a végül,
hogy a rövid versekre több rövid kavaink legyenek, mint Regy,
a hosszabb Regyelem, Regyesség, vagy Regyelmesség helyett. De e
javaslát nem kell ám még a valószínűs holtt ~~magy~~ idegen gyö-^{tés hi-}
kezetekre kiterjeszteni, melyeknek száma sem volt, nem is ^{vált egy,} ~~lejj~~ ^{persuind}
semminémű nyelvben költőpröh nélkül datározott értelme.
Ilyen tündér kavak a bám, ezik, idu, Kess, rajz, rom, tapok,
ükk, és több efféle. De lássunk nyelvünknek egyébféle Hero-
statuorait is.

c) Valamint az előbbienek az új gyökök kavakkal, úgy
mások az érthetetlenül, és kóhatlanul formált kármazékon.
nal gyűjtögettyük a nyelvnek, nevünk, létünk, nemzeti cha-
rakterünk, legfontosabb törvényeink és oklósainak tisztelteté-
méltó templomát. Még nem elégedvén ők a már régen kóhat
és világos értelmű kármazék kavakkal, újakat kóholnak, [C. p. 22.
vagy a kóhat költőpröh helyett kóhatlant vévén, mint akkar;
mány, bölcsekedmény, lovanc, lizdék, izamat a régi jó kavak
helyett akkarat, bölcsekedés, lovac, lizdető, izás; vagy a fő:
kármaztatásban egyéb kóhatlanságokat követségén, mint ál;
lamlós, kövértelen, semélyezim, ezek helyett állhatatos, vagy áll,
podó, sovány, semélyes érdem; vagy az ilyen tündéreknek még
a gyökértől megfestetendő értelme is adván, mint erdi, villo,
zöte, ezek helyett faér, finég, növötény; vagy a Magyar fő:
kármaztatásnak természetellen, csontitus által akkarcván,
mint a Deák, új kavakat kóholni, mint sikam, csillám, nyilam,
köllam, elhagyván belőlök a lik végzést; vagy az eleven fő:
képröh helyett olyant vévén, melynek már datározott és vilá:
gós értelme nincsen, mint burgalom, jéldány, a burgás vagy
burgóság és jéldázat helyett. De minnek fámlátom én elő az
efféle nyelvrongálásokot, melyek a Mondolatban özöth gyala:
zatyorka feljegyzettek. Elég zöllokt az szántóvra jánakla:
nom, hogy anyanyelvünk tisztaságának többet ártottak, és
csinosítását kóhatósabbán gátoltyák, mintsem ha Magyar be:
kédünk úgy meg volt volna vegyítve idegen kavakkal, mint
az Anglus, Francia, és Olasz a Deákokkal, vagy ha a pompéd
nemzeti mind öfveesküdtök volna arra, hogy nyelvünköt
szarkaiból egészen kiforgassák, nevetségessé tegyék, és özöth
romladékok alá eltemessék. A Poétikának, a Rik az ilyen
nyelvrongáló kavak nélkül verseket írni nem tudnak, és a he-
lyen, hogy a nyelvet kápitják, és érzékenyített, inkább még
jobbán befekemcsedik, az kellene Rör akkarcattal a nyilvánvaló
Recensiókban javasolni, hogy a Poétikának felséges mestersége,
tül

tiül úgy őrizkedgyen^{gr} mint a hajdú a karangöntéskül, és ha a jó tanácsot be nem fogadná, még a patizának veszejét is meg kellene velel éreztetni.

d) A' harmadik felekezeten van még két ága, melly az idegen nyelveknek majmázásába úgy bele fezeret, hogy az öfveten idegen kavakot, szinte miként mások az idegen köjázásokot, körül köza fordítják, mint beréprész erő, Einkbildungskraft; benyomat, Eindruck, impressio; dárdafény, Spiepglanz a' helyes Spiepglas helyett; olvasottság lajtör, jája, gradus eruditionis, eret helyett: képzés, erő, antimo; nimm, a' tudóságnak garádicsa; vagy még a' kavaknak féj, primellyi is affonyi németet is adnak, mellyen idegen nyelv vetre még gyermekkorokból maradtak, mint képné, an; gyalné, öné. De eret, lála az egyeknek, a' nyelv művelés dolgában az uborkafánál magasabba nem jutottak.

e.) Nagyobb tífzelettel viseltetnek én mind a' Magyar ré: giségekhez, mind a' némelly Vármegyékben uralkodó kö: hásonhoz, hogysen az eddig megírt nyelvrontók közé szám: lállyam azokat, kik a' régi és most már fosztatlan, és meg: arúl, vagy a' csak némelly Vármegyékben ösmerekes ka: vadhal élni fezernek. Az mindazáltal jegyzés nélkül nem hagyhatom, hogy az ilyen kavak a' befédnek mindenütt egyarányú értelmességét, és így érzékenységet is nagyon hátráltatják. Az olvasó, vagy a' hallgató, a' ki azokban megakad, lehetetlen hogy figyelmesességét az előadott tárgy: ról e' kavakra ne fordítsa; ez pedig meglévén, mind e' fe: elkezdeni járása megbotlik, mind fívében az indulat vagy érzemény megkül. Ha e' kavak egyfel az olyan kötázokban, mellyen nem nyakra főre, nem az alacsony nyereségnek o: ráért, minden józan válogatás, éles ítélet, és fenes forga: lom nélkül csak öfvefirkáltatnak, s mellyen hővetkezés: dörégen az olyan káraltó lasonlók, mellybe a' fén, ful: ma, darji mind öfvehányatott, hanem a' józan Lilozófiának és a' réu épült südres Nyelvudománynak vezérlése fe: rint forgalmasan Pidolgoztatnak, ha, mondám, egyfel e' kavak az ilyen kötázokban, mint zégiek, vagy megyebéliek meg lefnek magyarázva, biztosabban lehet velel élni; és e: zen bizonyára ezeferre jobban meg is érdemlik, hogy elő: zönségesen beveressenek, mint a' feltlyebb megvetett új gyökér kavak, és helytelen kármazások.

14. §. De mikép kell tehát nyelvünköt megcsinosítani, ha a' nyelv művelőknek eddig ten fíradtágait többnyire mind megvetjük? Erre nekünk a' józan éf, ha nem libázok, a' hővetkésendő utat mutatja.

1) Minden

21. 24
1.) Minden egyéb előtt, ne nézzük az anyanyelvet hű bálvány-
nak, melyet az egyik a homályos régiségekből, a másikat az idegen
nyelvekből, ez saját képzéséből, amaz kárártanak külömbféle fogai:
bűl, némellyik a betyáros befédnek ezimornyáiból költőnőzőt fő:
török, pillangókkal, futtyú gyöngyökre felpiperéz, mintha csak
arra való volna, hogy káprontalan fépségeiben gyönyörködgyünk,
vagy hogy hű ragyogásával dűcselkedgyünk. Nézzük inkább a nemzeti
csinosítás' nemes ékhezének, nyomozzuk ki felséges czélyát, lassunk
be legrejtettebb belsőjébe, vizsgáljuk meg csak neki tulajdon termé-
ket, s tanuljuk ki ennek vezérlése szerint alkalmazását ama
tulajdonságokra, melyek czélyánál elérésére fűrésztéren megkí-
vántatnak, világos lesz így előttünk, hogy e tulajdonságok az ér-
telmeségből, és az érzékenységből állanak.

2.) Az értelmességnél mindaráltal és az érzékenységnél köztön-
ségesnek kell benne lenni; mert egyébaránt nem az egész nemzet,
nek, hanem csak némelly részének csinosodását ékhezölhetné meg.
Az egész nemzet a nyelvet akkor érti, és érzi, ha vele mindenütt
egyformán beáll. Tegyük, hogy a mely fő az Erdélyieknél lovat
tejt, az minálunk farhad jelent; hogy a mit nálunk az ás pótag
e próbán írás mond, azt minálunk az ott pótag e próbán írott
tejt; és hogy a mit őt a nét pótag által e próbán kallanék
értene, azt minálunk a tam pótag által e próbán kallottam jelentyűt:
~~valamint~~ nem de mint így az Erdélyi Magyar nyelvet nem érte:
nént, valamint őt sem a miénket? Illy érthetetlenység urál:
hódna köztünk akkor is, ha példának okáért az Erdélyiek e
mondását: eltelejkeztem tolla mint illy pótkötéssel ejtenénk:
eltelejkeztem neki, vagy tolla, vagy art. Az egyformaság tehát
nem csak az írányya, hogy az egész Hazában mindenütt
ugyanazon íránytal, hanem azt is, hogy a hasonló esetekben
hasonló íránytal, hasonló íránytal, és hasonló
íránytal álljunk. Ebből már a józan ék a nyelvűve:
lévnek a követhetendő törvényeket szabja.

a) Mit az egyformaságnak imént megmagyarázott törvén-
nyétől valamellyik főnek képzésében, vagy ragasztásában
az egész nemzet eltávozik, el kell attól távozni a művelt
nyelvet is. Így mivel a ló főnek többes kéma, nem lók, am-
mint a köztönőseges regula megkivánna, hanem az egész Nem-
zetnél lovat, ezt kell elfogadni a művelt nyelvben is. Lásd
a 8. St.

b) Ha valamellyik felekezes valamiben az egyformaságnak
törvényét kűven megtartja, a többiek pedig megsértik, a mű-
velt nyelvet az egyformaságnak törvénye szerint beállító fele, nyel-
vezeték? kell alkalmaztatni, a többieké pedig hibásnak néz. vékez
ni. Így mivel a kérteljek, és még némelly Magyar Várme-
gyek

gyék is a conjugationnak harmadik formájául semmit sem tudnak, s a rökönséges regula szerint e befűzést: jó bort ifor, és a jó bort ifom meghülömböztetik, még máson, Rivált a mostani Rönyszerzők, mind a két esetben ifor ifom igével élnek, én a harmadik formának a művelt nyelvben helyt nem adhatok.

c.) A többi Különösséget, melyekkel a Hőz nép, vagy a Hőnyoszörök az egyformaságnak Külömbféle törvényeiről Külömbféleképen vértik, a miuveltt nyelvben hasonlóképen ugyanazon törvények alá kell vizsgálítani.

Ha e' három regulát hűven megtartjuk, valamint az i. S.
 kerint a' mostani Európai csinosabb nemzeteknél, úgy mi:
 állunk is, azonban, még a' köz nép a' Hazánál külföldi
 részeiben külföldi libákkal fogja zongorázni anyanyelvün:
 köt, az iskolákban, és a' kiadandó könyvekben kevés üdö
 málva oly közönséges egyformaságra jut az Erdélyi, Debrec,
 czeni, Pesti, Budai, Kecskeméti, Veszprémi, Pápai, Fejérvári
 tanítás, sőt egyaránt befolyásos tökéletesen megértik,
 egymáshoz értelem irásait tökéletesen megértik, a' nél:
 külföldi legkisebb grammatikai, vagy orthographiabeli, vagy
 akár mely egyéb nyelvbeli külföldözés figyelemességét
 a' könyvekben előadott tárgyaktól elvonnya, e' külföldözés:
 felfelfe, is amint a' 4. és 5. SS. ban leajzoltam, meg
 zafaffa, is egészen elfojtsa. Akkor azután nem fogunk al:
 zál kérdni, hogy karmixerig való Magyar Grammaticánk
 van, melyeknél, köztünk maradjon a' fő! Csak Ketteje
 sem egyez meg egymással, hanem inkább azal méltán kü:
 cserélni, hogy anyanyelvünknek, mindenütt egy és ugyanazon
 grammaticája van, melynek a' külföldi nyelv tanítás köny:
 vekben a' grammaticusok, hovánt sem regulát, hanem a' taní:
 tásban és tanulásban való nagyobb könnyebbésséget és vilá:
 gosságnak okáért csak reguláinkat rendgyét változtatják.

15. §. Hogy az egyformaságot a nyelv művelő sikeresen,
bizonyosan, és világosan kinyomozkassa, és meghatározkassa,
nei fő ekközzel kell netti közelebbre megismerkedni, a'
könyomozással tudni illik, avagy etymológiával, és a hang:
renddel, avagy euphoniával.

a) A' Prönyomozás nem a' gyökérprönyomozás idegen nyelvet:
bűt való prönyomozás vizsgálta, mert e' foglalatosság a' jözan
Filozofia méltán csak Prönyomozásbéli játéknak tartja és
nevezi; hanem a' prönyomozás prönyomozás saját gyökereiből
való eredete, avagy a' külföldi prönyomozásbéli játéknak, és
prönyomozás.

Pótagasztársóknak törvényes módgyait, hogy ereket a' törvény,
 telenektül sütkészen megválakthassa. Hogy ezt voltaképen
 vigye vigye, el kell neki a' gyökérpót a' többi betűktől vá:
 laztani, melyekkel környül van véve, ereket pedig termé:
 ket, nemet, és külföldi kötelezőségeit fogalmatosan ki,
 nyomozni, a' mi a' nyelv művelőben mélyen beható éke, sok tanu:
 lási, és hosszú gyakorlati híván, amint majd alább a' Nyelv,
 tudományban megláttuk. Így szintén voltaképen megkutatásoshat,
 tya, minémű betűket vagy pótagasztat kell minden esetben
 a' gyökérhez, vagy még a' hármazékhöz is ragasztani, hogy
 ennek bizonyos mellékésselmeket adgyanak.

Példának okáért. Mivel az efféle kavarásban kizárás, vonás, esés, illetés, éltetés, a főnyomozó azt tapasztalta, hogy az és és és főtagok, az igékhez ragasztván, ezekből oly neveket képeznek, melyek cselekvést vagy szenvedést jelentenek, ama törvényt méltán futhatja, hogy valahánykor más igéből is hasonló értelmű neveket alkuszunk formálni, ezt ugyanazon és vagy és főtagoknak a segédelmével vigyük végbe. A főnyomozásnak efféle törvényeiről a kivételekkel együtt a Nyelv-tudományban bővebben előadandom.

b) A' hangrend a' többi Európai művelt nyelvénben majdnem csak az olyan flavantban mealkodik, melyekből az egyformaság, és a' főnyomozás határozott törvényeket nem szab. Így a' De: árkban az, hogy a' c, f, g, l, n, p, r, s, t betűkkel kezdődő, vagy főszóval öfvetett igékben a' d betűt meg lehet tartani, vagy a' könnyebb kimondásnak oltáért az említett betűkre változtatni, mint adcedo, adfectus, adprehior, vagy accedo, affectus, aggre-
dior. Ide tartoznak a' nyelvstudományok figyelméi, az epenthesis, hözbevetés, az apocope, végkurtítás, a' syncope, közéskurtítás, az aphaeresis, kezdéskurtítás, és a' paragoge, loffkítás. Amde a' hangrendnek a' Magyar nyelvben sokkal nagyobb hatalma van, oly annyira, hogy még a' főformálásnak, és főragasztásnak is paraxistol. Így a' fellyebb említett példában két kivánnya, hogy az ad kötő az olyan igékhez függék: tessék, melyeknek végző kötőszóiban a, o, vagy u találta: tik; a' többiekhez pedig mindenkör és, ammint a' Nyelvstudományban bővebben megláttunk.

16. §. E' törvényeknek vezérlése szerint Községei értel:
mességet pererván nyelvüinknek, ézzékennynek is lehetjük min,
 denütt, ha a' Kűlömbfélé rideg prókason Kőzül, akár Megye:
 bélien legyenek, akár a' Könyvkerzőknek jufra Kényeiből
 hármazzanak, a' művelt nyelvet mindenkor inkább akkor al,
 Kalmarsattynak, mely az egyformaságnak és a' könyvmozásnak
 sérelme nélkül Kellene esesebb hangzó betűkkel és, a' prótagottnak,
 vagy a' Kellene esen műssalhangzóknak lafontulan javításá:
túl

túl őrizkedik, s melly, hogy egy főbe foglalják mindent, a
 kavartat, és így a nyelvet is, a valóságos metruma, avagy
 versmértékre, úgy mint a nyelvérzékenységre legfőbb gará:
 dicorára, alkalmasabbakká teszi. Így kellemesebben, és
 a versmértékre, következendőképen a poézisbéli érzékeny
 beférde is, minden bizonytal alkalmasabbak a kavart:
mü, müvel, csillog, ütközzön, ütközzék, a Magyarok Királya,
iztt, vertt, mondott, uradág, vadász, mint a következendők:
miv, mível, csillong, ütközzék, ütközzék, a Magyarok Királa:
lyok a két é végződés miatt, izatot, izattatott, vereten, veret:
tesett, mondattott, mondattatott, uradalom, soradalom. Az Arati:
ticánat III. Részében, a 84. §. a 224. és követ. old. megmutattam
 én, hogy minden ~~é~~ képségre kitérőzése a rend. É oly
 annyira igaz, hogy még a Dobnak pulsta ütései is, ha bizo:
 nyos zhythmusi rendbe kerülnek, oly érzékeny képségre tá:
 madnak, mellyek a fíves kátharosan megilletik, amint a ka:
 tonadobosoknak különféle nőiüiből, de kivált ama' rémitő
 zavarból tudgyunk, melly tűzlármát jelent. Az emberi nyelvben
 már maga az egyformaság oly rend, melly a fíves érzékenyen
 megilleti, és az Érzéstudományban a reguláritás neve alatt
 a képségre köze kámláltatik. Ha tovább a követlen beférde:
 a képségre köze kámláltatik, melly a mondásokat fíves
 ben még ama' rend is feltaláltatik, melly a reguláritás neve alatt
 annyi mértékes versságonak, félversnek, vagy apró egész
 versnek teszi, amint a Magyarban, ha tístán beférde,
 minduntalan megtörténik, attól már a nyelvben a magasabb
 nemű érzékeny képség is uralkodik, melly a musikabéli zhyth,
 másokkal hasonlít. E két rendnek, és a belőlük eredő kép:
 ségeknek hasonlaja a Poézisnak tökéletes üdömrétebe fog:
 lalt beférde, a vers.

17. §. Az egyformaság nem csak magában a müvel nyelv,
 nek élő fővel való kimondásában, hanem még, és kivált kép
 irásában is, elkerülhetetlenül költés az, hogy értelmes:
 ge és érzékenysége annyival kamazabb költéseseen elterjed:
 vén, a közt csinosadást is könnyebben, kapozabb, és kezen:
 esebben elterjedhesse. A tístán, értelmesen, és érzékenyen
 iztt könnyvétel így nézem én, mint a nyelv egyformaságának,
 csinosságának, és mindennapi képségeinek archívumait, temple:
 máit, felfrészelt rejtetit, mellyekenn kívül a nyelvnek imént élő
 kámlált tulajdonságai az eleven beférdeben majdnem minden em:
 bertől különféleképen éreztenek, zongáltatnak. Amde mindaddig,
 még a könnyvételre feltekerésre lépnek az orthographiára né:
 ve feloktva, nem lehet reményleni, hogy könnyvétel, mellyek az
 önön magától sorfeleképen külömböző mindennapi beférde sem
 mivel sem jobban, köz kapros lajtsanak. Még a legjobb, legérzel:
 mesebb, és legérzékenyebb könnyvételben is az olyan Olvasó, a ki or:
 sho:

25. 26
thographiájához nem kötött, majdnem mindenről fő megalkotója, figyelemességét a könyvnek tárgyától a botlástól orthographiá: ra fordítja, és főként az előadott eredmény indulatnak cefesülé: sében nagyon megküti. Egy fővel, a miszt a 4. és 5. d' d'ban mon: dottam, az az orthographiabeli különösségekre is méltán lehet, és kell is alkalmaztatni. Egy Hálai Francia Grammaticában, Gram: mais raisonnée, a 10. old. azt találtam, hogy a fővetterendő regulát atúnemellyik emberi nyelven orthographiáját legtökélte: sebbnek sejtik, és én e' Grammaticusnak állításában több jórán éke látok, hogysem regulát anyanyelvünkre ne alkalmaztassam.

Első Regula. Valahány cirkhelyesen hang találhatik valamely nyelvben, fíntannyi betűi legyenek, mellyek e' hangokat jelentse. A Magyarban az öfvetett másvalhangzók cs, cz, gy, ly, ny, ty, sz és z e' regulától eltérőznek; de valóban egy tudós Magyar sin: czen, a' ki jobban nem szeretné, ha Eleint a' dupla betűk helyett inkább valamely jellel megkülömböztetett egygyűűeket válnakot: tath volna. Ezt most megtenni, képtelen zavaradás nélkül, lehet: len volna; mivel a' dupla betűk közönséges szokásban vannak, és kötelességek, ha legalább olly állandó rendbe kedetnek, hogy azokat az olvasásban egymástól elválnakotani ne lehetessen, a' hangoknak megkülömböztetésében pontosan megtekin. A' ts, tz, sz, és zs e' kö: telességek meg nem tehetik, mivel ezen öfvetett betűknek minde: nikiében az első betűt a' másadiktól el lehet, sőt némellykor el is kell válnakotani, mine a' főben vaszár. De erről a' Nyelvstud: mányban többet. Ide csak az tartozik még, hogy ezen első regula kerint a' középző magyar e betűnek is különös jelet kellene adni. En a' nélkül, hogy a' Magyar főktől ezen újítást kívánnyam, csak e' Nyelvstudományban különömböztetsem meg két ponttal e, mi: val e' különömböztetés a' nyelven mind tanítását, mind tanulását nagyobb megkönnyebbíti.

Második Regula. Egy és ugyanazon betűvel soha sem kell két, vagy többféle cirkhelyesen hangot jelenteni; s egy és ugyanazon cirkhelyesen hang se jelentessen már az egyik, már a' másikt be: tivel; vagy rövidebben: mindenik betű mindenkör csak egygyetlen egy hangot jelentsen. Vétene a' Magyarban e' regula ellen, kik a' j be: tűnek ötféle hangot tulajdonítanak, ígymint:

a) A' d betű után, de csak némelly esetekben, gy hangot, mint tudja, mellyet az igaz Magyar így ejt: tudgyja, a' csinosabb nyelvű, s a' jórán éke után indult könyvkerző pedig így ír: tudgyja.

b) Az l után ly hangot, ismét csak némelly esetekben, mint találja, mellyet az igaz Magyar így ejt: talállyja, az említett könyv: kerző pedig rövidégnel okáért így ír: talállyja.

c) Az n után ny hangot, megmeg csak bizonyos esetekben, mint kánja, mellyet az igaz Magyar így ejt: kánynya, az említett könyv: kerző pedig így ír: kánynya.

d)

d.) A' t után, megint csak némelly esetekben, ty hangos, mint mutatja, mellyet az igaz Magyar így ejt: mutatytya, az említett Könyszerző így ír: mutattya.

e) A' többi betűk után, sőt, a' mi különös figyelemre méltó és, deval, az említett bizonyos esetekben kívül, még a' d, l, n, t betűk után is, olly hangos, a' minőt e' betűnek a' deák és a' német mindenkör tulajdonit, mint jajgat, aludja, feljut, átjár, E' kétszen zavarodást rendbe lehetne még orthographiájában fedni, ha némellyek ~~szó~~ a' teljességgel helytelen vélekedés, hogy a' j betű a' bizonyos nevelnek, és a' mutató igéknek bélyeg betűje, sejtetve olly mélyen be nem vették volna, hogy nem rég az egyik közülön azokat, kik a' zavart, és mindenkör rendszeren orthographiát követni nem akarják, még tudatlanok is merék, erre közre bocsátott munkájában rázamlani. Mintha a' zavart és a' rendszeren a' jőzön ékkel, és az ebből eredő tudománnyal megferhetne. En a' jőzistűk orthographiáját a' tőftű és helyesen ejtési Magyar nyelvnek mind tanítására, mind tanítására, nem csak alhatatlannak, hanem e' fontos foglalatosságban, kívül az idegenekre nézve, még rendszeren akadályos is tartom, és így e' Nyelvtudományból, a' bővebben előadandó sütkeres ottokra nézve, kámkivetem.

Harminadik Regula, A' legközvetlenebb orthographiának harma: dia regulája az, hogy amint tőftűn és csinosan ejtjük a' befű: det, úgy írjunk is. Hogy e' regulát minduntalan megsérti az írás: ban, a' ki az egyformaságnak, könnyomozásnak, és hangrendnek regu: lai perint tőftűn, és csinosan befűlleni nem tud, nem sütkeres említenem.

18. S. Ezerből állanak, a' mikről a' Tanító Urakkal előre értekeztem sütkeresnek állítottam. Tudom én, hogy a' Könyszerző urak közül lefűnek némellyek, kik zóllam azt kiáltják: eandem orambem reperit! és én erre azt felelhetném, hogy minelutánna a' Tőftű Magyar neve alatt közre bocsátott Ezeredéseimben, valamint egyéb Munkáimban is, a' tölttem Kidolgozott Magyar Nyelv, tudományt, nem az egymással ellenkező Könyszerzőknek sötétítő tekinetéseire, sem az Ország többféle részeiben uralkodó Különb: séle főejtésekre, vagy akárminémű rideg szóhasznokra, hanem az etymológiának, és euphoniának segédelmével Könymozott analogia: nak törvényeire építem; és minelutánna az ellenkező véleke: deketnek hiú okait ama' filologus társaságoknak segedel: mével untig megczáfoltam, mellyeket az indulatoktól, és mellék: czéloktól szabad jőzön ék felette Könnyen Könymozat; emberse: ges ember, burgó katafi, és igarságkerető fejű létemre, mind: megifort Könyszer vagyok, a' magyar Nápusztát (orambem) felme: legíteni azoknak, kik az Egyiptomi veres lagymán után esdek: lenek;

felelhetném tovább az is, hogy a' hypothésisek, mellyekre a' vélem ellenkező urak vélekedéseiket építik, koránt sem valóságos, és bizony: igaz.

Amíg a' Könyszerzők is
#közülők

Amint is
megint

igazságok, avagy thesisek; a' könnyezősbéli játékok (Chorus etymo: logici) nem könnyezősbéli törzsfőnök és sűrűres valóságok; az Pro,
felmélyének gyálátása pedig nem annyi, mint ordainat megcsáfoltása;
felelhetnem végre az is, hogy, valamint egyszer egy alföldi
Plébánián, ková ajándékban egy meglőtt özet kottak, a' Káplánnak
többibéli tanítására, hogy ezen állat nem nyúl, hanem öz, a' gyer.,
meket, hisz az özetek csudájára egybecsüdültet, semmi sem kútván,
megmaradnak mindvégig amár álmélkodó felkiáltásnál: Ejné be
nád nül! így bizonyos embereknek az igazságot hájónba rágni e:
légker nem lehet.

De nem akarok én többé olly tudós férjfiakkal csivakodni, hisz
magokat, noha csak maionat epe után járnak, csalhatalanoknak,
nyelveiket pedig, jöllehet egymástól sokatban kumbetünöközzen kü:
lömörnek, jobbitálatlanoknak tartják; és így ama kemrehányász-a,
hogy Nyelvstudományom is a' világ' elejébe terjedtem, csak kö:
vetkezendőképen felelek.

a) Ama nyilatkozatásom után, melyet az ellenem közzé,
bozsáton, inkább kemélyszó, mint okcsáfoló írásokra Aglájám,,
rak 249. oldalán tettem, eltörőlettem én magamban, A hogy
többé sem a' Magyar nyelvről, sem magyarul nem írok. De
Teljebbvaló: Hegyelműs, és nemem valamint elégképen büszkűl,
keterlen, így elfelejteterlen köllítés által meghivatván, leg.,
ketterebb, é egyfeksminde legdűcsöségesebb közelességemnek tar.,
tottam, hogy, a' mitket máz a' Magyar nyelvnek rendbekezdése:
rül, helyes műveléséről, és csinosításáról külvömbfőle alkal:
matossággal közzébozsítottam, még jobban kidolgoztam, é új o:
kottal megcsáfítván, a' Tanító Urakhoz fordítottam, hisz minden
pártoskodástól, és indálatos gondolkodástól menten lévén,
könyvebben átláttam, hogy fáradságimnak egyetlen egy cöl,
lya csak az, hogy anyanyelvünknek közzé értelmességét és ér:
teljesítését előmozdítam, tanításánál módgyát pedig, a' nyelv.,
nek minden sérelme nélkül, sőt inkább bizonyos fényére és
dűcsőségére polgári módokkal, megcsáfítottam, megkönyvab:
bítem, és megvilágosítottam.

b) Jól tudván, hogy karabéli literatúrántól a' külső nem,,
zetek annál figyelmesesebb kemmel tartják, mennél mint az:
tal nyilvánban dűcsösedünk; egyfeksminde pedig az is bizo:
nyosan remélvén, hogy később Macadékaik minden képrehaj:
láskül szabad, és így csendesebb fióval és bellyebb karkató éffel
fogják valaha a' mostani nyelvbeli külvömbözéseket megítélni:
csak azért is örömet kidolgoztam végképen, és közzé bozsátot.,
tam még egyszer, mint deákül utolsó Munkáimban, mind ma:
gyarúl a' jelenvalóban, grammatikámat, hogy valamint az emli:
ten külső nemzetek, így később Macadékaik is lássák, hogy a'
sokféle karkodó Nyelv-művelőknek és Könyvkerzőknek káros
fele:

felekezési körök van még oly férfiakból álló is, kik nyelv:
vünken képtelen zongálásaink igaz, és süketesen érzékenny
karakereketből tiszton szándékoznak, okajtan nem győzik, hogy
az egyébként jó fiúndérből burgón, de nem kufnosan mun:
kálkodó, és egymással a nemzeti csinosításnak fogakatos ter,
jéptése helyett, grammaticabéli gyávaságokkonk elvárható nyelv,
művelődöt a jözan ék máz egykex megegyesítse.

c) Ebből végre látni azt is, hogy mikor én itt a Nyelv,
művelődöt, és könyvszerzők ellen álltállyában burgok, minden
bizonyal nem éstem mindnyájokot. Vannak körözöttük min,
denkép érdemes férfiak, kik körül egynekhangnak böles
tanácsosával csak imént Nyelvtudományunknak ezen új ki:
dolgozásában is éstem, és kiknek a körökön mutatott barát:
ságot nyilván, és fiveten körözöttük. De még azok körözött is,
+ némely kik velem a Magyar nyelvnek reguláiban, és művelésükd:
gyában ellenkerneth, a nélkül hogy némelyeket kötsék, vagy
ügyekketetimet legalázzák, vannak főmósan, kik kufnos
túrtyaként nevezetes Magyar munkárok bocsátottak körre,
mellyekből a jözan ék, az emberiség, a karafinóság, és a ne:
mes indulat világosan kiteszik. Ekkor, sőt még az ollyan:
nokban is, kik az övéikkel még nem féro vélekedésekre
és állításokra némelysített módokoldásokkal keresnek fe:
lelni, tíftelek én a jöt, a körélltetest, az érzékenny, a ké:
pet, és még élük, kífűlki, és dicséret fogom.

+ is

A' Magyar

Magyar ^{A'} Nyelvtudománynak

I. Reise.

A' Szónyomozás.

Cicero.

I. Kanak

11 A Magyar Betérkül.

J. S. Hány betűje van a Magyaroknak, és miképp kell azo:
hol egyenkint nevezni, avagy ejteni?

Teljes. Mivel a Magyarok harmincznégy cirkelyeken, és egymás-
túl érezhetőképen és értelmesen külfömbőlözö hangja van, mellyekkel
nyelvében él: tisztoság, hogy e hangoknak fintannyi jeleit legyenek,
mellyek betűknek neveztetnek. Kettőt hívén, úgy mint a' g és x
betűket, mellyekre tisztoság nincsen, a' többi a' Deánból kölcsönöz-
te, de úgy, hogy azonban, még némellyekkel egészen úgy él, mine maga
a' Deán, a' többieknek oly Magyar hangoknak jelentésére fordítja, a'
mellyek nélkül a' Deán tisztosodik.

A' nagy betűt ezet:

A. Á. B. C. Cs. D. E. Ě. É. F. G. Gy. H. I. J. K. L. Ly. M. N. Ny. O. Ö.
P. R. S. Sz. T. Ty. U. Ü. V. X. Zs.

A' Kicsinyek pedig ezek:

a. á. b. c. d. e. é. f. g. gy. h. i. j. k. l. ly. m. n. ny. o. ö. p. r. s. sz.
t. ty. u. ü. v. z. zz.

E' betűk eleven főval egyentlent mindig nevesetnek, avagy ejzetnek:

cyfreniek:
a. á. bē. cze. czē. dé. e. ě. é. ef. gē. gyé. há. i. jó. ká. el. ely. em.
en. eny. o. ő. pē. ez. es. ef. tē. tyé. u. ü. vé. zē. zfé.

2. SS. Mikéj oktatnak fel a betűk által al abon?

Teleler. A' beszűk általljában hangzókra, és mássalhangzókra oktatnák. Hangzókra névelzűk azokat, mellyek más be-
tűnek segédelmé nélkülül hangzanak. Ilyen a Magyarokban tíz
van, így mint a, á. e. é. é. i. o. ö. u. ü. A' mássalhangzók ma-
gányosan nem hangzanak, de ha elejébe vagy utánuk hangzó
besű tesetűk, ennek hangjához új mellékhangot adnak, mint
ba, be, bi, bo, bö, bü, vagy ab, eb, ib, ob, öb, üb.

ba, be, bi, bo, bö, bü, vugy' ab, eb, ib, ob, öb, üb:
jegyzés. Hi kinné, hogy még olly Nyelvművelőink is támadtak # elint
a' minapában, kik azt gondolták, hogy anyanyelvünk distogusott, amint
avagy öfvetett hangzók nélkül tökéletes nem lehet, és hogy ezeket mind
exönét exejével fel akarják benne találni. Hadd özülttyenek a' semminak. gyógy.

25.

2. S. Mikép osztanak fel a' hangzó betűn?

J. S. Munk's ofstramat fel: elő:
 Teleser. A' hangzó betűk Rétseleken ofstramat fel: elő:
kör tudni illik hangjaiknak hosszára vagy rövidségére nézve,
arcsám pedig hangjaiknak mélységére vagy magasságára
 nézve.

nézve.
A.) A' hangzó betűnek hangja két okra nézve lehet kőfé: ha tudni illik vonás van felette, mint á, é, í, ó, ö, ú, ü, és ezek megvontt hangzóknak nevezetnek. A' vonatlan hangzó mindig röviden ejtetik, kivétlen, ha két mássalhangzó betű között van: a' mi második okra lehet a' hangzó kőfé, kivétlenek utánna: a' mi második okra lehet a' hangzó kőfé, és próbán adott; de kőfének. Így a' vonatlan a' betű rövid e' próbán adott; de kőfének, ellenben e' próbán adnék, mivel utánna d és n következik. De ezen utolsó esetben még sem kell a' hangzókat úgy ej: teni, és látni, mintha vonás volna rajtuk. Így e' próbán ad: nek sem kell így mondani adnék, sem e' próbán öntöz imígy öntöz.

b) A' hangzó betűk felolvasnának második hangjaikkal
mélységére vagy magasságára nézve a' következendő fe-
lekesekre, úgy mint

а' m'el' hant' a' h' a : a. a'. o. o'. u. u'.

a' Rōzējohangvāṛa : ö. ö. ü. ü.

a' magos hangia Kta: e. è.

az élethangyakra: e. i. i.

az élészhangokról: e. i. i.
E' felosztáson kívül, mely a Magyar nyelvstudományban
felerre fontos, efre kell venni azt is, hogy az a az u be-
tűtül, és az e az é és ë betűktől, nem csak hűffáza, la-
nem hangjára nézve is különbözik. Az a és e zárts hangj
betűk, az á pedig és az é nyílt hangjak. Az ë nem oly
nyílt hang, mint az é, de valamivel nyíltsabb, mint az e,
amint e' példából könnyen látszik: embérség, gyermékség,
kenés, kérkedékények.

jegyzés. Ez két dologról tartozok a Tanító Úrnaknak pámo-
adni: a) rözező é betűnél az egész könyvemben előke-
zülő híjjegyzéséről; azután az ő és ii betűnél partfogá-
sáról. 4) Az il loan a Magyar nyelvben háromféle e betű ta:

1) Arról, hogy a Magyar nyelvben lázongás a betű ta:
látható, melyek egymást mindenképpen felváltják, azt tartom,
senki sem kétséget, és ha valaki kétséget, világosan lát:
Lassan ama kis munkámból Mi a Poézis, és hi az igaz Poé:
ta? mellyben a középső a betűkötés magkülömböztetése a végül,
hogy azonos a Musikában, és így a hangoknak finomabb meg,
világosságában járatlan Olvasó Köszönet Kesse, Itt a Nyelvtudó:
máry?

#4. Ein ungeheurer ein, aller
uns Jesus sprach: in diesem
Wort, Sich auch in diesem
Wort, mit Carrie.

2.) Az ö és ü hangzókat, melyekkel némielylek, ammint csak
imént említettem, ott is élnek, a hol nem kellene, máson el,
lenben izgalmasanul üldözik, a főképzőben, és főragak-
terében, sőt még a gyökekravakban is, a hol csak ön,
nyen lehet, az e, é, é és i hangzókkal felváltják, s lehet,
mivel a Deák és görög nyelvekben sem ö sem ü hangzó nem
találunk, bárdolatlan s utálatos hangzókat tartsák. Innen
támadnak a következők és hasonló kavarok: gözem, gözed,
fözem, fözed, költözök, jérel, idő, és ennek több pár,
mázékai, peg, gyep, idvesség, iget, így, igyekedet, illő innep,
ismér, meg a következő nemzeti hangú kavarok helyett
gözöm, gözöd, fözöm, fözöd, költözök, jöröly, idő, kög,
gyöp, idvőség, üget, úgy, ügyeket, ilő innep, ömer,
ümg. Ide tértem én az Analyticából Part. 2. pag. 144.
amint jövedt, melyben, az ö és ü elhagyatván, a főejtés a
magyarul befektő Originyokhoz hasonló.

+ Vulkánus' legényei a mihelybe bémenvén, levévé a
kegesszél imegeiket, és tízet gyújtottak. Fisselgett már a
mihely' Ritzéje, egészen verték az ilén jérellyel a vasat,
mikor a földművesek ezekkel a mezékre indultak.

A' mit e nyelvemzei ségnél kontói (Előfő. II. 8. d.) az ö
és ü hangzókat kellemetlenségükül mondanak, azt a Musika,
mellynek regulái az Erzsébetudományban az emberi természet
vannak építve, világosan megkáfolya. Ha a Magyar hang-
zó, a legmélyebb hangtól kezdve, felfelé természet
rendben mondatnak ki:

ü. u. ó. o. ö. ő. ü. ü. a. á. e. é. é. i. í,
olly hangvezető támad belőlük, mely a Musicában a scala
chromatica nevei viseli, és fél vagy festsúly hangonként emel,
redik. Tudgyunk pedig a görög nyelvből, hogy chroma festé-
ket, és a többes pámban chromata musikalibeli festéses, és
érességetek test, melyekből az egymásba olvadó hangok
kellemes folyamattal támadnak. Tudgyunk tovább a Musika
bül azt is, hogy az afféle hangszerszámon, melyek fél hangon
nélkül járkoznak, mivel a magasabb rendű musikalibeli mű-
vésnek előadására, melyekben tudni illik a hangellenkezők,
avagy dissonantiák édesen kifejtődnek, vagy a talphangból a:
hátr az ötödikre, avagy quintára, akár más valamelyikre, de ki-
vált a harmónyból a ligyra, vagy ripontag, kellemes átmenetek
vannak

vannak, teljességgel alkalmatlanok, méltán a tökéletesen hang: 30.
kérfámon rögzítmények. Az emberi nyelv hangokból áll, mel:
lyeknek különféle vegyüléseiből és folyamataiból ama' természet:
harmonia avagy hangegyesed, támad, mely a' musicusok melódiáinak
avagy dalnak talpfa, vagy legalább kezdete és legelső garázdása.
Hönnji tehát még a' hangtudományban járatlan tudó embernek is
átlátni, hogy a' mely nyelvben az egész hangok a' fél és fél hang
hangokkal felváltanak, az valóban olly tökéletesen musicusok:
hoz hasonlít, mely nem csak a' fél hangokat, min az orgona, ha:
nem még a' fél hangokat is ki tudja fejezni, min a' fél hang
szó, vagy a' hangok.

¶ 4. §. Mirep oktatnak fel a' mássalhangzó betűk?
Felelet. A' mássalhangzó betűk kétféleképpen oktatnak fel,
így mint először külső formájokra nézve, azután pedig a' költés:
nak különféle kérfámaira nézve, melyeknek segédelmével kiváló,
kép formálatnak.

a) Külső formájokra nézve némely mássalhangzó betűk egye:
sek, mint b, d, f; nyolcz pedig örvetett betű, így mint c, cs, gy,
ly, ny, ty, k, z, melyek azonban, valaminek az egyesek, csak egyi:
gyi hangokat jelentenek. Valamint a' c és y betűkkel magányo:
san a' Magyar nyelvben soha sem élnek, így a' koffer f betűt
magányosan soha se írjuk, a' gömbölyűt pedig a' z betűvel a'
koffer helyen soha ne függesszük örvet. Azután a' betűknek
előválasztására nézve, mikor olvasunk, vagy írunk, illy fő regula
támad: valaminek az y betűt az előtte álló g, l, n, t betűkkel,
így a' c betűt az utánna álló s vagy z betűkkel, és a' koffer f
az írásban, soha sem kell előválasztani.

b) A' költésnek különféle kérfámaira nézve, melyeknek sege:
delmével kiválókép formálatnak, feloktatnak a' mássalhangzó betűk
a' örvetkezendő felekezésekre, így mint
a' nyelvbetűkre: d, l, n, t.
az inybetűkre: j, gy, ly, ny, ty.
a' fogbetűkre: c, cs, s, k, z, z.
az ajaktbetűkre: b, f, m, n, p, v.
a' torokbetűkre: g, h, k, r.
A' tíz hang betű a, á, e, é, i, o, ö, u, ü a' költésnek kérfámaira
nézve, melyek kiválókép formálatnak, tíz tudóbetűnek is nevez:
tetik.

+ Jegyzés. Hogy a' művelt nyelvnek írásában is fűrtéses az ér, + Peti
teljesség, és az egyformaság, az előkötés 17. §-ában megmutattam.
Ki: tudja tovább, hogy elejente a' Magyarok a' nyomtatott könyvekben
jufra

+ Cicero.

+ S. S. Minémü röviditéssel élünk az írásban, mikor az öf.,
vesen nyolcz betűt meg kell duplázunk?

25.
XIX.

Felelet. Mikor az öfvetett nyolcz betűt cz, cs, gy, ly, ny, ty,
sz meg kell duplázunk, elegendő mindeniknek utolsó betűjét
csak egyszer írni, mint ccz, ccs, ggy, lly, nny, tty, ffs, zzz; de a
Kimonduoban így kell ejteni, mintha mindig volna: cccz,
cccs, ggyy, llyy, nnyy, tyyy, ffsz, zzzs. Példának okáért: ez főt
cses, ggyy, llyy, nnyy, tyyy, ffsz, zzzs. Példának okáért: ez főt
haggyut nem így kell ejteni hag-gyut, hanem így lagy-gyut;
ez főt affony nem így as-fony, hanem így af-fony.

31

S. S. Miképp kell az idegen neveket, és a régi Magyar La-
miliáknak neveit írni?

Felelet. Az idegen neveket, és a régi Magyar Familiá-
neveket írásként ezek a regulák.

a) A' keményeknek, orfágoznak, várakoznak, helységeknek,
legyeknek, folyóvizeknek, tulajdon neveit, ha nincsenek rögzön,
ségei fordítva által megmagyarosítva, oly betűkkel kell a'
Magyar könyvekben is írunk, a' minőkkel saját nyelvünkben
írunk. Illyenek Cicero, Quintilianus, Xerxes, Socrates, Wal-
enstein, Sains Cloud, Young, Mont Blanc; nem pedig Cicerus,
Lentstein, Sains Cloud, Young, Mont Blanc; nem pedig Cicerus,
Lentstein, Sains Cloud, Young, Mont Blanc. Mit mondanánk mint Magyarok,
stajn, Sen Hlu, Mon Blán. Mit mondanánk mint Magyarok,
ha a' külső neveket a' töltők kiadott könyvekben vagy új:
ságonban a' mi neveinket hasonlóképen megidomatlantunk?

b) A' külső orfágoznak, várakoznak, és folyóvizeknek Deák
neveivel tanácsosabb a' Magyar könyvekben élni, mint sa:
jattjaikkal, mivel azokat a' Magyar Nemesi jobban ösmeri.
Így a' Magyar jobban ösmeri Helvetiát, mint Svajcst, Patá:
vinnet, mint Páduát, Primslovát, mint Prenczlaut, Ratisbó,
nát, mint Regensburgot, Seguanát, mint Rainét, Rigerist, mint
Lóvát, Mont Albánus, mint Montobánt.

c) A' melly tulajdon neveit ellenben meg vannak már magya:
rosítva, azokat magyar betűkkel, és magyarul kell írunk,
mint Rajna, nem Rénus, Olmuck, nem Olmick, Décs, nem Vién,
nagy Sándor, nem nagy Alexander, Deák, nem Latin, Oreh, nem
Bohém, Lengyel, nem Polón.

d) Az idegen nyelvekből kölcsönözött, és megmagyarosított
rögző neveket, avagy appellativumokat, magyar betűkkel kell
írunk. Illyenek Herceg, nem pedig Hecceg, Kvártély, nem quár,
léz, filozofia, nem philosophia, cigány, nem cigan, fizika, nem
physica, Kap, nem cap, mivel a' Deák capio igéből van véve, ka-
pitány és nem capitán.

e)

e) A régi Magyar Familiáknak, sőt még a helységeknek neveit is, kötelezőgünk így írni, amint a Diplomákban találhatunk, mint Forgách, Kesselőkei Majstényi, Pághy, nem pedig Forgács, Kesselősi Majstényi, Pági.

7. §. Mikor kell a Magyarban a kezdőbetűket nagyra, vagy írni?

Felelet. A Magyarban a kezdőbetűket csak a következő esetekben kell nagyraírni.

a) A tulajdon neveknek első betűi nagyra, akár a fe, mélyeknek, nemzeteknek, országoknak, faluknak, akár a legyeknek, vizeknek, vagy bűzmellyféle helyeknek tulajdon nevei legyenek, mint Forgách, Arnal, America, Bécs, Soroksár, Mátca, Duna, Rákóc mezeje.

b) Az illendőség kőzta magával, hogy a méltóságoknak, tisztségeknek, és hivataloknak neveit nagy betűkkel kezdjük, akár a válsztástól függjenek, akár a feletéstől, mint Csák, Király, Herceg, Gróf, Bárá, Püspök, Főispán, Kolymbíró, Eszküdt.

c) Még a tiszteletmutató nevek is nagy betűkkel illik kezdeni, akár főnevek legyenek, mint úr, Asszony, úrfi, Risaffron, Regyelmed, Rehmed s a t. akár mellénevek, mint Felséges, Regyelmes, Méltóságos, Nagyságos, Főtisztelendő, Tetlinseres, Vitéz, Nemes, Nemzeses s a t.

d) Ezen esetekben kívül a főnek első betűje csak akkor íratik nagyra, mikor a fő új mondást vagy dologt bekezdés kezd, azaz: minden mondatvégi pont után, vagy a kezdő és felkiáltó jel után is, mikor ezek a bekezdés így végződik, mint a pont kőzta.

8. §. Mikor kell a főknek tagjait az írásban, és a kimondásban elválasztani?

Felelet. Az írásban, mikor a szókat végén a főt kessé kell kőzlasztani, de még a kimondásban is, miy kell a főknek tagjait elválasztani.

1.) Ha két hangzó jön öfve, az utóbbik a követkeendő fő: taghoz tartozik, mint zöld-ink

2.) Ha három hangzó jön öfve, a középső magányosan marad, mint külvöös főtag, és így a másik kettőt elválasztatik, mint ti-e-id, mi-e-ink.

3.) A két hangzó között álló másodhangzó az utóbbikhoz ragad, mint a-gár, a-crél, vá-fony, hol el nem kell felejtetni, hogy

37.
32)
hogy a nyolcz öfvetest betűket mindenide csak egygyeslen egygy
másalkangró betűt sejt, mivel csak olyan egygyes hangot jelezt,
a minőt akármeddig egyéb másalkangró betű. Egygy főval, ama
kértet betűt, mellyekből az öfvetest betűk az cs. gy. ly. ny. ty,
sz. sz állanak, egymástól soha sem kell, sem a kimondásban,
sem az írásban elválasztani.

4.) Ha két vagy három másalkangró jön öfve, csak az
utolsó ragasztatik az utánna következő hangróhoz, mint ál-tal,
varr-nak.

5.) A megduplázott öfvetest másalkangrók így választanak
el: c-cz, c-cs, g-gy, l-ly, n-ny, t-ty, sz-sz, z-zs, mint af-fony,
talál-lyon. Ezeknek helyes kiejtéséről az 5. S. ban szólottunk.

6.) Az öfvetest kavaros így kell elválasztani, ammint öfve,
semmel, mint láb-íra, meg-trágyáz, meg-gyöz, át-főrtik, és
ezeket így is kell ejteni, ammint az öfvetestekben kívül hang,
zanak. E' regula mindazáltal a' jóval, vagy ragasztásos
kavarosra is nem kell sejtetni, mellyek az előbbeni regula
alá vannak verse, mint ka-talom, felle-ges, nem pedig
kat-alom, felle-ges.

+ jegyzés. Az Előszóban 17. S. ban, a' második Regula alatt + Peti
előterjesztésem már a' j betűvel való helytelen elést, a' 4. S. <sup>mind én
még én
buzgón
főnök
Cursus.</sup>
utáni való jegyzésben pedig ott adtam, mért csúszott be
kajdan az y helyen a' j az effélében alja, lonja, rinja, ta-
lálja, ártatja a' Magyaros ejtésű allyja, lonnyja, rinnyja,
talállyja, ártatlyja helyen, mellyek már most imig rövidtűk,
nem meg: allyja, lonnyja, rinnyja, talállyja, ártatlyja. Itt már ezen
írásmodnak helytelenségét egygy is jelethe sütkeres indító okkal
még világosabban megmutathatom. Hogy az igaz Magyar még e'
helytelen orthographiában is, a' j betűt az l, n, t után, bizonyos
esetekben, így mint a' biztosos nevekben, és a' mutató igékben, min-
denkor így nézi, mint jelet annak, hogy az l, n, t betűk a' Ri:
mondásban meglágyítottak, azaz ly, ny, ty betűkre változtas,
zanak, azután pedig megduplázottak, sem ki bizonyára nem
kétszerez. A' Dunántúl való, kik sokkor oda is sejtik a' lúgyi:
tűre a' Duplázással egygy, a' lová nem kellene, mint trétyom,
(lásd a' Mondolat' végén a' Függelék) is kik a' biztosos nevek
ben, és a' mutató igékben sokkor sem j, sem y betűvel nem élnek,
a' Duplázást csak ugyan még is megtartják, mikor így állanak:
talállyja, talállyuk, talállyatok, talállyák.

Ezen így lévén, szedillyunk az imént a' 8. S. ban előadott 4. Re:
gulahoz, melly imig áll: Ha két vagy három másalkangró jön
öfve, csak az utolsó ragasztatik az utánna következő hangróhoz,
mint ál-tal, varr-nak. E' regula olly természetű, és a' józan ékből
olly

nem lehet. Ha pedig a benne található fontos igazságok, és érte: 29.
Könyv festésük által akarjuk nyelvünköt az Idegenekkel így meg, 33
keresztetni, hogy legalább Könyveinket örömeit olvassák, tegyünk előbb
az egyformaság által értelmeznek, az indultak festésük által érte,
Könyvek, a nélkül hogy nemzetiségét megzontosuk: mert egyébaránt
a fontos igazságok és az indultak festésük így lépnek benne el,
rejtve, mint a kemendomb alatt a jóféle gyöngyök.

Hogy az ilyen Nyelvművelő anyanyelvünknek nemzetiségét
az Idegenek Redvéért megzongálni tanácsosnak hirdeti, azt, nem
tudom, ha neki az igaz Hazafi megbojósíthatatlan, vagy sem? Illy
formán a többi Nyelvművelő is azt ~~tanácsolhatják~~ tanácsolhatják,
hogy a Tótnek Redvéért befelgyünk innig: mlinár, klucsar, m,
nyi, aludnyi, ő nem ~~te~~ tudja magyarul; a Deáknek és az o:
lápnak Redvéért vessük ki nyelvünkötül az ö, ü, és h betűket,
~~és hogy~~ a mostani Európai nemzeteknek Redvéért hagyjuk el ~~pedig~~
az igeragapításnak, avagy conjugationnak mutató formáját, sőt
még a biztosos neveket helyett is házam, házad, háza helyett
mondjuk az enyim ház, a tied ház, az övé ház, mert láme!
így a Magyar nyelvet az Idegenek könnyebben és hamarabb
megtanulják!!!

Az tudni illik a süketesen homokba épített vélekedéseknek
terméke, hogy mikély fontos okokkal ostromoltatnak, porolt,
ságból a legfényesebb igazságot lábokkal tapodják, a legne,
mesebb kárhozatot feláldozzák, azok ellen pedig, kit kemek
elájébe fáklyát tartanak, görcsöságra fakadnak, csak hogy
hábitó tündersegetek fenntarthatók.

Cicero + G. S. Microdu regulái vannak a Magyar Póttagmértéknek? ~~stund~~

Feladat. A Magyar Póttagmértéknek, avagy prozodiának mind ~~stund~~
a befelében, mind a mértékes versben követendő regulái
vannak.

1.) Mindenik hangzó, a mellyikenn törvényes vonás, avagy
accentus fekszik, mind a Rimondisban, mind a versben loppin.

Így e' farrakban vásár, pépít a póttagot mind loppin.

2.) A vonatlan hangzó ellenben mind rövid, mint akar,
elesik; kivéve, ha két mássalhangzó áll utánna, mint kan:
gor, melly főben az első póttag hang loppin. Késd ezzel a

3. S'ban ~~tanácsolhatják~~ az a) alatt fábott regulát is.

3.) A végső póttag, melly aomdiniel, hogy vonatlan hangzó
van benne, csak egy mássalhangzóval is végződik, akkor loppin,
mikor az utánna következő fő mássalhangzóval kezdődik;
de rövid ellenben, ha e' főnek első betűje hangzó. Így e' fő
vad loppin, ha macska jön utánna, rövid pedig, ha utánna ember
következik.

4)

2. Regula. A' középhangú, és a magoshangú kavarokhoz le: 44.
let alkármínémü pótagokhoz és betűköt függőket, csak mély, 34
hangnak ne legyenek. Így támadnak e' középhangú kóbul
tör a követendő kármázatok: törő, törédén, törédénny,
törés, töretlen v a' t. e' magoshangú kóbul embér pedig ezek:
embérül, embérrédén, embérség, embértelen.

3. Regula. Az élőhangú kavarok ~~felosztása~~ a' kár e:
lőbbeni felekezete; az egy pótagból állón ugyan a beven kórák
kerint, melly majd alább elő adatik, mikor a' nevetnek többes ká:
márul, és az igézők állunk, a' több pótagból állón pedig ama' fő
regula kerint, hogy a' mellyekben a' végső élőhangú pótag előtt
mélyhangú pótag áll, az első regulát követend, a' többiek pedig
a' másodikot. E' kerint kasitén mélyhangú kó, mivel kár végső
élőhangú pótagja előtt a' mélyhangú pótag ka áll; fenyítén pedig
az ellenkező okra nézve a' második regula alá tartozik. Amannak
kármázatai tehát kasitén kasitén v a' t, emennek pedig fenyí:
tén, fenyítén v a' t. E' regulát mindazáltal az öfvetest kavarok
nem követik, mellyekben az utolsó kó kóntartya minden jussal,
mellyekkel az öfvetésésem kóvül bír. Így e' kavarokkal akárki,
és karék éppen így kell bántani, mint az öfvetésésem kóvül a'
ki és ké kavarokkal bántunk.

4. Regula. Az olyan élőhangú kóképzők, vagy ragasztók,
mellyeknek mélyhangú párjai nincsenek, minden külömbség
nélkül alkármínémü kavarokhoz függőket. Illyenek az e, ék,
és it kóképzők, mint: úré, regényé, karadé, fenyité, rutit, ké:
jit. De ha mélyhangú párja van, akkor vele a' lácom első Re:
gula kerint kell bántani, mint az ás, és kóképzővel e' kavarokban,
vonás, kérés, kedés, izás.

II. §. Hányféle kavarokkal él a Magyar nyelv?

Felelet. A' Magyar nyelv, valamint a' többi emberi nyelvek
is, a' kavarokkal követendő neveivel él.

1.) Mikor valakizül vagy valamizül állani akarunk, az előbb
bizonyos kóval megnevezzük, mint Péter, Dudu, Duna. Az ilyen ka:
vart a' Nyelvtudomány tulajdon nevetnek nevezi. Mindenik kemény
azonkivül, és mindenik tárgy valamelly nemhez tartozik, mint az
emliten példákban Péter az emberi nemhez, Dudu a' vázásoknak
felekezetihez, a' Duna pedig a' vizek közé; e' kavarok tehát embér,
víz a' nemeknek vagy a' felekezetihez a' nevei, és a' Nyelv:
tudományban közös nevetnek mondatnak.

2.) Mindenik keménynek vagy tárgynak, mellyül beállhatunk,
vannak némely tulajdonságai, mint fejér, kelid, vad, jó, rossz, mellyek
a' Ma,

a Magyarban a tulajdon vagy a rözsös nevek' elejébe tetetvén, az általán jelentett tárgyat a hasonlótól megkülönböztetik, mint a fejér tenger, a veres tenger, a fehére tenger, felid állat, vad al.
 Az ilyen kavaros a Nyelvtudomány mellékneveinek nevezi.
 Molléknevek a főnevek is, mint négy, harminckét, tízféle.

3.) Vannak még olyan kavar is, melyek a fő neveknek értelemhez bizonyos környüállásokat függőztetnek, melyek a tártelmehez bizonyos környüállásokat függőztetnek, melyek a tártelmehez bizonyos környüállásokat függőztetnek, mint előtt, után, alatt, miatt. Ezek a Magyarban a fő nevek után állanak, és a Nyelvtudományban névhatározóknak neveztetnek, mint tegnap előtt, holnap után, az apról alatt, pénze miatt.

4.) Hogy Rénytelenek ne legyünk a főneveknek, és a tárgyaknak neveit, mikor zölloz beállunk, minduntalan mondani, vannak az emberi nyelvben, és így a Magyarban is, oly főnevek, melyek e nevek helyett mondatnak. Ilyenek ezek én, te, ő, az, ez, enjem, tiéd, övé, melyek a Nyelvtudományban névjelölőknak neveztetnek.

5.) Mikor valakiről, vagy valamiről beállunk, világos dolog, hogy vagy létéről, vagy eselenedetéről, vagy szenvedéséről állunk. Vannak tehát az emberi nyelvben oly kavar is, melyek létet, eselenedet vagy szenvedést jelentenek; és ezek a Nyelvtudományban igéknek neveztetnek. Ilyenek a Magyarban van, lesz, épít, ír, tanul, nyavalyog, rohad, meghal.

6.) Valamint a nevek után a névhatározók, úgy az igék után vagy előtt is némely kavar a környüállásokat határoz; mint tegnap, rozzul, serényen. Ezek a Nyelvtudományban igehatározóknak neveztetnek. Hivatallal az e példákban világosan látható: tegnap értekezett meg, rozzul van, serényen tanul.

7.) Vannak tovább oly kavar is, melyek az egyik fő, vagy mondást a másikkal ösze kapcsolják, és ezrevel név Rapcsolatoknak neveztetnek, mint és, valamint, így, hogy, és több efféle.

8.) Ezekhez tartoznak még az olyan kavar is, melyek a beállónak indulati jelentést, mint jaj! fájdalom! ahh! ah! oh! Ezek indulatjelzőknek neveztetnek.

12. §. Miképp támadtak e kavarok a Magyar nyelvben?

Felelet. A kavar, melyeknek nyolcz felekezeset imént előadottam, a Magyar nyelvben környüállások támadtak.

1) A hangzó betűk közt kettő úgy fogadtak be Eleint az eleven, azaz világos értelmű kavar közt, amint voltat. Egyik az

az o, melly annyit tesz, mint régi, és annyit is, mint oltalmaz,
azután az ö, melly a harmadik személynek névzótolója.

2.) A többi hangzókhoz, vagy elöl, vagy hátul, vagy mind a
két felül másalkhangzókot ragasztottak, és csak így fogadták be
azokat az eleven szavak közé. Ilyenek a következők:
fa, sző, ág, vár, tél, tép. Sokszor két hangzót is tettek így egy-
más mellé, melyekből a két főtagú név és ige váltak,
mint akár, vérő, terem. Ezeket, és az előbbieket a Nyelv-
tudományunk ama része, melly szónyomozásnak mondatik, eleven
gyökér szavaknak nevezi, mivel világos, és határozott értelmek van.

3.) Nemelley hangzóknak, ha mindyárt másalkhangzókhoz van,
nincs is ilyképen kapcsolódva, nincs még is semmi értelmek, mint
ezeknek: ak, izg, tíl, figy, vigy, ev, melyeket a szónyomozás holt vagy néma
gyökereinek nevezi. Amde ha hozzájuk bizonyos és mindenütt
ösmeretes főtagot vagy betűt függesztetnek, eleven és világ-
os értelmű szavakká válnak, mint akaszt, izgalom, tílt, tílatom,
figyelem, vigyáz, ever. E' szavakat a szónyomozás formált
gyökereinek, ama főtagokat, és betűket pedig, melyekből se,
gedelmével a holt gyökereiből elevenek válnak, előképzőknek
nevezi.

4.) Ugyaneren előképzőknek segdelmével az eleven és formált
gyökereiből is lehet megnevezni új szavakat formálni, melyek pár,
marékonnan neveztetnek, mint fás, pövecvény, ágaz, ásvány,
vázakozik, vázar, telel, tépedik, madaraz, teremt, teremtés, aká:
dály, izgalmas, vigyázatlan, everő: Sőt még a pármarékonból is
lehet megnevezni más pármarékonokat csinálni, mint ágaskodik, vá:
zatoltat, vázadi, telelés, akadályoz, izgalmasság, vigyázatlanul.
A' pármaréknak, melyből új pármaréknak formáltatik, anyakónak
neveztetni.

5.) Vannak tovább olyan főtagok, vagy szavak is, melyek
más szavak elejébe függesztvén, ezeknek értelmét megvál-
toztatják, mint leg és meg e' szavakban legkebb, és meghal.
Ezek előfőcsináltnak neveztetnek.

6.) Mivel a Magyar szavak az eddig megírt módon szerint
formáltatnak, megtörténik sokszor, hogy oly betűk jönnek ökre,
melyek a himondás megnevezitik. A' hangrend, hogy ezt elre:
küldje, bizonyos főtagokhoz vagy betűkhöz folyamodik, melyek
hangrendtartásnak neveztetnek. Ilyen az a e' főban vázakó,
zír, vagy az e e' főban tözeledik, a' néhez himondás vázko:
zír és tözeledik helyett.

7.) Végkéze nyelvünkben két vagy három eleven fő is egybe füg:
gesztetnek, mint karfél, reményvesztés, melyek öfvesett szavak,
nak neveztetnek.

13. §. Mit kell a főképző pótagokról és betűkről küldés, képen tudnunk?

Felelet. A főképző pótagokról és betűkről a követendő fontos igazságokat, nem csak tudnunk, hanem, ha nyelvünköt bő: csüllyük, pírunkra is kell vennünk, hogy se magunk perze: len, értelmesen, és nyelvcsúfító pótközlésekre ne vetemedjünk, se másoktól azokat vartában el ne fogadjuk.

Az első az, hogy a főképzők a hangrendnek a 10. §-ban elő: adott törvényei alá vannak vetve.

A második az, hogy némelyek röszlők a farsokban, mel: lyekhez függésnek, változást okoznak.

A harmadik az, hogy némelyeknek értelme világos, némel: lyeké pedig már homályos.

A negyedik az, hogy a jupta végzéseitől belső minőségokra néve különböznek.

¶ Jegyzés. Ezen igazságokat, sőt a Magyar Könyvmozásonak és Hangrendnek a főformálást illető fontos egyfajta, és valóban nemzeti törvényeit értelmesen előadni, a józan o: rokkal meghatározni, sőt a tanuló ifjúság elejébe be: terjeszteni, annyival közelebb kerülünk, minthet bizo: nyosabb, hogy nyelvünköt sem a declinációra, és a conj: gációra, sem a syntaxisra becsúfított legidomartalanabb hi: bák oly gyalázatosan meg nem alázzák, oly izgalmatlanul meg nem zongályák, mint az új farsokban a ~~szavak~~ Ro: kolása, melyről az előfőnök 10. §-ában a b) c) és d) alatt érte: keztet, s mellynek ezerszerre szalmaszálabb, mint nevességes követés, a Magyar Könyvmozásnak a tökéletes érthetelen, ségét tudni illik, a Mondolást világosan megmutatta.

+ Cicero
+ 14. §.

14. §. Mikép oktatnak fel a főképzők a hangrendnek tör: vényei szerint?

Felelet. A hangrendnek törvényei szerint feloktatnak a főképzők együgyűekre, kézagokra, lázomágiakra, és ötagokra.

a) Együgyű főképzőnek nevei a Könyvmozás az, mellynek végső pótagjában éleshangú hangzó betű áll, s mellynek melyhangú párja nincsen. Ennek tulajdonsága az, hogy minden különbség nélkül arányos pótközlés oda függésnek. Milyen az a betű a fa: vartában végén: Dudai, égi, földi, égi. Lásd a 10. §-nak 4. Reguláját.

b) A kézag főképző az, mellyek, mikor melyhangú fars: hoz függésnek, melyhangú hangzó, egyébreig pedig magos vagy éleshangú hívóznak. Milyen a ság, ség a farsokban imádás, felértés. Azonban még a hangzókat változtatása sincsen a kézag főképzőben farsad Könyvmozásra hagyva: mert

A mely

¶ Pető.
+ am az ekeveken, és nyelvünknek lejárta
Könyvmozásról Kézről gázol

A melyhangú szavad után álló a hangzónak a többi szavakban 45. 36
e felel meg, mint e szavadnak végein káza, vére.

Mikor a melyhangú szavad után a Rétági főképzőben az
a hangzó áll, akkor a többiek után e hangzót kell tenni, mint vonál,
lelél.

Az o hangzónak e törvény szerint a főképző e felel meg,
mint e Rétági főképzőben alom és elém e szavad után
latalom és felelém.

Az ö hangzónak mindkét az ö felel meg mint e szavadnak
végein fabó, függő.

Az ü hangzónak ségőze az ü, mint e szavakban nagy örzü,
rik kemü.

c) A háromágú főképző a melyhangú szavad után o hang-
zót kíván, a főképzőhangok után ö hangzót, a többiek után
pedig főképző e betűt. Ilyen e háromágú főképző ott, ött,
ett e szavakban: adott, egadott, törött, égetett.

d) Az ötágú főképző az előbbentől abban különbözik,
hogy némely melyhangok után o helyen a hangzót kíván,
a többiek után pedig némelykor a főképző e helyen zárt e
hangzót. Ilyen ötágú az os, as, ös, és, es e szavakban: zámos,
város, főzős, sebés, tejes.

e) A főképzőknél ezen felsorolásnál el nem kell felejtetni, hogy
sokan főképző bizonyos esetekben a hangzót egészen elvetik,
és csak a másodhangzót tartják meg. Példának okáért

A kétágú főképző abb, ebb az a és e végzések után csak
a bb másodhangzót tartja meg, az elvetett hangzót pedig vonás,
val jótollja stb, mint ostobább, görbébb.

A háromágú ott, ött, ett főképző helyen sokszor csak tt tá,
láttatik, mint ítt, tött, vett.

Az ötágú ol, al, öl, el helyen pedig csak l betűt látnak,
mint klaszt, kenyél, fásul.

+ jegyzés. Hogy a főképzőkben a hangzónak illy pontos mag: + Petis.
hasznosítása sem a szabadosan író főképzőknél, sem a hang-
egyeztető Poétáknál, sem a szokás, hát a három e főképző stb.
kömbéget tenni nem tudnak, tellyességgel nem tértek, felelő stb.,
nyí átlátni. De én nyelvtudományt e pontos hangzónak tartását,
ígyminis valószínű nemzeti képzését, a szavakból kifejtetni, és
meghatározva előadni, lucifini főképzőgemnek tartom.

+ 15. §. Hányféle a főképzők, melyek a szavakban, mikor + Lucifini
horzójon függesztetnek, változást okoznak?

Felel. A főképzők, melyek a szavakban, mikor horzójon függeszt-
tetnek

Késbe jöjjenek, azaz magánok sents: se kizárólag; mert ezt
nyelvtudóknak fejtje: Kora, ~~lehetetlen~~ és a korábban lévő
jobb fava, függőselemet, sőt még lehetetlen is tefi, Kand
az Előpórt 12. és 12. S.S.

17. S: Micsoda hűlömbőség van a főnéprök, és a jufka vég.
xéser hözön?

Teleset, A' fióképrökh, és a pufka végrésen hözött az a kü-
lönbség, hogy a' fióképrökh mindenkor van, vagy bizonyos, és vi-
lágos, vagy legalább homályos, és határozatlan értelme; a' puf-
ka végrésen pedig teljes soggal semmi értelme nincsen. Ritet; Roh
fiók ebből, melly neveléseset ama' kefőlőlt, rit az effile
végréseset akarnak új havatlos teremteni, mint izát, tudát,
mondát, mellyet valóságos igért, és az át végrés által nevelt,
ke' nem lehetnek, annyival is inkább, mivel vale' végrés, a:
zomkinél hogy semmit sem tek, csak egynehány idegen nevelt,
ben jön elő, mint ifját, tudát, zoberát, tege

18. §: Mi kell az előfőnöknél tudni?

Telelet. Kés Magyar előfőcserka van, melyen, mivel magok,
 ban semmit sem tehetnek, hanem csak az öfvefüggetlés által
 adnak a főnart és értelmet, a főképeket közé tartozni lá-
 tnak, úgy mint leg és meg e főnkben legkésőbb, és megvár.
 A többiek valóságos igazatározók, melyen közül kikerül, mint
 gyökérpó, az igével + öfvefüggetlés, de az ige után ettől kikerül, telől
 és fő gyanánt elváltatás, mint: átmentek már a Dunára?
tegnap mentek át rajta, hol az előfőcserka át az első mondás,
 ban a mentek igével öfvefüggetlés, a másodikban pedig
 tölle elváltatás. A kikerül előfőcserka ez: át, be, el, fel, ké, le,
öfve, pér, vissza. Az át helyett az által névhatározóval élni
 nem tanácsos; a pér helyett pedig a pélt, péllyel, vagy péjjel pa:
 vattal élni károsalanság.

19. sz. Mit értendő a pravasztat formálásában a langrend-
tartó betűk által?

Telelet. A' hangrendtartó betű a fennállásában a Rimondusi Rönnyebbitir, vagy értesitir, és háromfelétir, így. mint a Rörbeveret, a Roffitir, és a vonáspótolir betű.

a) A' Rörbevetés betűi, amint már a' 12. S. a' 6. párn alatt,
és a' 15. S. b) alatt említettük, a' Rörnyebb Rimondiónak oltára
a' fő és a' közlelő Röré tesetnek, mint e' prótag am e' próban
futamodit. Ezek Horánt sem függnek szabad Rányunktól, sőt
avonkivül a' langrendnek törvényeit is Rörök (10. S.) Rért
az élemedit próban nem am, hanem em a' Rörbevetés prótag.

b) A kórházban a fő végéhez arányosan, mint adiglan, még
len

len, majdan, még ezen helyett: addig, még, majd, meg. A' hossz
 és betűköt tetjesünné farins el lehet ragyni, hivén az ik stota
 got, melly a' femélyetlen, az a' femvédő, igéjében szok hő:
éprendi igéjében a' gyökerezet, vagy az anyafőt a' többi femélyes,
 és művelő igéjével megkülömbözteti, mint edik, verekir, bátorodik
Mihelyt azonban még a' femélyetlen, szok, és a' hőzéprendi
 ige is új hőzéprendi vep magára, a' hossz ik stota elcsik,
 mint esket, bátorodhat. Isak a' femvédő ige tartja még az még
 ezen esetben is, mint verekir.

c) A' vonásjótól betűk ritkán, és a' hőzéprendi hőnyvet
ben jutottak hosszán. Illyenek az l, j, és n betűk e' szavak,
ban ált vagy által, olt, ajt, dört, dőjt, dölt ezen helyett
át, öt, döt.

20. §. Microda regulár farins hell a' Magyar szava:
hő öfvetenni?

Felelet. A' Magyar szavak a' hőzetkezendi regulár far,
rint hell öfvetenni.

a) A' fő nevet a' rideg, avagy egyes szavak nevelő
esetében hell öfvetenni. Igy alán az első az utolsó ez:
telmes katározza még, az utolsó pedig csak magához függő
tetnek a' ragasztékot, mint aranygyapj, aranygyapjának, nem
pedig aranyragaszték, fakék, szőfogyadi, isenzelő, szavak
igaz igferező, tövénykerző.

b) A' melléknév melléknévvel szinte azonképp hell öfvetenni
 mint lágymelag, sárgafejér.

c) A' fő nevet az utánna hővetkező melléknévvel öfve le
het tenni, mint hőfejér, tengerező, libazó. De az előtte
álló melléknévvel soha sem hell öfvetenni, mint rideg nyár.

d) Ige igével a' Magyarban soha sem függő öfve;
mert amár egyrészt példában, mint dúl, jár, hell, az igé
nevezet Tithol, avagy Ellipsis által az és hagyzol hell
hőzéjén gondolnunk. Hitessék az abbi, hogy mind a' hell
megkülömbözteti a' ragasztékot. Dúl, jár, járt, hell,
mire néze helyesebb is azok hogy postscriptával megkül
ömböztetni dúl, jár, és jár, hell.

e) Hogy az előfőcsók, mikor az ige előtt áll
ezzel öfve függő, egyéb pedig töltő előfőcsók
post, mint megáll, áll, meg, a' 18. §-ban már megmondottam

f) A' réprendi névvel a' ragasztékot sem hell öfvetenni, mint
tűzet lány, víz gát, tűz tartó; hivén, ha már erre régi
jussa vann, mint hőbenjáró. De a' nevező esetben öfve hell

a' nevetet a répszerűvel írni, mint tűzhányó, vízgátló, tintatartó. 49.

g.) Igelátározó szavak és Rapcsolatok bőven akadnak elő 38
a' Magyarban, melyek az öfvetés által új értelmes is pülnet,
mint Logysem, mint hogy, akármin. De a' fő vagy mellőtnevetivel
azokat öfvetenni jelleme nagy hiba, mint feletemagy, igenjó, a'
Rárembér, akár állat.

III. Rakás

A' nevetnek formálásáról.

21. §. Hányféle a' nevetnek formálására szolgáló egygyűű
előképzők?

Felelet. A' nevetnek formálására szolgáló egygyűű előképzők
háromféle, úgy mint a' valóságosak: é, ék, i, ik, né, nyi; azután a' rend
lagyók: béli, évi, félé, és fi; végére a' formáló szavak: fél, forma,
fő, való, melyek az egygyűű előképzőknek természetesen követik.

+ Jegyzés. Magam egyneként Tanító Urak, kik a' Magyar nyelven + Peti
tulajdonágit valószínűbben átlátták, meg kívánták tölteni, Logy az
Epitome Instit. Gram. Linguae Hungar. nevű munkámban a' szavak:
Epitome Instit. Gram. Linguae Hungar. nevű munkámban a' szavak:
nek előképzőik a' legkínzósebb tanítást el ne hagyjam. Meg:
csalékem én ezt itt is annyival örömeztet, mivel e' rövid requis
lák magának az ifjúságnak latható fegyver gramm szolgálat,
nek üdövel arra, Logy az idomatlannal kohol új Magyar szavakat
okosan megítélkező, és nyelvünk kigazithassa. A' ki ezekkel bő:
vebben keres értelmezni, folymadgyon az Analitica I. Résznek 5. +
Rész az 56. és 57. old.

[+ 22. §. Mit kell tudni a' valóságos egygyűű előképzőikről é, ék, i, ik, né, nyi?

Felelet. A' valóságos egygyűű előképzőikről a' következők jegy. p. 81.

Reveret kell tudni.

1.) Az é birto jelent, mint e' ház a' biróé, és változás
 nélkül marad akkor is, ha a' birto neve a' többsz kámban van,
mint: e' ház a' biróé. Mikor a' birto is többsz vannak, a'
többsz számban széles is az é elő áll, mint: e' ház a' biróé,
vagy e' ház a' biróé. A' familiár neveiben az é a' elő állván,
az egész familiár jelent, mint Pálfi széles, mint Péterfi.
Mivel nevező eset formál, a' ragasztás mind elfogadja, mint
akkor egyéb név, mint: a' biróénak, a' biróé, a' biróékhoz, Pálfi
ék, Péterfiék.

2.) Az ék előképző elég szok formál gyökér találhat nyel:
mint széles, derék, vidék, nyitók, fenék, melék; eleven ne:
verb számban is, mint nyitók, széles az erő gyökér ből, széles,
a' köz gyökér ből; és az ad vagy ed vég széles, és egyneként egyéb köz:
széles

4 50. réprendü igébül, minden Rörbeverés nélkül, mint akadé, lat:
dér, söppedér, játér, kajlér, veritér, festér, veresér, termér. Mivel
 a' főképrő Rörbeveréssel jelen meg a' elég számos igébül formált
 + pármazékorkban, azo tapasztaltuk, hogy a' Rörbeverés betűn min-
 den állandó regula nélkül változnak. Találunk ad vagy ed Rör-
 beverés egynekéban, mint lulladér, foggyadér vagy foggyatér,
ménadér, nevedér (nem nevendér). Az egy formazágra való ter-
 mézetes törekedés nyelvinthet ifjú korában a' lull, foggy,
 mezeses törekedés nyelvinthet ifjú korában a' lull, foggy,
 megy, nö, és több effile gyökezetes, hasonlókká akarva tenni
 az ad, és ed végződű igékhez, melyek után az ér főképreönet
 legvilágosabb, legalább legfontosabb értelmé volt. De ebből fo-
 nálkül fordult filozofia volna az Rörbeverés tenni, hogy a' pa-
 vakkal is lullad, foggyad, ménad, neved pintozy lehet igék
 gyánára élni, mint a' forrott igékkel akad, fatad, söpped.
 Találunk némellyekben al vagy el Rörbeverést, mint ázalér, főze:
lér; némellyekben t betűt, mint értér, mértér; némellyekben
 az al és el helyen pufta t betűt, mint mostér, úgy pinto az
ad és ed Rörbeverés helyen is csak d betűt, mint nyomdér; né-
 mellyekben a' gyökezet másalkhangzó változik olyanra, melyet
 az ér előn Rörnyebb kimondani, mint ajándér, faradér ezek
 helyen ajánlér, faragér; némellyekben a' Rör nép az e Rörbe-
 ver betű helyen ö betűt mond, mint esölér, stölér a' rendkö-
 vető esölér és stölér helyen. Ezekből kitérjük mind az, hogy
 az ér főképpel való formálás tétovázó, és regulátlan, nem úgy,
 mint az eleven értelmű főképreönetkel való formálás, ammint a'
 lább világosan megláttuk; azért annál pedig, hogy az ér főképreönet
 értelmé is homályosabb, hogysem vele új kavakat formálhatnánk
 Maradgyunk meg tehát ama' törekvésnél, hogy megkérjünk nyel-
 vünkben az ifjú korából zeánk maradott ér végződű kavakat,
 ne kóholljunk vele újakat, kiváló mivel bizonyos, hogy ezen új
 kavak helyen jobbakkal, fontosabbakkal és értelmesebbekkel
 élhetünk. Versük ki, nem csak érthetetlen és érthetetlen, hanem
 még italatos pamei gyánát is az ellentér, jegyzér, emlék, szeged,
kopácslér, löllyadér, faradér, unadér, kavakot, és mondgyunk helyet,
 ter, mint eddig tárgy, jegyzés, emlékezet, toldulér, dióhaj vagy la-
 terfisk, kopács, vízkeletadás, vagy vízkeletadás, pont, unalom.

Peti.

+ jegyzés. Az ér főképreönet Rörbeverés adram elő bővebben a'
 Rörnyomozásnak okoskodásait, melyeknek segédelmével minden e:
 gyéb főképreönet, és annál inkább a' pufta végződű értelmé,
luszéger, korlatlanság, időtlenség, és így az új kavaknak for-
 málására való alkalmatlanságát könnyen kitérthettük.

+ is

szeged

+ 2.) Az i főképreönet jól kívüldre segyűk a' Rörbeverésű igak:
 ságotat.

a)

54.
39

c) A' Középraktató neven közül, mellyen tudni illik a' fenvedő za,
gafien elönn, és az egész többes pámban hangzójokor elvetik, mint
berék, berék, berék, a' kövenczrendör fogadgyár el hasonlós sur.,
kissal az i' prókérör: berék, berki, Eger, Egri, telek, telki, lélék,
lelki.

Fragestani,

4.) Az id rendszer jelenti, mint harmadik, negyedik, a jobbik, a rosszabbik, az utóbbik, előbbik ? a másik, ollyik.

a) 5.) A' né pórégrö a' nö névül ered ugyan, de ettől meg-
 dovan meg kellkülömböztetni. Varró nö annyit tesz, mint varró a',
pony, varróné pedig a' varrónak feleségét jelent. A' nö aronkvül
a'hang:

a' hangrendnek a 10. Sban előadott második Reguláját követi, mint nőnek, nőhöz, nőtől; a' né pedig a' harmadik Regula alá tartozik, mint fabónénak, fabónéhoz, fabónétől, ellenben pedig verföznénak, verföznéhoz, verföznétől.

6.) A'nyi főképről mellett havardot formálunk a' mértéknek neveiből, mint öt lábnyi, hat ölnyi. Az a és e végződéseket megvonva, mint hét okhángyi, tíz iccerényi. Ezekhez, amint látjuk, mindenkör főmnevet kell adni. Kármérvé nélkül van nyelvi, vintben egy két melléknév, mint jázányi, jázányi helyett, és mozsfányi, és egynekány névjótóló, mint annyi, ennyi, mennyi, mellyeknek gyökerei az, ez, és mi? De ezek szerint újakat formálni nem tanácsos. Az anyányit kiki érti, de a' lignyi kiki nevezi.

20. S. Mit tanít a' Szönyomozás a' béli, évi, féle, és fi rend:

hagyó főképrökről?

Teljes. A' béli, évi, féle, és fi rendhagyó főképrökről a' Szönyomozásnak tanításai a' követendők.

1. a

1.) A' béli főképröt mindennémi havardhoz lehet a' hangrendnek a' 10. Sban előadott 4. Regulát szerint függeszteni; de a' 2. Regulátul eltávozik, mert melyhangú ragasztékot maga után soha sem fejez. Így e' főként vázbéli melyhangú ragasztékot soha sem adunk, hanem így befejezzük: vázbélitől, vázbéliet, nem pedig vázbélitül, vázbéliat. Ez bizonyos jele annak, hogy béli nem a' bél, hanem a' bel főből ered, és hogy azok, a' kiki vonás nélkül mondgyár, helyesebben befejezzük, mint vázbéli, lábbéli.

2.) Az évi főképrö sem fejez maga után melyhangú főtagot, mint harmadéviat, nem pedig harmadéviat. Csak egy néhány optó főmnevet után, a' harmadiktól kezdve, mondjuk ötödévi, ötödévi, mint negyedévi, ötödévi; a' nagyobbaknál inkább így állunk harmadévi éftendőbéli, mint harmadévi. Az első főmnevet így ejtyük: az idei, vagy idei, a' másodikot pedig mindig a' talalyi, vagy talalyi. E' főképrö az év névből ered, de az pedig a' deán avum főből, és éftendő jelent, de nem oly ötödévi, mint az éftendő.

3.) A' féle a' fél főből ered, mely nem csak felat, hanem lekereset is tag, melyhangú főtagot maga után, szinte úgy mint az előbbiek, nem fejez, és a' harmadévihoz, és egynekány névjótólóhoz ragasztatván, felekeresetere való optást jelent, mint hétféle, jázféle, okhángféle, annyiféle.

4.) A' fi név gyánat is szolgál fiu helyett, mint: az ö fia derék fi. Mint főképrö az utánna álló ragasztékot nézve nem követi a' ötödévi regulát, hanem a' ötödévi rendet. Mivel előtte melyhangú hangzó áll, mind az eggyes, mind a' többes főmnevek mely-

hangú

hangú pótagosok kiván, mint Pálfi, Pálfinak, Pálfiak. Egyébrep az egyes pámban mind melyhangú, mind másféle pótagosok megfenned mint férjfi, férjfinak vagy férjfinak, férjfitől vagy férjfitől; egérzi, egérfinak vagy egérfinak és a többes pámban csak melyhangúakat, mint férjfiak, egérfiak. A famili: áknak nevei mindazon által a közönséges regulát követik, mint Péterfi, Péterfinak, Péterfiak.

59.
40

24. §. Minémű regulát alá vannak vetve a formáló pa:
vak fél, forma, fő és való?

Felelet. A formáló pavak fél, forma, fő és való valóságos neveket lévén, más neveikkel csak öfvesetnek, és így a 10. §-ban előadott 2. Regula szerint a hozzájok ragasztandó pótagosok a névke fenntartásán jussanak. Itt csak az értelemről van a fő, mellyet a nevetnek adnak.

1.) A fél név az optipámbok adtván, felet szé, mint harman, fél, ötözfél, tizedfél. A jelenvaló időbeli répesülőhöz függőse, állapotos vagy fekvőse jelent, mint halófélben volt; dőléfélben vann a láza. De ezen utolsó értelemben vigyázva kell vele élni.

2.) A forma név hasonlatosságot jelent, mint bíráforma állat, toronyforma épület.

3.) A fő név nem csak az állati testnek fejét seki, hanem kez, deter, és eredet is jelent, mint Rütfő, lető, melly helyett most már közönségesen lető mondatik. Nemelly állatokról mondgya ezen értelemben a Magyar harmanfő, negyedfő, ötözfő, az állat ekeendinek kezdetek jelentvén. Az első ekeendiben mindazáltal ideinek vagy ideinek, a másodikban pedig tavalynak, vagy tava: linak nevezik.

4.) A való répesülő pámtalan mellénevetek formál, mellyek, zül a kökövésben különösen soklók, mint semmitvaló, nekem, való, előttevaló, égetnivaló.

25. §. Mellyek a nevetnek két ágú és világos értel:
mű képzői?

Felelet. A nevetnek két ágú ^{fő egykezmind} világos értelmű képzői a következendők.

1.) A pő képző andó vagy endó a jövődi időbeli répesülő; Röt képző, mint izandó, jövendő. A művelő igékből pámarván, mind művelő, mind fennedő értelemmel bíznak, mint izandó annyit tesz, mint a Deákban akár a scripturus, akár a scribendus. Mivel a Magyar a jövődi idődi a jelenvalóval értelmesen ki tudgya jeleníteni, az andó és endó főképzőre nem igen főzül; és így a mulandó, forogandó, hajlandó helyett bizva mondhattya múló vagy múlóttony, forogó, és hajló. Igen ritka, mellynek értelme a közönséges pókás által másféle, mint ecé állandó, melly az állótul különbsézi.

2)

55.
41
rőül elválasztja, az e pedig másik közbevetés, melly a' R és v betűnek
öfvejtővelés gátoltya. Hílető, hogy e' helyen valaha fővény mondatott, melly,
bül a' sővény lett. Vannak régi szavaink, mellyek e' Réjzövel győttörfa:
vábül támadottaknak lenni látkanak, mint bálvány, normány, sázmány,
zárkány, törvény, mellyekben e' főRéjzöknél értelme nagyon lemiályos. +2
Ha régi szavaink vannak, ezek helyett e' főRéjzöknél újatot kóholni
üdőtlen főpogozítás volna. Mirevaló valyon az érthetetlen, és főRat:
lan akaromány, bővülmeny, előzmény, engedmeny, és több efféle üdöt:
len berte az akarati, bővülés, előzés vagy tárgy, és engedmen helyett,
mellyeket minden Magyar ér?

6.) Az o és ö a' jelenvaló üdötbeli rékesülő nevetek Réjzi, mint
iro, főró. Ezek, roha magyarban csak melléknevet, a' Magyarban
többnyire fő nevet gyanánt is folgálnak, ~~am~~ a' mi a' nyelvnek nagy
elevenséget ad, ammint az Anal. D. Réjz. a' 80. old. az S. p. alatt mag.,
mutatott. Myerett a' fúró, fabó, Réző, törő, mutató nevet. A' rendhagyó
igék v közbevetést Rivánnak, mint iro, főró. Van egynekány régi fő,
mellyeknek végrései e' főRéjzöknél Rasonlitanak, a' nélkül hogy
rékesülőknél volnának, mint savó, erő, félhő, bimbó, bőző, himlő.
Ezek perint új szavakat kóholni üdötlenység volna.

7.) A' ság, és ség sok fő nevet formál, mellyek többnyire állapottot
jelentenek, mint barátság, kétség. Némellykor a' Rönnnyebb Rimon:
dásmak Redvéés, vagy hogy az elveter vonás Rizótoltasson, vagy
mivel a' Rözsőséges Rokás megrivánnya, az a vagy e Rözbevetés áll
előtte, mint társaság, uraság, vigaság. A' bölcsesség, békeség és több,
efféle szavakban az e betűnek duplázása főRéjzöknél lenni
a' bölcsesség, és békeség helyett. Formál e' Réjzö nevetek más fő r:
vekbül, mint Magyaraság; melléknevekbül, mint férttség; múlt üdötbeli
rékesülőkbül, mint romlottaság, és egynekány igébül, mint imádság, és
egyéb szavakbül, mint ellenesség, üfontagság, feltség. ~~Am~~ Ezen utolsóknél,
bül, és igébül újatot formálni nem tanácsos.

8.) A' tlan, tlen, vagy talan, telen, vagy atlan, etlen főRéjzöknél,
melly foggyatkozást jelentő melléknevetek formál, a' Rösetkerezendő
négy eset hell megkülömböztetni.

Először, a' hangzóval végződő nevekbül legRönnnyebb az ilyen mel, +fő
léknevetek formálni, ha a' többsz számnak nevező esetében a' R ka:
lyett a' tlan vagy talan, és ha a' fő rev nem mélyhangú, tlen vagy +a
selen főRéjzöknél teffüknél, mint atya, atyán, atyátlan. De még a' Rövet:
Rezendő regulátort is tekintetbe hell ezen első esetben venni.

a) Az a vagy e végződő fő nevet után kebb és rövidebb a' tlan, tlen,
mint a' talan, selen. Myen a' szobátlan és almétlen a' szobátalan és al:
méselen helyett.

b) Az i, u, ü végződő szavak, ha eggy főtagbül állanak, a' talan, és
telen főRéjzöknél Rivánnak, mint bítalan, fütelen, nem pedig bítlan, fütlen.
vagy eggy főtagbül állanak, Rivált ha rövidebb,
a' tlan, tlen Réjzöknél peret, mint Rocsítlan, Raputlan, Ropozítlan, gyüzítlan,
nem pedig Rocsítalan, Raputalan, Ropozítalan, gyüzítselen.

c)

87.
42

Negyedkez. Melleknevetből e Rézrő új melleknevetek nem
formál. Az egynekény rézikek tehát, melyek már főtűsban
vannak, mint tíftátalan, méltatlan, úfaktos hoholmi exöletett
vidőslelenség volna.

9) ti ü is ü Rézrő külvös tulajdonságú melleknevetek
formál, mint örzű, fejű, melyek elejébe valóságos mellekne-
vetek kell tenni, hogy egész értelmek legyen, mint nagy örzű,
his fejű. Ezzenéve fél melleknevetek lehet azokot nevezni.
Tehints iffra a' 4dik páma. Mithoz a' fő névnek végrése má:
salkangrő, többes pámban az or vagy ar helyett tég ü betűt,
a' többiek helyett pedig ü betűt, mint láb, lábak, lábü; Réz, Re,
zer, Rezü. Ezt kell eslekedni akkor is, mihoz a' kangrővel
végrődő nevetek többes páma ar vagy er, mint ló, lovak,
lovü; fő, fejek, fejü. De ha a' többes páma csak R, és a' mály,
kangrőben jü, a' többiekben pedig jü főtágra kell változtat,
ni, mint fa, fák, fajü; elme, elmék, elméjü. A' régi ü is ü vég,
zésü törvényes és főtűs pámak közé vannak gyökezfavak,
mint gyanü, lassü, sutü, taniü, enyü, betü, fenyü, fésü, csözü.
Vannak tovább olyan ~~gyökezfavak~~ melleknevet is, melyek az
előbb megnagyarázott fél melleknevet közé nem tartoznak,
mint domborü, gümbölyü, lábocü, savanyü, gyönyörü, hönyörü,
is melyeknek gyökezei dombor, gümböly, láboc, savany, gyönyör,
hönyör elég értelmeseknek tartom azra, hogy fő nevet gya:
nánt lassanint, és nagy ugrással életre hozatassanak.
Vannak végre imitt amott gyökezfavakból is ü vagy ü végűs,
jel fő nevet, mint ágyü, fagyü, talü a' fagy gyökezből, löffü,
poronyü, a' por gyökezből, és gyüzü; de új hasonlós pámak,
hal eseket, és az előbbieneket megfapozítani, sem nem fűt:
siger, sem az éstheslelenségetek vépedelme miatt nem tanácsos.
Hogy e' Rézrővel fél melleknevetek formálhatunk, azal meg
kell elégednünk.

10.) A' só és ső, valamint a' van és ven főtűs Rézrő is, csak
egyenekény főt formálnak, úgy mint: alsó, felső, tűlső, innenő,
utolsó; a' másikat pedig negyven, ötven, hatvan, hetven, nyolcvan,
kilencven.

26. §. Melyek a' nevetek Réz ágú, de homályos értelmű

Rézrő?
Feladat. A' nevetek Réz ágú, de homályos értelmű, és erre,
valószerű az új nevetek formálása majdnem egészen alaktal,
máskan Rézrő: a' következendők.

1.) Az alom és elém főtűs Rézrővel találunk egynekény régi
főt néma gyökezeiből, mint izgalom, szexelém; egynekény igé:
bül, mint zagalom, jutalom, sizalom, értelém, engedelém, védelém;
egyne:

4) Az ékony, ékény nemelly kármárekorban hajlandóságos
jelens, de vigyázva kell vele élni. Értelmesen e főképről
a' hővetkezendők: hajlékony, vagy hözbevetéssel hajladékony,
romlékony vagy romladékony, gyúzadékony, gyúladékony, olvadé-
kony, alufékony, feledékény, ézzékény, esékény, termékény, töze-
dékény, ed hözbevetéssel, kérkedékény, nevedékény a' v, és ed
hözbevetéssel.

5.) A' not képrőnek nincsen párja, ~~nekem~~, az orfgágnak
fő hivatalyais jelenti, mint tálnok, pohárnok, tárnok; más pa,
vannak e' főtag csupa végző, és bizonyos értelelem nélkül
főköltődn, mint patnok, csónok, álnok, bajnok, romosnok,
udvarnok. A' fónok valaha, mikor az egyike fejedelem a' má:
siktor főköltőnek, avagy orfgágnak küldött, az orfgágnak na,
gyobb hírnivelő: hözé tartozhatott.

27. S. Mellyen a' neveknek két ágú, és minden értelelem
nélkül főköltődő pufka végzései?

Teleles. A' neveknek két ágú, és minden értelelem nélkül fő:
feledékény pufka végzései ezek: a, e, mint csuda, gőzbe; ád,
hözködő pufka végzései ezek: a, e, mint csuda, gőzbe; ád,
ed, mint galád, bekéd; ág, ég, mint világ, vendég; áh, él,
mint fulák, senék; ál, él, mint kanál, tevel; ály, ély, mint
konály, felély; án, én, mint tallán, telén; ány, ény, mint bátvány,
expény; léd ezekből bővebben az Analikának I. Képe a' 100.
és höz. old. Az ilyen pufka végzésekkel új fawattor kókolni,
annyit tesz valóban, mint az emberi nyelvnek főnyomozása:
ban, és Rivale filozofijában való sült járatlanoágot elárulni.

28. S. Mellyen a' neveknek három, és öt ágú, és világos ér:
telméi képrői?

Teleles. A' neveknek három ágú képrőjök csak egy van,
az ott, én, ött tudni illik, melly a' múlt időbeli képesülőköt
formáltya, mint vágott, égött, törött. Ezek helyen sokszor csak
tt találhatók, mint vátt, vezt, kött. Az öt ágú, és világos
értelmű ~~névképrők~~ névképrők a' hözvetkezendők.

1) Az oskha, eske, öske, acska, ecske, a' hangzó után je.
dig csak cska, vagy cska, hözvetkezendők nevek formál, mint par:
toska, férgeske, töröcske, lázacska, nékeske, jártska, csibés,
ke. Ezen kívül van még egy másik képrő is, melly hözvetkezendők
nevek formál, és csak két ágú, de az egy főtagból álló re:
vekker soha sem függőstet. Mikor az ott ágival kell élni,
legbizonyosabb, hogyha eske hözvetkezendők a' 10. sban eljárás re,
gátszók a' többes számnál a betűje helyett ss re, mint
káz, kázst, kázacska, férég, férget, férgeske. A' ka, vagy re
a' hangzó után a' 10. sban ol re regulái re, csak az egyes
számú nevek esetén ragasztatik, mint argyalka, embérka. Mikor
Rellyen

+ a' mely hangzóiban a' cska
főtagos, egyetlen a' többesben
jedig a' cska főtagos

Keltyen ~~ad~~ az öt ágúval, és mindegyik ellenben a' két ágúval él.
mínt, a' követendő regulát meghatározóval, így mint: a) A'
két vagy több főtagból álló neveknek b, d, f, m, p, t, ty, v vég-
zései mind a' két főregrőt egyaránt elfogadják, mint darab-
ka, vagy darabocská, ebédke vagy ebédecské. b) Ugyanazoknál
cz, cs, gy, l, ly, n, ny, r, s, sz, z, zs végzései jobban felelnek a' ka,
ke főregrőt, mint hamárka, vadárka. c) A' g és h végzés ellen-
ben a' ka, ke főregrőtől eltérő, mint virágocská, árványkő,
ka, nem pedig virágka, árványka.

2.) Az od, ed, öd, ad, ed öfőképzőket formál, mint eggyed, ked-
ted, melyekkel mindazáltal csak a' tízesek, századok, és ezresek
után élünk, mint tizeneggyed rész, húszad rész; mert az egy-
séget a' fél névvel öfjük fel, a' hetet pedig a' másod névvel,
mint másod magával volt ott. A' többiekkel, mint harmincad, negyed,
ötöd és a' t. mindenütt élünk. Ezen öfőképzőknek itt ragasztván,
a' rendszámtól támadnak, mint harmincadik, negyedik és a' t. Itt
egységnél az első fővel, a' hetennél pedig a' második fővel
élünk.

3.) Az os, ös, ös, ad, es, ös a' hangzóit után s, többnyire oly
melléknemeket formálnak, melyek tulajdonképpén jelölésnek.
Hogy formálásokban ne hibázzunk, legjobb ha azoknál többes
számban a' h helyett s betűt teszünk, mint: apostol, apostolok
apostolos; láb, lábak, lábak; kéz, kézek, kézek és a' t. Az ilyen
melléknemek csak fő nevekben, más melléknemekből, és jelen-
való időbeli részesülőkben lehet formálni, mint mázas, sárgás,
piros. A' nemzeteknek és a' polgári rendeknek neveiből oly mel-
léknemek támadnak, melyek valamely felső idegen szótól je-
lentenek, mint francia, nemes, latinos, juratos. A' sarkfaj-
tákból ilyenek támadnak: egyes, hetes, húszas, húszas és a' t.
Az s képzővel formált melléknemekkel számnevek fő nevek
gyanánt is élünk, mint ágas, fogas, üveg, farok, jegyes, bótos,
nyergős, üzem, adós.

29. §. Melyek a' neveknek öt ágú, és minden értelem nélkül
képződő zsféta végzései?

Teljes. A' neveknek öt ágú és minden értelem nélkül képződő
végzései ezek: g, mint dolog, féreg, üreg, karag, berég; k, mint: átok,
remek, örök, csutak, ékek; l, mint fátyol, kérel, öröl, kanos,
rebel; ly, mint fogoly, tengely, bögyöl, tavaly, kezely; m, mint barom,
selyem, köröm, balzam, érdem; n, mint kapon, figylen, öfön, szagan,
eleven; ny, mint affony, kerékny, börtöny, arany, föveny; r, mint
dogor, csupor, kandor, csömör, aggar, seggyer; sz, mint gonosz, tavak,
zerek. Ezekkel lehetetlen egyéb szavakat alkotni, hanem csak értelem-
lenek, amint az Analix. I. Rész. a' 110. és 111. old. bővebben megmutat-
tam. Ide tartozik ama' jegyzés, hogy nyelvünknek ipsi korából al és el
végzéssel egynehány rendhagyó igéből formáltak oly értelemű fő ne-
vek

67. 44
vesz maradtak reánk, melyet a' rendhőveső igéknek az as, es, vagy az at,
et ad. Ezek a' hōvesőlegendők: li, livatal; vi, viadal; leff, létel, mely
helyen jobb a' lét; efir, étel, vagy clédel; ifir, ital; lif, létel; vif, vitel;
jö, jövesel; mög, ménese; té, tétel vagy tétel; vék, vétel vagy vétel.
Teleue háziorosy gondatlanság volé tehát mind azoké, kik al és el vég:
zettel a' rendhőveső igékből, mint hozatal a' hozás helyen, mind azoké,
kik a' rendhővesőből at, et képeivel hōholtak hasonló értelemű jö
veket, mint jövet, a' jövesel helyen.

IV. Raktak

A' többes számú formálódásról a' nevekben.

20. §. Minémű regulák szerint kell az olyan neveknek töb-
bes számú formálni, melyek mássalhangzóval végződnek:

Felelet. Az olyan neveknek többes számú, melyek mással-
hangzóval végződnek, a' hōvesőlegendő regulák szerint kell for-
málni.

Első Regula. Mivel a' névnek utolsó főtagjában a, o, vagy u
hangzó van, mint tag, ovos, raktak, akkor a' többes szám ok ké-
zővel formálódik, mint tagok, ovosok, raktakok. Mivel az utol-
só főtagban ö vagy ü van, akkor a' többes számú képe ök,
mint török, törökök, füst, füstök. Mivel pedig az utolsó főtag:
ban e vagy é van, akkor a' többes szám ek képeivel formálód-
zik, mint felleg, fellegék, embér, embérek.

Második Regula. Mivel a' névnek utolsó főtagjában é, vagy
i van, a' többes számú formálódása kétféle, így mint

a) Az egyegy főtagból álló nevekben a' többes szám ek,
mint pinty, pintyek, pih, pihek, bél, bélek, kém, kémek, fin, finék.

Hivétel. Csak a' hōvesőlegendők kivételével a' többes számúban
ok képe: csik, csikok, czél, czélok, gyik, gyikok, gyil, gyilkok,
kín, kínok, sir, sirók, sip, sipok, sir, sirók, zfir, zfirók.

b) De mivel az ilyen név két vagy több főtagból áll, akkor
az utolsó főtag előtt állónak hangzója kell igazni, és ha
ez mélyhangú, akkor a' többes számú képe ok, egyébként je-
lig ek. Ha az utolsó előtt álló főtagban ö és ü hangzó vol-
na, akkor az első főtagra kellene ezre nézve igazni. Így
e főtag hasíték többes száma hasítékok, mivel a' két utolsó
éles hangú főtagok előtt iték a' mélyhangú ha áll. Az ellenkező
okból e főtag fenyíték többes száma fenyítékek.

Hivétel. E' regula alá nem tartoznak az öfvesen szavak, mert
ezekben az utóbbiak megtartja ugyanazon többes számú, mely neki
az öfvesevésnek kívül tulajdonított. Így mivel e főtag fék
többes száma fékek, e főtag is haszfék többes száma csak hasz,
fékek, és nem haszfékek.

21. §. Vannak nevek, melyek a többes számú formálása-
ban az imént előadott reguláritól eltérőnek?

Felelet. Vannak igen is. Némelyek közülök a többes számú
szótagok, az ok, ek, ök szótagokat megtartják ugyan, de ma-
gukban egy szótaggal rövidebbek lesznek. Némelyek ellenben
az ok helyen ak képzőt, az ek helyen pedig ek képzőt kívánnak,
és ezek négyfélék, úgy mint az alom és elém képzővel végeződik,
melyek egy képzővel megkötődnek; azután a hasonló nevek
és a művelődési képzővel, melyek csak a könnyebb kimon-
dásnak okáért kívánnak ak és ek képzőt; tovább az olyan
nevek, melyek az elvetett vonást az ak és ek képzővel minégy
képzővel; végre pedig azok, melyeknek a többes számban
csak a rögzösleges szótag ad ak vagy ek képzőt.

22. §. Melyek ama nevek, melyek az ok, ek, ök képző-
megtartás, de egy szótaggal rövidebbek lesznek?

Felelet. Ama neveknek felekezete, melyek az ok, ek, ök képző-
megtartás ugyan a többes számban, de egy szótaggal rö-
videbbek lesznek, az egyes számú utolsó szótagjából az o, ö,
vagy é hangot elvetik. Így e neveknek akol, gödör, berék
többes számai ezek akolok, gödörök, berékek. Ha az említett hang
zárót el nem vetnék, többes számaik ezek volna akolok,
gödörök, berékek, melyek teljességgel lehetetlenek. Az ilyen
nevek mondjuk rögzöslegesnek okáért rögzöslegesnek áll.
Keres az egész nyelvben csak a rögzösleges nevek közül áll.

Először a mélyhangúak közül.

akol.	alom.	akol.	alom.	rapos.	alom.	aljom.	akol.
alom.	alom.	dolog	alakon	rapos.	marok	aljom.	akol.
alom.	alom.	fodor.	horog.	robos.	mosok.	aljom.	akol.
alom.	alom.	fogoly.	horog.	horom.	murok.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.

Másodszor a középsőhangúak közül.

akol.	alom.	akol.	alom.	rapos.	alom.	aljom.	akol.
alom.	alom.	dolog	alakon	rapos.	marok	aljom.	akol.
alom.	alom.	fodor.	horog.	robos.	mosok.	aljom.	akol.
alom.	alom.	fogoly.	horog.	horom.	murok.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.

Harmadszor a magashangúak közül.

akol.	alom.	akol.	alom.	rapos.	alom.	aljom.	akol.
alom.	alom.	dolog	alakon	rapos.	marok	aljom.	akol.
alom.	alom.	fodor.	horog.	robos.	mosok.	aljom.	akol.
alom.	alom.	fogoly.	horog.	horom.	murok.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.
alom.	alom.	gyalom.	murok.	latos.	orom.	akol.	akol.

Idé tartoznak még ezek is, noha új különösségeik vannak a
rendhagyásban: lölök, lelők; tehék, tehek, velem, vemlek.

22. §. Milyen formálatik a többes szám az alom és elem vég,
és a hasonlító, és a rézesülő neveiben?

Felelet. Az alom és elem képzők a többes számban mindig kuz:
tulnak meg: almat és elmet; mint katalom, katalmat, Régyeläm,
Régyelmet. Kuzítás nélkül, és ok, és képzővel a többes számban,
így mint katalomon és Régyelämön teljességgel pontatlanok.
A hasonlító neveiben a bb, vagy ob után, valamint a múlt üdöbé,
li rézesülőben a tt után az at, és et teljesebben hangzanak,
mint az ok és ek, vagy legalább pontatlanabbak, mint: jobb, jobbat,
kép, képet, tizen, izottat, törött, törötte, égetett, égetette,
vertt, vertte.

+ katalmat, katalmasat,

24. §. Mellyek ama' nevek, mellyek a vonást a többes számban:
ban elvetik?

Felelet. Ama' nevek, mellyek a többes számban a vonást el:
vetik, és ez az at, és et képzővel szinte rögzölni látszanak,
mint agár, agarat, eger, egeret, nem pedig agáron, egeren,
mellyek teljességgel pontatlanok, mind öfve csak a rövetke:
zendők.

A' mélyhangúak közül:

Agár. Fonál. Rosár. Madár. Nyár. Rüd. Szamár.
Dogár. Kanál. Lúd. Morsár. Pohár. Lár. Ur.

Az éleshangúak közül.

Özerp.	Eü, mior	Györér.	Rörel.	Rér.	Tél.
Dél.	genyedé.	Hét.	Rörép.	Seléb.	Tenyér.
Dér.	ger sef.	jég.	Légy.	Süner.	Veréb.
Eg.	Tél.	Kenyér.	Lével.	Seker.	Víz.
Eger.	Fenér.	Kerér.	Mér.	Rél.	
Ez.	Födél.	Rever.	Nehér.	Rén.	
Ez.	Geréb.	Rér.	Név.	Tekén.	

Ide tartoznának még a kév, és lév nevek is, ha a kö és lá
helyett helytelenek nem tudnánk. Szél, mior katarat sef, a
regulát rövet, valamint év is, mior ependit jelen: kélat,
évér. E' két fő dörék és farék az é betűt rögzítő é hangóra
váltatták, és a mélyhangúak rövet: dörénak, farénak.##

A' rögzhangúak közül az egy tűz tartozik a feleketekhez,
tüzet. A' süv is idevaló volna, ha helyette a' sü helyesebb
fő nem volna.

25. §. Mellyek neveknek ad a rögzőséges pontás a többes
számban at és et képzőt.

Felelet. Ama' nevek, mellyeknek a rögzőséges pontás a többes
számban at vagy et képzőt ad az ok, ök és ek helyett, mind
öfve a rövetkezendők.

A' mély:

Az éleshangúak közül az egyet fő is
az é betűt rögzítő é hangóra váltó
tattya: egyeket.

A' mely hangokat rözüli.

Aj.	Haj.	Rüs.	Nyath.	Szárn.	Vaj.
Agy.	Háj.	Láb.	Nyál.	Szav.	Váll.
Agy.	Hál.	Lágy.	Nyúl.	Tág.	Vaz.
Ap	Haz.	Lud.	Olly.	Tál.	Váz.
Aj.	Hát.	Lug.	Orj.	Talp.	Vas.
All.	Ház.	Lucz vagy	Roff.	Tárgy.	
Az.	Hold.	luc.	Rút.	Toll.	
Dog.	Hoff.	Lynul.	Saxn.	Új.	
Fal.	Igar.	Máj.	Szaj.	Út.	
Gally.	Kád.	Nád.	Szál.	Vad.	
Had.	Rus	Nyáj.	Száz.	Vágy.	

Lin yu te fűt fűt
huny and and
Hb Dnyon ubar,
hasson.

Ide tartoznákat még ally, de ennél az al fő helyesebb, mely a' regulát rövet; azután a' ház az az helyett, mielőt vízözönt tép, a' rony, melyből a' ronyul ige pármazik, az aj, mely hasitértet tép, és melyből ajatl pármazott, a' mál, avagy vadtott, vagy kimerzett vízág, a' sarny, és varny a' frottottabb sarnyi és varnyi helyett, és a' ponj, a' ponjúság helyett, de ezek pontosan neveik.

A' rözephangokat rözüli.

Döles.	Röny.	Öv.	Szügy.	Üzügy.
Csöpp.	Röny.	Öz.	Szür.	Zöl.
Föl.	öl.	Rügy.	Szür.	
Fül.	öly.	Sül.	Tölyg.	
Für.	özü.	Süly.	Ügy.	
Hölgy.	öf.	Szög.		

Ide tartoznákat még a' csöv a' helyesebb csö helyett; a' tan röny, örny a' frottottabb rönyer, és örnyet helyett.

A' magoshangokat rözüli.

Begy.	Erny.	Jel.	Mégy.	Menny.	Nyers.	Tej.
Éb.	Hégy.	Red.	Melly.	Ned.	Senny.	Vers.
Égy.	Hély.	Régy.	Melly.	Nyel.	Sém.	
Eny.	Jegy.	Reser.	Mény.	Nyelv.	Senny.	

Az éles hangokat rözüli az képröt röviden:

Dij.	Hig.	Ih.	Ip.	Szj.	Vig.
Hid.	Ij.	In.	Nyil.	Szil.	Vid.

Ellenben en képröt ezek:

Egész.	Fézj.	Lép.	Rév.	Füss.	Rövid.
Éj.	Réj.	Mél.	Szép.	Iz.	Siv.
Ép.	Rén.	Mély.	vég.	Iz.	
Ev, <u>apten</u> .	Réfk.	Méz.	Vén.	Uly.	
<u>ö</u> helyett.	Rét.	Nép.	Véfk.	Nyíz.	

Ide

65.
46
Ide tartozna még ér, mielőt képréget tesz, ammint az ékes
főből látni. De az éti főnát, mielőt huzító perfrámost tesz,
többes főma ékké, ammint az ékké ige mutatja. A' miv és
ide tartozna, ha helyette a' miv helyesebb nem volna.

E'rideg nevetek kell még csatolnunk az os és ös végre:
sü mellett nevetek, mint világos, némés, melyeknek a' helye:
sebb hangra miatt az os és ös képröt adnak: világosat, némé:
set; nem pedig világosot, némésöt. De az ös végre után az
ek képröt a' tífta Magyar nem pereti: bünösöt, füstösöt,
nem pedig bünösöt, füstösöt.

26. §. Mielőtt formálattal a' többes főm a' hangzóval végre:
dö nevetben?

Felelet. A' hangzóval végződő nevetben a' többes főm az
egy h betűvel ékké ékké, kivéve hogy az a, és e végre formálta,
egyszerűsödéssel is megélesítetik, mint alma, almák,
még, még, bimbó, bimbók, kapu, kapuk. De a' almon kivétel,
hogy az i és e végre nemelly kivételre perednek, az
ó, ö, ü, ű végre nevet között egyenként rendhagyott is
vannak.

27. §. Minemű kivételre alá vannak vetve az i és e vég.
re?

Felelet. Az i, és e végre a' regulátul a' következő ké:
pen távoznak.

1) Az i és e nyi főképröt, melyekről a' 22. §-ban a' i ékké és
a' e ékké alatt fölmutattuk, ha előtök mely hangú főtag áll,
az képröt kivánnak; egyébként pedig ek képröt, mint Budai,
Budaiak, égi, égi, lázom lábny, lázom lábny; két öbny,
két öbny. A' béli és évi (22. §.) piéntelen ek képröt kivánn,
nak, mint arkorbéli, laxmadévi. A' fi, li, és di főtag;
nak többes főma fiak, liak, diak. Mielőtt li, mint képröt, a'
familia' neve után áll, a' regulát követ, mint Pálfiak, Pé:
terfi; a' többi főtagalánban mindig ek képröt kivánn,
mint férfiak, egérfiak. (22. §. a' 4. főm alatt.)

2.) A' gyökezetű é többes főma a' névben lé, levék.
A' kiv nö helyett né főval, és haj helyett lé névvel peret:
nek élni, ékek ilyen többes főmot adnak nék vagy nejek,
és léak. A' né, mint képröt az egy h betűvel mindenre meg,
eléggik. Az o végrenek, mielőt főképröt, és bizonyos jelent,
nincs többes főma, mint e lázak a' bizók; és ha a' bizonyos:
sok többes vannak, e láz, vagy e lázak a' bizók; mielőt pedig
familia' jelent, az egy h betűvel megeléggik, mint Pálfi,
Péterfi. (22. §. az i főm alatt.)

28. §.

28. §. Microda rendhagyók vannak a többes számra nézve
az ó és ö végzésű nevek között?

Felelet. Az ó és ö végzésű nevek között a többes számra nézve a rendet különbség nélküligen ezen hagyják el.

a) A mely hangjait között: hó, lavak; jó, mikor fő név, javak mikor pedig melléknév jók; lő, lovak; ő, avak, vagy ók; ő, varak; hő, havak vagy hők, tő, tavak vagy tők.

b) A mely hangjait között: bő, bővel; cső, csövel; hő, hők; ve, vonás nélkül; tő, tövel; lő mikor fő név, levelek, mint melléknév lők.

+ pedig

c) A három fővetkező j. közbevetést kiván: fő, mikor fő név, fejek, mikor pedig melléknév, fők; nő, nejek vagy nők; vő, vejek vagy vők.

Ezen és a fővetkezők után nyelvünknek gyermekkorából maradtak.

29. §. Microda rendhagyók vannak a többes számra nézve
az ü és ű végzésű nevek között?

Felelet. Az ü és ű végzésű nevek között a többes számra nézve a fővetkezők rendhagyók találhatók.

a) Az ü és ű képző mindenkor ak vagy ek többes számot kiván, mint nagy katalum, nagy katalumak, felpémü, felpéműek.

b) Az ü végzést elvetvén, a többes számot ak végzéssel formálják a fővetkezők, de úgy, hogy a regula szerint való többest sem utál: lyak; bornyi (németeknél borjú), bornyak, vagy bornyúk; faggyú, faggyúk; gyak vagy faggyúk; fattyú, fattyúk vagy fattyúk; fiú, fiak vagy fiúk; grajni, grajnak vagy grajnyúk; liú, liak vagy liúk; loppu, loppak, loppuak, vagy loppuak; ifjú, mikor fő név, ifjak, mikor pedig melléknév ifjúk; sarnyi (sarjú), sarnyak vagy sarnyúk; romjú, romjak, romjúk vagy romjúk; tollu, tollak vagy tollúk; varenyi (varjú), varenyak vagy varenyúk.

c) Az ü és ű végzést elvetvén, a közbevetést, és ak, ek képzőt kívánhat, koha egyébként a törvényes többessel is megelégednek, a fővetkezők: daru, daruak vagy daruk; falu, falvak vagy faluk; lamu, lamvak vagy lamuk; adi vagy udi, advak, adiak, vagy aduk; enyü, enyvek, vagy enyűk; tetyü, (tetü), tetyvek vagy tetyűk; fenyü, fenyvek, vagy fenyűk.

d) Egyenként az ü, vagy ű végzést megtartván, a közbevetést, és zárt hangjait képző kiván, így mint bü, bővel; fü, füvel vagy röndön füvel; hü, hüvel; hü, hüvel; mü, müvel vagy müvel; nyü, nyüvel; fü, füvel; fü, füvel, németeknél füvel.

+ Petir

+ Jegyzések. E' negyedik fejezetben többféle dolgot akadnak elő, melyekről a Tanító kezével bővebben kell értekezni.

[i.]

[H. p. 112. 1992]

+ Pénz.

H. [1. I.] Hogy a Magyar nyelvnek tanításában a Deák Gramma- 64.
ticának rendjét nemcsak nem lehet, hanem pedig nem ta- 47
nításos pontosabban megtanítani, már az imént előadott negyedik
szakaszból is nyilván kitérhet. A többes számú nevező esete
a Magyar Filológiában oly fontos, hogy attól majdnem vala-
mennyi képzőmódosítást függni kellek könnyen átláttya, a ki a
főnyomozásnak tudományában valamivel járatosabb. De még a
tanuló ifjúságnak is kimondhatatlanul nagyobb könnyebbévé
válna, ha előre a többes számú képzőmódosítással a bizonyosan
meghatározott regulákból jól megismerkedvén, azután a név,
ragasztásnak (declinációnak) egész módját négy rövid példá-
ból megtanulhattya, mintsem ha a többes számú képzőmódosítá-
sát a Deák rendnek kezdézet, elmulasztván, többféle példával
kell kitérőlnie, a minők ezek: fa, farvas, fő, tábor, malsom,
daru, út, úrfi, nyíl, mále, farék, mense, len, telen, fejedelem,
ember, fiu, gyűző, ököl, pász; melyek többnyire rendhagyó
nevező lévén, közönséges példák gyanánt nem szolgálhatnak,
e mellett pedig minden előzetű esetnek meghatározására még
is elégszerűek, és így alkalmasnak is arra, hogy a tanuló a töb-
bésben bizonyos idearendet költözzék. Mielőtt a tanuló a töb-
bés számú képzőmódosítást tudja, vagy azt legalább a negyedik sz-
akban könnyen kitérhet, a névragasztást járva megtanul-
hattya, aminek az ötödik szakaszból azonnal megláttya.

2.) Már csak ez is elegendő okot adott volna nekem arra,
hogy a többes nevező esete pontosabban meghatározzam.
De azonnaltól fivemem felé a nyelvnek egyformasága és
érzékenysége is, mely lép észlelhetetlenné főképpen tulaj-
donágosnak kétszelenül megnevezjék, a végtére egészen magán-
túl amaz a török, kék, amint ezekbe jut, már az ok helyett
ak képző iznak, vagy isfontag; már meg ok helyett ok képző
zöt, és isfontag; azután pedig az olyan hangeggyeztető kél-
török, kék az é és e hangok között különbséget nem tekinet.
Lásd a D. S. utam a jegyzést. Tudom én, hogy az Erdélyiek az
ak és ok, a Dunamellékiek pedig az ok és ok végre kérek;
de azt is tudom, hogy sem amareknek, sem ezeknek tévesztő
szókának oly bizonyos rendbe fedni nem lehet, hogy meghatáro-
zom, és minden esetre szolgáló reguláknak néztek; valamint
azt is önmagát megvallom, hogy a Tisza mellékiek, noha amarek
között a közép utam járnak, a törökletes rendtől még is
több ízben eltávoloznak. Ezen esetben tehát egy régiobb Erdélyi
tudós írfiát, Páriz Pápa, válsztottam közbenjárónak, és aki
tenem törvényemnek, hogy a mely képzőmódosítást a betűt + kavar,
ad, amareknek az oknak én is az többet adok, mint nyáj,
nyáj, és nem nyáj, tehát a többesben is nyáj, és nem nyáj;
a mel:

68.
Petr

a' mellyetnek ő o hangról ad, azoknak én is on többest adok,
mint zfir, zfiros, zfiroz, zfiroz; a' mellyetnek ő ö betűt ad,
azoknak én ör Répröt adok, mint öör, ööröcske, öörök,
és nem öörök; a' mellyetnek ő zárt e hangról ad, azoknak
én is zárt e többest adok, mint tűz, tűzecske, tűzell, tűzes,
tűzer, és nem tűzök. Így támadtak nem kis munkával, nem
gondolom, vagy Rényem szerint, a' többesről, hanem kóffras
nyomozás után a' negyedik Katakomban előadott regulák.

2.) A' Rönnyomozásban való járatlanságból támadt va:
lóban az is, hogy az Rön efre nem sven a' rözbevetések,
és a' gyökérbetűk Rözött való Külömbiséget, a' bö, csö, lö, fö,
bü, enyü, kü, hü, mü, nyü, sü, fü törzsförös Magyar neve
helyen eekkel kezdettek élni: böv, csöv, löv, fej, büv, enyv,
küv, hüv, müv, nyüv, füv, süv, törzsjött ragasztván gyökér,
betű gyanánt a' v Rözbevetést. Egynekégyet Rözölök az
idegen nemzettel való vegyülés imígy változtatott meg:
böv, csöv, höv, kiv, müv, nyiv, siv, füv. A' kiv és füv, sőt még
a' müv és nyiv is, mivel többfőz előkerülnek, olly Rözölök:
geset lehet, hogy allig mer az ember vele nem élni. Illy
főzön már a' hives, vagy röviden a' hives is a' tisztább és
kellemesebb hangú küv vagy küvös helyett. Illyen Liba
történt a' hi és fi igéknel is, mellyet helyett némelylet
a' liba's kiv és füv javakkal élnek, mivel a' hi és fi
igék némelylet v Rözbevetést kívánnak, mint kivom, füv

Cicero.
+ ~~affirmat.~~

+

V. Katak.

A' névragasztásról.

40. S. Mi értünk a' névragasztás által?

Felelet. Névragasztásnak nevezzük azt, mikor a' névhez bizonyos
póttagokat ragasztunk, mellyek értelmét Külömbfélékben meghatároz
zák. Így mikor e' névhez úz e' póttagokat függesztjük nak, at, túl,
és így állunk úznak, úzat, úztúl, a' fő névnek úz másma's értel:
mek adunk. Az illyen póttagokat a' Rönnyomozás névragasztásoknak
nevezi, mellyek a' Magyarban általlában Rötjék: mert ~~on~~ Rözölök,
ingymint a' birtokos, melly egyfeksminő tulajdonító is, nak, nek, arutám
a' penvedő ot, et, öt, at, et, ~~arutám~~ és a' füzött túl, tül, vagy tól, töl,
valamint szinte a' nevedő és lívó esetek is, amek így nevezett egye:
neken és egyenes esetekben felelnek meg, mellyek Európának ragnyugot
nyelveiben a' névkajlitás, avagy a' Declinációt végzik. A' többi Magyar
ragasztások az Európai nyelvekben előkerülő névhatározókat, avagy prae-
positiókat fejezik ki. Itt csak felülbemert adatnak elő.

tegyne,
lány

+ az

41. S.

41. §. Mire kell a névragasztásban különösen vigyázni?

Felelet. A névragasztásban a következő dolgokra kell különösen

vigyázni. Maga a névragasztás nélkül áll, mikor azzal valakit vagy vala- +mindenkor
mit csak meg akartunk nevezni, mint Péter, az Ország. Ragasztás nélkül
áll akkor is, mikor azzal valakit vagy valakit megföltünk, mint Péter!
Ország! E két esetet a Magyar Könyvtáros nevezi, és hívó vagy fölti
esetnek nevezi. Mikor valamely dolgnak birtokosát kell megneveznünk,
neveket na, vagy ne kötve ragasztunk, mint a Királynak felsége, az
Istennek kataluma, hol a Király, és Istent nevezhet na és ne ragasztatik.
Mikor tovább valakinek, vagy valakinek valakit tulajdonítunk, akkor ne-
veket meg na, vagy ne kötve ragasztunk, mint add meg a Császárnak,
a mi a Császáré, az Istennek pedig, a mi az Istene. Mikor a tárgyat kell
megneveznünk, mely valamit fennved, neveket t betűt ragasztunk vagy ma-
gányosan, vagy elejébe még egy hangot téve, mint pered az Istent, és
embertársodot, hol az letem fő után t, az embertársod után pedig
ot áll. Mikor végre valakitől, vagy valakitől valamit elvevünk, ne-
veket tül, vagy tül, vagy az Erdélyi fője perint tól, tól kötve
ragasztunk, mint az atyámtól kallottam, nem a némettől, hol az atyam,
és német nevet után tül és tül áll.

b) A birtokos és tulajdonos ragasztás na, ne, valamint a fölti is
tül, tül, két águ, a fennvedő pedig ot águ, mert arondivül, hogy a t betű
magányosan is foglul, a hangot imig változtatva: ot, et, öt, at, et.
Mikor több tárgyról van a fő, akkor a ot et öt at et neveket a negyedik Ra-
ragasztan előadott regulák szerint oly képzőt kell adni, mely a többes fő-
mos jelenti, mint: ország, felleg, országok, fellegok; arundum pedig e neveket
hez így ragasztjuk a na, ne, tül, tül, a fennvedő ragasztásból pedig
csak az ot, et, öt végződést, mint az egyes főm neveket: országok:
na, fellegnek, országoktól, fellegentől, országokot, fellegentől. A fenn-
vedő ragasztás tehát a többes főmban csak három águ. Mikor helyen
pedig na, tül, ot, at ragasztással élni, mikor ellentétnek, tül, et, öt,
et ragasztással, az a hangrendnek a 10. §-ban előadott regulák katároz:
és meg, melyeknek kataluma nem csak valamennyi főképzőre, hanem
a ragasztásokra is kiterjed.

42. §. Mire kell a névmutató főszóhoz a névragasztásban tudni?

Felelet. A névmutató főszó, avagy articulus a Magyarban háromféle,
így mint az, ez, és egy. A két első helyett, mikor a fő mássalhangzóval
kezdődik, a vagy e mondat, elvetvén az a z betűt, és a fő névnek +a a ki:
első mássalhangzóját megduplázván; mert e nevet a lo valóban így mondás,
kell kimondani mintha így volna írva allo. E duplázásnak, és így az el, ban
veset z betű kiegészítésének is jele a hiányjel, mely nélkül az a, vagy
e névmutatót soha sem kell írni. Az egységnek névmutatója egy a,
többes főmban nem foglulhat, és ilyenkor a név minden névmutató nél,
kül marad, mint egy ember, a többes főmban emberek. A többi névmu-
tató úgy mint az, a, ez, e mind az egyes, mind a többes főmban minden
változás nélkül marad, valamint az egy névmutató is az egyes
főmban. A hívó eset névmutatót nem fennved maga előtt.

43. §. Hányféle névragasztás van a Magyarban?

Felelet. Mivel némely nevet mássalhangzóval végeződnék, némel:
lyek

lyen pedig hangzóval, már erre nézve is kétféle a névragsztás. Mi-
vel ~~mind~~ tovább mind a két feleketekben vannak mélyhangú nevek,
ezek is elválnak a névragsztásra nézve a többiektil. Így lát mind
öfve négyféle névragsztás van;

az első a mássalhangzóval végrődő és mélyhangú neveké, mint a tag,
a második a hasonló végrésű, de nem mélyhangú neveké, mint a felleg,
a harmadik a hangzóval végrődő és mélyhangú neveké, mint a fa,
a negyedik a hangzóval végrődő, de nem mélyhangú neveké, mint a csib.

44. §. Mellyik az első névragsztásnak fő példája?

Felelet. Az első névragsztásnak fő példája a tag, melly perint
valamennyi olyan nevek ragasztatnak, mellyeknek végső főtag-
jában a, o, vagy u hangzó találtatik, és mássalhangzóval végrőd-
nek; azután azok is, mellyeknek végső főtagjában éles hangzó
van ugyan, de a IV. Szakaszban előadott regulák perint a mély-
hangúaknak feleketekéhez tartoznak. Ugyanezen IV. Szakasz fe-
rint kell a többes számú nevek esetét is szemlálni, az egy-
számúknak kénevedő ragasztását pedig az alább előadandó regulák pe-
rint.

I. Névragsztás.

Egyes szám.	Többes szám.
Nevező. a' tag.	Nevező. a' tagok.
Birtokos. a' tagnak.	Birtokos. a' tagoknak.
Tulajdonító. a' tagnak.	Tulajdonító. a' tagoknak.
Kénevedő. a' tagot.	Kénevedő. a' tagokat.
Hívó. tag.	Hívó. tagok.
Foktó. a' tagtól.	Foktó. a' tagoktól.

Gyakorlásnak okáért ragasztassanak e' példák perint e' nevek:
a' galamb, a' lárca, az oroszlán, az ajándék, az árnyék, a' gond-
olat, a' kúnyog, a' bók, a' malacka, a' bokorok.

45. §. Mellyik a második névragsztásnak fő példája?

Felelet. A második névragsztásnak fő példája a felleg, melly
perint ama' nevek ragasztatnak:

a) mellyeknek végső főtagjában e vagy é hangzó van, és má-
ssalhangzóval végrődnek;

b) mellyeknek végső főtagjában ö vagy ü hangzó van, és má-
ssalhangzóval végrődnek, kivéve, hogy az egyes számban a ké-
nevedő az öt helyett öt ragasztót híván, és csak akkor, ha a töb-
bes szám ök kénevedővel végrődik, a többes számban is, mint tők,
török, török, törököt;

c) mellyeknek tovább végső főtagjában éles hangzó van, és a IV.
Szakaszban előadott regulák perint a mélyhangúak közé nem tar-
toznak.

Ugyanezen

Ugyanezen IV. Szaknak szerint kell itt is a többes főnév neve, 71.
zö esetét, az egyes főnév főnév ragasztásáig pedig az alább
előadandó regulák szerint formálni. 49

II. Névragsztás.

Egyes főnév.	Többes főnév.
Nevező. a' felleg.	Nevező. a' fellegét.
Biztosító. a' fellegnek.	Biztosító. a' fellegüknek.
Tulajdonító. a' fellegnek.	Tulajdonító. a' fellegüknek.
Főnév. a' fellegét.	Főnév. a' fellegükét.
Hívó. felleg.	Hívó. fellegét.
Főnév. a' fellegétül.	Főnév. a' fellegükétül.

Gyakorlati okok miatt ragasztásnak e jelű szerint a fő:
vetőreendő neveket: a' gyermek, az eb, a' bér, a' pénz, a' tűz,
az ízdem, a' hém, a' kincs, az ebéd, a' rend, a' vendég, a' föld,
a' lép, a' fűt; a' közérhangjánál körül pedig ök végű többes
főnév a' hűbő, a' tömlő, a' hűd, a' gyöngy, a' nyűg, az őz:
dög, a' dög, a' fűt, a' gyümölcs, az erdő, melyek az egyes
főnév főnévében öt ragasztást hívának.

mind a' két
főnév

46. §. Micsoda hívtelnek alá van vetve a' két első név:
ragasztás az egyes főnév főnévé ragasztás:

Teljes a' két első névragsztásban az egyes főnév fő:
névé ragasztás a' fővetőreendő hívtelnek alá van vetve.

1.) Az alom és elém hívtelnek (22. §.) egyes főnév főve:
dő ragasztása almat és elmet, mint katalom, katalmat,
Regyelém, Regyelmet.

2.) A' hasonlító és a' répülő neveiben is az egyes főnév
főnévé ragasztása at, et, mint a' jobbát, a' rébbet, az
izottat, töztet, égettet. (22. §.)

3.) Azokban is, melyeknek vonása a' többes főnévben elvet,
tetik, minint a' 24. §-ban láttuk, mint agár, agarat, dél, delet.

4.) Melyeknek a' főnévséges foglása a' többes főnévben at
vagy et hívtel ad, s melyek a' 25. §-ban mind előfőnévűek,
vagy et hívtel még is az egy magányos t betűt
hívának, így mint: ár, árt; has, hasat; szél, szél,
sült, süly, sülyt, kely, kelyt vagy kelyet, jel, jelt, háj, hajt,
vagy hájat, vék, vékt, nyír, nyírt.

5.) Melyek a' többes főnévben a' 22. §-s szerint megkötül:
nak, az egyes főnév főnévében is egy főtaggal rövidet:
betű, mint malom, malmat, gödör, gödört, epér, epért. Ide
tartoznak e' három rendraggók is: lélek, lelkét, teher, ter,
lét, vehém, venhet.

6.)

6.) A' melly neven az imént előkémlelt öt kivétel alá nem tartoznak, és j. l. ly. n. ny. r. s. sz. z. zs. betűvel úgy végződnek, hogy e' végzés előtt hangzó álljon, az egyes kámi kenvedőben csak magányos t betűt kívánunk, mint afstal, afstalo, baj, bajt, kizály, kizályt, öktön, öktönt, arany, aranyt, arany, aranyt, verét, verét, kés, kést, tavak, tavak, vitéz, vitézt, darázs, darázst.

47. §. Mellyre a harmadik névragasztásnak fő példája?

Felelet. A' harmadik névragasztásnak fő példája a' fa, melly szerint az a, o, u végzésű neven, aután az e vagy i végzésűek közül azok, ragasztatnak, mellyek a' IV. Kötetben szerint a' melyhangjaihoz tartoznak. E' IV. Kötetből kell is a' többes kámit, az alább előadandó regulárból pedig az egyes kámi kenvedőt meghatározni. Vonást csak az a végzés kíván.

III. Névragasztás.

Egyes Kámi.	Többes Kámi.
<u>Nevező.</u> a' <u>fa</u> .	<u>Nevező.</u> a' <u>fák</u> .
<u>Biztosító.</u> a' <u>fának</u>	<u>Biztosító.</u> a' <u>fáknak</u> .
<u>Tulajdonító.</u> a' <u>fának</u> .	<u>Tulajdonító.</u> a' <u>fáknak</u> .
<u>Kenvedő.</u> a' <u>fát</u> .	<u>Kenvedő.</u> a' <u>fálat</u> .
<u>Hívó.</u> <u>fa</u> .	<u>Hívó.</u> <u>fák</u> .
<u>Foktó.</u> a' <u>fától</u> .	<u>Foktó.</u> a' <u>fáktól</u> .

gyakorlásnak oltáért ragasztassanak e' példa szerint a' követendő neven: az ocsa, a' páva, a' kocsi, a' rigó, az olló, a' kopozó, a' bú, a' tani, a' kocso, a' dió, a' zösa.

48. §. Mellyre a' negyedik névragasztásnak fő példája?

Felelet. A' negyedik névragasztásnak fő példája a' csibe, melly szerint az e végzésű neven ragasztatnak, aután az e és i hangjai, mellyek a' IV. Kötetben szerint a' többes kámit er képzővel formálják, úgyhíve az ö és ü végzésű neven is, kivéve, hogy ezek a' többes kenvedőben ör ragasztatnak kívánunk, mint ependő, ependőket. A' IV. Kötetben szerint kell is a' többes nevezőt, az alább előadandó regulárból szerint pedig az egyes kenvedőt formálni.

IV. Névragasztás

Egyes Kámi.	Többes Kámi.
<u>Nevező.</u> a' <u>csibe</u> .	<u>Nevező.</u> a' <u>csibék</u> .
<u>Biztosító.</u> a' <u>csibének</u> .	<u>Biztosító.</u> a' <u>csibéknek</u> .

Tulaj:

Tulajdonító. a' csibénen.
Kennedő. a' csibét.
Hívó. csibe.
Foktó. a' csibétül.

Tulajdonító. a' csibénen.
Kennedő. a' csibénen.
Hívó. csibén.
Foktó. a' csibénül.

Gyakorlati okraert ragasztassanak e' jeldő perint a' Rő;
verhetendő neveket: a' gertiche, a' fejke, a' mente, a' fesske, a'
re, a' Rörtve, akárki, akármí, valami, a' Rőzéphangúan Rőzül
pedig az eedő, az eptendő, a' mező, a' betű, a' gyűzű, a' fészű,
a' fű, melyek a' többes kenvedőben őt ragasztásos Rívánnak.

49. §. Mixémű Rívetelek alá van vetve a' harmadik és
negyedik névragasztásban az egyes kenvedő?

Felelet. A' harmadik és negyedik névragasztásban az egyes
kenvedő a' Rövethezendő Rívetelek alá van vetve

1.) Amaz éles hangúak Rőzül, melyeknek többes Ráma az
vagy en Ríprővel formáltatik, csak három van, mely az egyes
kenvedőben at ragasztásos Ríván, úgy mint fi, fiat, mikor nem
Ríprő, hi, liat, és di, diat.

2.) Az ó és ö végűek neveit, melyek a' 38. §. perint v vagy j
Rőzbevetést Rívánnak, meg Rívánnak, az it is, mint hó, ha,
vat, lo, lovat, só, sivat vagy söt, Rő, Rövet, coö, coövet; fő,
fejet vagy főt, nő, nejet, vagy nőt, v a't.

3.) Az ü és ü végűek neveit valamint az előbbiek, a' többes
Rámmal formálását az egyes kenvedőben is Rövetik, mint Ríprő,
borngy, borngyat, vagy borngyut; hü, hüvet, fű, fűvet, v a't.

50. §. Hát ama' ragasztásokkal, melyek az Európai nyel:

vevben a' névhatározóknak ~~potat~~ megfelelőit, mikor ~~potat~~
hell bannunk?

Felelet. E' ragasztások is a' 10. §-ban előadott hangrendnek re:
gulaik pontosan Rövetik, v mind a' két Rámban a' nevére esetenk
ragasztanak. Kettő Rőzülkő együggő, úgy mint a' határozó: t, és tig,
az okmutató: ért. Két Rőzülkő két ágú, úgy mint a' segítő: al, vagy
el, mely a' névnek utolsó mássalhangzója megduplázza, mint taggal,
nénémel; a' helyekető: ban, ben; a' beható: ba, be; a' Ríható: bül,
bül, vagy az Edély: főjés perint bül, bül; a' felható: za, ze; a' lehar
tó: zül, zül, vagy az Edély: főjésben zöl, zöl; és a' melléklő: nál;
rel. Kettő végűre három ágú, úgy mint a' Rőzelítő: luz, lész, kőz; és
az állapító: onn, enn, önn, vagy csupán csak nn.

51. §. Mellyik a' névhatározó ragasztásnak első fő jeldője?

Felelet. A' névhatározó ragasztásnak első fő jeldője a' tag, mely pe:
rint a' 44. §-ban előadott első Rőzönséges névragasztások tartozó neveit
ragasztanak, úgy mint:

A' név:

(is. 62) +
gyó
Ríprő hangzója
mikor pedig Rí
Rövetés Ríván,
mint jeldő,

A' névlatározó ragaszkodnak

I. Pé'ldu'ja: n' tag.

Többer Stäm.

Egyes Rám:

Neverò: a' tag.

а' та гок'.

Едзузунъ загакиёконъ.

Hataxoro: a'taqig.

a' tagorlig

Ornithotabo: a' tag'ert.

a' tagokézt.

Кетэгун загажтинон.

Legitt. a' taggal.

а' та до кона.

Helixerö. 2 tagb. an.

a' ta gon' ban.

Beharó. a' tagba.

a' tagorba.

Rihato' a' tagb'ul.

a' tugo Rbul.

Felkato', a' tagra.

a' tagora.

Lehato, a' taze'ul.

а' таго р'ял.

Melléklet a' tagnál.

a' tagoknal.

Harom aq' rayapt'lon

Közelítő. a' taghoz.

a tagozathoz

Alapitv. a' tagonn.

a' Tages Bonn.

52. 5. Melly in a' neohatározo zagfiasnak masodik főjelvénye?

Teleler. A' névhatározó ragasztásnak második fő jelvénye a' fél:
leg, melly perint a' 45. Sban előadott második közönséges névragaf-
táshoz tartozó neveket ragasztatnak, azzal a' kivétellel, hogy a' középső:
hangja fenn van, mellyeknek tudni illik utolsó ~~féltagjában~~ féltagjában
ö vagy ü találtatni, a' három ági ragasztékhoz közül az öz és ön
féltagsort kivánnyák, mint tör, törköz, törkөн, tөркөн, tөркөnhöz,
tөркөнөн. Az olyan középsőhangokban, mellyek a' többes számot en-
képzővel formáltyák, itt az egyes számban öz, ön, a' többesben pedig
ëz, ën ragasztatik hozzájuk, mint tüz, tүзкөз, tүтөн, түзек, түзек:
köz, tүзекөн.

A' xevhasározo' zagafkionak

II. Pelwaja: a. Pelleg.

Föbber Kam.

Egyes Nám

Nevező. a' Felleg.

a' fellegén.

Εγγύη κατακτείνου.

Flatarozó. 2' sellegig.

a' sellegërik.

Okumtató, a' felleg'ert.

a' Sellegēher.

Pétage

Két ági ragasztáson.

75:
51

<u>Legitő.</u> a' felleggel.	a' fellegérről.
<u>Helyesítő.</u> a' fellegben.	a' fellegében,
<u>Beható.</u> a' fellegbe.	a' fellegébe.
<u>Rikató.</u> a' fellegből.	a' fellegéből.
<u>Felkato.</u> a' fellegre.	a' fellegére.
<u>Leható.</u> a' fellegről.	a' fellegéről.
<u>Mellérlő.</u> a' fellegnél.	a' fellegénél.

Három ági ragasztáson.

<u>Rözelítő.</u> a' felleghez.	a' fellegéhez.
<u>Állapító.</u> a' fellegénn.	a' fellegénn.

S3. S. Mellyik a' névhatározó ragasztásonak harmadik fő példája?

Felelet. A' névhatározó ragasztásonak harmadik fő példája a' fa, melly szerint a' 47. S-ban előadott harmadik rögzítéses névragasztáshoz tartozó nevek ragasztatnak. A' vonást mindazonáltal itt is csak az a végrés kívánja.

A' névhatározó ragasztásonak

III. Példája: a' fa.

<u>Egyes Rám.</u>	<u>Többes Rám.</u>
<u>Nevező.</u> a' fa.	a' fák.

Együgyű ragasztáson.

<u>Határozó.</u> a' fáig.	a' fáig.
<u>Okmuntató.</u> a' fáért.	a' fáért.

Két ági ragasztáson.

<u>Legitő.</u> a' fával.	a' fával.
<u>Helyesítő.</u> a' fában.	a' fában.
<u>Beható.</u> a' fába.	a' fába.
<u>Rikató.</u> a' fából.	a' fából.
<u>Felkato.</u> a' fára.	a' fára.
<u>Leható.</u> a' fáról.	a' fáról.
<u>Mellérlő.</u> a' fánál.	a' fánál.

Három ági ragasztáson.

<u>Rözelítő.</u> a' fához.	a' fához.
<u>Állapító.</u> a' fán.	a' fán.

S4. S. Mellyik a' névhatározó ragasztásonak negyedik fő példája?

Felelet. A' névhatározó ragasztásonak negyedik fő példája a' csibe, melly szerint a' 48. S-ban előadott negyedik rögzítéses névragasztáshoz tartozó nevek ragasztatnak, kivéve, hogy a' rögzítéshangú fava a' három ági

águ ragasztékban ő hangját hívának, mint tü, tühör, tük, tükhör, tükör.

A' névhatározó ragasztásnak

IV. Példája: a' csibe

Eggyes példa.

Nevező: a' csibe.

Eggyügyű ragaszték.

Határozó: a' csibéig.

Örömtető: a' csibéért.

Hétágú ragaszték.

Legítő: a' csibével.

Helyes: a' csibében.

Beható: a' csibébe.

Rikató: a' csibéből.

Felható: a' csibére.

Leható: a' csibéről.

Melléklő: a' csibénél.

Három águ ragaszték.

Rözelítő: a' csibéhez.

Állapító: a' csibénn.

Többszám.

a' csibék.

a' csibékig.

a' csibékért.

a' csibékül.

a' csibékre.

a' csibékről.

a' csibékénél.

a' csibékhez.

a' csibékénn.

¶ Nagy dicsőre elvontam mint
¶ nagy a Capite folyvást mit
¶ garummit ynfylt conum.

A' regulán, melyet a' IV. Sz.
Kaptam a' többszámú példa
múlásául, és az V. Sz. Kaptam
a' névragasztásul elő adtam,
a' melléklőre is tökéletesen
illenek, a' minők a' dövestelen:
dör: árva, görbe, zöl, fejer
a' t. Ezeket comparatiója, mellé
a' Deákban a' Tanítóknak nem
hisz dolgoz ad, a' Magyarban
feleke könnyű, és csak amak
eggyetény regulábul áll, melyet
a' 25. Sz. Kaptam 4. példa alatt áll:
nak. Emlékeztet melet dolgoz
Magyarban az, hogy valaminek
a' melléklőre jó nevet gyar
nint, így eret is amarek gyar
nint felette gyarban fogulhat
nak.

SS. S. Micsoda rivétel alá van vetve az állapító általlgyában

Felelen Az állapító általlgyában a' dövestelen rivétel alá

van vetve.

a) Az alou és clém képrő úgy rövidül meg, mint a' többszámúban a' 22. S. kérint. Példáink okáért: katalom, katalmann, félelem, félelemén.

b) A' rözeplustól, melyet a' 22. S. ban mind hi vannak je:
gyező, itt is megkérülnek, mint atol, atlonn, örör, örörön.
fépér, fépérén. A' lélet, tehér, és vehém a' kurtitot állapítón
rivül lelérén, teherén, vehémén a' törvényest is felvekil:
lelérén, teherén, vehémén.

#

+ Peris.

+ Jegyzés. E' példákban is kerülnek elő dolgoz, melyekről a'
Tanító. Uzaknak örömet pémet adol.

A) Mivel a' határozott beféd sokkal rövidebb, mint a'
határozatlan, fűtőregeket tartottam, a' névragasztásnak példái:
ban az az vagy a' névmutatót a' nevet' elejébe tenni. A' Deák
Grammaticában a' hic, haec, hoc csak azért tetetik a' nevező: ele:
jébe, hogy a' névnek nemet a' tanuló lássa; a' többi esetek' elejé:
be pedig nem tetetik, mert a' Deák még attól is, mikor befédgya:
határozott, éren artikulussal nem ét úgy, mint a' Magyar
adám

[I.
pag. 129.
legy.

¶

#c) A' Ló is rözevel a' reder
ebben ellaggyák: lovonn, rözevön.

77. Peti.
52.
Vám mielőtt a Magyar így beírill a napnak sugarai, a Deák nem mondja ezt imígy: hujus solis radii, hanem csak solis radii. Mivel a Deáknak befűdgye mutatja, mint ez: hujus solis radii, arkor a Magyar így áll: ennek a napnak, vagy e' nap: nak sugarai. Valamint tehát a Deák grammatikában nagy hi, ba a mensa, mensae, mensam utánn a Magyar így teszi: ez az asztal, ennek az asztalnak, ez az asztal ezen helyett az asztal, az asztalnak, az asztal; így ellenben nyelvünknek nem: kétségén nagyon zontya ama' Deákmaimozás, mely még a latározott befűdgye is az az, vagy a' névmutatós elhagyja, amint már jobb jóindulat munkáiban is láttunk. Illyenek a meséknek hasonlói: Bárany és Fazs a Deák szerint Agnus et Lupus. Megesne a' mi nyelvünknek, ha e' névmutatós a Deák szerint habadon el, hagynánk. De erről a körtésben többet.

2.) A Deákban sok melléknévek vocativusa az adverbium, tul csak abban különbözik, hogy amannak végső e betűje tö: vid, ezé pedig lofku, mint juvnde. A' nominativussal sokakban, mint valamennyi neutrumokban, egészen megegyez. A' Magyar, ban a' nevező edetül csak abban különbözik egyedül, hogy az az vagy a' névmutatós maga előtt meg nem fűvvedi. E' névmuta: tós tehát a' névragasztás példáiban egészen elhagyni csak ezért sem tanácsos.

3.) Az eddig előadott dolgokból nyilván kiterfrik, hogy az em: beri nyelvben a' körtéprörös a' ragasztékotól pontosan meg kell különböztetni. A' Deákban az us, atio, ium, or körtéprör, mivel új meg új kavattot formálnak, mint dominus, dominatio, dominium, dominor, melyeket declinálni, vagy conjugálni lehet; az um, o, or, is, aris, abitur pedig kajlitások, melyek a' fő főnek tökéletesen meghatározott értelmet adnak, mint dominium, dominus, dominos, dominis, dominaxis, dominabitur, melyeket sem declinálni többé, sem conjugálni nem lehet. A' Magyarban is tehát a' körtéprör az, mely új főt formál, a' ragaszték pedig az, mely a' főnek értelmét tökéletesen meghatározza.

4.) Proliudinomban valaha az nkint, és ül, ül, valamint a' stül, stül kötágott is a' névragasztékhoz köze' tettem, de hi: bában. A' ragaszték csak az, mely maga előtt az az vagy a' név: mutatós megfűvvedi, s mindennémű névhez illik. E' két tulaj: donság nélkül körülködven az említett kötágott, az ígékatazo: zónnak képrő: köze' tartoznak, mint salunkint, óránkint, ál: dozatul, büntetésül, házarstul, keresztül.

5.) Akármikép forgassuk a' dolgot, ama' ragasztékot, melyek a' többi Európai nyelveknek praepositionis körték a' Magyarban kifejezni, s melyek itt az ssdik stül fogva az ssdik előadattak, legkisebb tulajdonosságban sem különböznek azoktól, melyek a' Deák casu:

casusoknál a 40. §-t felelt meg. Az tehát, hogy ezek
amazonstól elválasztottam, csak azért történt, hogy a Deák de-
clinációkhoz hasonló Tanító uraknál kedvezett, a Tanulóknak
kedve pedig a ragasztékoknál nagy fámaival meg ne remítsem.

6.) Az egyes főnév főnévű a többesnél nevező esetéhez
többnyire hasonlatos látván némellyet, a Deákból pedig tud-
ván, hogy a genitivusból formáltatnak mind a név főnév
többi esetei, azt kedvesen felegetni, ha az egyes főnév fő-
név főnév a Magyarban a többes nevezőből, vagy es-
amabból? De ezen tudós szerzőknél meg kellene gondolni
először azt, hogy a Deák nevet azért oktatott fel őt Deák:
névóra, mivel azokban ötféle genitivus találhatók, melyet tehát
múltán is lehetett a formáció, veretékének nézni; másodszor
pedig azt, hogy a nevetnek Deák hajlítása, és a Magyaroknál
ragasztása közölt felette nagy különbség van. Amabban a ge-
nitivusból, vagy az igékben a többféle anyahajlításokból több-
nyire egész főtagok esnek el, hogy más főtagoknál helyt ad-
gyanak; a ragasztásban pedig felette ritkán, vagy talán soha
sem esik el csak egy betűre is a gyökérből, azaz: a ne-
vetben az egyes főnév nevező esetből, mint tag, az igékben
pedig a jelentő módok, jelenvaló időnek, törzsfőző formá-
nak, rideg főnévnek hasonló főnévűből, mint von, lál.
E gyökerekhez, vagy ha főnévűk, anyakavakhoz ragas-
tatnak a Magyarban minden kivétel nélkül valamennyi ra-
gaszték. A Magyar főformálisanak jázása azt kívánja,
hogy a főképző, a minő a többes főnév, a gyökérből, vagy
az anyakából formállyon új főnévűk; megkívánja tovább,
hogy az egyes főnév ragaszték az egyes főnév nevezőhöz,
a többes pedig a többes főnévhez fűgyektesen. Mind az egyes
főnévűk tehát, mint a többes nevezőnek, az egyes nevező-
ből kell a Magyarban eredni, azaz: a gyökérből lál ered-
mind az egyes főnév lálát, mind a többes nevező lálát, a-
maz a ragaszték által, és pedig a főképző által.

7.) Régi veselkedés már az a Magyar Nyelvüvelők közöt,
ha vallyon a Magyar Genitivus, avagy Névző, mely másoktól
még a Deákban is, possessivusnak, azaz birtokosnak sot;
hal helyesebben neveztetik, az e betűből álle, vagy a nat,
nek ragasztékából? Hogy az e genitivus nem lehet, könnyű
átlátni csak e mondásokból is: a hercegé kez, az emberé
lélek, melyek olly magyaraslanok, hogy senki sem érti. De ez
teljesen ellenben e mondások a hercegné kez, az em-
bernek lelke. A mis az ellenkező feleket a Deákból hoz elő:
ego sum Pompeji; hic pileus est patris mei, mely mondásokat
a Magyar így ejti: én Pompejúsé vagyok; e halap az atyámé,
erre

erre az felelem, hogy ez egyenesen az é állításomat erősíti.
Hol tanulmányt vallyon ama' logikát, hogy a' copula est mellett
a' subjectum nominativus, a' praedicatum pedig genitivus legyen?
vagy mellyik Európai grammaticában találjuk az a' regulát,
hogy a' verbum substantivum sunt, nem két nominativust, hanem
egy nominativust, és egy genitivust híván? Az említett, és a'
házonlós mondatokban a' Pompeji és a' pateris mei ellipticus geni:
tivusok, mellyetkez gondolattal e' nominativusokat kell füg,
gefeztetni: Pompeji homi, cleras, vagy asceila; pateris mei pi =
leus; és az ilyen genitivust titkos nominativussával együtt
fejezi ki az é Magyar képző, melly tehát valószínű nominati:
vus. Hitesfűt ez tovább abból is, hogy az é képző a' tagakfé:
korot mind elfogadgya, mind a' többi nominativus: az atyámé:
na, az atyáméi, az atyámétul, az atyáméig, az atyáméért vát,
Mikor a' Deák így áll cujus est haec domus? ezt minden bi:
zonnyal e' helyett mondgya cujus domus est haec domus? A'
Magyarban is tehát e' képző kie e' láz? annyit sef, mint
Hinek a' láza, vagy ki' láza e' láz? Ebből tehát világos, hogy
e' képző kie ezen esetben annyit sef, mint Hinek a' láza?
és hogy következendőképen a' genitivus a' nominativussal öfve
van benne olvastva. Ilyen nominativus a' magányosan álló
biztos névpótóló is az övé.

8.) Minetutánna Nyelvművelőink a' Declinatioókban Deák és
Magyar példákban az é genitivust törököt kaptatáig védelmezik,
a' helyebb említett Deák ellipticus genitivusokat fordításán ki:
vül, a' többi véghetetlenül párosabb esetekben a' köznévszerű De:
vül, a' genitivusokat a' azután fordítani, a' na, net tagakfé:
korok, és így befejezni: a' hercegnek herce, az em:
bernek lelle: de, fájdalom! a' Deák majmózás öföt itt is meg,
meg új kibúra csábítgya, melly nyelvművelők péz nemzetiségét
régí sarkalából egészen kifekiti.

Hönnjü tudni illik átlátni, hogy a' Magyar Dativus geni:
tivusra csupan csak az által változtatgyt, mivel a' biztos' ne,
véber a' karmadik személynek biztos képzőjét függektgyt,
E' dativus a' hercegnek, melly a' biztos' neve, csupa dativus
maradna, ha e' pót advánst hozzá herce; de genitivusra változik,
mihelyt így állunk: a' hercegnek herce. Mikor több biztosokhoz
tartozik egy biztos, eddig ezt a' tífta Magyar így ejtette: a'
hercegeknek hercei; de most már a' Deák syntaxisból költözö:
közön concordantia numeri által elcsábítottán, azt mondgyán Nyel:
művelőink, hogy ezt így kell ejteni: a' hercegeknek hercei. Mikor
mind a' biztosok több, mind a' biztos, eddig így állon a' Magyar
nemzet; a' hercegeknek hercei; de most már a' Deák Nyel:
művelők így akarják: a' hercegeknek hercei. Egy két Magyar
szó tudni illik, a' ki az oszloabeli Deák grammaticámm ki vül
másféleké soká sem tanul, azt találta felteáltani, hogy itt a' Deák
képző, melly vajmi művelő nyelvé am! a' pámosok meg kell egyje:
tetni

tetni. A' többieknek legnagyobb része ezen állításokat süvegesen, mint a' Deákot majmózni könnyebbnek érezték, mint nyelvünknek nemzeti tulajdonságait okairól együtt az iktórtató nehez és mellek ~~szóval~~ könnyomozásnak vezérlése szerint ritanálni, és rendbe fedni. Nemelly jobb ízű sem az egyjű, sem a' másik része nem akarván megbántani, már így, már amúgy iznak, és la e' miatt pámoskék az ember töltők, az peretük feladni: így is mondgyák, amúgy is! Ezen tudni illik azral a' garbáltodással a' barnak élni, mellyel hajdan Róma élt, mikor a' megigázott nézetnek babonái mind befogadta, hogy e' nézetet magához édesítse, előre nem látván, hogy éppen ez lesz valaha végső romlásának jelesebb kitéje. A' Tanító Urak, tudom, másrészt gondolkodnak, és a' következendő talpigazságot jól megfontolják inkább, hogy sem a' szabadon tetőző sereg után in: düllyanak.

a) A' Magyar birtokos nevezben kétféle többes szám alatt előntbe, úgy mint a' birtokos semélyek, melly, mint a' név: gaskísorban, itt is h betűvel jelentetik; aratán a' birtokos mellynek jele az i betű. Ezen igazsággal tökéletesen meg kell győződnie. Példának okáért: tagom, tagod, tagja csak egyet birtokos, és egyet birtokos jelentenek; tagunk, tagotok, tagja jól már több birtokos személy, és csak ideg birtokos; tagja in, tagjaid, tagjai az i betű miatt több birtokos, de csak egy birtokos; végtére tagjaink, tagjaitok, tagjait, mivel itt már nem csak az i hanem a' h is megmeg mondatik, több birtokos személy, és több birtokos is. Így van a' dolog a' magányosan álló birtokos névpótlókban is. Ezekben az e birtokos névpótlókat formál az ö, te, én, ők, ti, mint személyes: büi, úgy mint: övé, tiéd, enyim (énem helyett) övék, tiétek, miénk. Az első három egy birtokos személy, és egy birtokos a' másik három pedig több birtokos a' h miatt, és csak egy birtokos jelent. Az enyim a' höz regulát követi, és ide már nem tartozik; de az övéi és a' tiéd (tiéd helyett) az i miatt több birtokos, és csak egy birtokos jelentenek; az övéik pedig, a' tiétek és miénk, mivel bennük az i betűm kívül a' h is elő jön, több birtokos, és több birtokos egyfaján.

Fordüllyunk már most vissza a' fő kérdéshez. Mikor én így fölhoztam a' kercegetnek kerthe, vagy a' kerceget kerthe a' birtokos személyek, úgy mint a' kercegetnek többsége a' h betűvel e' próbán kerceget már világosan kijelentem: mivel a' papocitás tehát az, hogy a' kerthe mi is egy új h betűvel ugyanazon többséget megnevez második jelent, sem? Hisz ez a' Deák sem eszembe, mikor így áll: prin: cipum kerthe. E' mondásban: a' kercegetnek kerthei vagy a' kerceget kerthei, ugyanazon h betű a' próbán kerceget a' birtokos személyek többsége megnevez világosan, a' kerthei próbán pedig az i betű a' birtokosnak többsége prin vilá:

világosan jelenti. Mirevaló tehát itt is a Kertyeri urán új R be. 8t.
tível a hírtől osoknál ugyanazon többségét megmeg elő ter:
jepteri? E' betűpapozítás, azonnaliul hogy hírtől osoknál, be
és hírtől osoknál, egy hírtől osoknál hírtől osoknál is a' hírtől osoknál
a' hírtől osoknál hírtől osoknál, hírtől osoknál az hírtől osoknál
D. hírtől osoknál a' 120. S. a' G. hírtől osoknál a' 480. és hírtől osoknál. meg,
mutattam, hírtől osoknál a' hírtől osoknál hírtől osoknál hírtől osoknál a' hírtől osoknál,
nem hírtől osoknál, hanem még a' hírtől osoknál és hírtől osoknál, mely a'
beftől a' hírtől osoknál és a' hírtől osoknál hírtől osoknál hírtől osoknál hírtől osoknál
ségeket nem hírtől osoknál nélkül tartja.

b) Elhagyom én itt ama' Réter értelmű mondatokat, melyek a R. betűnét természetlen újításábul támadnak, mint a' juhá-
rok' ökrök, a' mépközsök, tullok, ezen helyett a' juhások' ök-
re, a' mépközsök, tulka, és mellyekről Tsch. Nem. Vespérin Vár-
megye az 1807. évi Riadó. Előrevételeiben a' Magyar Nyelvnek
a' polgári igazgatásra és törvénykezésre való alkalmaztatá-
sáról az 51. old. felére tüdörös és burátságos, de fájdalom!
nyomatlan intés bocsátott fözre; és ezen helyett inkább egy-
nehány törzsfőzős Magyar mondatokat hozott elő, mellyeknél
magok ezen Deitros Nyelvminivelők saját regulájok ellen mind-
addig élni lénytelenek. Lévén, a' ligvonn megmutatták, hogy de-
akmajmoro regulájok a' Magyar nyelvnek természetével, és nem,
zetiségével még nem egyez.

Először. E' mai napig mindenütt, még a legijobb zámára erősen,
Rosan vott nyelvű Magyar hönyszetben is, így bekell a' Magyar
nemzet: Ereket mellyikét atarad? Vizájjaimnak legkebbikéi
adom reket. Lovaidnak eggyikéért sem adám parizámot. Dizo:
nyos pedig, hogy e' parokban mellyikéi, legkebbikéi, eggyikéért eggy
csöpp többs ráim vincsen, noha a' velen örfefüggekten neven
eseknek, vizájjaimnak, és lovaidnak mind a' többs ráimban illa:
nak. A' mellyik, kebbik és eggyik paraknak biztos kéjresébül:
mellyikem, mellyiked, mellyike, mellyikünn, mellyiketek, mellyiketek;
kebbikem, kebbiked, kebbike, kebbikünn, kebbiketek, kebbiketek; eggyi:
kem, eggyiked, eggyike, eggyikünn, eggyiketek, eggyiketek, viligosan
kinek hogy a' többs ráim biztos larmadik sem ilyek esek:
mellyiketek, kebbiketek, eggyiketek. A' de de Nyelvüvelöknek tehát sajat
ij regulájok perint a' fellyebb elöadon törzsfüvös Magyar mondúso:
nos csinosan igy kellem ejtem: Ereket mellyiketek atarad?
Vizájjaimnak legkebbiketek adom reket. Lovaidnak eggyikéért
sem adám parizámot. Melly istóztató csinos vág, melly sem ízetlen
kéjreség ez nemzetiségétül megfokton anyanyelvünn ben!

kétség ez nemzetiségétől megfosztott nemzetiség.
 Másodszor. E' közönségesen szokott mondásokban: én önnön magam:
nam legjobb barátta vagyok: té önnön magadnak legjobb barátta vagy;
mint önnön magunknak legjobb barátai vagyunk; ki önnön magunk,
nam legjobb barátai vagyunk; ök önnön magunknak legjobb barátai vol-
tak, több példakénti dolgot van, melyekből a figyelmes köznyelvű nyelvünk,
 nekünk, egy nemzetet talán, dicsőítés és fejárasítás világszerte kitüntetés.
 Az első

Az első az, hogy a' többes számban a' K a' barátságai főnév nem függ
 képzetül, annint a' Dearos Nyelvmuvelőknek új regulája megírvánna;
 mert magok e' tudós Fejlesztés nem beféllenek így: mind önön magunk,
nek legjobb baráttaik voltak; től önön magatoknak legjobb barát:
taik voltak; jöttek magunknak és magatoknak finta olyan töb-
 bes szám, mint Magyaroknak, mikor ön ezzel így bánnak: a' Magyarok,
nek Rivallyai, vagy Rivallyai, a' törzsfőnök Magyar zed helyen a'
Magyaroknak Rivallya vagy Rivallyai.
 A' dativusnak genitivusra való változtatása:

A második az, hogy a' dativusnak genitivusra való változtatásán a' nemzeti főnév, avagy idiotizmus, csak egyedül a' harmadik birtokos személyéé, melyet Riványa még akkor is, mikor a' birtokosnak neve az első, vagy a' második személy, mint itt magam, magad, ma-
gunk, magatok, melyekben e' harmadik személyt függőnek be-
zártta, és baráttjai. Ebből következik

A' harmadik, hogy e' mondások: én magamnak legjobb barátom va:
gyon; te magadnak legjobb barátod vagy; ~~te~~ mind magadnak
legjobb barátjaink vagyunk; ti magatoknak legjobb barátjaitok
vagy barátitok vagytok, teljességgel helytelenek; mivel a' tökéletes
sen hasonló barátosok képzők mind a' birtokos
nak nevében, ~~te~~ a' d' ezekben magad, barátod, az n' e' kétféle
magunk, barátjaink vagy barátink, és a' ton ezekben magatok és
barátitok, a' birtokos neveis barátom, barátod, barátjaink, baráti:
tonk sebessegeknek teki ~~te~~ arra, hogy e' dativusok magamnak,
magadnak, magunknak, magatoknak genitivusokra változtatva, mely
erővel erat a' barátja, és barátjai birtok. Világosan követhetők
sehis, hogy e' mondások is: ön magadnak legjobb barátjaid a' k
képző, mely a' magok főnév végződéshez mindenképp hasonló, sebes:
lennet teki e' két barátjaink arra, hogy e' dativus magadnak ge
nitivusra változtatva. Ha pedig nem változtatva, e' mondás is ön
magadnak legjobb barátjaid fenne olly helytelen, mint az előbbiek
én magamnak legjobb barátom vagytok, s a' t, helyese sehis minden
bizonytal így kell magyarul kifejezést állanunk: ön magadnak legjobb
barátjai.

9.) Úgyde mitkor kell lát a bizonyos nevethez a 2 betűt ra:
gafkani? Azaz akkor egyedül, mitkor e' nevet a befűdhen magá:
nyosan állanak. It' ki az emberi nyelvnek tudományában csak egy
névcsatározás, kőnnyen átláttya a kőlőmbűsűget, mely a befűdhen
a' kővűdhen magányos és társaságos állagottjai kőzűt van, s mel:
lyek deűdhen a' Status absolutus, és Status constructus vagy conjunctus:
névcsatározás alatt ősműcsatározás. It' magányos állagot az, mitkor
a' kővűdhen kővűdhen ősműcsatározás más kővűdhen társaságátul nem függ;
mitkor pedig ősműcsatározás, akkor állagottja társaságos. E' kővűdhen a'
deűdhen mondásban haec turris non est alta magányos állagotban
van; e' mondásban pedig: alta turris facile ruit társaságosban.
E' kővűdhen pateris társaságos e' mondásban: pateris amor, magányos pedig
ebben: filius non facile obliuiscitur patris. E' kővűdhen már kőnnyű
megérteni ama' regulát, hogy, mitkor a' bizonyos név a' befűdhen ma:
gányosan áll, a' 2 betűvel meg kell benne a' bizonyos kőműcsatározás
tőbbsűget jelenseni. Pőldínak ottáért:

a) Mivel így állunk: a Magyarok Királya a sátorba ment, 82.
de Királynéjok ottan maradt, e névben Királynéjok a H betű al. Peti.
tal a birtokosoknak, így mint a Magyaroknak többségét ki kell
jeleníteni, mivel a Királynéjok fő mellett az ő nevéket elhallgat.
tyuk.

b) Nyelviünnének e nemzeti járása még világosabban kiteszt
a van ige mellett lévő birtokosokból. E mondatokban

Testvéremnek van a Halmárnál pénze

Testvéremnek vannak a Halmárnál pénzei

Testvéreimnek van a Halmárnál pénze

Testvéreimnek vannak a Halmárnál pénzeik

a birtokosok pénze, pénzei, pénze, pénzeik magányosan állanak, és
így a testvéremnek és testvéreimnek dativusok genitivusokká nem
váltakoztak: germano meo est sua pecunia apud mercatorem, az.
az: germanus meus habet apud mercatorem pecuniam. Ez az oka, hogy
e ki birtokosban pénze és pénzeik a H betű által a birtokos
fővelnek többségét ki kell jeleníteni. Megtörténik ez, valahány:
fő a van igevel a Deák habet ige alattunk kifejezve. E mon:
datokban viszont

Testvéremnek pénze a Halmárnál van,

Testvéremnek pénzei a Halmárnál vannak,

Testvéreimnek pénze a Halmárnál van,

Testvéreimnek pénzei a Halmárnál vannak,

a birtokosok pénze és pénzei társaságos állapotban állanak e kavar,
hal testvéremnek, és testvéreimnek, melyek akár valószínű genitivus,
szó: pecunia germani mei est apud mercatorem s. a. t. Ez az oka, hogy
in a H betűvel az imént megnevezett birtokosoknak többségét újra
jeleníteni látszik a betűfüggetlenség, sőt a nyelvnek nemzeti járásával
ellenkező parvus liba v. a. Elyenkor a van ige a Deák sum, eo, est
igei fejezi ki.

10.) A Magyar hangrendnek törvényeit nagyon sérti ama
rendelenség is, mely a többes főnév fennedőnek at, és zárt lan:
gu et ragasztót ad, mint szűzököt, lázakat, malmozkat, ök:
röket, erdőket, kegyűlöket s. a. t. En ezért így értekezem. Ha az,
mikor ektendejénél több már, hogy anyanyelvünknek nemzeti jár:
ásai után kevesen, amint többen csak kitalálhat, és főz:
galmatosan vizsgálódván, a Magyar Könyvtározás főszelvénye a,
Korlomb, a nélkül hogy csak egyetlen egy példát találjunk
volna, mely a főszelvényét két igével egyet ellenkező:

Először, hogy a házom ági főszelvénynek és ragasztóknak
rendtartása szerint, melyet a melyhangú kavar után a hangzó
áll, a főszelvényhang után a hangzónak, a magashangzót után
pedig a főszelvény a hangzónak kell állani, mint izott, töztöt,
égetett; vagy bontogat, küldöget, intéget, vagy izdogál, üldöget, men:
döget. E rendtartásról máris meg kell látni a helyesebb előterjeszt.
ken 14. §. hol azt is felmutatni, hogy az a hangzónak mindenképp
a zárt e felel meg.

Másodszor

mellé ragasztékos nevetek hívánnak. Az eredetien megmeg kétfelén, mivel némellyen a nevező eset után állanak, némellyen pedig ragasztékos nevet után.

57. §. Meltyen az eredeti névkatározón, meltyen a nevelő esetek u,,
tánn állanak?

Teleles. Az eredeti névhatározón, melyet a nevező eseten után áll.,
kell, mint az alatt alatt, a házat előtt, mindökre a következendő:

Alatt, alá, alól, által, ellen, előn, elől, felén vagy hegyén, felül, mely,
a fél gyökérből ered, feldé, felül, mellyen a fél gyökérből származott,
gyanánt, helyen, iránt, körül, közön, közé, körül, megé, megen, megül,
melken, mellé, mellül, miatt, mióta, nélkül, perint, után.

58. 9. Mellyin eredet néshatározók állanai ragasztók nevel után?

58. D. Melly. eredet nehátaró ő
Feladat. Az eredet névhatározó, melyet ragasztásos névvel után-
állanak, mindig is ezek.

állanást, mindöfve ezek.
Alól és félül az állapító után, mint az ő háza a fő utjában a
templomonn félül, a miént pedig a templomonn alól jerszik.
 ... mint a miént az erdőbe gyermekeivel

Együtt a segítő utam, mint kiment az erdőbe gyermekével
együtt.

eggyütt.
Fogva a' loftó utánn, mint lázom naptól fogva rokiul van.
A' mellé' kő utánn más éxelme van, mint lajánál fogva luxcolta

laza. Répest a közeletű utánn, mint bütykál Répest angyalnak
mondand.

anád.
Kivül az állagító utánc, mint a várasom kívül sátsánc.

Kívül az állagító utánn, mint érintkező nérv nem gyermek.
Nérv a felhato utánn, mint érintkező nérv nem gyermek.

59. 5. Melleyer a' Kölesönözött névhatározók?

Felelet. A' kölesönözött névhatározón, melyek fő nevekben e.
zednek, többnyire bizonyos nevek egyfajsmint, melyek az előzők
vagy utánaok álló tulajdonságokból bizonyosnak csónálnak, úgy mint.
A' templomnak általeltető:

A' tálallexében a' templomnak, vagy a' templomnak áltálallexé-
ben, vagy a' templom' áltálallexében

ben, vagy a templom' általellenében
Előjébe megzöndített bizonos utánn áll, mint a bixó' előjébe
Egész bizonos ~~szóval előjébe~~ ~~előtt is állhat,~~
mint előjébe a bizonos.
... vagy a város' előjébe, vagy

Félébe vagy léggyébe a' vízassnatt, vagy a' város' félébe, vagy a' vízassnatt félébe, vagy léggyébe a' palotánatt, vagy a' palotánatt

a' vízszint félébe, vagy legyebe
irányában vagy arányában a' palotánat, vagy a' palotánat?
irányában, vagy a' palota irányában.
 a' palota irányában a' palota irányában.

iz'annyibau, vagy a' pulsta' iz'annyibau,
jau'ixa a' fi'annat, vagy fi'annat jau'ixa, vagy fi'au' jau'ixa.

Jávixa a fianash, vagy fianash javash, vagy 8 —
Kedvéezt a atyáimash, vagy a atyáimash kedvéezt, vagy a
atyám kedvéezt.

alyam' Közveet.
Közepém a' vízadnak, vagy a' vízadnak Közepém, vagy a' vázás
Közepém.

Let

Az két különös példaként híván. Felhívítva tudni illik a bizonyos
képről létet, létet, létet, létet, létet, létet, melyekhez a fel-
lató ragaszték re függék, mindenkor csak egyet kámin nevező
után áll, mint jól nevelni gyermek létet nagy kámin követni el;
igaz létet létet és létet nem kellett volna; létet (nem
pedig létet) létet a lédetül feltét?

Móda és módon mindenkor csak az egyes néző utánn áll, min
bírá móda vagy bírá módon bögni. Esetes öfverest nevet gyánás
öfve is lehet ízni bírá móda, bírá módon. De bírá módjára már
valóságos Magyar birtokos, avagy genitívus.

vulváris Magyar birtokos, avagy gúnyos.
Okaért mindenkor csak rövidírtlen birtokos ragadtán neánnál,
mint jéhdárnól otláért.

Káimra neverő utánn áll, mint font páma adgyál; melly eset,
ben öfve is lehet írni: fontpára. De pámara Magyar birtokos
formál, mint az atyám, vagy az atyámnak pámara, vagy páma:
ra az atyámnak.

Tájban mindenkor csak eggyes főnévvel után áll, mel-
lyel öfve is lehet írni, mint dél tájban, vagy déltájban, Táján
vagy tájéklám mindenkor megörödzik diktálás után áll, mint
Buda' táján vagy tájéklám ott föllő felfut.

Tenccára az egész világnak, vagy az egész világnak tenccára,
vagy az egész világ tenccára.

60. §. Az ígékhatározó Rövidül melyek tartoznak ide?

60. §. Az igazhatározók körül melyek
Teleles. Az igazhatározók körül azok tartoznak még ide, mel-
 lyek magon mellé ragaszkodó nevüket kívánni szoktak, úgy mint
 ... élén, mint mindnyájan jelen vl.

a) Keenvelő ragasztókat használok,
tunni, tégedes Rivevén.
Büln, és melle vagy távul; mint kü:

b) Fokozással állanak össze a lény és a többségtől; a Dunától nem messze lakik.
c) Segítővel állanak egyesemben, mint az ellenség az őri:
zettel egyesemben tört be a várba; remközt, mint az ellenség:
gel remközt állottak; tele, vagy seli, mint borral tele (felve)
jött kara; és valamennyi ludonlító igehatározó, mellyek tud,
ni illik, bb répével sége lnek, mint egy újnyival fellyebb
áll. az újnyival áll bénn vagy bénn, mint a probájában bénn ül.

d) Helyeztetéssel áll bénn, vagy bénn, mint a Robajában bénn

all.
d) Helyettesítél all benn, vagy bent, mint a / — /
e) Közelítéssel közel, mint közel a Dunához; arctám arctal,
mint napkelethez arctal fordult.
mint nyugra a túl a Tipán; innen, mint
mint nyugra a túl a Tipán; innen, mint

f.) Állapítóval állanak túl, mint túl a Lipánra; innen, mint a Dunán innen; keresztül, mint keresztül a mezőn; fenn vagy fönt, mint fenn vagy fönt a hegyen.

9) Ide tartoznak az előfűszerek is, melyek az igékkel né:
melyek öfve is ientnek, így mint: át, mely helyen az írás több:
nyire az által ~~szóval~~ névhatározóval élnek, i mely az állapítási
szóval.

ragaszkodott percek, mint átfutott a Dunán; bē beletört Riván, 87.
mint bēngrott a Reribe; el, melly a főtör percek, mint elment az 57
attyútól; fél, melly felhatott Riván, mint felmáskott a faza; le,
a lehatott percek, mint leesett a fázul; ki, melly főtör Riván,
mint kifaladt a lárul; öfve, melly a segítő Rörül áll, mint
öfvejöttém az atyámat; vifra, melly a Röréltöt Rivánra, mint
viframent az atyához.

VII. Katlak.

A' Kámnevetekül.

61. S. Mi, és lányféle a Kámnev?

Feleles. A' Kámnevet olly mellénevet, mellyek Kámonok je,
lennének, ammint már a II. S-ban a 2. Kám alatt említettük, ~~am~~
amint a' melléneveteknél tulajdonsága az, hogy nem csak
a' fő neveteknél társaságában, hanem magányosan is állhatnak.
Így e' mondásban az éret alma egésze a' mellénevet éret az
alma névhez tartozik, és így ennek társaságában, a' mellénevet
egésze pedig magányosan áll. Illy tulajdonsággal bíznak a'
Kámnevet is, mellyek ötfélek: a' sarkKámonok tudni illik, a' rend,
Kámon, az öföKámon, a' helyrendKámon, és a' gyűjtőKámon.
Kámon, az öföKámon, a' helyrendKámon, és a' gyűjtőKámon.

62. S. Mellyek a' sarkKámonok, és mit kell róluk előre vennünk?

Feleles. A' sarkKámonok ezek: egy, Kettő, mikor magányosan
áll, Két pedig, mikor utánna fő név következik, mint Két ember,
három, négy, öt, hat, hét, nyolc, kilenc.

Tíz, tizenegy, tizenkettő, vagy mint fellyebb tizenhét, tizen,
három, tizennégy, tizenöt, tizenhat, tizenhét, tizennyolc, tizenki,
tizen.

Húsz, huszonegy, huszonkettő vagy huszonhét, huszonhárom,
huszonnégy, huszonöt, huszonhat, huszonhét, huszannyolc, huszonkilenc.

Harmincz, harmincegy, harminckettő vagy harminchét, harminc,
harminchéz, harmincnégy, harmincöt, harminchat, harminchét,
harmincnégy, harmincöt, harminchat, harminchét.

A' Harmincz perint függőketnek öfve az egyezéssel a' Ké:
verendő tízesek is: negyven, ötven, hatvan, heven, nyolc:
van, kilencven, és a' százatok, és ezerek: száz, kétszáz, és a' t.
tízszáz vagy ezer, kétezer, három ezer és a' t. háromezer, kétszáz,
ezer, háromszáz és a' t. végtére a' milliom, késmilliom, Lú:
zomilliom és a' t.

E' sarkKámonoknál nincsen többes Kámon; mert nem mondjuk
egyek, kettők, három, négyek, tízek, százok, százok, Lú:
száz, kétezer, még mikor Kámonok is. Ez az oka, hogy után,
nem mind a' fő névnek, mind az igének az egyes Kámonban kell
maradni, mint Háromszáz Katona értekez, nem pedig Lú:
száz Katona értekez; mert az illy beféd deák, vagy némezmagyaráz p. 145.
volna. Csak mikor mint igekötőzők magányosan állanak, többes
Kámon.

számú írás is kívánna magok után, mint a legyeen hármán voltunk.

63. §. Mellyen a rendszámok?

Felelet. A rendszámok, mellyen a rendszámokból erednek, mint a 28-dik §-nak 2. száma alatt említettük, a következők:

Egyedik és hetedik csak a tízesek, századok, és ezresek után mint tizenegyzedik, tizenhenedik, százegyzedik, ezrehenedik; egyéb: kor csak helyes az első, és második rendszámokkal élünk. A többiek rendkövetők, úgy mint harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik, tízedik, tizenharmadik és a t. huszadik, huszonegyedik, huszonekettedik, huszoneharmadik és a t. negyvenedik, huszonegyedik, harmincegyedik, harminckettedik, harminceharmadik és a t. és e szerint a többiek is: negyvenedik, ötvenedik, hatvanodik, hetvenedik, nyolcvanodik, kilencvenedik, századik, ezredik vagy ezredik. A milliomnak nincs rendszáma. Ezekről később dolgot kell előre venni, úgy mint

a) Hogy az öfvezen nagyobb számokban csak a tízes számrendszám gyanúja, az előzővelishez pedig mind század gyanúja ejtjük. Így a most folyó esztendőben rendszámát nem mondjuk a Deák szerint így: az ezredik, nyolcszázadik, tizenegyzedik esztendőben, hanem így: az ezer nyolcszáz tizenegyzedik esztendőben.

b) Hogy magányosan állván, a többes számot ~~esztendő~~ elfogadjuk, mint az első, a második, a harmadik és a t. és hogy mind a többes számnak formálásában, mind a ragasztásában nézve a IV. és V. szakaszonban előadott regulátort követik.

64. §. Mellyen a helyrendszámok?

Felelet. A helyrendek a következő névvel jelentjük: első, vagy legelső, utolsó vagy legutolsó, alsó vagy legalsó, felső vagy legfelső, belső vagy legbelső, külső vagy legkülső, hátulsó vagy leg hátulsó, középső, túlsó, innenső, vagy leginnenső, nem pedig innen, mert az innen határozóból származik.

65. §. Mellyen az osztószámok?

Felelet. Az osztó számok kétféleképpen, mellyen tudni illik az egész: nem részek, avagy a töredékekkel jelentik, azután azok, mellyen a nemekre és felekereketre való felosztást mutatják.

a) Az egésznek részeit jelentik ezek: fél, harmad, negyed vagy sexta, ötöd, hatod, heted, nyolcad, kilenced, tízed, tizenegyzed, tizenhened, huszad, harmincad, negyvened, és a t. század, ezred. Kivéve a fél szám, a többiekkel a részt nevet szoktuk adni, mint harmad rész, negyed rész és a t. Ezen osztókkal, ha hozzájuk fél ragasztatik, a felekerek is jelentjük, mint harmadfél, negyedfél és a t. azaz; hatod és fél, harom és fél. Az egy másfél tívvel el e regulátul, mivel nem mondjuk másodfél.

+ és felekerek
neveket,

b)

b) A' nemeknek és felekezéseknek jelentésére a sarkfáimokból for.,
máskor a fele képzővel öfös fáimok, mint eggyfele, kétféle, három,
féle, tízfele, párfele, ezerfele.

66. §. Mellyen a gyűjtő fáimok?

Felelet. Az eredeti gyűjtő fáimnevek a pár, tucat, és somma. A'
fáimazékhoz kétféleképen formáltatnak, úgy mint:

a) A' for, pér, pör képzőhöz adván az i képzőt a' sarkfáimokból,
mint eggyféri, kétféri, háromféri és a' t.

b) Ugyanazon képzőhöz az i képzőt adván, mint eggyferez, vagy
eggyer, kétferez vagy kettős, háromferez vagy háromas, négyferez
vagy négyes, tízferez vagy tizes, hufferez vagy hufas. Az eggyferez
a' sarkfáimokból támadott, úgy mint eggyer, kettős, háromas, tizes, hufas
és a' t. költősebbek, és többnyire fő nevek gyának is állanak,
kiváló mikor a' jénzekről van a' fő.

Jegyzések. A' VII. Szakaszban két dolog akad elő, mellyek az újabb
Magyar Könyvekben nyelvünknek rékén egyformaságát nagyon gá-
tolták, rékén nemzetiségét régi sükeréből meggyetlenül kiforgatták.
Az eggyik az eggy főn az hülféle írása; a' másik pedig a' sark-
fáimok után való Deák és Német többes fáimok majmázása, melly-
ről már az Előfőn II. §-ban a' d) alatt költöttem. Végüllyen meg
mind a' kettős.

A.) Az eggy főn régi már a' veteredés, ha két g betűvel Kellyene
azt írunk, vagy csak eggyel? Alkalmatlan tudni illik sok diótknak,
az öfvetett ez, cs, gy, ly, ny, ty, sz betűköt, mikor hangjait a' Rimondis,
ban megdupláztatnak, kétfér izni, vagy a' harmincz öfvetendő előtt a'
majdnem első nyelvűvelőktől kezdve rövidítéssel cs, cc, gy, ly, ny,
ty, sz megelégedni: azért inkább a' j betűből álló surrogátumhoz
folyamodnak, vagy, ha könnyen lehet, a' duplázással nem is bajlódnak.
A' Deákban sokkal nagyobb ríftelenséggel és figyelmetlenséggel viselkednek
ők a' betű duplázáshoz, vagy a' Rimondisban előkerülő hangokhoz for.,
galmatos Rijegyzésekhez, nem gondolván arra, hogy a' nyomtatást tulaj-
donosítták, vagy hogy a' Rimondis megnehezítik, vagy hogy annak, a' Ri-
mondist olvasni akar, alkalmatlankodnak; a' mik ríftag a' Magyar-
ban legköltősebb kifogásait. Nem peretük ők az espolio, esto, estus,
sufflo igókhoz espolio, esto, estus, és sufflo helyen, hol három, négy
másvallhangra is áll egymás után: az etymologia ezeket nekik roffal,
lya! Nem szenvedik meg annus, suffo, connecto parukos ezek helyen
annus, suffo, connecto: a' prosodia ezek által a' Poézissal eggyütt
nagy sekedelemba jutna! De a' Magyarban minem nekil az aduratio:
minem az etymologia, minem a' prosodia? Előtt a' Magyar Olvasó az ő
reményesét perint, akár így írják, akár annig. A' mértékben versben,
ha a' főn az eggyenlő első főtagját a' Poéta rövidnek sepi, és így
írja egyenlő, nézze az Olvasó licentianak, és elégedgyen meg vele !!!

En a' mi anyanyelvünknek nemzeti és valóban kép tulajdonságait
illy könnyen gondolkodni nem tudok, és ha ataknak mindennapi rögálásait
meg nem gátolhatom is, legalább szelencserekesen a' nyelvstudományról
írta.

A' harmadik személynél hasonló az előbbihez, ai, vagy ei vagy i, 90.
mint fái, elméi, tagjai, ezüstyéi, emberei, házai, tüzei. 60

Negyedik az az, mellyen több bizonyos, és több bizonyos jelente,,
nek, megmeg lárom felé, két ágat, és nyomosítók, úgy mint

Az első személynél aint, eint, vagy csak int, mint faint, elméint,
tagjaint, ezüstyéint, embereint, házaint, tüzeint.

A' második személynél ait, eit, vagy csak it, it, mint
fait, elméit, tagjait, ezüstyéit, embereit, házait, tüzeit.

A' harmadik személynél ai vagy ei, vagy csak i, mint fai,
elméi, tagjai, ezüstyéi, emberei, házai, tüzei.

69. §. Mit értünk a' nyomosító változás által, és micsoda
regulák alá van vetve?

Felelet. A' nyomosító változás által azt értjük, melly a' fő:
nani végén történik, mikor hozzá nyomosító bizonyos képző-
függésedik. Így e' főben sassa a' nyomosító változás az utól-
so s betűnek megduplázása e' névben sas. Regulái, mellyek:
nek mindazáltal sok kivételei vannak, a' következők endőn.

Első Regula. Mikor a' névnek utolsó betűje fogbetű r, c,
s, z, z, vagy inybetű j, gy, ly, ny, ty, ez a' nyomosító képző
előtt megduplázatik, mint sas, sassa, sasson, sassaim, sassaid,
sassai, sassaint, sassaiton, sassait.

Második Regula. Mikor a' névnek utolsó ~~ny~~ betűje nyelvetű
l, n, t, ez előbb inybetűre változik, azután pedig megdupláz-
tatik, mint acél, acéllya, acéllyon, acéllyaim, acéllyaid, a-
acéllyai, acéllyaint, acéllyaiton, acéllyait. De ha e' végső be-
tűk előtt egy mássalhangzó áll, a' duplázás elhagyatik, mint
ker, kerlye, kerlye, kerlye, kerlye is a' t. 9d

Harmadik Regula. A' nyelvbetű utáni csak gy függésedik, mint
xád, xágya, xágyon, xágyaim, xágyaid is a' t.

Negyedik Regula. Az ajaktetű b, f, m, p, v, a' torokbetű g, k,
z, h és a' tüdőbetű, avagy a' hangok a, e, i, o, ö, u, ü, sem
megduplázást nem szenvedhetnek, mind a' kettőt j be-
tűvel pótollyák ki, mivel a' j betű eredeti inybetű, és erős hang,
járta név a' duplázal felé, mint: dob, dobja, dobjon, dobjaim,
dobjaid, dobjai is a' t. A' hangokkal végződők a' j betűt csak az egyes fő-
ban szenvednek meg: faja, fajon; a' többesben haha sem: fáim, fáid is a' t.

70. §. Mikor híván a' ton, tön, tön képző höz bevetést?

Felelet. A' ton, tön, tön képző csak akkor híván o, ö, ö höz,
bevetést, mikor a' névnek utolsó mássalhangzója a' t betűvel
a' kimondásban alkalmatlanságot okozna. Ebből tehát a' höz:
kerendő regulák önmagukban támadnak.

A) Mikor a' név két mássalhangzóval végződik, höz bevetést
híván, mint gond, gondon, gyümölcs, gyümölcsön, li,
velyet.

2.)

2.) A' b, c, cs, d, gy, k, t, v, z végzések közbevetést kívánnak, mint dobotok, lécrétök, csúcsotok, ebédésetök, öze egyetök, jukotok, közötök.

3.) Az eggy főtagból álló nevek, melyek g, j, k, l, ly, m, n, ny, p, r, s, sz betűkkel végződnek, közbevetést kívánnak, mint bajotok, sarotok, ünnepetök, jörötök.

4.) A' több főtagból álló nevek, melyek k, l, ly betűvel végződnek, a' közbevetést elfogadják, de nem kívánják, mint ablakotok, vagy ablakotok, angyalotok vagy angyalotok.

5.) Az atok és etök közbevetést csak az olyan nevekben jönnek elő, melyeknek többes száma ak vagy ek képzővel formálódik, amint alább megláthatjuk.

71. §. Melyek a' rendkövető bizonyos nevek formálásánál

fő példái:

Telelés. A' rendkövető bizonyos nevek formálásánál fő példái a' Regulár képző, melyek a' 69. §-ban állanak, négy felekézetbe oszthatók, azután mindenik felekézetet a' hangrendnek a' 10. §-ban előadott regulái képző, képezve.

I. Telelés. Ama' neveknek, melyek a' 69. §-ban előadott első Regulái követik, és így j, gy, ly, ny, ty, vagy c, cs, s, sz, z, sz betűvel végződnek, fő példái, ha mélyhangjuktól Sar, ha középhangjuktól györ, ha magoshangjuktól Mécs. Az előhangjuktól tudjuk a' 10. §-ból, hogy némelyek köztük a' mélyhangjuktól, a' többiek pedig a' magoshangjuktól tartoznak. E' példákban a' kétféle egyes szám egybe van vonva, valamint a' kétféle többes szám is

Egyes Szám.

Sarom.	Göröm.	Mécsém.
Sarod.	Göröd.	Mécsöd.
Sarosa.	Görze.	Mécese.
Sarunk.	Görünk.	Mécsünk.
Sarotok.	Görötök.	Mécsötök.
Sarok.	Görök.	Mécsök.

Többes Szám.

Sarain.	Görain.	Mécsain.
Saraid.	Göräid.	Mécsäid.
Sarai.	Görzei.	Mécszei.
Saraink.	Göraink.	Mécsaink.
Saraitok.	Göröitök.	Mécsöitök.
Saraink.	Göröink.	Mécsöink.

II. Telelés. Ama' neveknek, melyek a' 69. §-ban előadott második és harmadik Regulái követik, és így d, l, n, t betűvel végződnek, fő példái, ha mélyhangjuktól Dal, ha középhangjuktól Röd, ha magoshangjuktól Mén.

Egyes

Eggyes Kám.

95.
61

Dalom.
Dalod.
Dallya.
Dalunk.
Dalotok.
Dallyok.

Többs Kám.

Rödöm.
Rödöd.
Rödyge.
Rödiint.
Rödi

Eggyes Kám.

Dalom.	Rödöm.	Vénem.
Dalod.	Rödöd.	Vénéd.
Dallya.	Rödyge.	Vénnye.
Dalunk.	Rödiint.	Vénint.
Dalotok.	Rödötök.	Vénétök.
Dallyok.	Rödyök.	Vénnyök.

Többs Kám.

Dallyaim.	Rödygeim.	Vénnyeim.
Dallyaid.	Rödygeid.	Vénnyeid.
Dallyai.	Rödygei.	Vénnyei.
Dallyaint.	Rödygeint.	Vénnyeint.
Dallyaitok.	Rödygeitök.	Vénnyeitök.
Dallyair.	Rödygeit.	Vénnyeit.

III. Feltekeres. Amai' nevekenek, melyek a' 69. Sban előadott negyedik
Regulár követik, és így b, f, m, p, v, vagy g, h, k, r, z betűvel végződnek,
főjelűek, és melyhangjait, a' tag, és középhangjait, a' főg, és magos hang-
jait, a' Prém.

Eggyes Kám.

Tagom.	Fögöm.	Prémien.
Tagod.	Fögöd.	Préméd.
Tagja.	Fögje.	Prémje.
Tagunk.	Fögünk.	Prémünk.
Tagotok.	Fögötök.	Prémötök.
Tagjok.	Fögjök.	Prémjök.

Többs Kám.

Tagjaim.	Fögjeim.	Prémjeim.
Tagjaid.	Fögjeid.	Prémjeid.
Tagjai.	Fögjei.	Prémjei.
Tagjaint.	Fögjeint.	Prémjeint.
Tagjaiatok.	Fögjeitök.	Prémjeitök.
Tagjaik.	Fögjeit.	Prémjeit.

IV. Feltekeres

IV. Felelet. A' hangzóval végződő neveket a' 69. §-ban előadott
 aegyedire Regulátul abban távoztatt el, hogy a' j betűtül az egész töb-
 bes főnévben irtóznak. Tö' példák, ha mely hangzattal, a' fa, ha hőz, ha
giant, ácelló, ha magyar hangzattal, á' ferge.

Egyes főnév.

Fám.	Kellöm.	Éngem.
Fád.	Kellöd.	Énged
Fája.	Kellője.	Éngéje
Fámr.	Kellőmr.	Éngémr.
Fátok	Kellőtök.	Éngéitök
Fájok	Kellőjök.	Éngéjök.

Többs főnév.

Fáim.	Kellőim.	Éngéim.
Fáid.	Kellőid.	Éngéid
Fái.	Kellői.	Éngéi.
Fáimr.	Kellőimr.	Éngéimr.
Fáitok.	Kellőitök.	Éngéitök.
Fáink.	Kellőink.	Éngéink.

+többs főnév

72. §. Milyen lehet a' két vagy több főtagból álló neveteknél birtok-
 nos népről megnevezés?

Felelet. A' két vagy több főtagból álló nevet, melyek másral,
 hangzóval végződnek, a' többes főnév birtokos népről végző fő-
 tagjaival is megelégszenek, mint a' hangzóval végződők. E' nevetek
 tehát elég az im, id, i, int, itok vagy itök főtagokkal függéseni, hi-
 sévén a' dupla többes főnévnek kiegészítendő. Példáink okáért.
 Ezek helyen: falanyaim, falanyaid, falanyai, falanyaink, falanyaitok,
 ezeket lehet mondani: falatim, falatid, falati, falatink, falatitok.
 De falatynait helyen a' falatit postatlan. Így fírnak ezek helyen
pelemyeim, pelemyeid, pelemyei, pelemyeink, pelemyeitök, helyesen
pelemyeim, pelemyeid, pelemyei, pelemyeink, pelemyeitök. De pe-
mondgyunk ezeket: peletim, peletid, pelet, peletink, peletitök. De pe-
letyekt meg nem rövidíthetők. Az egy főtagból álló neveket e' rön-
 dítést meg nem szenvedik: ezek helyen tehát sassaim, sassaid, sassai,
sassaink, sassaitok, ~~sassa~~ helyességgel sassa és természetesen birtokos
 neveket volnának ezek: sasim, sasid, sasi, sasink, sasitok. Ellenben
 a' hangzóval végződő neveket a' nyomozóval valózástól irtóznak,
 mert fáim, fáid, fái, fáimr., fáitok, fáink helyen hasonlóképen sassa
 és természetesen birtokos neveket volnának ezek fájaim, fájaid, fájai,
fájaink, fájaitok, fájaink.

Peri.

Jegyzés. Az előzőnk 17. §-ban a' Második Regula alatt elő ter-
 jeftettem már ama' távozást, mely a' Magyar írásban abból támadt,
 hogy újabb íróink a' j betűnek ötféle hangot tulajdonítanak. A' Nyelv-
 tudományunk 4. §-a utánn a' jegyzésben említettem azt is, hogy akkor
 tában, mikor a' régiebb Magyar könyvek közebe bocsáttattak, a' könyv-
 nyomtató műhelyekben nem voltak még mondva öntött Magyar be-
 tűk, hanem csak Deákot, melyekben x, y, z feleltetnek és van, ö jel
 és ü

és ii. egy sines. A' Német Rönnyonyomatató tehát az y helyen csak j 97.
 betűt vett, annyival is inkább, mivel az efféle Magyar kavaratot, mint Petri.
 balylya, találya, Rönnya, bányya, gátytya, tanitytya, németesen ejtve, 62
 mintha így voltak volna írva balya, találya, Rinja, banya, gátja, tanítja,
 elhítteté magával, hogy az előbbiekben is csak így kell ejteni a' vég:
 részeket, mint a' ja póttagot ezekben írja, fogja. Az Analyticának
 I. Réf. a' 118. S. a' 198. old. említtetem, hogy Gyöngyösinében Murányi
 Vénussában, mely Kassán az 1666. éf. Rönne beszéltetett, az lyly, nyly,
 tyty, sőt a' d végzéseknél a' gygy betű Rön, mint tuggy, saját szemem,
 mel mindenütt olvastam: jele tehát, hogy a' Kassai Riadó y betűt e'
 végül elegendő öntetett. De a' Kolosvári Rönnyonyomatató az 1710.
 éf. e' Röp Poémát újra Riadván, s meg is rontván, nem tartotta már
 méltónak, hogy e' Magyaros hangokat lyly, nyly, tyty a' németesen ej:
 tett ja vagy je hangoktól megkülömböztetesse, és hogy e' végül Deák
 alfabetumához, mellyel élt, elegendő y betűt öntessen. Ez a' pótoló
 j betűnek az eredete, mellyhez, csak a' rövidségnek okáért is, az Rönk
 és Röndeákok vastában ragaszkodtak, s mellytől az Eredélyi Magyar:
 rok a' Rimondásban mai napig is maffé távoznak. A' jelenvaló Nyelv,
 tudományunk 8. S. utána a' jegyzésben megmutattam azt is, hogy
 az efféle kavaratot talállya, Rinja, ha j betűvel így írjuk talál-ja,
Rin-ja, a' süketes orthographiának mindenütt bevett regulája szerint
 lehetetlen másképp elváltatani, hanem csak imígy talál-ja, Rin-ja,
 és hogy Rönnyerendőrigen lehetetlen az olvasástól is azt Rinvanni,
 hogy a' j betűt az előtte álló l, n, t betűktől el ne válassza, és né:
 mérezen ne ejtse. Itt, és az Előfőnök felnyebb említett 17. S. ban
 megjeltem amár Rönnek is, a' Rön csak imént a' Rönk, Rönk az efféle
 kavarokban pótoló j betűvel nem élnek, tudatlanoknál merépli gya:
 lázni, s Rönnek egész filozógiabéli tudományja, mellyet e' Rönnyerend
 megfejtesében mutat, csak abból a' Rönnyelől állani, hogy Rin-ja,
 a' j betűvel az Idegenek az efféle kavarokat talállya, Rinja, Rönnyel: p. 161.
 ben Rimondhatván, mint a' Magyaros ly, ny hangoktól, Rönnyerend
 inkább csak j betűvel írjuk, ha a' Magyaros főjait megfontoljuk is.
 Itt két sines már egyéb látni, hanem hogy ama' vélekedésnek
 süketeslenségét megmutassam, melly a' j betűt a' birtokos nevek,
 ben, és az igéknek mutató formájában characteristicának, avagy
bélyegbetűnek Riáltya.

A) Ha e' vélekedésnek jartfogói olly tágas értelemben nézik
 a' j betűt a' birtokos nevekben, és a' mutató formában bélyegbe:
 tünet, mintha nálla nélkül sem birtokos nem lehetne jelenteni,
 sem a' katarozott accusativus alatt fekvő tárgyra mutatni, csak
 Rön igazságot kell elejébe terjesztem, hogy nevetséges tévelygő:
 sarkból felszerkenyének.

a) Az első az, hogy az egyes főnév birtokosoknál első és más:
 dik Rönnyelben, mint tagom, tagod, tagunk, tagotok, a' birtok at
 egész Magyar nyelvben minden j nélkül értelmesen és magyarán
 jelentetik.

b) A' második az, hogy a' mutató formában a' jelenvaló időnek
 két első Rönnyel, mint vágom, váglak, vágod, a' magos hangú i:
 gér:

gérben pedig az egész jelenvaló üdö, kivéve a' többes számú első
femélyt, úgy mint verem, verlek, vered, veri, veritek, verik, a' hat-
rozott accusativus alatt fekvő tárgyat minden j nélkül pinteolly
világosan mutatták, mint ezek vágja, vágját, vágjátok, vágják, és
verjükt.

Illy erővel bizony azonnalivül a' mutató formánál allig múlt
ideje minden j nélkül, úgy mint vágám, vágád, vágá; verém, vered,
veré; egészen múlt ideje: vágtam, vágtad, vágtá, a' t. vertem,
verte, verte a' t.

Még van azonnalivül ezen erő, minden j betű nélkül, a' kivé-
né módokat jelenvaló és múlt időbeli egész mutató formájá:
ban, mint vágnám, vágnád, vágná a' t. verném, vernéd, verné
a' t. vágtam volna, vágtad volna a' t. vertem volna, verte
volna a' t.

A' bizonyosnak és a' mutatásnak crudálatos béklyegbetűje vol-
na bizonyára az, mellynek béklyegzése nélkül illy sok esetben
mind a' bizonyosnak jelentése, mind a' tárgymutató észlelmesen
végbe vitédik.

2.) Mit nem keresek fel a' képzelés mindent, hogy vélekedéseit
az igazságnak tömörűsége emelhesse! Még az e' előtt is kerde-
tek némellyet a' hangzók után j betűt írni, csak hogy ezek
hatalmát melegebb terjedjék, mint fájé, elméjé. De a' keresek:
ben ezre vévén, az analogiából, mivel e' kavar tagjé, fellegjé:
je tellyességgel koratlanok, hogy a' hangzók után csak a' be-
fedben röszkedő röz névnek röszbevetése a' j betű az effélék,
ben fájé, elméjé éppen úgy, mint ezekben szézagajim, labajim,
rezajim, miejim, tiejim, csak nem meréklettek még is e' kü-
lönös Nyelvűvelőknek nyomdortat rövetni.

D.) De tagoltyuk fel tovább e' vélekedést, és vizsgáljuk meg,
ha vane még is valami sükre, vagy sem? A' j betű Ríporul:
vén, ammint az első szám alatt láttuk, egynehány bizonyos név:
ben, és a' mutató formánál legnagyobb zékében a' béklyegbetű-
nek hivatalyából, pártfogói helytelenek ama' korlátot azok
folyamodni, hogy a' béklyegbetűnek hivatalyát a' j a' bizonyos név:
verben, és a' ~~form~~ mutató formában csak a' nyomosító képzők
előtt viseli, úgy mint

a' bizonyos neveket egyes számú harmadik személyben,
mint tagja, tagját, fellegje, fellegjét, és az egész többes számú
ban, mint tagjaim, tagjaid, tagjai, tagjait, tagjaitok, tagjaik,
fellegjeim, fellegjeid, fellegjei, fellegjeink, fellegjeitek, fellegjeik.

a' jelenvaló időnek egyes számú mutató harmadik személyben,
ben, mikor az ige mélyhangú, mint vágja, és az egész többesben
mint vágját, vágjátok, vágják.

ugyanazon jelenvaló időnek többes számú mutató első személy-
ben, mikor az ige magashangú, mint verjükt.

végére

végére mind a törzsfőnök, mind a mutató formánál egész jaran,,
ezelő módgyában, akár melyhangokat legyenek az igék, akár ma-
geshangokat, mint vágjath, vágjál, vágjon, vágjunkt, vágjátok, vág-
jának; verjek, verjél, verjen, verjünk, verjétek, verjenek, és a
mutató formában vágjam, vágjad, vágja, vágjuk, vágjátok, vágját
verjem, verjed, verje, verjün, verjétek, verjék.

De még az illy határozás után is fejezessük meg tudatlannak
kideresni e körül a tudóságú vélekedésnek nagy fáját!

a) Első fő és általlában való jegyzésem az, hogy e tudós nyelv,
mivelők a j betűnek, amint az imént elő adott határozásból lát,
ni, háromféle hivatalt adnak: a biztosos nevekben tudni illik a
biztosos béklyegeri; a mutató formában a határozott accusati:
már alatt fekvő tárgyat jelenti; hát az igéknek törzsfőnök for-
májában, mint vágjath, vágjál, vágjon, és a t. verjek, verjél,
verjen és a t. vallyon mit béklyeger? mit mutat? E háromadik
hivatal határozza meg, ha lehet, magost a j betűnek jart,
fogói.

b) Mennyünk tovább! A cz, cs, s, sz, z, zj és a gy, ly, ny, ty u:
tánn magost a j béklyegbetűnek jartfogói nem irnak j betűt,
amint vélekedések kérik kellene: sarja, sarjok, sarjaim,
és a t. vagy az igékben vadúfja, vadúfjunkt, vadúfjátok és a t.
igy fínt a jaranézoló módhat mind a t. és formájában sem:
vadúfjath, vadúfjál, vadúfjon és a t. vadúfjam, vadúfjad és a t.
hanem a j helyett az utolsó betűt duplázta meg s elint eg-
gyütt: sarsa, sarsath, sarsaim és a t. vadúfka, vadúfunkt és a t.
vadúfkat, vadúfkal, vadúfkon és a t. vadúfkam, vadúfkad és a t.
Ezekben és a hasonló nevekben, és igékben, melyek főmások, + tehát,
a j nem béklyegbetű.

c) A d, l, n, t végzésen azon, melyek a kérdésben leginkább
fogant. A Dunamellékiet, hisz a röz bekédben még a törvé:
nyes j betűt is feketén elhagyni, a duplázást legalább az l
betűnél el nem mulattya, mikor így bekellene: találta, talát-
huz, talállatott, talállat. Az igaz Magyaros főejtés e négy be-
tűt az eleven bekédben meglágyítja és megduplázza: talállya.
A j betűnek jartfogói tehát mind a t. és felekezettől eltérőztől,
mikor így találja, mert a j ~~betű~~ az l betűt sem meg nem tal-
lággyítja, sem meg nem duplázza; és így a főejtés talát-ja tel-
lyességgel nem es.

d) Az a és e végzésü nevek, ~~am~~, melyeknek egyes főmái har,,
madik keméllyei a j betűt az egész Nemzetnél megfírványáth,
mint fája, fajok, elméje, elméjék, az egész többes főmban ispon;
tag a j betűtől megmeg az egész Nemzetnél irvánat: mert sen,,
hi sem mondgya fajaim, fajaid, fajai, fajaink, fajaitok, fajait,
elméjeim, elméjeid, elméjei, elméjeink, elméjeitek, elméjeit, ha,,
nem ezek helyett minden j nélkül ~~szóval~~ így fajim,
+ finigy: faid,

az első Magyar Századosnak serétséget fejezve rajzolta. És
minth ezen időnként irásból tanulmányt meg a Magyar or-
szág és állatjai: theographiát, és a j betűnek bélyegző tulajdonságait káld a
ban a tízre régi Magyar könyvekről az Előfőnök 10. S-át.
Magyar nyelven.

Cicero

IX. Fejezet.

A rendhagyó birtokos nevékről.

72. §. Hányféle a rendhagyó birtokos neve?

Felelet. A rendhagyó birtokos neve háromféle. Az első feleke-
zet a rendszer a formálásban legyen el; a második azottól áll,
mellyeknél többes számú at vagy et képzővel formáltak;
a harmadik pedig olyanokból, mellyek a rendszer a nyomosító
változtatásokra nézve sértik.

74. §. Mellyek ama rendhagyó birtokos neve, mellyek a for-
málásban a regulátul eltérőnek.

Felelet. Ama rendhagyó birtokos neve, mellyek a formálás-
ban a regulátul eltérőnek, háromféle.

a) Az első felekezet ekekből áll: atya vagy apa, anya, bátya,
néne, és öcse, mellyekhez a harmadik személynél nem a j vagy
je függésű, hanem az a vagy e végű előtt álló másodhang-
zó megduplázott, az egy apa nevet kivéve, mellyben e' dupla-
zás a j betűvel jöttoltott ki: attya vagy apja, anya, bátya,
nénnye, öcse; azután attyok, ajjok, annyok, bátyok, nénnyek
öcsök. A többes számú kétféleképp formáltak; a mely hangjait im
e' példák szerint: attyaim, attyaid, attyai, attyaitok, attyait,
vagy atyaim, atyaid, atyai, atyaitok, atyait; a többiek pe-
dig e' szerint: nénnyeim, nénnyeid, nénnyei, nénnyeitek, nénnyek,
nénnyeik, vagy nénneim, nénneid, nénnei, nénneitek, nénnek.

b) A második felekezet azottól áll, mellyek a harmadik személynél
ben az őt betűt a betűre, ha melyhangjait, egyébképp pedig az ő vég-
zési zárt e betűre változtatják, a többes számú azután kétfé-
leképp formáltak.

Az ilyen neveknek, ha melyhangjait, fő példák szerint: ajtó,
ez: ajtó, ajtóm, ajtód, ajtaja, ajtótok, ajtajok; a többes
számban pedig ajtajim, ajtajid és a' t. vagy ajtóim, ajtóid és a' t.
Ez követhet: apró, csirő, liprő, litrő, tirő és zfidó.

A középhangjaitnak fő példája ez: erdő, erdőm, erdőd, erdeje, er-
dők, erdőtök, erdejök; a többes számban erdőim, erdejüd és a' t.
vagy erdőim, erdőd és a' t. Az első többesben a j betűt meg kell
tartani, mert ereim, ereid és a' t. az er gyökérből származnak, ere-
jim pedig, erejüd, ereji és a' t. az erő gyökérből. E' formálásoknak
méggyát követhet: csigő, belső, elő, erő, éptendő, nettő, külső, sőzrő,
költő, terő, tüdő, üdő, velő, veprő, mező.

65 100.
c) A harmadik felelőreket két rendhagyó névből áll. Az első a pa,
mellynek bizonyossai ezek: pám, pád, pája, párk, páton, pájon;
a többes pám nem igen van szokásban: pájaim, pájaid, pájai, pá-
jaink, pájaitok, pájaitk. A második a bi, mellynek bizonyossai e-
zek: bim, bíd, bija, bink, bitok, bijon; a többes pámban bijaim,
bijaid, bijai, bijaink, bijaitok, bijaitk.

75. §. Hányféleket ama bizonyos nevek, mellyek az al vagy el
többes pám miatt a regulától eltérőnek?

Felelet. Ama bizonyos nevek, mellyek az al vagy zárt el töb-
bes pám miatt a regulától eltérőnek, ötfélek, így mint 1.) mel-
lyek alom és elém képzővel végződnek; 2.) mellyek a többes pám,
ban a vonást elvetik; 3.) mellyek másalkamzókval végződnek, a
közvetlen képző szerint a többes pámban ak vagy ek képző-
kötéssel; 4.) az o, ö, u végzésű nevek, mellyek a többes pámban
az al vagy el előtt v vagy j közbevetéssel kivánnak; 5.) a zideg
rendhagyó főnév fi, li, és le. E felelőreket a IV. fejeletben
mind feltaláljuk. A hasonlító nevek, mint jobb, a múlt időbeli
képzővel, mint bizott, és az i vagy e végzésű nevek a bizonyos:
Két a regula szerint femélyait, mint jobbom, jobbod, jobbja és a.
76. §. Micsoda fő példák szerint kell az alom és elém végze-
sű neveknek bizonyossait femélyalni?

Felelet. Az alom végzésű neveknek bizonyossait a példák szerint
kell femélyalni: katalom, katalumam, katalmat, katalma, katalmatk,
katalmatok, katalmatk; a többes pámban: katalmaim, katalmaid,
katalmaitok, katalmaitk, katalmáim, katalmáid, katalmáink,
katalmáitok, katalmáitk.

Az elém végzésűeké pedig a szerint: Régyelém, Régyelmem,
Régyelmed, Régyelme, Régyelmünk, Régyelmeitek, Régyelmek,
és nem Régyelmök, mert az el végzésű a többes pámban zárt
ek képzője elegendő képen kü löntözik; a többes pámban Ré-
gyelmeim, Régyelmeid, Régyelmek, Régyelmek, Régyelmek,
Régyelmek.

77. §. Micsoda fő példák szerint kell az olyan neveknek bizonyossait
femélyalni, mellyek a többes pámban a vonást elvetik?

Felelet. Ama neveknek bizonyossait, mellyek a többes pámban a vo-
nást elvetik, a mélyhangjait, a rövidkezendi fő példák szerint kell
femélyalni: úr, uram, urad, ura, urunk, uratok, urok, uraim, uraid, urai,
uraink, uraitok, uraitk.

Kivéve a lúd, és zúd nevet, mellyek a vonást az egyes pámban
harmadik femélyekben, és az egész többes pámban megtartják, és a
regulár képző: ludam, zudam; ludad, zudad; ludgya, zudgya; ludunk,
zudunk, ludatok, zudatok, ludgyok, zudgyok; ludgyaim, zudgyaim,
ludgyaid, zudgyaid és így a többi femélyekben is.

Ha a nevek hosszhangjait, fő példák szerint: kéz, kézem, kézed, ke-
ze, kézünk, kézetek, kézük, (nem kézök), kézaim, kézaid, és a.
Az egyes ek ezen femélyekben ekém, ekéd, és ekétek középső e
hangja

66 105.

avaim, v a' t. So, savam, savad, sava, savunk, savaton, savon, sa = 105.
vaim v a' t. Sö, favam, favad, fava, favunk, favaton, favon, fa =
vaim v a' t. Tö, tavam, tavad, tava, tavunk, tavaton, tavon, ta =
vaim v a' t.

Dö, bövem, böved, böve, bövön, böveim, böveid, bövei v a' t. úgy
a' csö is, csövem v a' t. De a' Rö a' vonást elvet: Rövem, Röved,
Röve, Rövünk, Rövetek, Rövök, Röveim v a' t. Elveti a' vonást a'
Tö is, tövem, v a' Rö neves mindenkép Rövek. Hö, levem, leved,
leve, levünk, levetek, levök (nem levők), leveim, leved v a' t.
Tö, fejem, fejéd, feje, fejünk, fejetek, fejök (nem fejők), fejeim,
fejeid v a' t. Nö és vö tökéletesen a' fö neves Rövek: nejem,
vejem; De nem fothaslanok e' femélyek is: nöm, vöm, nöd, vöd,
nönt, vönt, nöntök, vöntök.

80. §. Mikép formálatnak birtokosai amaz u és ü végűk
neveket, melyek a' többes főmban az vagy ek képzőt
hivánnak?

Teleles. Birtokosai az u és ü végűk neveket, melyek a'
többes főmban az vagy ek képzőt hivánnak, ugyan ezen többes
főmből legkönyebben formálatnak, algyen azonban

A' mélyhangiatnak fő példája: boenyü, boenyüm, boenyüd, boe.
nyüja, boenyünt, boenyütök, boenyüjök, és a' többes főmban
boenyüim, boenyüid, boenyüi, boenyünt, boenyütök, boenyüjök,
melly birtokosok a' rendkövető többes főmből boenyüt formál.
tathatnak. A' másik többes főmből boenyat imig formál.
a' rendkövető birtokosok: boenyam, boenyad, boenya, boenyunk,
boenyaton, boenyok, boenyaim, boenyaid, boenyai v a' t.

A' hőzéhangiatnak fő példája: fenyü, mellynek rendkövető
birtokosai ezek: fenyüm, fenyüd, fenyüje, fenyünt, fenyütök,
fenyüjök; fenyüim, fenyüid v a' t. rendkövető birtokosai pedig
ezek: fenyvem, fenyved, fenyve, fenyveim, fenyveid v a' t.
(nem fenyök) fenyveim, fenyveid v a' t.

81. §. Miben távozhat el a' rendköl a' fi, li, és di neveket
birtokosai?

Teleles. A' fi, li, és di neveket birtokosai abban távozhat
el a' rendköl, hogy az östügi képzőben a' betűt hívánván, a'
nyomozási változása, mely itt a' j betű, megolívánnyá válik. A' fi
xés mind az alól j nélkül is szokott: fia vagy fija. A' li xé:
mellyektil a' birtokosok előtt megolívánnyá válik, mint lija; mások
pedig még a' j betűt is megolívánnyá válik, mint a' rendkövető igékben;
lija, lijok. Ezeknek birtokosai tehát ilyenek:

Fiam, Liam, diam, fiad, liad, diad; fia, lija, dija; fiünk,
liünk, diünk; fiatok, liatok, diatok; fior, lior, dior; fiaim,
liaim, diaim; fiaid, liaid, diaid v a' t.

82. §.

magjok; és a' többesben magjaim, magjaid, magjai 's a' t. A' magam
névjelölőnek így csak egyjettlen egy; semellyével ~~jele~~ lejj egyen,
lő magunk többi illik; mert ennek többi semellyei ezek: magad,
magu, magatok, magok; többes kéma petty nincsen.

85. sz. Microdu neven hexilis a nyomosító változást képezi

miatt?

Felelet. A nyomozító változást a Rövidkerendő névképről el nem

a) A ság, ség képző, mint: jóság, jósága, és nem jóságja, am-
tann jóságos és nem jóságjok, noha az előbbeni a többes számú
külsejére nézve nem különböztet; így fíntse jóságaim, jóságaid,
jóságai; a t. a magoshangjának fíntse e törvényt követik: pietás,
pietése, pietésük, nem pedig pietésük, vagy igen pietőség, mely
még az előbbinél is erősebb; arántam pietéseim, pietésed, pietés-
ei; a jóságos és pietős egyes számú harmadik személy a töb-
bes számú a bekezdésben az ige külömböztet meg, amint már felfelebb
a 80. §-ban a malom névű példában megmutattuk.

b) Az ás, és répés sem fogadgya el a nyomonosító változást, mely
itt a végre a betűnek helyettesítésével állana: aldás, aldása, aldásot,
aldásaim, aldásaid, aldásai és a't, nem pedig aldással, aldásot, aldásaim és a't, úgy fíntse répés, répése, répésöt, répéseim és a't,
nem pedig répéssel, répésöt, répéseim és a't,

c) Az ix képről a nyomozók j. betűtül ismerik, mint jóbbir, jób-
bira, jóbbinak, jóbbinain, jóbbinaid v. a. t. kébbir, kébbire, kébbirén,
kébbireim, kébbineid, v. a. t.

[illegible]

Az előfiumlálás képről a' többes főmban a' rövidítés: Riválólag
 képezik, melyből a' 72. S-ban följelent: jóságim, jóságid, jósági
 a' t. így fűző fűzőségim, áldásim, kérésim, áldozatim, dicézetim:
 de az ik végű a' rövidítést meg nem kényszeríti.

86. §. Minémi végrésen kerül a nyomosító változás:

86. 9. Minémű végre is kerülni a nyomosítást
Felelet. A' nevessék végre is, melyek a' nyomosító váltózat
kerülni, a' hováteendői;
... áll, mint bécs, bécs

1) A' ce, cs, gy végűek, ha előttről mássalhangzó áll, mint bérce, bérce;
ce, bérce, bérceim, 'a' t. kules, kulesa, kuleson, kulesaim; rongy, ron;
gya, rongyok, rongyaim, 'a' t.

2.) A h végzés az egyes főtagból álló nevekben, mint juh, h juha, juhos, juhaim, juhaid, és a t.

2.) Az eg, ög, ég végrésen, mint bélyege, bélyegén, bélyegeim; félpeg, félpege, félpegén, félpegeim 's 't. dög, döge, dögén, dögeim; vég, vége, végén, végeim. De ellenben az ag, og, ág végrésen a reguláris hűvén, mint agrag, agragja.

68 109.
nő, nődmöneim; leány, leánya; minden, mindene; nyomdok, nyom;
doka; nyüg, nyüga, nyügör, nyügaum; oltár, oltára; örz, örza, örzok;
orfiag, orfiaga; járdag, járdaga; oflop, oflopa; öftön, öftöne;
öfver, öfvere; réfi, réfe; sügar, sügara; pag, paga; figyén, figyene;
pin, pine; talp, talpa; ülep, ülepe; ünne, ünnepe; vér, vere.

Jegyzés. Nyelvtudományunknak e' részét jobb rendbe fednem Peti.
lehetetlen volt. Nyilvánvaló dolog az, hogy az Erdélyiek a' skárok,
narr, a' Dunántúlvalók pedig a' Németeknek pompádsága miatt,
a' j, gy, ly, ny, ty inbetűket elhagydogálni kezették, melyek a' ská:
foknarr és a' Németeknek nyelvében ösmerekenek. Azért bejél:
lenek némelly Erdélyiek, és Riváls a' Dunántúlvalók inyan:
gott nélkül oly örömet, mint lalla, lollarr, éderellem, allában,
lonnábúl ezek helyett lallya, lollyar, éderellyem, allyában, lon:
nyában. De nyilvánvaló dolog ellenben az is, hogy a' Tifamellék,
ek a' Tótoknak, Rákoknak, és Oláhoknak pompádsága miatt, az
inyhangokat, melyek e' külső nemzeteknél nagyon járatosak, sok,
for ott is zengtetik, a' hol nem kell, mint janyom, tojja ezek helyett
leányom, tollya. Ilyen különbség van a' betűknek duplázása:
za, töt még a' törvényes j betűkkel való élészet is. E' szlla, tneve
is Charybdis Rözött én a' következendő Rözép utat válsztottam.
Hogy az inyangokkal általlyában az egész Magyar Nemzet min:
denütt él, és hogy a' birtokos neveknek és mutató igéknek nyo:
mosító Rézói és ragasztékai előtt feltallallyunk mind az Erdélyi:
eknél, mind a' Tifamellékieknél, mind pedig a' Dunántúlvalóknál
a' duplázásnak, a' lágyításnak, és a' j betűvel való jótulásnak
elég rendszeren, de még is bizonyos, és tagadhatatlan nyomdoss,
minden igazságkeretű Harafi meg fogja vallani. Csak a' Mondolat:
nak végem is a' Függelékben elég példát talallunk ennek a' Du:
nantúlvaló írásjében; mint zellyom, parálllyában, kévánja, gond,
gya, törvényeiket, ahargyár, igazéthyuk, formálottgya; így jinte
perköztetésének, olvasdóink is a'.

En tehát a' birtokos nevekben a' nyomosító Rézón előt való
változásoknak reguláit a' Gy. Siban bizvást így állíthattam fel,
mint a' Rözönrege egyformaságnak avagy analogiának törvény,
nyeit; annyival is inkább, mivel azokat az igékben, a' t végreést
Rivén, az egész Nemzet, mikor bejél, elég tüven jmutattja, am,
mint alább megláthytuk. A' mi arutáim a' birtokosokban e' fő
reguláknak sérelmeit illeti, ezekre nézve az Előfőnarr 14. Siban
megjett törvények szerint, azt találtam a' művelt nyelvben legigaz:
ságosabbnak, hogy mikély valamelly névnek, vagy névfelvezetnek
birtokosaiban a' nyomosító változást mind a' Rácom D. írásjés ar,
vagy dialectus elhagyja, én is ezt a' fő regula alól való Rözön:
seges Rivételnek nézzem; egyébkép pedig inkább a' fő regulához
fittsarr, megfoggyván egyfeszmin a' tellyes szabadságot mindenik dia:
lectusnak, és minden embernek arra, hogy tetszése szerint bejél:
lyen, és írjon.

X. Rákossy

valamennyi birtokos neve, melyek e kézzel végeződnék, mint falam, tagom, tagunk, házatom, tagotom, házom; úgy finta az m, d, nk, tok, ha előttről mélyhangú hangzó, úgy mint a vagy o vagy u áll, mint ruhám, bimbód, falutok, tinótok.

A többes számú házaim perint pedig az im, id, ik, itok, ik végződik, ha előttről mélyhangú hangzó áll, mint bimbóim, tagjaid, ruháink, falutok, házaink.

90. §. Melyik a birtokos ragasztásnak második fő példája?
Felelet. A birtokos ragasztásnak második fő példája Háza.

Egyes Szám.	Többes Szám.	Egyes Szám.	Többes Szám.
<u>Nevező</u> . Háza.	Házai.	<u>Helyez</u> . Házában.	Házaiában.
<u>Birtok</u> . Házának.	Házainak.	<u>Beható</u> . Házába.	Házaiába.
<u>Tulajd</u> . Házának.	Házainak.	<u>Riható</u> . Házából.	Házaiából.
<u>Renvedő</u> . Házát.	Házait.	<u>Telható</u> . Házára.	Házaira.
<u>Hívó</u> . Háza.	Házai.	<u>Kelató</u> . Házáraül.	Házairaül.
<u>Foktó</u> . Házátül.	Házaitül.	<u>Mellék</u> . Házánál.	Házainál.
<u>Határ</u> . Házáig.	Házaiig.	<u>Közel</u> . Házához.	Házaihoz.
<u>Okum</u> . Házáért.	Házaiért.	<u>Állap</u> . Házánál.	Házaiannál.
<u>Legit</u> . Házával.	Házaiával.		

A Háza perint ragasztatnak az a végző birtokosok; a Házai perint pedig az i végzők, ha az i előtt mélyhangú hangzó áll, mint bimbói, falui és a.

91. §. Melyik a birtokos ragasztásnak harmadik fő példája?
Felelet. A birtokos ragasztásnak harmadik fő példája Erkölesöm.

Egyes Szám.	Többes Szám.	Egyes Szám.	Többes Szám.
<u>Nevez</u> . Erkölesöm.	Erkölesem.	<u>Helyez</u> . Erkölesömben.	Erkölesembe.
<u>Birtok</u> . Erkölesömnek.	Erkölesemnek.	<u>Beható</u> . Erkölesömbé.	Erkölesembe.
<u>Tulajd</u> . Erkölesömnek.	Erkölesemnek.	<u>Riható</u> . Erkölesömből.	Erkölesemből.
<u>Renvedő</u> . Erkölesömöt.	Erkölesemöt.	<u>Telható</u> . Erkölesömre.	Erkölesemre.
<u>Hívó</u> . Erkölesöm.	Erkölesem.	<u>Kelató</u> . Erkölesömreül.	Erkölesemreül.
<u>Foktó</u> . Erkölesömötül.	Erkölesemötül.	<u>Mellék</u> . Erkölesömnél.	Erkölesemnél.
<u>Határ</u> . Erkölesömig.	Erkölesemig.	<u>Közel</u> . Erkölesömhez.	Erkölesemhez.
<u>Okum</u> . Erkölesömért.	Erkölesemért.	<u>Állap</u> . Erkölesömmel.	Erkölesemmel.
<u>Legit</u> . Erkölesömmel.	Erkölesemmel.		

Az egyes számú erkölesöm perint ragasztatnak az m, d, nk végző birtokosok, ha e betűk előtt magashangú vagy áleshangú hangzó állanak; azután az ötör, tör, ötér, tér, etér, ör és ör birtokosok, mint öftönöm, bekédéd, tünök, erkölesötör, bekédetér, bekédgyör, kerör.

Röviden a magashangú birtokosoknak renvedő, közelítő, és állapító ragasztásait, melyek ő helyett közező e hangzót híváznak, mint bekédám, bekédémis, bekédémhez, bekédémenn.

A többes

A többes számú erkölcsei kerint ragasztatnak az im, id, ind, itér, ir képzőre, ha előttük ~~magas~~ mélyhangú hangzó nem áll, mint bepédgyeim, vagy bepédim, öptőneid vagy öptönid, tüink, bepédgyei, tér, öptőneik.

92. S. Melyik a birtokos ragasztásnak negyedik fő példája?

Felelet. A birtokos ragasztásnak negyedik fő példája Erkölcse.

Eggyes Szám.	Többes Szám.	Eggyes Szám.	Többes Szám.
Neve. <u>Erkölcse</u> .	<u>Erkölcsei</u> .	Helye. <u>Erkölcseben</u> .	<u>Erkölcseiben</u> .
Birt. <u>Erkölcseinek</u> .	<u>Erkölcseinek</u> .	Behat. <u>Erkölcsebe</u> .	<u>Erkölcseibe</u> .
Tulaj. <u>Erkölcseinek</u> .	<u>Erkölcseinek</u> .	Rikhat. <u>Erkölcseiből</u> .	<u>Erkölcseiből</u> .
Renv. <u>Erkölcset</u> .	<u>Erkölcseit</u> .	Felhat. <u>Erkölcseire</u> .	<u>Erkölcseire</u> .
Hiv. <u>Erkölcse</u> .	<u>Erkölcsei</u> .	Lehat. <u>Erkölcseiről</u> .	<u>Erkölcseiről</u> .
Foszt. <u>Erkölcsetül</u> .	<u>Erkölcseitül</u> .	Mellér. <u>Erkölcseinél</u> .	<u>Erkölcseinél</u> .
Határ. <u>Erkölcseig</u> .	<u>Erkölcseig</u> .	Rözel. <u>Erkölcsehöz</u> .	<u>Erkölcsehöz</u> .
Ökmm. <u>Erkölcseért</u> .	<u>Erkölcseért</u> .	Altag. <u>Erkölcseinn</u> .	<u>Erkölcseinn</u> .
Legit. <u>Erkölcseivel</u> .	<u>Erkölcseivel</u> .		

Az erkölcse kerint ragasztatnak az e végzésű birtokosok; az erkölcsei kerint pedig az i végzésűek, ha az i előtt mélyhangú hang is nem áll, mint bepédgye, bepédgyei vagy bepédi, öptőnei vagy öptőni, tüi.

XI. Szakasz.

A' Névjótólóról.

93. S. Mit és hányféleké a névjótólóról?

Felelet. A névjótólóról olgy főosztályok, melyek a nevek helyett állanak, és használatuk: a semélyesek tudni illik, a birtokosok, a mu- tatók, a kérdők, a visszatérők, és a határozatlanok. Ezek közül csak névfőként szolgálhatnak a bepédben, vagy magányosan tudni illik, vagy a névnek társaságában. Így e mutató névjótólóról az mag- nyos e bepédben nem töles ember az, a ki mást tudatlannak mond; társaságos visszatérő ebben csak akkor töles az ember, ha magán gyözedelmessé van; mert itt az ember névvel tartozik.

94. S. Melyek a semélyes névjótólóról, és miképp ragasztatnak?

Felelet. A semélyes jótólóról ezek: én az első semélyő, és a többsz számban mint, nem pedig mi; a második semélyő té, és a többsz számban tí, nem pedig ti; a harmadik semélyő ö, és a többsz számban öt. Ezeknek ragasztása így vetik végbe.

Eggyes Szám.			Többes Szám.		
1. Szem.	2. Szem.	3. Szem.	1. Szem.	2. Szem.	3. Szem.
Neve. <u>én</u> .	<u>té</u> .	<u>ö</u> .	<u>mint</u> .	<u>tí</u> .	<u>öt</u> .
Tulaj. <u>énnekem</u> .	<u>ténnekem</u> .	<u>önnekem</u> .	<u>minenként</u> .	<u>tínnekem</u> .	<u>ötnekem</u> .
Renv. <u>engemért</u> .	<u>tégédért</u> .	<u>öt</u> .	<u>minért</u> .	<u>títörért</u> .	<u>ötör</u> .
Foszt. <u>éntöllem</u> .	<u>tétölled</u> .	<u>ötölle</u> .	<u>mitőlünk</u> .	<u>títölleért</u> .	<u>ötölle</u> .
Ökmm. <u>énérttem</u> .	<u>téérted</u> .	<u>öértte</u> .	<u>miértünk</u> .	<u>tíértetért</u> .	<u>öértte</u> .
Legit. <u>énvelem</u> .	<u>téveled</u> .	<u>övele</u> .	<u>mielünk</u> .	<u>tíveleért</u> .	<u>övele</u> .

Helye:

4) Némellyen a tulajdonítót és a segitőt megvonnyák, mint
énnekem, teneked, önének és a: énvélem, tevéled, övéle és a: De
 mivel ezek a nek és vel ragasztókonból erednek, valamint nem
 mondgyak könék, kövel ezek helyett könék, kövel, így e' két
 névzósolóban is, énnekem, teneked és a: és énvélem, tevéled
 és a: a vonás helyességgel járkoztelen.

5.) E' kár tulajdonító öneki, és önekien e betűt foglalt magá-
hoz venni: önekie, vagy netkie, és önekien, vagy netkien. A' Po-
tában el lehet nézni a' nékie, és nékien tulajdonítókot is.

B.) A' Tifamellákier a' fofstóban, kílátóban, és lelatában ö le,
lyen ii langzós mondánál és iznát: értüllem, énbelüllem, éxül,
lam és így a' többi kemélyekben is.

7.) Másodt a főtőben, kihatóban, lehatóban és mellérlőben az l betűt meg nem Duplázván; de mivel e Duplázást a ben: nem és korzám névpótlókban az egész Nemet kimondgya és írja, a tőllem, belőllem, zóllem és nállam névpótlókban sem kell elmulatni. Nám azért, hogy az olyan igékben, mint zár, höffni langzó áll a z előtt, ennek Duplázását az ilyenekben zázza, zázzuk, zázzátott és a. t. elhagyni nem szabad.

8.) A felhatóban inxám, téxad i a t. a Rözeprö é csak
a Langrendnek rözevetése; azért nékül is jól mondhatnák
ezen: inxám, téxad i a t. vagy zám, zad, zá, zánk, kátok, rájok

9.) E'neverők én, té, ő, mint, ti, ők társaságos állapotban csak akkor vannak, mikor az igék előtt állanak, mint én írok, té írsz, ő ír, mint írunk, ti írjátok, ők írnak: de ragasztékokkal társaságos állapotban még az igék előtt sem lehetnek.

Peni.

Jegyzés. Az én önnönmagam, té önnönmagad, ő önnönmaga nev
jótólótól támadtak e helytelenek: ennenmagam, ténne magad, mel
lyeknek helytelensége a szókatlan többes számúakból minnenmagunk,
tinnenmagatok világosan kitetűik, a' mint önnönmagunk, és tük önnön
magatok helyett. Ha mindgyárt az önnön az ő harminckét személyből ered
volna is, éppen semmi természetlenséget sem lehetne abban találni,
hogy a' többi személyek utánni tessenek. Lám a' Deákban is az ipse, har
madik személy létére, a' többiek utánni áll, mint ego ipse, tu ipse,
ille ipse, nos ipsi, vos ipsi, illi ipsi. Az önnön szóban a' végső fő:
tag csak hozzátámadt létűik: azért legkebbebbek tartom e' nev:
jótólótól önnmagam, önnmagad, önnmaga, önnmagunk, önnmagatok, önma:
gunk, mivel legrövidebbek.

Picew.
 Peredeni
 Pereden
 #mint a'
 nevragak-
 te'Ronbul,

g^{ori}, mivel legromdebbén.

Cicero.
 Quidam. Mellyen az név határozórólból származó femélyes névpótolók?
Felelek. Az név határozórólból szinte azondép számadnak femélyes
 névpótolók, ha elejébe az én, té, ö nevetől, a' többes számban pedig
 a' mi, ti, ö jel nevetől, utánna pedig a' birtokos mag népzől veset:
 nem, mint énalattam, téalattad, öalatta, mialattunk, ti alattatok, öalat.

115.

W.B. Miass, und wird nun folgend bei Ulein, nunß oben von Néclivil ges-
sagt werden wegen der alphabetischen Ordnung.

Telelet. A' Hölcsönözött névhatározókból kármazó személyes név:
lők a' Hölcsözendő névekből imígy formáltatnak.

Általellen: általellenemben, általellenedben, általellenében, általellenen =
nünkben, általallenésünkben, általellenésünkben. Elő: előmben, elődbe, elajó:
be, előnkbe, előtörbe, elajerbe. Fél vagy föl: félőmben, félődbe, félőbe,
félünkbe, félésünkbe, félőnkbe, vagy fölömben, fölödbe is a t. Hegy: hegyőmben,
hegyődbe, hegyébe, hegyünkbe, hegyesünkbe, hegyésünkbe. Irány: irányomban, irá:
nyomban, irányámban, irányunkban, irányotokban, irányotokban. Jó: javamban,
javadban.

+ biztorjelenti)

javadra, javára, javuntra, javotora, javotkra. Redv: Redvemért, Redv
vedért, Redvéért, Redvünkért, Redvetőkért, Redvénkért. Rám: Ráma
ra, Rámodra, Rámára, Rámuntra, Rámotokra, Rámotkra. Trucc: Trucca
ra, Truccadra, Truccára, Truccuntra, Truccotokra, Truccotkra.

98. S. Melleyes a vízfolyás, és a határozzatlan keményes rév.
pitolók?

Feleles. A' viszonyos keményes névjelölő magam, magad, mag,
magunk, magatok, magok, melyek többes szám nélkül járulnak.
nem. A' harmadik kemény mag így veszi magához a' ragasztékot,
mint a' 90. S'ban a' Háza név az egyes számban, magának, mag
is a' t. a' többiek pedig, így mint magam, magad, magunk, magatok,
magok, mint a' 89. S'ban Házam megmeg csak az egyes számban,
magamnak, magam is a' t. A' határozatlan keményes névjelölő az
embér, mely a' ragasztékban a' regulát követi, melynek fő
példája a' felleg. (45. S'.)

99. sz. Melleyer a ~~rejtő~~ biztosos névjelölő?

Felelet. A' birtokos névpötölők, melyek a befűdében min-
denszor magányosan, és az az vagy a' névmutatóval állanak,
a' főnévkerendők.

Petis. Egyes szám: az enyim } a' tiéd } az övé. } Egy biztosos, egy biztos.
Többes szám: az enyimékh } a' tiéd } az övéi. } Egy biztosos, több biztos.
Egyes szám: a' miénkh. } a' tiétekh } az övékh. } Több biztosos, egy biztos.
Többes szám: a' miénkh. } a' tiéitekh } az övéi. } Több biztosos, több biztos.

Licens. Többes szám: a' miént. A' miént.
Az övé és az övéi úgy ragasztatnak, mint a' 92. Szám Erkölcse és
Erkölcse. A' többiet, így mint az enyém, a' tied, a' miént, a' tie:
tied, az övé, mint a' 91. Szám Erkölcse, kivéveén hogy a' Kevvelő:
ben öt helyen öt ragasztót kívánunk; többes számaiak pedig úgy ra-
gasztatnak, mint ugyanaz Erkölcseim. A' házasságos birtokos név:
jésztóló helyen a' Magyar birtokos nevével él, melyetül a' VIII.
IX. és X. Ragaszkodban állomant.

100. sz. Melleyek a' mutató névzótolókn, és mitkég ragasztanak?

100. S^t. Meltyek a mutató szó
Teles. Mutató névpótoló kettő van, a' távirllévi tárgyakkal
az, a' közellévről ek. Társaságos állagokban lévő névmutatók
közöttük nem veresnek, és a' nevét elvált változás nélkül állnak,
amint a' 42. S^t-ben mondottuk. Magányosan állván mindig ragaf:
tatnak:

<u>Egyes.</u>			<u>Többes</u>
<u>Never.</u> az,	ez.	azon	ezek
<u>Ditok.</u> annak,	ennek	azonnak	ezeknek
<u>Tulajd.</u> annak	ennek	azonnak	ezeknek
<u>Szenv.</u> azt.	ert.	azonot	ezeket,
<u>Fosztó.</u> attúl.	ettúl	azon túl	ezektúl
<u>Határz.</u> arig.	erig	arorig	eréig.

Diese auf das
die Druckfeste
für den 36

O. Hunt,

<u>Okmut.</u> azért.	erész.	azonért.	erékért.
<u>Segítő.</u> azzal.	ezzel.	azonnal.	eréknél.
<u>Helyese.</u> abban.	ebben.	azonban.	erékben.
<u>Behat.</u> abba.	ebbe.	azonba.	erékbe.
<u>Rikato.</u> abból.	ebből.	azonból.	erékből.
<u>Felhato.</u> arra.	erre.	azonra.	erékre.
<u>Akato.</u> arrúl.	errül.	azonrúl.	erékről.
<u>Mellél.</u> annál.	ennél.	azonnál.	eréknél.
<u>Hözel.</u> ahhoz.	ekhez.	azonhoz.	erékhez.
<u>A'lagi.</u> azon.	ezén.	azonon.	erékén.

Alma unu, dinya 16. jnibus
mit Peti jó nüzünymu Bömbu,
dyt fin unu 8. jnibus unu,
du, anona no jnibus jnt.

117.

72

Az egyes fennedő meg is kőpabbítatit, úgy mint aktat,
és eret. A' kőpabbítatit arig és erig nem elég porott, mely le,
lyen inkább amarig és emerig mondatit, mint igekabbítatit pedig
adig és eddig, melyet kőpabbítatit is fennednek, addiglan,
és eddiglen. A' segitőt sohan így is ejtít arval és erel.
A' névötolót, melyet e' kettőből ar és er öfvetetnek,
úgy ragasztatnak, mint ar at és er eretek.

101. §. Melyet a' kődő névötolót?

Felelet. A' kődő névötolót a' kővetterendőt.

1.) Ki? és kicoda? melyet csak a' fennednekül mondatnak,
és a' befűben mindenkor magányosan állanak.

2.) A' kővetterendőt mint magányosan, mind társaságosan
is foglalkoznak: mi? melly? melly? micsoda? miném? mi:
féle? milyen? mennyi? lány? mennyiféle? lányféle?

102. §. Milyet ragasztatit a' mi kődő névötoló?

Felelet. A' mi névötoló kővetterendőkén ragasztatit:

Egyes.	Többes.	Egyes.	Többes.
<u>Nevező.</u> mi?	mit?	<u>Helyese.</u> miben?	mitben?
<u>Biztos.</u> minet?	mitket?	<u>Behat.</u> mibe?	mitbe?
<u>Tulajd.</u> minet?	mitket?	<u>Rikato.</u> miből?	mitből?
<u>Szeno.</u> mit?	mitket?	<u>Felhato.</u> mire?	mitre?
<u>Fosztó.</u> mitül?	mitül?	<u>Akato.</u> miről?	mitről?
<u>Határ.</u> miig?	mitig?	<u>Mellél.</u> minél?	mitnél?
<u>Okmut.</u> miért?	mitért?	<u>Hözel.</u> miköz?	mitköz?
<u>Segit.</u> mivel?	mitvel?	<u>A'lagi.</u> minn?	mitlenn?

~~Nevező, Biztos, Tulajd, Szeno, Fosztó, Határ, Okmut, Segit, A'lagi~~

Jegyzés. Ha meg gondollyul, hogy valamin a' miért okmu: Peti.
tatitit a' miért? kődő névötoló, úgy valóban a' miig la:
tázo:

+néve

távozóból eredhet a még ígészölő is; ha tovább megfontoljuk
lym az is, hogy a' befekében a' mig és a' még rögzött hang,
jaitzatához különbséget venni; a' mig tovább, ha e' vég-
ből megvonatik, kellemszerűül venni a' fület, az értelme
néve pedig különbséget semmi förtégtelen, mivel ugyan-
azon egy főnát mindenül nyelben több értelmei lehet-
nek; nem látom valóban okát, minek kellené a' mig fő-
val nyelvéntől megsekelni. Nagyon könnyű itlátni, hogy
e' mondásban: még akkor ottan volt a' még főnát más
értelme van, mint ebben: mindaddig, még ottan volt, vagy
mint ebben még sem volt ottan.

+Kérdező

103. S'. Hát a' többi névpótólók mitkiz ragasztanak?

Felelet. A' többi kérdező névpótólókhoz ragasztásául
a' főnévhezendő jegyzéssel kell eljárni.

Ki? úgy ragasztatik, mint a' rendkővető fő példán csibe.

Kisoda? és microda? mint a' fő példán fa.

Melleg? úgy, mint fellel, de többes főnév nincsen.

Melley? mind a' két főnévben, mint fellel.

Microda? úgy, mint tag, kivéve hogy az egyes főnév.

Verője microdát?

Minémű? az egyes főnévben úgy ragasztatik, mint tű; de

melleg többes minéműen, a' többes főnévben a' csibe
fő példán követi.

Miféle? mind a' két főnévben, mint csibe.

Millyen? mind a' két főnévben, mint fellel.

Mennyi? az egyes főnévben, mint csibe; de többes főnév
nincsen; mert mennyien ígészölő, ~~ígészölő~~.

Itány? az egyes főnévben, mint tag. Többes főnév nincsen.

csen, mert lányan ígészölő, mely a' ragasztás.
res el nem fogadja.

Mennyi félé? és lány félé? mind a' két főnévben, mint csibe.

104. S'. Melley a' ígészölő névpótólók?

Felelet. A' ígészölő névpótólók, mellyek az előre becsátott
mondásban ~~itt~~ foglalt neveket helyes állanak, mitkiz főnévhezendő
van a' befekd a' ki, egyébkiz pedig csibe és a' határozatlan mon-
dásban a' mi. Ezek úgy ragasztanak, mint a' kérdező Ki? melly?
és mi? névpótólók, mellyektől csupán csak a' névmutató a' főnév
által különböztetnek. Ha mindazáltal a' ígészölő névpótólók előtt e'
főnév az értelmeség végett nem förtégtelen, és is lehet látni, mint
az öcsém, ki (a' ki helyes) avagy láttál, külfönted.

+a' melly

105. S. Mik és lányfelét a határozatlan névától?

105. §. Mit és hanyfélek a határozatlan névjótólól.
Felelet. A' határozatlan névjótólól a' nevét helyett a' határozatlan
 befűzésben állanak, és ha magányosan, t. a' rendkövető nevének fő jel: többnyire
 dai flexus, tag, felleg v. a' r. ragasztatnak. Neveik előtt társaságosan
 állván, nem változnak. A' Magyar határozatlan névjótólólakat három
 felekre lehet osztani, úgy mint a' gyökér, a' főimálat, és az öfűzés
 névjótólólra.

106. S: Meltyen a Katár aslan gyökér név pótolon?

106. §: Mellyen a kataran gyökér név jótolón ezek: Illy, ilyen, vagy il,
lelel. A' kataran gyökér név jótolón ezek: Illy, ilyen, vagy il,
lyes. Illy, ollyan, vagy ollyas. Ri. Más. Mind, melly magához ragadté:
 honot nem vesz. Sok, melly az egyes pámban a' tag fő példát követi,
 kivévén a' sokat penvedt, és többes pámban nélkül pihölödött, no-
 ka már most ez sem koratlan. A' többes pámban sokan igekatarozó,
Több pintollyan tulajdonosáig, mint sok, és a' regula perint ragak:
tutik, mint a' fő példán tök. A' többes pámban többen igekatarozó. Ezek
 közé tartoznak még egy és egék.

107. S. Melhyen a formális hasáraslan népjótólók?

107. §. Mellyen a' formális kataraktán névzetolók eleven paraktból káp:
Teleset. A' formális kataraktán névzetolók eleven paraktból káp:
 zón átal formáltatnak, és a' névzetolók: Afféle, efféle. Annji,
ennyi. Annjiféle, ennyiféle. Egyéb. Egyébféle. Egyjék. Külömb. Külömb,
féle. Legnisebb. Másik. Minden. Mindenik, vagy Mindegyik. Mindenféle.
Mindnyájan tulajdonképen igazkataraktó; de bizonyos képeket által
 névzetolókra változik: mindnyájunk, mindnyájotok, mindnyájom, mellyen
 a' kázu, kázott, kázott képzet ragasztatnak, de többes szám nélkül
 káztólódnak, mivel már az egyes számban is többséget jelentenek.
 E' többes számban tehát mindnyájaink, mindnyájaitok, mindnyájaim helyes.
 séggel szoktatlan és helytelen parakt. Az egyes számban mindnyája
 mondanék, de nem helyesen; ~~is~~ mindnyájom helyes; mert így mind:
nyájam és mindnyájad is helyes lehetne, mellyekkel semmi sem él.

108. S: Meltyen az öfveten katáratlan négjéto lör?

108. §. Mellyen az öfvesen határozatlan névpótolónk
Teljes. A' ké vagy több főből öfvesen határozatlan névpótolónk
erek: Akárki, ~~égy~~ Akárhicsoda. Akármű és Akármicsoda. Akármelly
vagy Bármelly. Akármellyik vagy Bármellyik. Akármint, vagy Bármint.
Akármennyi vagy Bármennyi. Akármicsodát vagy Bármicsodát. Ammen,
Amminemű vagy Bámmenemű. Amminemű vagy Amminkemű.
nyí vagy Amennyi. Amminő vagy Ammint. Amminemű vagy Amminemű.
Amicsodát, vagy Amicsodát. Eppenannyi, Eppenennyi. Kintannyi, Kint,
Kinnemű, vagy Kinnemű. Egyedül maga. Egy coöpp. Egy ke-
rennyi. Ugyanannyi, Ugyanennyi. Eggedül maga. Egy coöpp. Egy ke-
venyi. Egy sem, hol a' zágráfekkor csak az egy vepi magához, mely-
vés. Egy sem, hol a' zágráfekkor csak az egy vepi magához, mely-
nek többes száma ezen értelemben nincsen. Egyvalaki. Egynehány,
vagy Ne néhány, mellyet éppen így, mint a' lány: gyökérnek, töb-
bes száma nincsen. Egynehányan, és néhányan egyigehatározott. Kiki,
beleszáma nincsen. Egynehányan, és néhányan egyigehatározott. Kiki,
mellyben a' zágráfekkor mind a' kéis ki megkívánnya, mint kinek kinek,
Kikülkiktől és a' s. de többes száma nincsen. Egyegy pince olly tulaj-
donságú, mint Kiki. Mind a' kéis a' név előtt, de magányosan mind a'

Retto; többes számú nincsen; mert mind a Retten csak ígékézőző, Len az egyes számban úgy ragasztatik, mint ti; többes számú nincsen. Lenni, mely a mi szerint ragasztatik, de csak az egyes számban. Nemmelly. Valaki. Valamennyi, melynek többes száma nincsen; mert valamennyien csak ígékézőző. Valamenny magányosan nem mondatik. Valamennyi, mely a mellyi főnév tulajdonságával bír. Valami.

XII. Fejezet.

Az ígékének neméről, és formálásáról.

109. §. Mi az ige, és hányféle?

Felelet. Az ige oly fő a beszédben, mely létet, cselekedetet, vagy szenvedést jelent, és magához oly ragasztékokat vesz, melyek a létnek, cselekedetnek, és szenvedésnek módját, és idejét, a létő, cselekedő vagy szenvedő személyeknek rendjével és számával együtt kifejezik. Így ezen ige ír után az írásnak kivánsó módját, és jelenvaló idejét, az írónak pedig többes számú második személyt jelezti. Az ígékének különbségei nemek ezek:

1.) A középrendi ige, avagy neutrum, mely létet, mint van, vagy levést, mint lesz, vagy olyan szenvedést, mely külső okból nem ered, mint betegszik, aggodik, álkodik, vagy olyan cselekedetet jelent, mely sem külső okból nem támad, sem külső tárgyat nem illet, mint jár, ugyaz. A középrendi ígéknek legnagyobb része művelő igeire lehet változtatni, és ezek változtatható közeprendieknek nevezetnek. Milyen a középrendi ige mozog, melyből a művelő ige mozgat ered. A többiek változtathatlan közeprendiek, mint álmodik, küszködik, melyekből művelő igeik formálai nem lehet.

2.) A művelő ige, oly cselekedetet jelent, mely külső tárgyat illet, a mi háromféleképpen szokott megtörténni:

a) Mivel a cselekedet csak egy fő okból intéztetik a külső tárgyra, akkor ~~az~~ a művelő ige együggű, vagy közönséges. E példában az atyám levelet ír, az írásnak egyetlen egy fő oka az atyám, ki az írást a levélre intézteti: az ír ige tehát együggű művelő ige.

b) Mivel a cselekedet a fő oknak parancsolatjára egy második okból intéztetik a külső tárgyra, akkor az ige műveltető, mint az írat e mondásban: az atyám által levelet írat, mely mondatban az atyám a fő ok, én pedig a második vagyok.

c) Mivel a tárgy, melyre a cselekedet a fő okból intéztetik, maga a fő ok, akkor az ige íprentő művelőnek nevezetnek, mint a bátyám kereti magát, hol a fő oknak, a bátyámnak kerete önmagára intéztetik.

Ez fő dolog tartozik még a művelő igeiről való tanításához.

Az első az, hogy a tárgy, melyre a cselekedet intéztetik, általában kenve:

Ratonává lett, mert az anyja nem akarta, hogy papá legyen; ezért le-
 gyen: Ratoná lett, pap legyen. A' bátyám Kapitány lehetett volna, ha
 el nem esett volna, e' helyett Kapitány lehetett volna. Ismét a' nevére, p. 465.
 mely a' mondásnak a' tárgya, kikézi ragasztással is mondatik, mint
 az én fiamból Ratoná lett; mi lehetne belőle, ha jó volna? De it-
 lyenkor a' másik nevére: a' vagy e' végzési igekötőszóra változtat,
 mi nem lehet.

240. §. Mit kell általlýában a' rendkővető ígének rötéséről
 tudni?

Felelet. A' rendkővető ígének rötéséről általlýában ezeket kell
 tudni. 1.) A' művelő ige a' mondásban fejező nélkül is állhat, mint
 ír, olvasok. De mikor a' tárgyat, melyet a' cselekedet, mint itt az írás,
 olvasás, illet, meg kell nevezni, akkor nevére a' fejező ragasztás
 függéséről, mivel a' cselekedet némineműképen fejező, mint levelet
 ír, verset olvasok. Az ilyen név aratán az ige fejezőjének
 nevére. A' viszontagsos és a' műveltető ige ilyen fejező nélkül
 el nem lehetnek, mint ő csak magát keresi; levelet írat.

2.) A' középrendű igei közös nagyon sok van, melyekkel mint
 művelőkkel, és kivált mint viszontagsosokkal is élünk, melyek tehát
 ilyenkor a' fejezőt is megfejezik, mint közölve a' bort; so-
 rajta lakóját; fiamhozra a' vért; figyelni cselekedetét; testvérét
 kiáltoz; nagy fiúval állotta ki a' halált; átugrotta az ártást; agyon
 bűnhődte magát; elaludta az ebédet.

3.) A' fejező ige mellett fejező ragasztás név soha sem áll.
 lat. A' művelő mondatból, mint a' mieink megverését az ellenséget,
 fejező mondat válik, ha a' fejező nevére, mint itt az ellenséget,
 a' nevére esetre tesszük, az előbbi nevére köz, mint itt a' mieink,
 főkézi ragasztást függésről, a' művelő ige megverést pedig feje-
 zőre változtatjuk, és mindkettőt is idején megtartván, a' főszó
 és a' fejezőre néve az új nevérevel megegyeztetjük: a' mieink,
 tül az ellenség megverését. A' főkézi ragasztás helyett az által
 nevére az ellenség is élhetünk: a' mieink által az ellenség megve-
 rezt.

4.) A' műveltető ige a' fejező néven kívül a' második országhoz, nevére,
 mely által valamit végeztet, nevére a' fejező ragasztást kiván, a' segí-
 nya függéséről, mint felválttam a' kázi polgárral a' fát; fiamal tö-
 levelet íratott. A' segítők ragasztás helyett az által nevére az ellenség is
 állhat, mint fia által levelet íratott.

241. §. Mit kell a' művelő ígének fejezőjéről a' mondásban
 elhallgatni?

Felelet. Mit kell a' művelő ígének fejezője névától, a' főszóhoz,
 rendő esetében köztérlegesen elhallgatni.

1.) Az engemet, mintlet vagy bennünköt fejezőkös el kell hall-
 gatni, mikélyt aratott az előző küldött mondatból könnyű gyantán,
 mikor nálla voltam, jól tartott, nem pedig jól tartott engemet. Mi:
 helye

e' gyökeihez, vagy anyafőhöz kell függesztani mind ama ragaszkodókat, melyek a létnek, esetenek, vagy szenvedésnek módgyát, és üdejét, és a lővő, esetenek vagy szenvedő személyeknek rendjét és kármát jelentik, mint ásoz, vágtam, kérne, égettünk, vághatnának is a't. Az it végzésű igékben mindakáltal nem az it főtaghoz, hanem az előtte álló betűhöz kell a ragaszkodókat függesztani, mert példának okáért ezen ígés ázik nem így ragasztjuk ázikoz, áziktunk, áziknál, ázikjanak, mint a it végzésűeket itokoz, itoktunk, itoknál, itokjanak, hanem a z betűhöz rövéstelenrendőrezen ázok, ázunk, ázna, ázhatunk a ragaszkodókat.

Peri.

Jegyzés. Kiteszkir ebből világosan, hogy az ilyen igékben az it végzés csak hosszabbító főtag, mely az ige mivel: talos nem tartozik, és a gyökértől, vagy az anyafőtől aronnal elcsúsz, mikélyt ekkor ragasztik vagy képrő függesztik, mint eset, ázok, nem pedig esitok vagy ázitok. Ha gyánakodni szabad, elejente az it végzés az eggyüggő egy főtagból álló személytelen igékhez tartozik, hogy azok, azok mintegy gyának gyánakról szólólyon, mint esik, válik az es és vál helyen, vagy hogy a kimondást megkönyit: se mint ezekben remlik, teszkir, államlik. Így alantán tar: santsint a személytelenség jelennek nézetek, és mivel sok kö: képrendű ige ugyanem személytelenséghöz nagyon közeli: teni lútfok, ezekben is oda ragasztatott, mint barátkozik, aggódik, lengeredik is a't. A szenvedő igéknek anyafa: vaihoz, liketű, hogy ugyanazon, okból függesztett, mint izatik, hallatik, himéltetik.

Acens.

III. §. Mit kell általlýában az igéknek képrőizül tud: nunk, és melyek ezek közül az eggyüggő képrők:

Teltele. Az igéknek képrőizül általlýában azt kell tud: nunk, hogy a hangrendnek ama reguláit követik, melyeket a II. fejeletben elő. adtunk, és hogy ezek is eggyüggőkre, kéragúakra, kéragúakra, és ötagúakra kell felosztani, mint a nevelnek képrők. Eggyüggő ige, képrő csak képrő van, így mint az it, és az it vagy fit.

fmüvelő Az it mind a nélyhangú főtaghoz, mind a többiekhez egyaránt függesezik. (10. §.) Telente sok igeiket formál; egynek: nyakos tudni illik néma gyökerekből, mint tanit, isit, kapit, nye: zit; leghíresebbeknél melléneveléskül, mint bátorkit, tellyesit, mel: lyeknél végző hangzóit el is tapította, mint aprit, barnit, lasonlit, feretit, keserit a rövéstelenrendő melléneveléskül aprit, barna, lason.

12. fejezet, Reverü. (15. §.) Az o és jó melléknévből az avir és javir 722.
 75
 igei pármazást, melyek tehát a többes pármaz a 28. §-ban elő-
 adott rendhagyását is is megtartják. Fő névből e Rézrövel ige jelen-
 tékéről van, és ez is többnyire olyan, mely a gyökökkel értelméből
 eltér, mint páris, öblis. Ezeket tehát nem kell követni, hanem a
 nagyobb szerepnek példája szerint az efféle igeiket ~~valóságos~~ melléknévek-
 ből formálni, mint küzaris, vizesis, nem pedig kázis, vízis, melyek va-
 lóságos Rézrövelsége. Formál e Rézrö egynekiny igeiből is művelő
 igeiket, mint pállis, póllis, veris, mely helyen vízis is mondható: de ezeket
 követni nem kell, kivált ha más foglalt igeink vannak, melyekkel
 helyesen élhetünk. A g végű igeiből az is Rézrö Rezdjelenti ige-
 ket formál a g betű a betűre változtatván, mint fordis, indis, rendis,
 melyeknek gyökerei forog, inog, jeng. A zant igeiből a Rezdjelen-
 ték zándis. Jelhatározókból csak Rever ige támad e Rézrövel, mint
avir, hözeli. Ezeknek formálását nem lehet tehát követni. Vannak,
 kik is helyen az is Rézrövel élnek. Némelyekben n vonzózóval
 betű találhatók, mint emelint, érint az emelis és éris helyett. A
revert és sagint igeiket ezen n betű nélkül érteni nem lehetne.
 Mivel az is Rézrö végűk, amint az apais, barnis is több efféle i:
 gékből látszik, hözbevetés nem szenvedhet: a simis vagy simis és
 hasonló igeik tehát a j hözbevetéssel helytelenek a rendkövető simis
 helyett. Az egyeli igeiben az el előfőcska áttele (metathesis) szenved,
 mely helyen a rendkövető ige elagys. A simis igebe a si rendhagyó
 gyökeiből a v betű a rendhagyó igeiket ~~is~~ foglalt hözbevetése.

Az sz vagy stis mind a nély hangú, mind a többi pármazhoz egy a:
 zant függésű, többnyire rendhagyó igeiket formál néma gyöke:
 zekből, mint játsis, ipsis, ekis, alsis, nyugsis, kis, mesis; egynekiny
 eleve pármazból, mint aldisis, kazagsis, latsis. Ha meggondoljuk,
 hogy ezen igeik így is mondhatók: aldisis, nyugsis, fersis, elaris:
stis, ama stis pedig nem ott nélkül támadhat bennünk, ha vallyon
 ezen igeik nem formálhatók valaha rendkövető Rézrövel stis:
 man: aloris, nyugoris, fersis, elaris, melyek most tellyesség-
 gel foglaltak. Mivel az sz vagy stis Rézrö többnyire rendhagyó
 igeiket formál, és határozott értelem nélkül stis költözik, új igeiket
 vele formálni ~~csak~~ oktalanság volna. A legrégiebb igeiket e Réz:
 zóval, úgy mint hözös igen beven rendhagyókat, stis megtartván,
 az újabbakra nézve nagyon stis éget a törvény szabta, hogy
 mikély ~~stis~~ helyett más foglaltakkal élhetünk, nyelvünkben
 pármazversű. Ugyanek a hangegyesítés Postáknak példányai:
táncospis, is, munkálospis, vagy munkálospis, sejépis, hészpis,
termépis, vénkepis vagy vénkepis és több efféle stis környezet a
 foglalt, és rendkövető táncos, táncad, is, munkálad, sejé,
hész, term és vén helyett.

112. §. Melyek az igeiket két ágú eleven Rézröi?

Felelet. Az igeiket két ágú eleven Rézröi a hözbevetendők.

I.) Az

1.) Az at, et vagy tat, tet képzőnek kétféle hivatala van; mert a középrendű igékből művelőköt, ezekből pedig műveltető: közt formál a következendő regulát kérint.

a) Az at, vagy et csak egynekiny egyjós tagú középrendűekből formál művelőköt, mint légat, oflat, éget, terket a következendőkből: lég, oflak, ég, terkik. A tat, tet képző a rodik, kodik, rodik, és kozik, kodik, rodik végű igékből formál művelőköt, mint bazastoztat, emlékertet, melyek változhatatlanok, mivel be: lőtlen fennvadás igéket formálni nem lehet. (§. 109. a 2. fűm alatt) Formál azonban más középrendűekből is egynekiny művelőt, mint racragtat, bömböltet, künset, folytat. A g, og, ég, ög végű igékből mind az at, et, mind pedig a tat, tet képző formál művelőköt, melyeknek értelmei egymástól külömböznek: mert a mozog és lengelyeg középrendűekből képződő mozgat, és leng: jelyget igék mást terket, és mozogtat, lengelyegtet megmozdítják.

b) Műveltető igéket az at, et vagy tat, tet képző csak művelőköt formálhat és regulát kérint.

Első Regula. Az egyjós tagú művelőköt az at, et formál műveltetőkö, mint vágat, lozat, kézet, vezet.

Hivén először ként rövid igéket vet, nyit, köt, süt, üt, mel, lyekneti műveltetői: tat, tet képzővel formáltatnak vettet, nyittat, kötet, sütet, ütet; azután a négy rendhagyót kik, vik, vék, ték, melyekből a műveltetőik így támadnak: kitet, vitet, vétet, tétet; végre a következendő két rendhagyót: ki, zö, kö, nyö, lő, fi, ö, melyeknek műveltetői ezek: kivat, zovat, követ, nyövet, lövet, fiavat, övat.

Második Regula. A két vagy többjós tagú művelő igékből a műveltetőik tat vagy tet képzővel formáltatnak, mint olvasztat, égetet.

Hivén az ant, ent, ont, önt, apt, ekt, ékt, ejt, ékt végűek, melyek az at, et képzőt hívnak, hogy a sok mássalhangzó öfve ne össözön, mint fáraptat, eméktet. Ezekhez képződnek nével: lyek az it végűek is, mint képzitet.

2.) A gat, get képző, mely a kémeny mássalhangzókat utána közbevetést hívnak, lázom úgra oflak, úgy mint ogat, öget, éget képzőre, többjós tagú igéket formál egynekiny néma győkéből, mint karogat, fékget, fényget; sok művelő igéből, mint bontog: gat, intéget, küldiget, melyek közül némelyek megkérdészetek, mint rántogat helyett rángat; fő nevekből igen keveset, mint litéget; mirendőve a csinogat és gyorsogat, a többi régi csinogtat és gyorsogtat helyett nem rég szoktatnak, inkább a küldög régi csinogtat és gyorsogtat igékhez kell viszakötöni. A középrendűekből az ilyen igék még helytelenek, mint küldögat, mert ezek előbb művelőköt kell változtatni, azután pedig többjós tagúak, mint küldögat. A hüll középrendűből a többjós tagú hüllögat, vagy hüllong is középrendű.

125.

76

Heard

térül

térül. A' g, og, eg, ög végzésű igérből Risebbítőköt formál, mint
fordul, indul, rendül, pëndül ezerből forog, mog, zeng, peng.
Ide tartozik a zándul is a zánt igéből. Formál tovább igéket
az am és ah főesztől, úgy mint ámul, és ajul, mely áhul le:
lyett mondattól; de legtöbbeket olyan melléknevekből, melyek
igekötőzőkötől, ül, ül képevel nem formálják, és az odik, edik,
ödik képe által igéket nem változtatnak, mint épül, bisul,
az ép és bis melléknevekből, melyeknek igekötőzői épen és
bisban. Van ugyan nyelvünkben egynek úgynevezett ige az ül, és
ül képevel, mely egyfelmint igekötőző is, mint bolondul: de
az ilyen példákot követnünk nem kell, és általában állván, ne
csináljunkot foglalkozunk igéket, ha már foglalkozunk bővebbedünk.
Helyesebben valóban, és zítatt ezem új kókolások: parlugul,
kukulmasul, kajarul, lúzarul, vastagul, gonoful, bűdösül,
édesül, beregül, erősül és több effile a foglalkozó és kelleme,
terebb parlugosodik, kukulmasodik, kajarodik, lúzarodik, vasta-
godik, gonofodik, bűdösödik, édesedik, bereglik, erősödik igék
helyen. Helyesebben isfontag, és a magyar igék közül szinte
hiszennak ezek aggodik, avodik, bolondodik, bisodik, lassodik,
elegyedik, vinedik vagy vénédik a régen foglalt és törvényes
aggul, avul, bolondul, bisul, lassul elegyül, és vénül igék helyen.
Az ül és ül képe a mellékneveknek végső hangzóit eltávolítja,
mint barnul, görbül, melyeknek gyökerei barna és görbe.

110. §. Melyek ama Régi képek, ~~megmaradtak~~ ~~megmaradtak~~
melyek új formálása nem alkalmazható:

Felelet. Az olyan Régi képek, melyek az új igéknek formá-
lása alkalmazhatatlan nem csak azért, mivel értelmük homályosak,
hanem azért is, mivel a vele formált igék teljességgel hiúságok:
lenek, a követendőek.

1) Az ad, ed magtalan képe, úgy látszik, hogy az odik, edik,
edik képek átkötő tartozik, lévén, hogy az ik közből itől iztő:
zik, mivel semmi sem mondja a atladik, ébredik a foglalt atlad, ébred-
lik helyen. Formál e képe egynek úgynevezett ige néma gyökerekből, mint
atlad, gerjed; eleven gyökerekből kúszolóképen csak kaveset, mint
arad, forrad, ered, csügged. Vannak közöttük egyrészt művelő igék
is, mint tudat, halat, ragad, támad, enged. Az ozik, ézik, özik képe-
kötő főesztől ad, ed végzésű igéket rövidítés által csak az
között főesztől ad, ed végzésű igéket rövidítés által csak az
költhet, a hi a Magyar főnyomozásban, és így a farraknak törvé-
nyes formálása is járattal, mely a Deáktil oly tőrül jár,
mint a föld az égtől. A hullat tehát, a at omlat, és több effile
a hulladozik és omladozik helyen nem helyesek. Szinte illy járattal:
lanságos mutat e tudományban a közbeneien k betű is az illye:
nében joshad, zoshad, fethad ezek helyen joshad, zoshad, zoshad,
kellad. Az ad, ed képe csak azal is, hogy oly kaveset főesztől
vannak

vannak, elegendő kézen elárulván észlemlenséget, rohatatlanságot, és
 így az új igéket formálataira való alkalmatlanságot is, vessük
 ki nyelvünkben az efféle új Remetek, mint avár, lázár, lappár, eny:
bed, seled, görbed, cröpped stb. mellyen újabb Nyelvöntőinknek idő-
 matlan formáiból eredtek, és vegyük helyesnek inkább a régiebb, rohat-
 tabb, és törvényesebb avul, lapul, lázul, enyki, selejt, görbi, cröppen,
 és stb. igéket.

2.) Az al, él magtalan Ráprónest is jelente homályos észlelés, és
csak Revés régi pármarekka van egynekiny néma gyökörből, mint
kínál, sajnál, sétál, isét, igen Revés eleven gyökörből, mint bízál,
lupénál, mely Rőzpréndü igéi a laponol művelőstől jó megkülönböztetés:
bőstetmi. Nemelly régi igék e' Ráprónest l betűjei megduplázzák, mint
bepéll, kíméll, tőkéll. A' mely hangokat a' duplázzott l betűvel, mint ó:
csáll, drágáll ama' feltevésekhez látkpanat tartozni, melyeknél Ráj:
tője csak l, mint tréfál, kafál, bérél, csérél. Az efmél ige új Rő:
holás; de ha régi volna is, a' meggondol, megfontol helyett a' csinos
nyelvből való gimntivetést megérdemlené.

D.) Az an, en magtalan képző csak egynekány g végzésű igék, acens.
 bül formál Risebbítőkör, ha értelmes megengedi, mint csattan, zet,
ten, melyeknek gyökerei csatog, zeteg. E' Risebbítőkörben a' gyö:
 kéreknek képzője missalhangzója többnyire megdupláztat, z,
 mint zokkann, zoggan, fijszen, röffen, melyeknek gyökerei zokog,
zopog, fijség, röftög. Más igék bül a' képző újatol nem formál,
 az egy fogan igé kivévén, melynek gyökere fog. Az an, en
 képzőtől jól meg kell különböztetni az on és én hozzátűtő
 képzőket, melyek egynekány kendragzó igékben vannak, mint
vagyon, mégyn a' van és még helyett. Az ön, án, én az igék
 ben czupa végzésű, mint hőpön, híván, történik.

ben csupa végzésen, mint Röfön, Riván, fortenit.
4.) Az ant, ent magyalan Rézrö csupaán csak a' t betű által
külömböztet az előbbewitül. Az an, en végzésü igazán tudni illik
középrendüest, melyekből tehát a' t betű művelésös formául,
mint assans, zentent. Nemelylek e' művelésös közül oly annyira
rövidtugvass, hogy művelés velen élni sem lehet, mint: elöffent
magás; elfisfient magás, elhortyanta magás. A' t mindat által még
az an, en végzésü igazából sem formálhat mindnyájot! bül műve,
lörös: a' miből hívesfint, hogy e' Rézröstet új formálódott a semmi
laprás sem lehet venni.

b) A' gál, gél végzés, mint varargál, mellynél jobb még is a' 129.
varargas; aludgál, rongát, meisgél, rexegél, valamint pedig a'
zongál, így ezek is lagyigál, ~~zong~~ tafigál, és az előbbienek Rö:
sántikál, a' + betűt elvetik, ezek helyen rontgál, lagyitgál, a' t.

c) A' dal, del végzés, mint vagdál, fúrdal, pegdel, tépdal, tör,
del ezek helyen vügdogál, fürdogál, pegdegél a' t. Ide tartozik
a' karagdál, is.

d.) A' ~~hal~~ hál, hél, mint ugrál, hámlál, gyomlál, metél, vetél, szem,
lél ezek helyen ugordogál, hámolodogál, metpdegél, vetdegél a' t.

e) Az érdemel, és eddelik vagy eddel igei nagyon rendszer-
lenek az érdégél és eddegél helyen, de elég sokottak.

f.) Már az eddig előadott rövidítéseknek nagy részével is csak
nyilván van a' csinos nyelvben élőknek, melly a' rendkövetést
nagyon szereti. Amennyivel inkább ~~szószótár~~ szószótár kell iztózni a' Rövet,
Rendő szószótár szerint: nyirbál, rándigál, varargál, az allig:
mint idővel egyenlő nézél, jövel, menél, örizél, fükél, tekintél + és alacsony
utalást többszörözöttül, azután e' szótelen nyomozókatul méz,
csikél, sántikál, tekintgél, segítgél, Rövegél, merítgél vagy mereret,
segél, fükél, vagy füköl, és több efféléktül, a' Rövet Rendő tör,
vényesen helyen: nyirdogál vagy nyirbál, rántogat vagy rángat,
varargat, nédegél vagy názeret, jödögél, méndegél, örizget, fük,
dögél, tekintget, nédegél vagy mereret, sántogat, tekintget, Rö,
vetget, merítget, segítget, fükdös.

2.) A' dos, dös, dös, és doz, döz, döz Ráprör a' magtalanok
Röze tartoznak, mert csak egyenlő régi többszörözö igei for-
málunk, és még ezek Rözül némelyek elég rendszerlenül; mint
néve új formálásokra alkalmatlanok is. Rámaradhat ezek:
búrdos, büdos, melly helyen büjdos sokottabb, fogdos, tépdos,
csipdos, Röjdos vagy jördös, öldös, fükös, repdes; azután
Render, vondoz, öldöz, melly helyen üldöz sokottabb.

3.) A' Rodik, Redik, Rodik eselenő Rözepréndi esen formál,
mellyek tudni illik csak a' valóban munkálkodó, nem pedig Röl, magában
is tárgyát érdeklő eselenőst jelentenek. Ezekről Rös dolgot
kell jól megfontolni.

Az első a' havasot illeti, mellyekből e' Ráprör igei formál.
Talán tudni illik vele igei nem a' gyökerekből, mint ipar,
Rodik, tudatodik, fejeredik; sokban az eleven gyökér van megrom,
va, mint álméltodik, mellynek gyökere elme; sokban a' formálások
módgya Rölönös, mint fohászkodik; mellyeket új Rökölésszóval Rövet,
nem nem tanácsos, sem nem füköses. Fő nevetül, Rivált mel,
lyen állapotos, livalt, füköses, vagy mereret jelentenek, e' Rá-
zö füntalan igei formál, mint RapitányRodik, mereret. A' hol a'
névnek végzése a' Ráprörnek első R betűjével nem Rönnyen alvát
öfve

öfve, Rőzbevetés gyánán a fő név a végrésű melléknévre válto-
zik, mint bajnorskodik, paraforskodik, mivel bajnorskodik, és pa-
raskodik nehezebb kimondani, sava. Látjuk az ilyen mellékné-
vre még postarások is, úgy hogy velel magányosan élni az éz-
telmességnél vékedelmé nélkül nem lehet. Elyenek volnának
a város, vas, pelyes ezen igéből városkodik, vaskodik, pely-
eskodik. Formál tovább igéket aggatás pántalan melléknév-
ből is, mint bátorkodik, dühöskodik, redeskedik, és más igéből,
mint bűnkodik, emelkedik, öltözködik. Az ng végrésű igék a
g betűt elveszik, mint boffong, boffonkodik, berzeng, berzenk-
dik; az afk és efk végrésűek pedig a t betűt, mint durmapk,
durmapkodik, erefk, erefkedik. Nemeltyekben afk és efk talán az
ötági ar, er, ez, or, öz képző helyen áll, mint karakskodik. Formál
végre e képző igéket még egy név igekötőből is, mint átal,
kodik, vagy átalnakodik, és inkalnakodik.

[illegible]

A 'gyanakkor' jelen a ma-
 helyen áll.
 Az újabb Nyelvnyelvészeti beállításai e' regen foglalkoznak, és a Ma-
 gyar nyelvnek járásából könnyen kinyomozható regulák ellen
 többfelé. Nem tekinthetők ezek különbségek, mivel a Magyar nyelvész-
 nem tanulmány, az egy foglalkozásból áll, és a' mással rangjával vég-
 ződő igéket, és nemcsak közbeszerzési közös, és a' bizalmas, kü-
 zalmak és több efféle rendszeren igéket kapik a' bizalmas, kizár-
 dik helyére, vagy ellenben a' törvényes társalkodik, bölcselkedik:
 gér helyen ezen roppanttal élnek, kiváló a' versenben társalkodik,
 bölcselkedik. Mazon a' kodik, kodik, kodik képző előtt az al, el,
 al, el közbeszerzéses az alábbi magyarázat a' Magyarul egyen-
 köntén álmódván, elvétel az említett képző, és az gondolható, hogy az által
 új Magyar igéket formálva. Ity formálva fordítás formálva által tá-
 madnak e' képzőnyesen: gardál, munkál, elmél, bölcsel, fuvál és a' t.
 ezen helyen gardálódik, munkálódik, elmélődik, bölcselkedik, fuválódik
 mellyen

115. §. Mellyek az igéknek ötágú Réprői?

Felelet. Az igéknek ötágú Réprői a Rövetnévrendők.

1) Az ol, él, öl, al, el Réprő művelő igéknek formál néma gyökere-
zeiből, mint apol, csizigél, fűzeröl; pámos fő neveiből, mint ácsol,
ingézél, bőstöl; egynekány melléknévből, mint varol, tarol; de más
igékből újat is nem formál. Közbevetést e Réprő nem szenved, ki-
vévén a rendhagyást, mellyel semmi dőre sincsen, s melly a v
betűből áll az illyenekben: müvel, büvöl, nevel. A lovagol igében
az ag főtag a közbevető; mire nézve a lovag névnek formálva
híve oly természetlen, mint a többieké, mellyek a Deán mód
szerint a hasonlat megrövidítésai által támadnak. Az olyan
fő neveiből, mellyeknek többes páma al vagy zárt el, mi-
velő igék az al vagy zárt el Réprő formál, mint tálat, vál,
tal, ural, mekel, ölet, tüzel. Nemelylek a végső l betűt meg-
duplázván, mint javall, roffall, vokall, Redsell, röstöl. A sugall
és öcsell a sugaxol és öcsaxol igékből vannak megrövidítve.
Az öcsell nem oly jó, mint az öcsétel, mert a gyökér öcsel.
Vannak egynekány kötött igék, mellyekben a Réprő lat és zárt
el, ha csak az első l betűt közbevetésnek nem akarjuk tar-
tani, így mint kizlat, roplal, válat, mellyek gyökere vásir, jugy,
lál, fajlat, foglal, öklal, izlat, hémal, hézal, hészal, mellyeket
a formáláskorál követhet üdötlenység volna. A karudtol, és
nehéssel igékben a Réprő tol, és zárt tel, ha csak itt is a t
betűt ~~közbevetésnek~~ közbevetésnek nem akarjuk nézni. Példájak fe-
rnek a rovárol már helytelen a rendkövető rovával helyett.
Egynekány afektel végzésű kötöttan igéből az al és a zárt t, ofel,
el kötött igéknek formál, így mint magafat, marafat, nyu:
gafat, igafat, engafat. Egynekány ol, él, öl végzésű ige-
nem ide tartozik, hanem kisebbikből helytelenül támad,
mint faldorol vagy faldorlöl, éderöl, melly már nagyon po-
ross, nyelditel, öldölöl, a törvényes faldogal, éddégél, nyal.
dégél, öldögél igei helyett. A körödölöl és körölöl igei helyett a csinos
effélek a helyes körödögél és körölöl igei helyett a csinos
nyelven törökölölnek. Az olyan nevekből, mellyek hangzóval
végződnek, csak l függésűk, mint formál, csaxel, fészöl, böföl,
mellyeket jól meg kell amar igékből külömböztetni, mellyek
az al, él, vagy az ül, él, Rét ágú Réprők által formálva
vannak igei, mellyek az l előtt a hangzót elvetik, mint ajánl,
figyél, az ajánol és figyenel helyett.

Az eddig előterjesztett regulák ellen nagyon véteken előfőz
arok, kisl e Réprővel más igékből formálva megmeg újat,
mint latol, vonzol, nézöl a törvényes lat, vonz, és náz helyett;
arutám arok, kisl az t Réprővel újat az olyan igék, mellyek
más Réprővel kötöttabbak, mint botol, hangol, sövényel, világol,
fészöl a régen kötött és világos érzelmű igék botol, hangol,
ööl:

sövényez, világít, és frissít igei helyett. Egy állományban nagyon
fűrészes a nyelvnek rendbepedésében, működésében, és észno-
sításában ama fő regulár kéntül követni, hogy mi helye bizo-
nyos képről által formulált név, vagy ige nyelvünkben a nél-
kül is találhatók, mely mindenütt fogott és ösmerek, helyese-
vagy melléje más képről által újat ne kókoljunk. Ezt még
a versszerűnek sem kell megengedni, vagy elnézni; mert ha
versesek a fogott Magyar nyelvem csínait nem tud, hagyjon
fel inkább a Poézissal, hogysen magánuk új nyelvet esi-
nálljon. Eppen a versesben legtöbbször, és legrendesebbnek
kell a békédnek lenni.

2.) A lir tulajdonképen az előbbeni képről tartozik, mely-
bül a hangzó elvontatik, és melyhez a kősszabó kéntül ik, a penély,
telenségnél jele függészik. De vannak ám oly igeik is, melyek-
ben az l végző gyökérbetű, és melyek mind penélyesek, mind
rendkövetők. Hogy ezeket a többi lir végző igeiknél meg le-
senkülömböztetni, a követendő bizonyos és köztudott regu-
lához kell folyamodnunk. Mivel a lir előtt hangzó áll, addig az
l gyökérbetű, az ige pedig rendkövető, mint múlik, nyúlik, nyí-
lik, válik, telik; mindegyik pedig a lir előtt másodhangzó áll,
akkor az l képről betű, az ige pedig többnyire penélyesek. For-
mál az penélyesek igeiket néma gyökekből, mint omlik, romlik,
optik, csúlik, lik, ferlik, tündölik, és az ám vagy am közbene-
sével csillámlik, vagy csillamlin, villámlin. A káramlik ige a kár
gyökekből, mely helyen most a üvösz az névvel jelentyűk, csak
árványa sem lehet a kárl fogott, rövid, és rendkövető igeinek. For-
mál tovább igeiket egyneként névből is, mint döglin, járlik, lámlik,
nyárlin, fejérlin, véréslin, zöldellin. A siramlin, és a fordatlan
siramlin igeikben az am közbenevétel. A várlin és világlin igei új,
vagy legalább köztudottan be nem vet kókolások varlóskodik és vi-
lágoskodik helyett. Formál végzőre egyneként más igeiből is, mint
nyitamlin, köllamlin, vedlin, a nyálin, köll, és vet igeiből. A hal-
lin rövidítés által támad a hallatik igeiből. A bujdoslin, bujdoslin,
haslin, hészlin rendszeren kókolási a fiogyomozásban való tudatlan-
ságnak a budogál, budogál, vagy budós, has és hész igei helyett.

3.) Az öz, öz, öz, az, ex képről sok művelő, és egyneként köztudott-
du igei formál néma gyökekből, mint moz, ever; sok fő névből,
mint aranyoz, legyöz, frögez, agyaz, erüstöz, deftkáz, igéz. E két utolsó
jelölésből látszik, hogy a gyökérnek végző hangszóhoz csak z függés-
zik. Formál azután más igeiből is újakat, mint áldoz, érez, kötöz;
és egyneként változhatatlan fröcskából, mint aláz, ellenéz vagy ellenz
melléz, mely helyen pontosabb a mellöz. Az olyan nevekhez, melyek
a többes számot at, et képről formuláltak, az vagy ex függészik,
mint agyaz, oltalmaz, kedvez, figyelemez, köteler; azok pedig, melyek
a többesben v vagy j közbenevétel. Rivánnak, ezt itt is megfigyeltük, mint
kövez, fejéz. Hogy az öz képről a francia és német avak meg for-
tul magyarosítani, a II. S. 2. szám alatt a jegyzőben említettem, Ilyenek

a szíroz, liferoz, masiroz, emallyiroz igei a fodoroz, kerer, bekerer, betűlt 125.
megy, útar, és románroz Magyar igei helyett.

4.) Az ozik, örök, özik, azik, ezik középpendület formái néma gyö:
Kerekből, mint távozik, szírmakik; fő nevekből, mint dohányozik, dol:
gozik, gyöngerezik; igeiből, mint akadozik, zepedezik, öltözik. Az olyan
nevekből, melyeknek többes száma al, el és zár el képzővel formálta:
tik, is és azik és zár ezik függőztetik, mint ágarik, gyöngerezik.
Közbevetések is nincsenek, kivéve egyrészt egyébként potarlan, mint
a h a kázhozik, és a va a magvarik igeiben, a helyesebb kározik és
magozik, vagy magzik helyett. Így a ponyázozik is helytelen a pon:
jazik helyett.

5.) A zik szinte oly tulajdonságú, mint a lik. Ha a zik előtt hang,
és áll, akkor a gyönrészhez tartozik, mint ázik, bízik, mely igei rendű:
verő is. Egyébként a z képző betű, az ige pedig széles széles, mint
fogzik, magzik. Találunk e képzővel egyetemes igei fő nevekből, mint
fajzik, lángzik, rögzik, szemzik, vészik; és az odik, ödik képzésű i:
géből, mint takarózik, nyújtózik, dörgölőzik.

XIII. RAGOK

Az igeragasztásról általában, és a Van igeenél
ragasztásáról különösen.

116. §. Mi az igeragasztás, és hányféle formája van?

Felelet. Az igeragasztás által azt értjük, mikor az igeenél gyö:
Kerekhez vagy anyakavához, melyekről már a 110. §-ban állottunk, oly
ragasztékot függőztünk, melyek a létnek, cselekedetnek, vagy szenvedésnek
détnek módját, és idejét, a létnek, cselekedetnek, vagy szenvedésnek pedig
rendjét és fámát jelentik. (109. §.) Az igeragasztásban tehát vigyázni
kell a módra, az időre, a személyre, és a fámára, mint akkor melyik e:
gyéb emberi nyelvenek igerálmódjaitában, akár széles ragasztékot al:
tal történni, mint hallunk, akár kajlítás alól, mint a deákban.
A Magyar ragasztékot, melyek mindegyiket kifejezik, kétfélek; a törzsi:
Röszek tudni illik, és a mutatók, melyek amarektól az érteleme nézve
abban különböznek, hogy a szenvedő tárgyra mutatnak, és így az igeenél
szenvedőjét (109. §. a 2. fám. alán) szinte magokban foglalják, mint izom már
a levelet, hol ezen ige izom a tudalévő levélre mutat. Ellenben az izot
igeenél ily ereje nincsen, mert e módjában levelet izot nem mutat tud,
való, bizonyos, és meghatározott levélre. E kétféle ragasztékot, mikor nyel:
Magyar igeragasztásnak kétféle formája, mely az idegeneknek, mikor nyel:
vünktől tanulják, legnagyobb fáradságot okoz. A kétféle formából vegyített
azután az izot egy széles ragasztékot, melyről majd alább állunk.

117. §. Hányféle mód van a Magyar igeragasztásban?

Felelet. A Magyar igeragasztásban ötféle mód van. Az első a je:
lento mód, mellyel tudni illik a létet, cselekedetet vagy szenvedést csu,
pán csak jelentjük, mint mikor így állunk: izot, iztam, izni fogok.
A második a hivandó mód, mellyel a létet, cselekedetet, vagy szenvedést
csak hivandó, vagy bizonytalanul említjük, mint iznét, iztam volna.
A harmadik a parancsoló, mellyel a létet, cselekedetet, szenvedést parancsoló,
lya, mint izjon, izjant, izjattol. A negyedik a hazasóló, mellyel a Magyar
ban

ban a Parancsolótól nem különbözik, és más nyelvenben Ragcsolónan azért neveztetik, mivel többnyire az egybe ragcsolt mondatoknál fogyal, mint akkorom logy izjatosk. Az ötödik a Statározatlan mód, mely a létül, cselekedetrül, és szenvedetrül a módnak statározása nélkül áll, mint izni. Ide tartoznak még a Rékesülő nevek, melyek az igéből pármaznak, és igéknek tulajdonágiban rékesülnek, mint izó, izott, izandó; arutánu az Állapotjegyző favat, melyeknek egyike művelő, mint vonván, a második pedig szenvedő, mint vonva.

118. §. Hányféle üdö jelentetik az igeragafásban?

Felelet. Az igeragafásban ötféle üdöt lehet jelenteni, így mint a jelenvalót, mint izot; a felmúltat, mint izék; a el múltat, mint iztam; a zéken múltat, mint iztam volt; a jövendőt, mint izni fogok. A jelentő módban mind az öt felsoroltak; a Rivánóban a jelenvaló és el múlt, a parancsolóban pedig a jelenvaló üdö elegendő, vala, mint a statározatlan ~~mod~~ módban is. A rékesülőknek is van jelenvaló, el múlt, és jövendő üdejük.

119. §. Hányféle személy és szám van a Magyar igeragafásban?

Felelet. Személy a Magyar igeragafásban három van, az első én, a második tő, a harmadik ő az egyes számban; a többesben pedig az első mi, a második ti, a harmadik ők. E társaság névától mindazáltal az iger elől elhagyatnak, mivel az igernek ragafatai alott világsan kifejezik, mint izok, izk, iz, izunk, iztok, iznat. A mutató formában az első személy az egyes számban kétféle; az egyikkel tudni illik akkor é: lünk, mikor az igernek szenvedője az első személy, mint peretem lünk, mikor az igernek szenvedője a harmadik személy, mint magamot, vagy mikor ugyanazon szenvedő a harmadik személy, mint peretem ötet; a második pedig akkor élünk, mikor az igernek szenvedője a második személy, mint peretelk tégedet, vagy tirteteket.

120. §. Mikénni renddel függestetnek a ragafatok az igerhez?

Felelet. A ragafatok az igerhez következő renddel függesztetnek.

1°) A gyökből pármaznak a ragafatok által a jelentő módnak jelenvaló üdőknek valamennyi személyei mind a két formában, mint: von, vonk, vonok, vonunk, vontok, vonnat; a mutató formában vonlatk, ban vonom, vonod, vonna, vonnyak, vonnyatok, vonnyak.

2°) Ugyanazon gyökből a többi módoknál és üdőknek vala, mennyi egyes számú harmadik személyei, így mint: vona, vont, vonna, vonnyon; így finte a statározatlan mód is, vonni, és a rékesülők vonó, vontt, vonandó, és az állapotjegyzők vonván, vonva.

3°) A harmadik személyekből pármaznak arutánu a többiek, így mint:

vona, vonál, vonék, vonákt, vonátok, vonának, és a mutató formában voná, vonád, vonám, vonálatk, vonákt vagy vonók, vonátok.

vont, vontál, vontam, vontunk, vontatok, vontak, és a mutató formában vontak, vontad, vontam, vontalatk, vontákt, vontátok, vontákt.

vonna

vonna, vonnal, vonniel, vonniel, vonnatok, vonnanak, és a mi, 127.
 tató formában vonna, vonnád, vonna, vonnálat, vonniel vagy 82
 vonniel, vonnatok, vonniel.

vonnyon, vonnyal, vagy vonny, vonnyat, vonnyat, vonnyatok, von,
 nyamat, és a mutató formában vonnya, vonnyad vagy vond, von:
 nyam, vonnyalat, vonnyat, vonnyatok, vonnyat.

121. §. Miképp ragasztatik a Van ige?

Felelet. A van ige liányos, és a módok, vagy üdör, melyek
 nélkül fejeződik, a leffé igétől előzőnőzi következőkén.

jelentő Mód.

jelenvaló üdö

Egyes.	Többsz.
Vagyok.	vagyunk
Vagy.	vagytok
Van (vagyok)	vannak.
Nincs (nincsen)	Nincsenek
Nincs (nincsen)	Nincsenek.

Fejező üdö.

Valék.	Valának
Valál.	Valátok
Vala.	Valának

Elmúlt üdö

Voltam.	voltunk
Voltál.	voltatok
Volt.	voltak vagy
	voltanak.

Régezmúlt üdö.

Voltam volt.	voltunk volt
Voltál volt.	voltatok volt
Volt volt.	voltak volt. vagy
	voltanak volt.

Jövő üdö

Lélek.	léleknek
Lékel.	lékelnek
Lélek vagy	léleknek
Lélek vagy	léleknek
Lélek	

Öközet jövő üdö

Lenni fogok	Lenni fogunk
Lenni fogsz	Lenni fogtok
Lenni fog	Lenni fognak.

Hivatal

Hivatal Mód.

jelenvaló üdö

Volnék	Volnánk
Volnál	Volnatok
Volna	Volnának

Elmúlt üdö.

voltam volna	voltunk volna.
voltál volna	voltatok volna.
volt volna	voltak volna.

Pazarvaló és

Ragasztó Mód

Légyek	Légyünk
Légyél (Légy)	Légyetek
Légyen vagy	Légyenek.
Légyen	

Határozatlan Mód.

Lenni.	
Lennem	Lenniünk
Lenned	Lennetek
Lennie	Lenniek.

Rékesülök.

jelenvaló.	Való.
Elmúlt.	Volt.
Jövő.	Lendő.

Állapotjegyző

Léven.	
A' kéne	Léve foglak.

Dixen Taballa
 mi is Peti
 so yndwüny vó
 möglich yndwüny
 wunden.

122. §.

122. §. Mikép ragasztatik a keményeslen van íge?

Felelet. A keményeslen van ígének ragasztása különös figyelemet érdemel.

Péld.

A jelentő módokat jelenvaló üdöze.

Mind a birtokosnak,
mind a birtokosnak
eggyes páma.

Van nekem almám.

Van nekem almád.

Van neki almája.

Van a bátyámnak
almája.

A birtokosnak eggyes,
a birtokosoknak

többes páma

Van nekünk almánk.

Van nektek almátok.

Van nekik almájok.

Van öcsémnek fez
almájok.

A birtokosnak többes
a birtokosnak
eggyes páma.

Vannak nekem almám.

Vannak nekem almád.

Vannak neki almái.

Vannak a bátyámnak
almái.

Mind a birtokosnak
mind a birtokosoknak

többes páma.

Vannak nekünk almánk.

Vannak nektek almátok.

Vannak nekik almájok.

Vannak öcsémnek fez
almájok.

A tagadó bekezdésben, de csak a jelentő módokat e jelenvaló üdözeiben, a van helyett nincs, nincsen vagy sincs, sincsen mondatik, a vannak helyett pedig nincsenek vagy sincsenek, azaz a különbséggel, hogy a sincs, sincsen, sincsenek hangsúlyos, így pedig a mondás kezdése nem lehet: nekem sincs almám, de a nincs mindenütt állhat, mint nincs nekem almám, vagy nekem nincs almám, vagy nekem almám nincs.

A felmúlás üdözeiben a van helyett vala, a vannak helyett valának mondatik, mint: vala nekem almám és a t. valának nekem almám és a t.

Az elmulás üdözeiben volt, és voltak, a jövő üdözeiben lesz és lesznek; a kívánsó módokat jelenvaló üdözeiben volna és volnának az elmulásban volt volna, és voltak volna; a Parancsoló módban pedig legyen és legyenek mondatik. A keményeslen van ígének sem határozatlan módgya, sem részei nincsenek.

XIV. Katák.

A rendkövető ígéknek ragasztásáról.

123. §. Hányféle ragasztása van a rendkövető ígéknek?

Felelet. A hangrendnek a 10. §-ban előadott regulái szerint, az ígéknek kétféle ragasztása van; az első a mélyhangú ígéké, melyeknek tudni illik végső pótagjaiban, hozzá nem járulni: ván az in lophatós, a, o, vagy u hangzó találtatik, mint rák, vág, von, pött, tud, zúg; a második a magoshangú ígéké, melyeknek végső pótagjaiban é és e, vagy ö és ö találtatik, mint

129
 + mellyekben végső
 kötőjelek e, i, u,
 vagy i találhatók,

mint ver, rēng; azután a rőzész hangú igéké, mint tör, tűr, györ, kivén
 egyneként ragasztott, mellyekre néve a magoshangjuktól eltávoznak.
 Az éles hangú igék a 10. §. szerint két felekéretre oszlanak, ~~de~~

1.) Ha két vagy több kötőtagból állanak, és végső éles hangú hangzóik
 előtt mély hangú hangzó találhatók, a mélyhangjuktól ragasztásuk követik,
 egyébként pedig a magoshangjuktól. Így hasít a mélyhangú ragasztáshoz
 tartozik, mezít pedig a magoshangjuktól.

2.) Ha egy kötőtagból állanak, a magoshangú igéknek ragasztásuk kö:
 vetik, mint kér, vér, hint, int; kivén a követendő mélyhangjuktól
biz, biz, vagy bízit, kízit, iz, izt, ifit, izit régi fő a tűfent helyett, nyílik,
nyit, siz, fit, tít, nyit, mellyek némelyek a magoshangjuktól rőzész járulál:
 nak. A hangzóval végrődők rőzész mélyhangjuktól ezek: di (rég. fő) hi, nyi,
zi, si, fi, vi, mellyek egyébként is rendhagyók.

124. §. Minémű ragasztéssal fejeztetik ki az igékben a jelentő
 módnak jelenvaló üdeje?

Felelet. A jelentő módnak jelenvaló üdeje a követendő ragaszté:
 ssal fejeztetik ki

A' mélyhangjuktólban		A' magoshangjuktólban	
Törzsfőróz	Mutatás	Törzsfőróz	Mutatás
formában	formában	formában	formában
Vonok	Vonom.	Selek.	Selelem
—	Vonlak.	—	Selek
Vonk.	Vonod	Selez.	Selest
Von.	*Vonnya	Sel.	Seli
Vonunk.	*Vonnjuk	Selünk	*Sellyük
Vontok	*Vonnjátok	Seltek	Selitek
Vonnak.	*Vonnják	Selnek.	Selnek.

A' rőzész hangjuktól, mellyeknek végső kötőtagjaiban ö, ő, vagy ü, ü
 találhatók, csak négy ragasztéssal távoznak el a magoshangjuktól,
 tul, a mint a tör igének követendő példái mutatják: török,
törtök, töröm és töröd.

125. §. Micsoda regulák szerint kell a jelentő módnak jelen:
 való üdejében a nyomosító ragasztéssal az igékhez függesztetni?

Felelet. A jelentő módnak jelenvaló üdejében a csillagoktól,
 hal kijegyzet nyomosító ragasztéssal a követendő regulák
 szerint függesztetnek az igékhez, éppen úgy, amint a nyomosító beti,
 toros képzők a 69. §. szerint a nevekhöz.

Elő Regula. Mivel az igének végső betűje fogbetű vagy inybetű,
 megdupláztatik, mint ás, ása, ásut, ásátot, ását; láz, lázut;
öntöz, öntözüt. Illyen végrés, az it összekötőt nem járulálván,
 (110. §.) az igékben csak két találhatik, úgy mint s. p. z. gy. j. ly. ny.

Második Regula. Mivel az igének végső betűje nyelvetű, úgy mint
l, n, t, ez előbb ly, ny, ty inybetűre változik, azután pedig megdu:
 pláztatik, mint von, vonnja, vonnjuk, vonnjátok, vonnják; lel, lellyük;
öl, öllyük.

Harminc

Harmadik Regula. A' végző d nyelvbetű után csak gy tete: tük, mint tud, tudgya, tudgyunk, tudgyátok, tudgyátok; ked, kedgyük.

Negyedik Regula. A' g. n. r. végző torokbetűk, és a' b. f. m. p. ajakbetűk, a' duplázást és a' lágyítást j betűvel jótollják ki, mivel e betű hangjára nézve majd más kettővel felír, és a' lágyító inybetűk közé tartozik, mint vág, vágja, vágjuk, vágjátok, vágjátok; peg, peggyük.

Kivétel. A' duplázást az l. n. t. betűk elhagyják, ha előttük mássalhangzó betű áll, mint mázt, máztya, máztunk és a' t. A' hangzóval végződő igék rendhagyók, és e' regulán alá nem tartoznak. Egyéb kivételei e' Reguláknak nincsenek.

Pari

Jegyzés. Valamint a' 69. §-ban, így is is a' d végzésül az a' regula, hogy utánna csak gy tete. Ennek okát a' Rövettkendő jegyzékben fel lehet találni. Azaz inyhang, melyet öveleink a' gy betűvel fejeztek ki, és melyet minthát ugyanazon betűvel jelezünk, nem támadhat a' g torokbetűből, hanem csak egyedül a' lentünk, nem támadhat a' g torokbetűből, hanem csak egyedül a' d hangból. A' g hang egyenesen a' torokból ered, így hogy annak formálódása a' fekvő nyelv meg sem mozdul. A' d hangot ellenben a' nyelv formállyá, a' fogakhoz támaszkodva magát, valamint az l, n, és t hangokat is. Mind a' négyből végre inyhang támad, mikor a' nyelv egyferrésimű az inyhez is felemelkedik. Így hát a' gy hangor dy betűkkel kellett volna kifejeznie. De mivel ez meg nem történik, minthát pedig máz a' líbát, mely az írásban rögzítésre szokásba vetett, zavará nélkül meg nem jobbjáthatjuk, megtaggyuk a' d görkőzetűt, és csak egy gy hangor függéként hozzája. Ezzel egyferrésimű azt is nyerjük, hogy a' d végzésű ne vehet és igék megkülömböztetjük a' nyomosító ragaszték előtt azoktól, melyek gy betűvel végződnek, és ezt megduplázák, mint lág, lággya, lággyunk, lággyátok, lággyátok. A' Muzányi névmonat Kassai kiadásában a' d végzésűeket is két gy betűvel találjuk, mint tud, tudgya, tudgyunk és a' t.

Cicero.

9betűvel

126. §. Micsoda kivétel alá vannak vetve a' két mássalhangzó végződő igék?

Felelet. A' két mássalhangzó betűvel végződő igék az olyan ragaszték előtt, melyek mássalhangzóval kezdődnek, körbevetés gyantát hangzó betűt kívánanak, hogy három mássalhangzó betű öpve ne jöjjön. De pedig a' Rövettkendő regulán szerint történik.

Első Regula. Mikor a' mássalhangzó betűvel kezdődő ragaszték három águ, akkor a' mélyhangokban a' körbetű o, a' közéshangokban ö, a' többiekben pedig e, amint a' II. Ragaszték előadott hangrendnek községei törvényei kívánják. Illyen három águ ragaszték a' jelentő módon jelen: első üdejében a' tok, tök, tök; mire nézve az ist és eméket igékhez inyhangosítottak: istotok, döntötök, eméketök, nem pedig a' 124. §-ban előadott rontok, létok fő példán szerint inyhangosítottak: istotok, döntötök, eméketök, melyeket a' befűdében az első semélytől istok, döntök, eméketök meg lehetne különböztetni.

Máskor

144.

Petit. Die zwei sind wenig unterschieden
auszusagen, nämlich die jetzt, und die
jetzt, sind der zwei Jahre und der
127. 3. Jahre.

Thyres myelinatin et
cristallina per
diffusionem,

+ mally a maind in family
data's 2020s exelues yelanti

Sir Jeyvis

128. §. Minémü ragaktékokkal fejeztetik ki az igékben a' je.

lentő módnak felmúlt őrdeje?

Felelet. A' jelentő módnak felmúlt őrdeje a' következendő ragaktékokkal fejeztetik ki.

A' melyhangjában. || A' magoshangjában. || Pet.

Törzsfőkö.	Mutató	Törzsfőkö.	Mutató
forma.	forma.	forma.	forma.
Vonék.	Vonám.	elék.	elém.
—	Vonálah.	—	elélek.
Vonál.	Vonád.	elél.	eléd.
Vona	Voná.	ele.	elé.
Vonánk	Vonánk vagy	elénk.	elénk vagy
—	Vonók.	—	elők.
Vonátok	Vonátok.	elétek.	elétek.
Vonának	Vonák.	elének.	elék.

A' vonók és elők első személy a' többes számban Erdélyi főejtés, Cicero mely követést érdemel. A' közéshangú igék ezen időben, mint tör, a' magoshangjaktól nem különböznek: török, törél, töre, törétek, török, törém, törélek, töréd, töré, törétek vagy török, törétek, törék. A' régi hangeggyeztető Magyar Poéták a' jelenvaló időnek ragaktékaikhoz függőztették e' főcskát vala, mint vonók vala, von vala, von vala v. a' t. és ez arántán a' grammaticusok felmúlt időnek, nevezeték, ugyanazt cselekedték amint az eredeti felmúlt idővel, mint vonék vala, vonál vala, vona vala v. a' t. és ez öfve: sem elmulit időnek neveztetett. A' Poéták tudni illik olly könnyen ver, tén akkor a' hangeggyeztetést, hogy a' négy versből álló stófiában mindenik veronak vége vala volt. E' lapokon talán főkapcsolást adu: tánn az akkori idők még képségnél is néztek. Most már tudgyuk, hogy a' képség nem ilyen nyelvi jelekéből áll.

129. §. Minémü ragaktékokkal fejeztetik ki az igékben a' je.

a' jelentő módnak elmulit őrdeje?

Felelet. A' jelentő módnak elmulit őrdeje a' következendő ragaktékokkal fejeztetik ki.

A' melyhangjában || A' magoshangjában || Pet.

Törzsfőkö.	Mutató	Törzsfőkö.	Mutató
forma.	forma.	forma.	forma.
Vontam.	Vontam.	eltem	eltem
—	Vontalah.	—	eltelek
Vontál.	Vontád.	elél.	eléd
Vont.	Vonta.	elt	elte
Vontunk	Vontuk	eltünk	eltünk
Vontatok	Vontátok	eltétek	eltétek
Vontanak	Vonták.	eltének	elték
vagy Vontak	—	vagy eltek	—

A' közéshangú igék, mint tör, a' lel szerint ragaktékaikkal.

Cicero

Pragmatika

~~Pragmatika~~

Felelet. A von és lel igékhez az elmulit időnek t, tál, tam és a minden Rörbevetés nélkül függészik. Amde vannak igék, melyeknél a hangrend a könnyebb kimondásnak okáért három igé Rörbevetést kíván, öt pótagot a mélyhangokban, öt pótagot a közéshangokban, és pótagot pedig a magashangokban, mint tartott, öntött, méntett és a t. Ezen igék kétfélék; mert némelyek Rörül, lör a Rörbevetést az egész elmulit időnek mind a Rör formájában, és valamennyi személyben megkivánnyák; némelyek pedig a Rörbevetéstől, de egy harmadik személyt kivéve, a többiekben irtóznak, ammint a Rörbevetendő regulárból látni fogjuk.

Első Regula. A Rör mássalhangzó betűvel végző igék a Rörbevetést mindenképp megkivánnyák, mint: tart, tartottam, tartottál, tartottam, tartottam, tartottam, tartottam, vagy tartottam; és a mutató formában: tartottam, tartottad, tartotta, tartottam, tartottam, tartottam, tartottam, tartottam. Önt, öntöttem, öntöttél, öntött és a t. Mént, méntettem, méntettél, méntett és a t.

Kivéve az olyan igéket, melyeknek végső betűje a t betűvel Rörnyen öfveolvad, mert ezek Rörbevetés nélkül is ellekennék, kivéve a harmadik személyt. Így a lörd igék Rörféle elmulit ideje van: lördöttem, lördöttél, lördött, lördöttem és a t. vagy a lördött harmadik személyt kivéve, Rörbevetés nélkül: lördöttem, lördöttél, lördött és a t.

Második Regula. A gyökérnek vagy anyakónak t végzése, mikor előtte hangzó betű áll, a Rörbevetésre néve több felekezetre oszlik, ígymint

a) Az it végző, és az egy pótagból álló igékben a t végzés a Rörbevetést mindenképp megkivánnyá, mint hasit, hasítottam, hasítottál, hasítottam, hasítottam és a t. még a mutató formában is, úgy mint vet, vetettem, vetettél, vetett, vetettam és a t.

Kivéve a lör igét, mely Rörbevetést csak a harmadik személyben kíván lörtött, a többiekben pedig azt meg nem kíván lörtöttem, lörtöttél, lörtöttam és a t. mind a Rör formában.

b) A Rör vagy több pótagból álló igéknek t végzése a Rörbevetést csak a harmadik személyben kíván, mint vonat, vonattam, vonattál, vonattam, vonattam és a t. még a mutató formában is, úgy mint nézhet, nézhettem, nézhetél és a t. b) A Rör vagy több pótagból álló igéknek t végzése a Rörbevetést csak a harmadik személyben kíván, mint vonat, vonattam, vonattál, vonattam, vonattam és a t. még a mutató formában is, úgy mint nézhet, nézhettem, nézhetél és a t.

Harmadik Regula. A b. g. gy. d. f. h. m. p. s. sz. végzés a Rörbevetést csak a harmadik személyben kíván, mint fab, fabottam, fabottál, fabottam, fabottam és a t. még a mutató formában is, úgy mint fabottam, fabottad, fabotta, fabottam, fabottam és a t. még a mutató formában is, úgy mint fabottam, fabottad, fabotta, fabottam, fabottam és a t.

Kivéve az ad vagy ed végzést, mely még a harmadik személyben is ellekett a Rörbevetés nélkül, mint akad, akadtam vagy akadt, ered, eredtem vagy eredt. Épít, építtem, építettél, épített és a t. Rör kivétel: fenvedett.

101. §. Mirep formáltatik a' régen múltt üdö?

Felelet. A' jelentő módnak régen múltt üdöje az imént előadott elmultt üdöbül támad, ha keményeiket a' volt ige adatik, mint: vottam volt, vottál volt, vott volt, vottunk volt a' t. mind a' lét formában; így finta léttem volt, létél volt, lét volt a' t. mind a' lét formában.

102. §. Mirep formáltatik a' jövődö üdö?

Felelet. Valaha a' Magyarok jövődö üdöje liketörézen nem volt. A' Deáktil kölesönöztetett arutám az and, end képzője; de ez már most csak fennemint kerül elő nyelvünkben. A' Német szerint for: máskor ellenben olly nagy a' divattya, hogy azt az ollyan Magyarok, kik más nyelvem gondolkodnak, és másom bekellenek, még ott is mondják, a' hol nem kellene. A' Német szerint formált a' fő igeen kataszlan módgyábil támad, és a' fog segítő igébül etteppen.

Törzsfőrs forma.

Mutatós forma.

Petis.

Vonni vagy lelmi fogor

Vonni vagy lelmi fogom.

Vonni vagy lelmi fogsz

Vonni vagy lelmi foglath.

Vonni vagy lelmi fog

Vonni vagy lelmi fogod

Vonni vagy lelmi fogunk

Vonni vagy lelmi fogja

Vonni vagy lelmi fogtok

Vonni vagy lelmi fogját

Vonni vagy lelmi fognatl.

Vonni vagy lelmi fogjátok

Vonni vagy lelmi fogját.

Az and és end képző az igeiket, hívált ha már magokben több Cicero főtagokból állanak, képzelenül meghosszabította, amint e' példák:

A' melyhangjában.

A' magoshangjában. Petis.

Törzsfőrs forma.

Mutatós forma.

Törzsfőrs forma.

Mutatós forma.

Vonandor.

Vonandom

Vonandor

Vonandem.

Vonandusz.

Vonandulath.

Vonandor

Vonandeleth.

Vonand.

Vonandot.

Vonandor

Vonandod.

Vonandunk

Vonandgya

Vonandor

Vonandod

Vonandunk

Vonandgya

Vonandor

Vonandod

Vonandorok

Vonandgya

Vonandor

Vonandod

Vonandorok

Vonandgya

Vonandor

Vonandod

Hitespír, e' példák, hogy a' ragaszték a' jelenvaló üdöbül Cicero vannak kölesönözve.

103. §. Minémi ragasztékokkal fejeztetik ki az igeiben a' hívó: no' módnak jelenvaló üdöje?

Felelet. A' hívó no' módnak jelenvaló üdöje a' következendő ra, gáptékra fejezik ki:

A' melyhangjában.

A' magoshangjában. Petis.

Törzsfőrs forma.

Mutatós forma.

Törzsfőrs forma.

Mutatós forma.

Vonnér

Vonnám.

Vonnér

Vonném

Vonnát.

Vonnát.

Vonnát.

Vonnát.

Von.

Vonnál	Vonnád.	lélnél	lélnéd.
Vonna.	Vonna	lélne	lélné
Vonnántl	Vonnántl vagy Vonnótl	lélnéntl	lélnéntl vagy lélnötl
Vonnátotl	Vonnátotl	lélnéttl	lélnéttl
Vonnánatl.	Vonnánatl.	lélnéntl	lélnéntl.

Cicuv.

A' vonnótl és lélnötl többes első személyen az Erdélyieké. Ama regulát flexio, melyeket a 126. S-ban előterjeszttem, a' két más, salhangzóval végződő igékben, ha melyhangúak, a, egyébként pedig e hűbevetést kell itt a' ragasztékot' elejébe tenni, mint iztanétl, iztanál és a' t. érténétl, érténél és a' t. mind a' két for: mában, az izt és ért igék után, nem pedig iztnétl, iztnál, értnétl, értnél és a' t.

154. S. Mirez formáltatik a' Riváro módnat elmulit üdeje?

Felelet. A' Riváro módnat elmulit üdeje a' jelentő módnat el, mulit üdejéből támad, ha ennek személyeihez volna függestetik, mint: vontam volna, vontál volna, vont volna, és a' t. laltam vol: na, laltál volna, lalt volna és a' t. mind a' két formában.

Peti

Jegyzés. A' Riváro módnat jövődi üdeje olly feam betűnőkéjen sít ki a' Magyar nyelvűl, hogy azéul serti sem is él egyéb, ha: nem a' ki a' Német, Deák, vagy Francia nyelvet majmózza. A' fog: ~~segítő ige~~ Riváro módgyánatl jelenlévi üdeje függestetik a' fő: igénél laltáratlan módgyához, és ez netik Riváro jövődi üdi: gmané folgál, mint vonn, vagy lélvi fognétl, fognál, fogna, fog: nántl, és a' t. mind a' két formában. Mások az and, end képzőkhöz folyamodnat, mely itt az igéket még löffrabbasnat teki, mint a' jelentő módban, úgy mint: vonandanétl, vonandanál, vonandana, vonandanántl, vonandanátotl, vonandanánatl, és a' mutató formában: vonandanántl, vonandanád, vonandana, vonandanántl vagy vonandanók, vonandanátotl, vonandanátl. úgy sítse lelendenétl, lelendenél, lelende: ne, lelendenéntl, lelendenéttl, lelendenénétl, és a' mutató formában le: lendeném, lelendenélel, lelendenéd, lelendené, lelendenéntl, vagy lel: denök, lelendenéttl, lelendenén. Olly képtelen képzőkre vesek még ma is nyelvűvelőink az idegen nyelvűket majmózzák.

155. S. Minémü ragasztékot fejetik ki a' parancsoló és ragcsoló módnat jelenvaló üdejé?

Felelet. A' ragasztékot, melyek a' parancsoló és ragcsoló módnat jelenvaló üdejét kifjeetik, mind nyomosító, és a' t. végre sít Rivé: vén, a' birtokos nevetnek nyomosító képzőizül a' 69. S-ban feliadon regulátot, minden Rivétel nélkül hűvetik. Itt csak a' regulátot ugyanazgyi példákul megvilágosítva, újra elő kell terjesztene.

Első Regula

A' jelentő mód "elen" 154. S-ban 155. S-ban

147
87

Közev
Magyar language

Mutato
forma,
Öntözsem.
Öntözzelek.
Öntözzed vagy
öntözd.
Öntözze.
Öntözzük
Öntözzétek.
Öntözzék,
" " " "

finybetijere

finybetijere

Magus Languat.

H. N. A. rözéphangulat
csal' a laramadik fe:
melyben Rülömböznél
a cellen igátül, mino
öl, ölljön.

H. N. A. rözéphangulat
csal' a laramadik fe:
melyben Rülömböznél
a cellen igátül, mino
öl, ölljön.

Magos longiart

Mutató
forma
Bédgyem.
Bédgyelen.
Bédgyed vagy
Béd.
Bédgye.
Bédgyük
Bédgyötök
Bédgyén.

A' Kőréplangi írás csak a harmadik példányban távoztak el a Kődgyön
igétől, mint föld, földgyön.

Negyedik

Negyedik Regula. Az igéknek végső torokbetűje g, k, x, és ajatl, betűje b, f, m, p a' duplázást és a' lágyítást j betűvel jótollva ki. Példái ennek a' vág és a' reg igék.

<u>Mélyhangúak.</u>		<u>Magoshangúak.</u>	
<u>Törzsfőkö</u>	<u>Mutató</u>	<u>Törzsfőkö</u>	<u>Mutató</u>
<u>forma.</u>	<u>forma.</u>	<u>forma.</u>	<u>forma.</u>
<u>Vágjatl</u>	<u>vágjam.</u>	<u>Regjett.</u>	<u>Regjem.</u>
	<u>Vágjalak.</u>		<u>Regjelek.</u>
<u>Vágjal vagy</u>	<u>vágjad vagy</u>	<u>Regjél vagy</u>	<u>Regjed vagy</u>
<u>vágj.</u>	<u>vágd.</u>	<u>Regj.</u>	<u>Regd.</u>
<u>Vágjon.</u>	<u>vágja.</u>	<u>Regjén.</u>	<u>Regje.</u>
<u>Vágjunth.</u>	<u>vágjunth.</u>	<u>Regjünth.</u>	<u>Regjünth.</u>
<u>Vágjatonh.</u>	<u>vágjatonh.</u>	<u>Regjeténh.</u>	<u>Regjeténh.</u>
<u>Vágjanak.</u>	<u>vágják.</u>	<u>Regjenek.</u>	<u>Regjék.</u>

A' középhangúak csak a' harmadik személyben távoznak el a' regjén igétől, mint függ, függön.

126. §. Minemű regulák szerint kell a' nyomósító ragaszkodások a' parancsoló módban a' t végzéshez függőketni?

Telelet. A' nyomósító ragaszkodások a' parancsoló módban a' t végzéshez a' követendő regulák szerint kell függőketni.

Első Regula. Az olyan igékben, melyeknek t végzése előtt még egy mássalhangzó áll, azután azokban, melyek it képzővel végződnek, és e' négyben tát, vét, füt, és hüt, a' lágyítás és a' duplázás j betűvel jótollatik ki, ammint a' tart és a' regj igéknek fő példáiból látszik.

<u>Mélyhangúak.</u>		<u>Magoshangúak.</u>	
<u>Törzsfőkö</u>	<u>Mutató</u>	<u>Törzsfőkö</u>	<u>Mutató</u>
<u>forma.</u>	<u>forma.</u>	<u>forma.</u>	<u>forma.</u>
<u>Tartsak</u>	<u>Tartsam.</u>	<u>Répitsek.</u>	<u>Répitsem.</u>
	<u>Tartsalak.</u>		<u>Répitselek.</u>
<u>Tartsál vagy</u>	<u>Tartsad vagy</u>	<u>Répitseál vagy</u>	<u>Répitseed vagy</u>
<u>Tarts.</u>	<u>Tartsd.</u>	<u>Répitse.</u>	<u>Répitse.</u>
<u>Tartsón.</u>	<u>Tartsa.</u>	<u>Répitсэн.</u>	<u>Répitsei.</u>
<u>Tartsunth.</u>	<u>Tartsunth.</u>	<u>Répitсүнх.</u>	<u>Répitсүнх.</u>
<u>Tartsatonh.</u>	<u>Tartsatonh.</u>	<u>Répitсөтөх.</u>	<u>Répitсөтөх.</u>
<u>Tartsanak.</u>	<u>Tartsák.</u>	<u>Répitсenek.</u>	<u>Répitсék.</u>

Rivéven a' fest igék, melyben a' t végzés s betűre változik, mint fessék, fessél vagy fess, fessen, fessünth, fessetén, fessenek, és a' mutató formában fessém, fessalak, fessed vagy fessd, fessün, fessetén, fessék.

A' középhangú igék csak a' harmadik személyben távoznak el a' rejsen fő példától, mint tölt, töltön.

Második Regula. Az ft végzésben a' t betű p betűre változik, és így a' fokban duplázás, mely a' nyomósítás fő békéjének látszik lenni, még a' végzésnek némikémi gyengülésével is megfigyelhető. Fő példái ennek a' foraks, és az eméft igék.

Mélyhang:

Mélyhangúak.		Magoshangúak.	
Törzsfőnök	Mutató	Törzsfőnök	Mutató
forma.	forma.	forma.	forma.
Táraszkak	Táraszkam.	Emésszen	Emésszem.
Táraszkál vagy	Táraszkalak.	Emésszel vagy	Emésszelek.
Táraszk.	Táraszkad vagy	Eméssz.	Emésszed vagy
Táraszkon.	Táraszk.	Eméssz.	Emésszed.
Táraszkunk.	Táraszkunk.	Emésszünk.	Emésszünk.
Táraszkatok.	Táraszkatok.	Emésszünk.	Emésszünk.
Táraszkának.	Táraszkának.	Emésszenek.	Emésszenek.

A' Rözehangúak csak a harmadik semelyben távoznak el az emésszen fő jelétől, mint füröföt, füröfön.

Harmadik Regula. A' t végzésű igékben, melyek az első és második regula alá nem tartoznak, a' t kés s betűre változik. Fő példái ennek a' hat és a' vet igék.

Mélyhangúak.		Magoshangúak.	
Törzsfőnök	Mutató	Törzsfőnök	Mutató
forma.	forma.	forma.	forma.
Hassak.	Hassam.	Vessék.	Vessem.
Hassál vagy	Hassalak.	Vessél vagy	Vesselek.
Hass.	Hassad vagy	Vess.	Vessed vagy
Hasson.	Hass.	Vessen	Vessed.
Hassunk.	Hassunk.	Vessünk.	Vessünk.
Hassatok.	Hassatok.	Vessünk.	Vessünk.
Hassának.	Hassának.	Vessenek.	Vessenek.

A' Rözehangúak csak a' harmadik semelyben távoznak el a' vessen fő jelétől, mint Röt, Rössön.

Rövidítés. Az olyan igék, melyek már most vonásjelölés betűkkel fő: Rottak, mint nétkü lők, az első regula alá tartoznak. Allynak a' döt, öt, vagy dönt, az olt, az ölt, a' fojt igék; mert ha ezek helyett a' döt, öt, öt, föt igékkel adarna is valaki élni, parancsoló módgyairól még is az első regula szerint imígy kellene formálnia: dötved, ötved, ötved, fötved is a' t.

137. §. Minémű regula szerint történik a' parancsoló módgyban az egyes főmű második semelynek rövidítése?

Felelet. A' parancsoló módgyban az egyes főmű második semelynek rövidítése a' Rövevkerendő regula szerint történik.

Első Regula. A' törzsfőnök formában az ál vagy él ragaszték elvesszik, a' nyomosító változás pedig meghagyatik, mint vonnyál, vonny; ássál, áss; törjél, törj; lellyél, lelly; tudgyál, tudgy; emésszél, eméssz; péjtsél, péjts.

Második Regula. A' mutató formában a' nyomosító változás vessek el a' képzőnek hangjával együtt, és a' képzőből csak a' végző el a' képzőnek hangjával együtt, mint vonnyad, vonnd, lellyed, lellyd, törjed, törjd; ássad, ássd, tudgyad, tudgyd, emésszed, emésszd.

Felelet.

151.
88

L R.
pg. 257.

A jelenvaló rékesülőt az ó vagy ö helyre, mint vonó, elő. Ezek mellettnevez, de fő nevezet gyanánt is szolgálhat, mint (Legedű) vonó;

hogy a neveléssel kapcsolatos egy-egy
 közei fémlelték.
 A jövőre mutató évesül az andi és endi névelő al.
 tal formáztatik, mint vonandi, lalandi, egynelanyat kisévén,
 melyek nagyon fordásban vannak, mint lalandi, mulandi, állan,
dó, eredendi, a többiek nélkül a Magyar ellekes, calás a re
refülöknek névelőül a 25. s. és a 28. sz. sz. elején.)

Peter.

140.3.

[illegible]

A' l'azou

to the negro alone
every family been

A' háromféle formánál képe.

150.

90

Mely hangnál.

Közép- és nagy hangnál.

Törzsfő forma.	Mutató forma.	Harmadik forma.	Törzsfő forma.	Mutató forma.	Harmadik forma.
-------------------	------------------	--------------------	-------------------	------------------	--------------------

A' jelentő módna jelenvaló üdöje.

A' modor.	A' modom.	A' modom.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török

A' felmúló üdö.

A' modor.	A' modom.	A' modom.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török

A' kívánsó módna jelenvaló üdöje.

A' modor.	A' modom.	A' modom.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török

A' parancsoló és rágeselő módna jelenvaló üdöje.

A' modor.	A' modom.	A' modom.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török
A' modor.	A' modor.	A' modor.	A' török	A' török	A' török

Az átförkőző fő példánál a' nagy hangnál, mint ékezt, ezekben
távoznak el: ékezt, ékezt, ékezt, ékezt, ékezt, ékezt.

A' többi üdöben a' harmadik forma a' rendkövető törzsfőstől
nem különbözik. Abból a' regulából, hogy az írt redvéért a' harmadik
egyed főmű felüléket a' végéről ragasztással kell feljegyezni.
Kétségtelen, az ékeztéskor, hogy a' jövő üdöben, mely a' törzsfő:
közben a' modor, átförkőzt, a' harmadik formában írt főműt kell
hozzájórnunk: a' modor, átförkőzt. Ha valahán a' másik jövő:
közben is nem kelle talán e' regula szerint így állanunk a' modor fogit,
átförkőzt a' közönségesen fogitott fog helyen?
141. S.

141. §. Mirez ragasztanak a' fenevedő igét?

Felelet. A' harmadik formánál pütszögös ezeket ugyaneten formánál fűsztyák; én pedig még a' fenevedőket is a' köcsörigesen bevett egyformaságnak regulájához, a' fellyebb említett törvény szerint, átfaragatam. A' következendő rendhagyásokban mindazáltal mindnyájan megegyezünk.

1°) A' jelentő módokat jelenvaló üdejében az egyes főnév második kemény mindenkor ol, él, mint vonatol, leletél.

2°) A' jövőndi időnek harmadik keménye az egyes főnévben ik hof. habbissal mondatik, ha az and, ent képzőből ered, vonatundik, leletundik.

3°) A' parancsoló vagy kéréselő módban az egyes főnév második kemény a' rövidítést meg nem feneved. Ezek tehát mindenkör egészen, mint vonassál, lelessél.

4°) A' fenevedő igét a' mutatós formák fel nem villalkaszták. De lássuk a' fenevedő igéknek fő példái mind a' két formában. Magos langiakt.

Mély langiakt.

<u>Törzsfőnök</u> <u>forma</u>	<u>Harmadik</u> <u>forma.</u>	<u>Törzsfőnök</u> <u>forma.</u>	<u>Harmadik</u> <u>forma.</u>
-----------------------------------	----------------------------------	------------------------------------	----------------------------------

A' jelentő módokat jelenvaló üdaje.

<u>Vonatol</u>	<u>Vonatam.</u>	<u>Leletél</u>	<u>Leletém</u>
<u>Vonatol</u>	<u>Vonatol</u>	<u>Leletél</u>	<u>Leletél</u>
<u>Vonatik.</u>	<u>Vonatik</u>	<u>Leletik</u>	<u>Leletik</u>
<u>Vonatunk</u>	<u>Vonatunk</u>	<u>Leletünk</u>	<u>Leletünk.</u>
<u>Vonatott</u>	<u>Vonatott</u>	<u>Leletett</u>	<u>Leletett</u>
<u>Vonatnak.</u>	<u>Vonatnak</u>	<u>Leletnek</u>	<u>Leletnek.</u>

A' jelenvaló üdö.

<u>Vonaték</u>	<u>Vonatam.</u>	<u>Leleték</u>	<u>Leletém</u>
<u>Vonatál</u>	<u>Vonatál</u>	<u>Leletél</u>	<u>Leletél.</u>
<u>Vonata</u>	<u>Vonatek.</u>	<u>Lelete.</u>	<u>Leletek.</u>
<u>Vonatunk</u>	<u>Vonatunk</u>	<u>Leletünk</u>	<u>Leletünk</u>
<u>Vonatott</u>	<u>Vonatott</u>	<u>Leletett</u>	<u>Leletett</u>
<u>Vonatának</u>	<u>Vonatának.</u>	<u>Leletének</u>	<u>Leletének.</u>

Az elmúlt üdö mind a' két formában rendhagyás: vonattam, vonattál, vonatott, vonattunk, vonattatok, vonattak; lelertam, lelertél, lelertem, lelertünk, lelertetek, lelertek.

A' kivánsó módokat jelenvaló üdaje.

<u>Vonatnék</u>	<u>Vonatának</u>	<u>Leletnék</u>	<u>Leletném.</u>
<u>Vonatnál</u>	<u>Vonatnál</u>	<u>Leletnél</u>	<u>Leletnél.</u>
<u>Vonatna</u>	<u>Vonatnék.</u>	<u>Leletne.</u>	<u>Leletnék.</u>
<u>Vonatunk</u>	<u>Vonatunk</u>	<u>Leletünk</u>	<u>Leletünk.</u>
<u>Vonatott</u>	<u>Vonatott</u>	<u>Leletett</u>	<u>Leletett.</u>
<u>Vonatának</u>	<u>Vonatának</u>	<u>Leletének</u>	<u>Leletének.</u>

A' parancsoló

<u>Vonassál</u>	<u>Vonassam.</u>	<u>Lelessél</u>	<u>Lelessém</u>
<u>Vonassál</u>	<u>Vonassál</u>	<u>Lelessél.</u>	<u>Lelessél.</u>
<u>Vonasson</u>	<u>Vonassék.</u>	<u>Lelessen</u>	<u>Lelessék.</u>
<u>Vonassunk</u>	<u>Vonassunk</u>	<u>Lelessünk</u>	<u>Lelessünk.</u>
<u>Vonassatok</u>	<u>Vonassatok</u>	<u>Lelessetek</u>	<u>Lelessetek.</u>
<u>Vonassanak.</u>	<u>Vonassanak.</u>	<u>Lelessenek</u>	<u>Lelessenek.</u>

A' fog

A fog segítő igével formált jövődi üdömben a kétféle forma nem mindentől egyenlő. A jelentő módban a második személy a laci, madár forma fogol, a rendkövető pedig fogsz igével formállyal: vonat, ni fogol, vonatni fogsz. A kivánsi módban a harmadik forma így be: kell: vonatni fogna, fognál, fognék; a rendkövető pedig így: vonatni fognék, fognál, fogna. A parancsoló módban a harmadik forma ez: vonatni fogj, fogjál, fogjék; a rendkövető pedig ez: vonatni fogj: jál, fogjál, fogjék.

~~Az and, end kézfővel illyenest a jövődi. A harmadik formában vonatand, vonatandol, vonatandit, leletend, leletendel, leletendek; a rendkövető formában pedig: vonatandok, vonatandol, vonatandit, leletendek, leletendek, leletendek. A kivánsi módban: a harmadik forma:~~

Az and, end kézfővel illyenest a jövődi. A harmadik formában vonatandom, vonatandol, vonatandit, leletendom, leletendel, leletendek; a rendkövető formában csak az első személy külföldözöl: vonatand, a rendkövető formában a harmadik forma vonatandok: dok, leletendek, a kivánsi módban a harmadik forma vonatandom, vonatandol, vonatandit; leletendom, leletendel, leletendek; a rendkövető pedig vonatandok, vonatandol, vonatandit; leletendek, leletendek, leletendek. A parancsoló formában: vonatandj, vonatandjál, vonatandjék; a rendkövető formában: vonatandj, vonatandjál, vonatandjék; leletendj, leletendjál, leletendjék.

Hogy a jövődi a Magyarban ismeretlen, és fűrésztelen maj: morásk, már fellyebb említem.

Jegyzés. A 140. ében elő terjeszttem én rövidesen amaz okokot, Peri. mellyen engemet arra birtak, hogy a harmadik formát a művelt, rendkövető, és csinos Magyar nyelvűl kámbívessem, és az igéknek ragasztását, alkázménnyel legyenes, a rendkövető igéknek ragok: táblában rögzítésgesen beven regula alá forítsam. Már tíz éfeten: előt rögzre bocsátottam én ezen okokot több egybekkel, és az ellenkező vélekedéssel hozzam ráfoglalásával együtt Tízta Magyar, a ság nevű munkában a 96. és 100. old. de hívult a 104. és 100. old. Nem rég ismét az Analiticának I. Részében a XIX. fejezetben a 179. és 100. old. ezen értekezést új rendbe fektettem, és új okokkal megerősítettem, kiadván a munkáimnak összegét az Epitome nevű könyvemnek IV. Részében, a D. fejezetben a 26. és 100. old. És még is azon ellenvetésekkel, mellyeket nekem a harmadik forma miatt egyneként új írók könyveikben, egyrészt jelesebb könyvszerző pedig, kiknek között van val. barátságúval nem kérték, der, befűrésztelenek, világosan látom, hogy a tárgyul kida: dom irásimot sem ezek, sem amik, nem csak meg nem forították, hanem még nem is olvasták, és hogy e perint még most is egész fen más malomban öröklék. Kétségben vagyok tehát a mindent: lan' felmelegített Éne be nad nülra, mellyül e könyvemnek ele: jém az Előszókat 8. ében költöttem, én is a Magyar Kézírás felmelegíteni, nem a Bolvosi Dialectonak tüze mellett, amint

156.
Pécsi.

+ minenelötte Mar-
gyas Könyv-
Köze barátsága,

azok gondollyal, kik grammaticákról írnak ugyan, vagy grammat-
ticalis irásokokról, de a harmadik formájúl való kérdést nem
is értik; hanem a filozófiánál, és az ebből eredő nemzeti filolo-
giánál józan vezérlése szerint, melyekben sok Nyelvüvelőnk
sokkal járatosabb, hogyszem kellene. Meréské köztülök csak
egy is, ha egy csöpp böcsület van benne, deálul Könyvet kiadni,
a nélkül hogy a Deák grammaticát és syntaxist süderezem
megtanulja? És hány van köztülök, a ki a Magyar nyelvet
csak fél annyi forgalommal tanulta volna is, mint a Deák
Kot? In azonban ezen értekezéssel nem somaját egyedül csak
a Tanító Uraknak kedvéért terjesztém elő, kikről bizonyosan
tudom, hogy a dolgot minden réprehajlás nélkül fivérekre ve-
tik, és hogy a tudományokban járatosabbak lévén pántalan
iró Ephemerumainknál, süderezem megítél, és igazságosan
megváltatják.

A.) Ellenkezőim köztül az általyát némeltyek, hogy a régi Köny-
vekben a harmadik forma világosan feltalálható; némeltyek pedig,
hogy már most sokasba vetetett, és a legújabb Könyvek köztül is be-
fogadtatott: nekem tehát egyedül magamnak nem kellene annyi aucto-
ritással ellenkezni.

Hogy a régi Magyar Könyvekben, melyeket ifjúságomtól fogva
untig eleget, és nyomozóbb kemmel forgattam, mint ellenkezőimnek
nagy része, kik, ammint munkáikból látszik, abban keresik, mint
nyelvüvelők a dücsöséget, hogy még a mocsárosban csillogó
al tűzecskeket is világító reguláknak nézzék, és hogy még a fe-
járos bogazaihoz hasonló képségek után is kapkodgyanak; hogy
mondám, a régi Könyvekben a harmadik forma világosan feltalál-
tatik, az én soká kétségbe nem vettem, és nem is tagadtam. Ha el-
lenkezőim olvasták volna a Tízta Magyarorszag nevű munkámat, és e-
gyéb Könyveimet, melyekben a nyelvüül értekezek, megérthették volna
azokból vallásomat, hogy ifjúságomban a régi Könyveknek auctoritá-
sátul egy líres literátorkunk vezérlése szerint elcsábítván, a har-
madik formával magam is éltem. De más ám az auctoritásoknak
kolompja után indulni, és megmeg már a Filozófiánál vezérlése
szerint a nyelvnek reguláit magából, a nyelvüül ajánl epünnkel
Kinyomozni. Ez hat énniattam attáki Magyarul az imádott aucto-
ritások szerint; ammint tetstik; de ha az imént megírt nyelvnyo-
mozásra, és nyelvüvelőkre pünnéges tulajdonságok nélkül pü-
költök, a nyelvüeli reguláknak szabására ne ereftedgyem; egyéb
azant magam minden bizonytal nevésséggé tetstik. Mikélyt én ar-
vettem fejemet, hogy a mi a köztönséges Kinyomozónak tudomán-
nyából ifjanta a Éfido és Görög nyelvben mint tanítvány, későbbi
pedig mint tanító, örömmel gyakoroltam, anyanyelvüinknek süderez-
sebb művelésére és rendbefeledésére fordítottam, és hogy e munkálko-
dásomban a Filozófiánál és a Filológgiánál süderezem intései kö-
vettem inkább, mintsem a már eselére, már kájsza igariti aucto-
ritásoknak ostorcsatagóvái; napontik világosabbam tapasztaltam,
hogy a régi Magyar Könyvek a harmadik formával, mely nekem
már ar előtt is, mikor vele éltem, sembetőné seméfeledésigeket lát-

pot

poti otthoni, csak tétovázva élnek, oly annyira, hogy nem csak az
egyikben ugyanazon íze ilyen, a' másikon, ^{péld.} másféle végréssel ol,
vastatit, hanem gyarabta ugyanazon egy régi Dró is ugyanazon
igét is a' harmadik forma szerint, amott pedig a' rendkövető igéknek
jeldője szerint ragasztja.

Ez nem ellentétök nem lehetnek volna: mire nézve Tiptu Magyar,
sárgában a' íbs. old. b) alatt, argumento ad hominem, a' jegyzést iztam.
"Maga az Auctor (boldogult Révaint) a' 928. és 929. arstám pedig
"a' 952. és 954. old. (Elővez. Gramm. Volum. 2.) sok példát hoz elő a'
"rég Magyar Grammaticusokból, és más Auctorokból, melyekben az ík
"verbumok nem az ő tótos formája szerint, hanem a' közönségesen be:
"vett reguláris forma szerint conjugáltaknak." A' tétovázó példák a'
józan Filozofia regulát nem állíthat: a' süthetetlen Nyelvűvelő tehát
Könyvtelen a' többféle példák közül akkor ragaszkodni, mely a' közön:
ségesen bevett regulához, és a' benne foglalt közönséges példához
fűt, és így Könyvtelen végtére azaz is, hogy a' harmadik formát
a' régi Könyvtelen valószínűs Libának nézre, v' az igéknek ragaszt:
tását, a' házi munkák leggyeget, legalább a' művelt, rendbekezdett és
csinos nyelvben, a' fő és közönséges regulához ragaszkodni kívánja
tanácsoltja.

Azért sem kételkedtem én soha, hogy a' Nemzetnek egyik része
a' harmadik formával él; sőt tudom, és boldogult Révaint is meg,
vallotta, hogy a' köz néz a' formával soha még a' reguláris ígét,
ben is visszaél, mint állyék, vegyék, füllyék, a' rendkövető állyon, ve,
gyen, füllyon helyett. (A' a' Tiptu Magyar íbs. old.) De mivel tud,
tam, nem csak a' fülelősen' helyeken köznyelvében sokon eleven be:
példák, hanem több J. N. Vármegegyének Magyar Repraesentációból + némelly
is, hogy az bejűgnak + a' részeiben a' harmadik forma példákban van,
vel ragaszkodtam tovább azt is, hogy még ott is, a' hol példákban van,
hisze oly tétovázó és állhatatlan, mint a' régi Könyvtelen; mivel
végtére egy úri embernek, ki fülelősen Drékely, Magyar Literatúrák,
nak tudós tisztelője, és is közönséges nyelvművelő Tiptu szerint ível,
bizonyításból őszentem, hogy a' Drékelynél a' harmadik forma
teljesíttéssel ösmerelem: mit volt mit tennek egyebet, hanem hogy
is a' harmadik formát valószínűs Libának nézrem, és nyelvünk,
nek rendbekezdésben a' mindenütt sokon regulához ragaszkodgyak.
A' a' Drékely. I. Ké. a' 292. old.

De még ezentúl is többet mondok. Mai napiglan, nem csak a' méz,
téllezes Könyvtelen, Ké. inkább a' tárgyra, melyről iznak, mint,
sem a' nyelvnek tisztaságára vigyázván, a' harmadik formát csak
arcs Révaint, mivel driválódn nem akarnak, hanem még az olyan
Dró is, Ké. a' harmadik formának védelmezésében legnagyobb
fűjok van, mind a' köz befűdében, mind nyomatott írásaiában a'
formát oly gyakran, és oly rembetűnőkéen eltávoznak, hogy sa:
jás fűjokból és munkáikból világosan látni, hogy a' harmadik for:
más költésesen nem is ösmerelem, hogy hogy a' regulához, melyeknek
fűntetésükre driválódn, magok is megtapadgyak. Milyet rajtam
fontosabb munkáim egy Reveses tárgyának, előveket én a' Kiáltók,
nak írásiból egynehányat, és Nemzetünk' Reveses a' mondásomnak
igazságát világosan megmutatom.

Ha én

159.
Peti
93
az mint talpfallra felépíthessék, s melly abból áll, hogy a loppalbitó név
is főtagos névzótólónak neveztek, az vitatván, hogy az igéknek az: gátséka
mind ilyen névzótólókból származtak, és hogy az ik névzótóló:
től a harmadik személyekben, mint ázék, ázék, ázék meg kell tük,
felni, valamint megmeg az első személyben az m névzótólót, ázom, a
többi első személyekben is, ázám, ázám, ázam.

Gyönyörű állítás, melly az emberi nyelvnek Filozofiajában való jár-
tasságát egészen és világosan elárátja. E' Filozofia néki az
mondja, hogy a' neveztek zótólói csak későbbben támadhattak a' nyelv-
velben, mint magok a' nevek. Azt mondja tovább, hogy mikély vala,
melly emberi nyelvben nevek voltak, voltak igék is, mellyek nélkül
a' jussa nevek emberi befédnek tartani nem lehet. Sőt ugyanazon
Filozofia sűrűen okokból azt állítja, hogy az igék még a' nevek,
nél is régiebbek; mert az ige már magában való sáros emberi beféd,
mint mikor azt mondom: ízok; azután pedig, mivel sok emberi nyelv-
ben magok a' nevek az igékből eredtek, a' minék a' Magyarban fám,
talan példák látnak, mint fogó, adó, törő, adó, mutató, fogó, figgő,
fülő, evező, csergető s t. Ezekből tehát ugyanazon Filozofia helye,
sen követelheti, hogy az emberek a' nevekhez igék illyformán figgés,
vén: a' fél für, a' fa mozog, sokkal előbb igán befédnek, miként,
előtte névzótólónak gondoltak volna ki, mellyek a' befédben a' ne-
vek helyett állanak. Ne tegyük tehát magunkat az által neveztege:
szék, hogy a' ragaszkodókat nélt névzótólókból származtassuk. Az
a' Magyarban sokkal kiterjedtebb, hogy az igéknek egynekény ragas-
tásai, mint m, d, a, nk, tok, tök, ak, ek, az ilyen igékben vágon, vágod,
vágja, vágnak, vágtok, vágnak, vágnak s t. az analogiánál, avagy
egyformánagnak természetesen ösztönéből mustárk gyának foglaltak
a' birtokos, és a' többes számú képzőknek változtatása, mint tagom,
tagod, tagja, tagnak, tagtok, ágak, mélek s t. mellyek amareknál
ifjabb, vagy legalább véletl együdtös lelemények. Ha meggondoljuk,
hogy Americában a' vad emberek önnön magoktól a' harmadik se:
melyben befédnek, és hogy a' névzótólónak fülséges voltak az
emberek csak a' loppal befédben ragaszkodtak, mikor a' nevek
mindenalam ki kellett mondanunk, mint: a' fa mozog, és a' fa mozog,
gyümölcs lehi, és a' gyümölcsös megessük, e' helyen: a' fa mozog,
és a' gyümölcs zolla lehi, mellyet megessük; ha, mondom, ezeket
meggondoljuk, el nem hitethetjük bizonyára magunkkal, hogy az
igéknek ragaszkodói valaha névzótólónak lehetek. De még azok is.
Kik a' Filozofiaikat effle okoskodásiban nem igen járatosak, hön:
nyen átláthatják az említett Hypothesisonak semmiséget a' követke:
zendő két jegyzésből.

a) Ha az ik főtag a' harmadik személynek finte olly névzótóló:
lója volna, mint a' XII. Székben előadt it, at, et, gas, get, lat,
ket, ül, ül s t. képzők, mellyek, nem ugyan mint névzótólók,
hanem mint képzők, a' harmadik személyt valóban jelentik, az követ-
kezne, hogy valamint a' ragaszkodók egyenesen a' képzőkhöz fűg-
gesztetnek, mint az új igében az it képzőhöz, mikor így beféd:
újját, újítok, újítok, újítok s t. így az áz igében is a' ragas-
tásokat az ik végéhez kellene innig ragasztanunk: ázítok, ázítok,
ázítok.

160.
Tevés.

áztartani, áztartani v. a. t. nem pedig a z betűhöz, amint valóban az;
gaggyant: ázott, ázol, ázunk, áztam, elvéstén mindenütt az it
főtagot. Kinde az it, at, et, gat, get v. a. t. képződött a ragasztás;
ban soka sem vettük el: ezen közbe tehát az it főtagot főm:
látni semmiképp sem lehet.

2.) Másod átlátván, hogy a vélekedésnek, mely az it főtagot
név főtagjának akarja tenni, semmi süksere sincsen, azt vitatták
hogy ezen it kedvéért, ha mindgyárt csak hosszabbító főtag is,
a harmadik személynél még is n végzéssel, és így az elsőkor
n betűvel kell végezni. Ezeknek imígy felelek.

a) Hogy az it főtag miatt, azaz hosszabbító, azaz megavult
név főtag legyen, a harmadik személynél n, az elsőkor pedig n be-
tűvel kell formálni, csak szabad kényből csináltt, és oly süksereken regula-
tíval, hogy allig méltó volna főllani. A jelentő mindnan elvultt idejében az
első személy mind a törzsfőhöz, mind a mutató formában n végzésű, mint
ettém, ittam, áztam, cselenedtem; itt tehát a harmadik formánál kedvéért
a n betűt az első személynél el sem kell venni; és e formánál jövevény
még sem merik abból a harmadik személynél, az it főtagnál tüskésére,
n betűvel imígy formálni: evettük, ivottuk, ázottuk, cselenedtünk, az egyéb
kéz is főhöz törzsfőhöz evett, ivott, ázott, cselenedt harmadik személynél
helyen. E regula perint végtére a jöveendő üdöt is a fog segítő igével
így kellene ejteni: ázni fogom, fogol, fogik, nem pedig ázni fogok, fogok,
így mert hisz itt is az első személynél n végzés a harmadikra, az n
mutató ragasztékot pedig az elsőre kellene tenni, hogy az ázni igének it
végtérül, jöttek a főnál értelmének tollvességgel nem tartozik, el ne
selejtkezzenek. Hogy a második személynél a n harmadik formában mix,
denitt n betűt kell adni, az e formánál perzói szinte oly fontos és
változtatlanul regulánál tették, mint a harmadik személynél n végzés
valamint tehát az ékel, ipol, ízol, cselenedel, vagy cselenedkel második
személynél n végzéssel mondyán a jelenvalóban, így kötelezően, hogy
a jöveendőben is így befelgyen: enni fogol, ázni fogol, nem pedig
fogok, mint máson mondyák.

b) Az egyformaságul vontt okoskodásnak a Filológiában feleke
nagy ereje vagyon. A hűz, vész, tűz, víz, még, leffe, és van igékhez
az egész nemzet én vagy on hosszabbító főtagot függő ejteni: hűzén,
vészén, tűzén vagy tűzén, vízén, láfén, vagy láfén, és vagyon; és még
sem jart még ekkor senkinek, hogy ezen igékben az n hosszabbító Rad:
véért a harmadik személynél mind n betűvel kell formálni, amint a
parancsoló még a rendkövető igékben is valóban formáltatik: hűgyén,
véggyén, téggyén, viggén, léggyén, és a rendkövetőben hűzjen, héggyén.
Mi végre álmagyunk mint tehát az it kedvéért hasonló regulát nyel-
műnkbe, mely ennek rendtartását, egyformaságát, és több képszerűségeit
valóságos talpfalat, sőt nemzetiségének is nagy része, mely a törzsfőhöz
és a mutató ragasztékot értelmének különbözőségeiben foglaltatik, egészen
feldúllyá, és öfveztavazja. Ha az it főtag az igékben az értelmének csak
legnagyobb ártományát is megváltoztatná, nem csudálnám, hogy ha nemelly gyen-
gebb nyelvminőség a nyelvnek rendtartását, és egyformaságát a főtagot,
háttal feláldozná: de valamin az én végzés a hűzén, tűzén igékben,
az

gadhatarlanul vagyon; ama képselen rendtelenségek miatt még is, mellyeket orsz, minden bizonytal megérdemlene, hogy a művel, rendbekerde, és ezinos nyelvül számlivetessen. Ha ezeket a nyelv, művelők eddig megfontolták volna, régen átláthatatlan volna, hogy a harmadik forma a nyelvnek rendbekerde, egyformaságát, és inosi- tását, és érzékenyítő erejét nagyon akadályoztatta, és valószínűs művelésében, azalatt hogy előitéleteit mellett mint grammaticusokias, Rodtatt, vagy az új szavaknak Roholtságában, és az idegen syntaxisok, nak és idiotikumusoknak majmodásában fáradoztak, óriáslépésekkel sehetek volna. A Samitó Utrak pedig ugyancsak rendtelenségekből könnyen eke veendik, hogy a Magyar nyelvet a harmadik forma nélkül dimondhatatlanul könnyebb mind tanítani, mind tanítani, mint ~~tanítani~~ e formának méltatlan igája alatt.

A Rendtelenségek, mellyek a Magyar nyelvben
a harmadik formából támadnak.

A.) Emeltessem már másott is, úgy mint a 127. §. I. Jegyzet, hogy az emberi nyelvben a természetes jórán ík a végül gondolta ki lazarantint a képről, és a ragasztékok, vagy az ezeket ha: sonló hujlításokat, hogy azoknak segedelmevel a nevetnek és az igéknek, amint a ~~szó~~ könnyülállások megkivánnak, külömbféle és tökéletesen meghatározott mellékértelmezet adhasson. Az ok képrő e főben tagok többes számot, az om e főben tagom az én birtonom az én ezen igében kérek a kérenek jelentő módgyát, jelenvaló üde, jér, és a kérenek egyes számú első személyt úgy határozással jelent, hogy azokat a Magyar hallgató tökéletesen úgy érti, amint a befűlő gondolja és mondja. Azt ellenben, a ki e főtagokat a befűlőben elváltatná, vagy más képrőkkel és ragasztékokkal felserélné, tökéletesen megérteni lehetetlen volna. Ez így lévén, láttunk a Magyar igeragasztásnak a XIV. Szakában előadott fő példáiból, hogy a törzfűlő formánál, és a mutatónak ragasztékai egymástól, nem csak külömböz, hanem még értelmükre nézve is, nagyon külömböznek: mert a mutató formánál minden ragaszték még az igének szenvedőjét is (accusativum verbi) magá: ban foglalja, azaz, a szenvedő tárgyra mutat. A harmadik forma tehát, mint az törzfűlő, és a mutató formánál ragasztékait vegyi: ti, ezeket határozott értelmek is szükségképen öfveravazja. Megtörténik ez a következendő esetekben.

Először. A harmadik forma az első személyt, mint álmodom, álmodám, álmodnám, álmodgyam, úgy hinte átfűlőm, átfűlém, átfűlénem, átfűlénem a rendkövető mutató formából kölcsönözi: az m mutató ragasztékunk természetesen pedig azt hozza magával, hogy az igének szenvedőjeze (accusativum verbi) mutasson, sőt azt értelmesen magában is foglalja; mert ezen igék hallván ~~mond~~ mondom, mondóm, én úgy állítom, hogy, al nem liteshetem ma: ~~gammal~~, szerezem hogy lallom és a. minden Magyar az art vagy ert

est perverdit, avagy accusativust is hozzá érti: est mondom, én est
 úgy állítom hogy, et nem literhetem est magammal, peretem est,
 hogy est hallow is a t. A harmadik forma ellenben, mivel a fő
 regula perint csak az est végződű igékhez, követhetendőképen csak
 a követhetendők, (neutra) és a perverdit (verba passiva) illati,
 lehetetlen, hogy az accusativust mindenképpen ne itt érten. Látszik
 már most a rendszeresség, mely ebből támad.
 A harmadik formában még a harmadiknak résztvevői is az egész

a) A' mutató formában még a' harmadiknak pártfogói is az egész
Nemzetet így befűlletnek: ha én terölök art álmodnám, hogy kato:
na lettel; hol az álmodnám ige az art accusativusra olly világo,
sán mutat, sőt art magában olly értelmesen foglaltya, hogy az
art főeszlát el is lehetne a' befűlletben lagyni, és a' Magyar még
is minden bizonynal hozzá értené, hozzá gondolná. (Az accusa-
tivusoknak elhagyásáruul majd alább a' Szökötesben többet föllok.)
A' harmadiknak pártfogói az álmodnám igit még akkor
teljesedéggel

b) A' lazmódj formának pártfogói az álmodnám igét még akkor is mondják, mikor a befűdben az accusativusnak tellyesdeggel semmi helye sem lehet, azaz, mikor ezen íge, nem művelő érte-
lemben, (active) hanem mint középzendű (neutrally) vetetik, mint:
keretném, ha egyszer rólád álmodnám; vagy mikor a befűdben
kötözatlan accusativus áll, mellynél a Magyar Nemzet az igének
mutató formájával soha sem él, mint: keretném, ha rólád va-
lami jó álmodnám; mely mondás ~~vagyis~~ hasonló ehhez: keretném, ha Magyarul tudnám
valamit, de nem értelmesebb, nem rendezőbb, és így nem tö-

Nem természetesebb, nem értelmesebb, nem rendezesebb, és így nem tö:
 Kellésebb és csinosabb befűde vallyon azoké, ki, minetkintánna
 az első példában: ha én teröllet art álmodnám, hogy statona let,
 tel, az álmodnám ígért m ragasztásával az art accusativust mut
 tatják; a' mások kétfőben, mint már accusativust mutatni nem
 lehet, vagy nem kell, így állanak: keretném, ha egyszer zóllad ál
modnér, és keretném, ha zóllad jó álmodnér, azaz, a' rendkövető
 törzsfűzős formában, melly accusativusra nem mutat: A' mutató for,
 mának a' törzsfűzőstől való megkülönböztetése a' Magyar nyelv
 nek fő nemzeti tulajdonságai közé a' nemzeti tulajdonságokkal
 pedig a' grammaticusokkal, és a' Nyelvüvelőknek csak nem kelle,
 ne így bűnni, mint Csáki' példájával.

[illegible]

Ket: válljék, tessek.
 Nem körelgete így nyelvünk? hogy lézésesekkel ama' zavarésékhöz,
 mely a' babilóniai torony mellett támadt? is vállyon fűrtégete, mi:
szó

Kor nyelvünköt rendbe kézni, mivelni, és erősíteni, egy fővel
törőlkedőbb emberi nyelvetenni tenni akarjuk, azt vizsgálgatni e-
lőbb, és sokáig nyomon követni: a régi Irodák zavarát így öfve,
vagy a mostaniak? a Magyarok némely részeiben a' nőz népe?
vagy a' romjaid Tótok, Németek, Oláhok, Magyar Deákok, kik a'
conjugationnak kétféle formáját nyelveikben fel nem találják?
Légyen az nekünk uring elegendő, hogy meg van zavarva, és lorr
ent legalább az Oskolákban, és az újabb Hőnyvekben rendbe.
De lássuk e' második rendelkezéset eleven példákban.

A' harmadik formának szerzői
így befűltenek.

I. Az első Egész éjfélig ülék és izék,
femélyben de arutann rosszul aluvám,
mert piüntelen álmódám

A' 2. femélyben Egész éjfélig üle és iza,
de arutann rosszul aluvék,
mert piüntelen álmódék.

II. Az 1. fem. Ha egész éjfélig ülnek és
iznek, arutann rosszul alud:
nám, mert piüntelen álmud:
nám.

A' 2. fem. Ha egész éjfélig ülne és
izna, arutann rosszul alud:
nek, mert piüntelen álmud:
nek.

III. Az 1. fem. Hisz azt csak nem híván:
latod, hogy egész éjfélig ül:
lyek és izjak, arutann pe:
dig piüntelen álmudgyam,
és rosszul aludgyam.

A' 2. fem. Hisz azt csak nem híván:
latod, hogy egész éjfélig ül:
lyön és izjon, arutann pe:
dig piüntelen álmudgyék, és
rosszul aludgyék.

IV. Az 1. fem. En átfrökném az árkon. Ha
én átfrökném az árkon. Azt
akarod, hogy átfrökjem az
árkon.

A' 2. fem. Ö pedig átfröknék az árkon.
Ha ö átfröknék az árkon.
Azt akarod, hogy a' Ratona
átfröknék az árkon.

A' rendkövető Magyarok
pedig így állanak.

Egész éjfélig ülék és izék,
de arutann rosszul aluvék,
mert piüntelen álmódék.

Egész éjfélig üle és iza,
de arutann rosszul aluva,
mert piüntelen álmoda.

Ha egész éjfélig ülnek és
iznek, arutann rosszul alud:
nek, mert piüntelen ál:
modnek.

Ha egész éjfélig ülne és iz
na, arutann rosszul aludna
mert piüntelen álmudna.

Hisz azt csak nem híván:
latod, hogy egész éjfélig üllyek
és izjak, arutann pedig piü
telen álmudgyak, és így
rosszul aludgyak.

Hisz azt csak nem híván:
latod, hogy egész éjfélig
üllyön és izjon, arutann
pedig piüntelen álmudgyon,
és rosszul aludgyon.

En átfröknék az árkon. Ha
én átfröknék az árkon.
Azt akarod, hogy átfrökjek
az árkon.

Ö pedig átfröknék az árkon.
Ha ö átfröknék az árkon.
Azt akarod, hogy a' Ratona
átfrökjön az árkon.

A' mutató

A mutató formában mind a két felekezeti egyformán beáll: ^{ib.}
En átfordom az ártot. Ha átfordom az ártot. Akarod, hogy átfordom, Peti.
jem az ártot. Azt akarja, hogy a katonák átfordjanak az ártot. Ha
a katonák átfordnak az ártot, a katonák végre átfordnak az ártot.

96

Tegyük már most ama nagy kérdést, vallyon a kétféle közelet
közül melyikben találunk jobb, kebb, igazabb és tökéletesebb rendet,
abbane, mely az egyforma végzésű ragasztékokkal mindenkör egyforma
keményeket jelent, vagy abban, mely egy és ugyanazon ragasztékkal
már az első keményről a harmadikra, már ekkor az elsőre ugrik,
itt az egyinés jelentésén vele, amott a másolás? Kérdezzük azután
az is, vallyon e kétféle közelet közül melyiket könnyebb tanulni,
és tanítani, azaz, mely az egyformaságnak törvényére van építve,
vagy az, melynek regulái a tanítványt receptül közzül vezetik?

B) Ha a hosszabbító is végzésű igék mind változhatatlan kö:
reprendések, azaz, olly neutrumot volnának, melyekkel művelő érte,
lemben (active) élni soha sem lehetne, mint ázik, férgesedik, ak,
kor az A) alatt imént előadott rendszeriségek csak eggyügyűek
volnának, melyek ellen ama regulát lehetne felállítani, hogy az is
végzésű igékben a mutató ragasztékokot soha sem kell mutató
értelemben venni. De minetudánna bizonyos, hogy az is végzésű
igéknek nagy részével az egész Nemzet, nem csak mint neutrumot,
kál, hanem azonnaltól művelő, (active) és kivált ífontagos érte:
lemben, (reciproca) következendőképen a mutató formában is él: a
rendszeriségek által kapcsolódhat meg, hogy a harmadik formának
követői a mutató formát, amint nyelvünknek nemzetisége megéri:
vannya, elegendőképen meg nem hiülömböztethetik, mivel a törförös
formától egyetlen eltávolozván, a mutató formának néhány ragasztéki:
val mind a katározott, mind a katározatlan accusativusnál, mind ac:
usativus nélkül egyaránt élnek, szinte minként a Magyarul be:
álló idegenek, hisz e két forma között hiülömbösíget semmi nem
tudnak. Példákkal okáért: Dúdán laktam, Dúdát laktam, Dölénny
házat laktam, mely mindhárom a rendszeres, a nyelvnek nemzet
tulajdonoságis íftelős Magyarok így ejtik: Dúdán laktok, Dúdát la:
kom, Dölénny házát laktok. Hogy a Tanító neak könnyebben át:
láthassák, mely sokkal kezebb elő a harmadik formában e hiülömbös
rendszeriség, ide ismét egyneként is végzésű igét a fáms laktam
közül, melyekkel az egész Nemzet művelő és ífontagos értelemben
is él.

Alfisk még az atyád: Hiadudtade
magados: Eladudint az ebéder.

Alfordis a flens grónás után. Ab,
valamint megparancsolta az úz,
hogy aldorza fel fiát.

Dizik emberekedben. Legfontos:
abb ügyes rád bizta.

Dolgozik ő éjjel nappal féz ver:
seinn. Mis dolgozol? Hi dolgoztade
már hiülményedet?

Eherik

Eherik kegényre, mint az eb.
Doldogot, hisz az igazságos eherik.
Efik ő is, mintho eherik, ha van
már. Kaladgy, mezt megeszi a far,
kar. (nem pedig megeszi, mivel a
megeszi a tégedes accusativus fog,
lallya magában. Megeszed már
kenyeredet?

Folyik a víz, még erkeledő föld,
fint talál. A parat átfollyá a
vázart.

Fajzik

166.
Péti.

Fajzik majd ebből sok zender,
lenzég. Az is rossz volt, a' ki őtet
fajzotta.

Gyónit a' keut áldozat előtt. Meg,
gyóna minden vétkeir.

Gyümölcsözök már hertemben a'
barátság. Ez a' kenyér is gyü-
mölcsözze.

Hangzik még most is fülemben
fész vérsed. E' flavatlos Langotta
fülemben.

Játszik a' gyermek, mikor ta-
núlma kellene. Megjátékozták bal-
gatag komfédyokat.

Katlik ő már Dindium vagy Lúf
efterendeig. Posonyt sokáig karta,
most már Pestet látja.

Mázik, mint a' fereg. Úgy mázra
a' fát, mint a' macska.

Magzik már hertükben a' mák.
Sok fész vizágot magzott.

Nyugzik.

C.) A' harmadik formánál kezdők meg nem elégedvén e'
zenderlenségekkel, a' jelentő másodnak jelenvaló üdejében az eggyes
kémi második keményül ama' fő regulát állították fel, hogy ez a'
harmadik formában mindenkor ol, öl, el ragaszkodtak, a' törzsfőzős,
ben pedig mindenkor sz betűvel formáltasson. Melly képtelen és ne-
veteséges tövesszerűségei lettek e' regulánál az sz betűre nézve, meg-
mutattam a' 127. §. d. Jegyz. az olvasz, vész, kölesönörz példájából. Itt
már egynéhány is végre az igézetek sz betűvel formáltak, és hasonlók-
hoz hasonlóan és neveteséges második keményül tegyük iséletet.
Korrajosi adom én a' tövesszerűségei példájában az sz betűvel való rend-
tövéző második kemény is, hogy azok az olvasó könnyebben egybe
hasonlíthassza.

A' jelentő más d' jelenvaló üdejének második keménye.

Az ige.	D. forma.	Törzsfőzős.	Az ige.	D. forma.	Törzsfőzős.
Dánik.	Dánol.	Dánfz.	Döglök.	Döglöl.	Döglek.
Bomlik.	Bomlöl.	Bomlafz.	Fejérlök.	Fejérlöl.	Fejérlök.
Borlik.	Borlöl.	Borlafz.	Fekérlök.	Fekérlöl.	Fekérlök.
Burlik.	Buröl.	Burfz.	Fénylök.	Fénylöl.	Fénylök.
Csifamlik.	Csifamöl.	Csifamlafz.	Feslök.	Feslöl.	Feslek.
Csömörlik.	Csömöröl.	Csömörlefz.	Foslik.	Foslöl.	Foslek.
Csurlik.	Csurlöl.	Csurlafz.	Fürdik.	Fürdöl.	Fürdek.
		Dög:			Gyó:

Nyugzik a' fűben. Ringyogotta
magát.

Rajzik a' néh. A' harmadik kö-
püt ezen első most rajzotta.

Sózik ő már ifjúságában a'
nyomozkodások. Megfokta már
az idevaló levegőt.

Sózik még a' gyermeke? Mind
Rifokta már a' tejet.

Tojók már e' jékre? Tyúka-
int Ritojták már magokat.

Úzik e' gyermek fűntelen,
mint a' kis kecske. Átugotta
az árkat.

Úzik a' vízben sokáig a' törz,
de végre csak elsüllyed. Átú-
tár a' Dunát.

Vézik az órából. Meg,
vézette a' bállyát.

E' több effélék.

Az ik végzésű egynekany igéknek
harmadik fémellyei.

ibg. 98

<u>2. forma.</u>	<u>Törzsfőnök.</u>	<u>2. forma.</u>	<u>Törzsfőnök.</u>	<u>2. forma.</u>	<u>Törzsfőnök.</u>
Dánnyer.	Dánnyon	Hétlyér.	Hétlyön.	Törjér.	Törjön
Domollyér.	Domollyon.	Kopjér.	Kopjon.	Történnyér.	Történnyön
Dutjér.	Dutjon.	Kükllyér.	Kükllyön.	Tünnyér.	Tünnyön.
Csikamlyér.	Csikamlyon.	Küzdgyér.	Küzdgyön	Ugorjér.	Ugorjon.
Cömörlyér.	Cömörlyön.	Lakjér.	Lakjon.	Válljér.	Vállyon.
Cutlyér.	Cutlyon.	Mülljér.	Müllyon.	Vedlyér.	Vedlyön.
Dögölyér.	Dögölyön.	Nyílljér.	Nyíllyon.	Vereslyér.	Vereslyön
Fénylyér.	Fénylyön	Nyílllyér.	Nyílllyön.	Villámlyér.	Villámlyon.
Ferlyér.	Ferlyön	Ötlyér.	Ötlyön.	Vonaglyér.	Vonaglyon.
Foklyér.	Foklyon.	Rémlyér.	Rémlyön.	Földellyér.	Földellyön.
Fürdgyér.	Fürdgyön.	Sinlyér.	Sinlyön.		
Gyönnyér.	Gyönnyon.	Székjér.	Székjon.		
Hajollyér.	Hajollyon.	Szólamlyér.	Szólamlyon		
Hajnallyér.	Hajnallyon.	Szójjér.	Szójjon.		
Hámlyér.	Hámlyon.	Szörjér.	Szörjön.		
Harudgyér.	Harudgyon	Sünnyér.	Sünnyön		
Illyér.	Illyön.	Tojjér.	Tojjon		

XV. Raktár.

A' rözepruhtitó, és a' rendhagyó igéknek
ragasztásáról.

142. §. Mik, és hányféleké a' rözepruhtitó igék?

Felelet. A' rözepruhtitó igék azok, melyek vagy a' ragasztóhoz e:
lőtt, vagy még a' gyökérben, és az anyakóban is, hangzó betűjőrt
elvetik, éppen így, amint a' 22. §-ban a' nevekül mondottak. Ilyen
a' háborog és megruhtitva háborz. Ezen igék, akár elvessék ezen
hangzójok, akár nem, a' ragasztásban a' rendi követik, kivéve
hogy megrendülvén, az olyan igéknek felekezeteihez tartoznak, mel-
lyek már másvalhangzó betűvel végződnek, s melyeknek ragasztá-
sáról a' rözepruhtitó regulák a' 126. §-ban foglaltatnak. A' rözepruht-
titi igékhez már felekezetei kell tartani, melyeknek egyike a' g, l, z
végzésű, a' másika pedig a' lik és tik végzésű igékül áll. A' g,
l, z, végzésűek azután megmeg hétfeléké; mert némelyek, noha a'
gyökérben vagy az anyakóban a' ruhtitást nem igen kívánják, ~~de~~
ennek főmunkáiban még is a' ruhtitó ragasztást a' rendkövetőnél
jobban szeretik; némelyek pedig a' rendkövető ragasztáshoz ritkán in-
nább, ~~mint~~ mint a' ruhtitókhoz.

Jegyzet.

A' réfeszülők. Sugarló, sugarlott, sugarlantó. Üdvözölő, üdvözölt, üdvözöltendő. Az állapotjegyzők: Sugarlván, sugarlva, vagy a regula szerint sugarlván, sugarlva. Az üdvözölvén, üdvözölve állapotjegyzők a Rurttitást meg nem szenvedik.

A' magoshangú igék az üdvözöl fő példátul csak a Róvenkerendőkben távoznak el: Énekél, éneklém, énekléd, énekléték, éneklött, melyből az egész elmúlt időnek mint a Rér formája támad, mint éneklémnek éneklétél, éneklétünk és a'. Eltávoznak tovább a' magoshangúak a' fő példátul ezekben is: énekellyén, éneklött, énekelvén, és énekelve.

Cicero.

144. §. Minémü regulák szerint formállyák a' parancsoló módos a' g, l, z végzésű Rurttitó igék?

Felelet. A' g, l, z végzésű igék a' Rurttitást arérs szenvedik meg, mivel e' végzésűk a' ragasztékotlan első mászhangzóival a' Rimon: dásban könnyen öfveolvadnak. A' parancsoló módban a' g végzés öf: ve jön a' j betűvel, az l végzés lly mászhangzóra változik, a' z végzés pedig megdupláztatik. A' Rurttitó által a' g, l, z végzésűk e' lött álló hangzó elvettetik, és így három mászhangzó betű jön öfve, melyek a' Rimondist némellykor megnekeztethetik, némellykor még lekeztelennék is tehetik. Illyenkor tehát a' Rurttitást el kell hagyni. A' Róvenkerendő regulák ezt világossabbnak sejtik.

A) Regulák a' g végzésűről.

1.) A' g végzés az előtte álló l, ly, j és n betűkkel, és egyfeszmin az utánna Róvenkerendő nyomosító j betűvel is könnyen öfveolvad. Itt tehát a' parancsoló módos tetpésűnk szerint megRurttitaktyuk, vagy egépket hagykattyuk, mint fűstölög, fűstölöggön vagy fűstölögjön; émelyeg, émelyegjén vagy émelyegjén; abajog, abajogjon vagy abajogj; csöng, csöngjén vagy csöngjén, és így a' parancsoló módban többi példákban is mind a' Rér formában, ha az igék művelők, és gyébkép pedig csak a' törzsjörös formában.

Hivóvén a' jajog és inog igék, melyek a' Rurttitástul idegen; Redni lútfanant: jajogjon, inogjon; nem pedig jajgjon, ingjon.

[T. p. 289.

2.) A' g végzés az előtte álló z betűvel, az olyan igékben, melyek a' Rurttitó által egyszótagúak lennek, nem könnyen olvad öfve; a' parancsoló módban tehát a' Rurttitást el kell hagyni. Illyen a' csörög, és megRurttitva csörög ige, melynek parancsolója csörögjön a' Rurttitást nem sejtik: csörögjön. A' hosszabb igékben a' Rurttitást tehetik, mint ácsorog, ácsorogjon, kesereg, keseregjen, dödörög, dödörögjön, a' Róvenkerendő rendlőveket helyett: ácsorogjon, keseregjen, dödörögjön.

3.) A' g végzés az előtte álló s, sz, z, sz betűkkel oly nehezen olvad öfve, hogy a' Rurttitó parancsolós Rér sem lehet mindami, vagy a' fűlet legutóbb nagyon sérti. Így a' buzog, pözfög, és iszög igéknek Rurttitott parancsolói buzgjon, pözfögjön, iszögjön nagyon kellemetlenek a' rendlőveket buzogjon, pözfögjön, és iszögjön helyett.

D. Regula

146. S: Minénni regulár perint formállyár a parancsoló m.

Dot a' l'ix ès zix négroù igèr ?

Feladat. A parancsoló minden a lik és rik végzésű igei a "Röve",
Kerendő regulák szerint formálják.

i) A mlit végzés a loffabb igéltben kurtitást kíván, mint villám = lyon, nem pedig villámollyon; a két főtagból állóvalban pedig a kurti: tárt meg nem peneved, mint bomollyon, nem pedig bomlyon.

Kisevén zémlyen és kámlyon, a xémlik és kámlik igékben.

2.) Mitlen a lir végzés előtt l. h. n. r. ny. a beírni áll, kivételül ki:
vám, mint illyen, csuklyon, vinlyen, fejérlyen, fénylyen, vedlyen.

5.) Ha a lét elött g.j. s. f. áll, a Kustorist meg nem fért,
mint okollyon, dögöllyön, hajollyon, vezesellyen.

Kivétén Réslyen és váslyon, a' miből világosan látszik, hogy a' Résik és vásik igén a' törvényesek, nem pedig a' Réslik és váslik.

4.) A' tliz végén a' Ruxtitást megkezdve, de nem kivánnya, miszt hangsollyon vagy lanatlyon.

Hívén a rotlik, ötlik, és kétlik igék, melyek a rustikus fe.
zetik: rotlyon, ötlyön, és kétlyen.

5.) A' drak végre's kurtitást Riván, mint övedren, kérödrön.

B.) A' többi élt végzésű igék a' kurtitást meg nem szenvedik, mint
habozzon, virágozzon. Mert virágozál, virágozik, virágozik, virágozik,
van a' jelentő módon, jelenvaló és feltételes időnek seméltlyei;
ezekkel tehát a' parancsoló virágozzál, virágozzék, virágozzunk, vi;
rágozzanak seméltlyek helyett élni nem lehet.

147. S: Hányfelén a rendhagyó igék?

147. S. Hangyelen a ...
Feleles. A' rendhagyó igék alcúllyában háromfélék. Azon tudj,
 illik, mellyen sz, vagy szik ~~szik~~ betűvel végződnek; a' azann
 azon, mellyeknek végrése hangzó betűből áll; ~~azok~~ végrése je:
 dig a' még, vest és van igék; mellyeknek a' nincs, sincs, és gye:
rind, gyertek, vagy jertek, jertek liányosokat is oda járulhat:
 tynak. A' van, nincs és sincs igékről a' 121. és 122. S. S. ban állott:
 tunk. A' gye vagy jere igéknek, a' azann kivül, mellyek inént előadás,
 tart, több fremüllyei nincsenek, sem a' parancsolóim kivül több
 módgyai. Az sz vagy szik végzódú igék megmeg három felekre
 oklanak: mert némelyekben az sz gyözlárbetű, némelyekben pedig
d helyett, és megmeg másokban t helyett áll.

148. sz. Melylek ama' rendhagyó ígér, mellyekben ~~magasfokú~~
az a vigzés gyökérzetü:

Feladat. A' rendhagyó igeik, melyekben az sz végzés gyökeketű, e:
zen: iszk, mely melyhangú; aensim szik, lisz, csizs, tész, vész, iszk.
mellyek magoshangúak. A' vesz ige ész betűvel, melyből a' veszély
és

+ gies, was gies,
 Pies, was pies,

te

101

Peri.

It' félmúlót üdö.

Az elcsúszott a dő.

A' Hivánó módhat jelenvaló üdej'e.

Anna

Inna.	Inná.	Innéh.	Enne.	Enné.	Ennéh.
Innáth.	Innáth.	Innáth.	Ennéth.	Ennéth.	Ennéth.
Innátoth.	Innátoth.	Innátoth.	Ennétoth.	Ennétoth.	Ennétoth.
Innánoth.	Innánoth.	Innánoth.	Ennénoth.	Ennénoth.	Ennénoth.

A' parancsolóinak jelenvaló üdöje.

Igyat.	Igyam.	Igyam.	Egyer.	Egyem.	Egyem.
Igyál.	Igyalak.	Igyál.	Egyél.	Egyeled.	Egyél.
Igyon.	Igyad (idd.)	Igyál.	Egyen.	Egyed (edd.)	Egyél.
Igyunk.	Igya.	Igyék.	Egyen.	Egye.	Egyék.
Igyatok.	Igyat.	Igyunk.	Együnk.	Együnk.	Együnk.
Igyatok.	Igyatok.	Igyatok.	Egyetek.	Egyetek.	Egyetek.
Igyanak.	Igyák.	Igyanak.	Egyenek.	Egyenek.	Egyenek.

A' határozatlan mód: inni, innom, innod, innia, innunk, innotok, inniok. Enni, ennem, enned, ennie, ennünk, ennetek, ennien.

A' részülőkh. Ivo, evő. Itt vagy ivott, ett vagy evett. Ivandó vagy evendő; evendő vagy eendő.

Az állapotjegyzőkh. Iván, íva. Evén, éve.

Az öfveten üdökh. Ivisé úgy formáltatnak a' törzsförös és mutatási formában, mint a' rendkövető igékben. A' harmadik forma: Ivisé és Iviséül a' 140. és 141. s's. Az and és end végzésű jö: vendő üdökhben a' v körbevetés többnyire elhagyatik valamen:nyi példányokban; iand, eend a' törvényes ivand, evend helyen.

149. s. Miben távoznak el az ifik és efik fő példáitól a' többi fe végzésű rendhagyó igék?

Felelet. A' többi fe végzésű rendhagyó igék, úgy mint liff, téff, véff, viff, liff a' körbevetésben távoznak el az ifik és efik igéknek fő példáitól.

1.) Mivel ezek nem it végzésűek, a' harmadik forma alá semmire sem tartoznak, hanem mindenképp vagy a' törzsförös, vagy a' mutatási forma szerint ragasztatnak, kivéve a' liff igét, mely körbevetésű lévén, a' mutatási formát el nem fogadhattya.

2.) A' liff ige a' ragasztáshoz által megköszöbödve, az egyik fe hangor elveti, mint liffen, liffel, liffünk, liffiök, liffnek. A' felmúlt üdökhben az egyez páros harmadik példány kétféle: liffe, és lön, melyek közül az előre némelyek káprázatosan vonást tesznek: liffe, Ilyen kétféle példány a' téff és véff igékben is található: téve, vagy tön, véve vagy vön. Itt is a' téve és véve igékben a' vonás káprázatosan, sőt házas is azért, mivel azoknál különbség a' későbbi állapotjegyzőkhől megrontya.

3.) Az ifik és efik igéknek elmúlt üdökhben a' körbevetéssel formált ivott és evett harmadik példányok a' többi fe végzésű rendhagyókh nem követhetnek, hanem az egy liff, téff, véff, viff, liff példányok maradnak: liff

179.

103

Cicero,

1

11

2

7.

...

211

2

2.

2.2

1

51

22

.....

[Az elmuló idő.

Hittam	Hittam.	Szöttem.	Szöttem.
—	Hittalal.	—	Szöttelek.
Hittál.	Hittad.	Szöttél.	Szötted
Hitt.	Hitta.	Szötn. (szöven)	Szötte.
Hittunk	Hittunk	Szöttünk	Szöttük.
Hittatok	Hittatok	Szöttetek	Szöttétek
Hittak.	Hittak.	Szöttek.	Szötték.
A' kivánó módúak jelenvaló ideje.			

Hínél	Hínám.	Szönél.	Szöném.
—	Hínálal.	—	Szönélek
Hínál.	Hínád.	Szönél.	Szönéd
Hína.	Hína.	Szöne.	Szöné.
Hínánk	Hínánk.	Szönénk	Szönénk.
Hínatok	Hínatok.	Szönétek	Szönétek
Hínának.	Hínak.	Szönének.	Szönék.
A' parancsoló módúak jelenvaló ideje.			

Híjjak	Híjjam.	Szöjjen.	Szöjjem.
—	Híjjalak.	—	Szöjjelek
Híjjál	Híjjad	Szöjjél	Szöjjed
vagy híjj.	vagy hídd.	vagy szöjj.	vagy szödd.
Híjjon.	Híjja.	Szöjjön.	Szöjje.
Híjjunk	Híjjunk	Szöjjünk	Szöjjük.
Híjjatok	Híjjatok	Szöjjetek	Szöjjetek
Híjjanak.	Híjjanak.	Szöjjenek.	Szöjjenek.

A' határozatlan mód. Híni. Hínom, hínod, hínia, hínuak, hínotok, híniök. Szöni. Szönöm, szönöd, szönie, szönünk, szönötek, szönöök.

A' részölő. Hívó, hívó. Hitt vagy hívott; szött vagy szöven.

[Az állapotszerű. Híván, hívva, szöven, szöve.

Az öfvetett időnk így formáltnak, mint a' rendelő vető igékben, ~~az~~ and, end végzők jövedő pedig v rözbetetéssel: hívand, szövend v a' t.

154. §. Micsoda kivétel alá vannak vetve a' többi ~~szö~~ rend.

hangzó, mellyek hangzóval végződnek :

Teles. A' hi és szö fő példákul a' többi rend hangzó, mellyek hangzóval végződnek, a' rözbetétel rendben távoznak el.

1.) A' zö és szö mely hangzó a' v rözbetetés előtt a' vonást el, vefő : zovott, szovott, jöttek, szöttek is mondatik, a' zi, si, di, és büi rözbetétel előtt lévén a' mutató formát el nem fogadják.

2.) A' jö a' jelentő és a' kivánó jelenvaló ban, valamint a' jelentő elmulóban is, a' vonást elveti, v a' részölő első művel, lau :

re nézve három felekezetre oszlanak: úgy mint eredeti gyökekre, szá-
marékora, és öfverett szavakra. A' gyökekre azon, melyek más szavakból
nem erednek, mint logy, nem, és, úgy, ott. A' számarítón gyökekből tá-
madnak képzők által, mint mivel, nagyon. Az öfverett befűdrékekre
végére képzők közül teretnek öfve, mint minthogy, adárminde. A' gyö-
kekre, és az öfverett képzőkre Rönnyű lefű megválasztani, mi helye
a' számarítónak képzővel megösmertedint, melyek in' itt rövet-
sznek.

1.) A' befűdrékekre képzők együgyű avagy egy ágú képzők ezek.

E' kérdés jelent, és nem csak a' befűdrékekre képzők, hanem a' reket,
kez, és az igékhez is függészetik. Némellyek, kik a' három Magyar e-
betű meg nem tudják fűleikdel jól különbséztetni, és az írásban még
is a' kérdés e' betűt a' társ hangjával meg adarják választani,
mivel e' fűdrékesnek érzik, vonásot sejtnek rá, és így a' nyelvben és kura,
a' kellemetlenül nyíróst e' betűt megint fűdrékesnek. Valaha a' kérd. Ródi
dénnek jelle a' fűtől, melyek függészetik, fűdrékes vonásrával választatott
el, mint úgy-e? Az Analitikában csak akkor hangtan én e' helyben,
mikor az öfveírás az értelmet kétségesre sejtne: itt pedig még ezen
esetben is azt javaslom, hogy inkább csak kérd pontosságával külön,
börtessen meg, mint kérd?

Képen vagy Kép' módos jelent, mint erképen az ez szavak mutatás
név pótolóiból, háromfeléképen. Képen a' Kép névből ered, és maga is
az en képző által formálódik. Mivel tehát az en képzőt elhagyjuk
az írásban, a' lányjellel ki kell azt pótolnunk: kétfelékép.

Kor magában név, és üdöt sejt, mint akkor, erkor az az és ez mutatás
név pótolóiból, adárminde, egyébde, három órakor, vagy háromkor, ta-
vakkor, öfkor.

Ota vagy vonás pótoló l betűvel olta a' múlt üdöre mutat, mint mió,
ta vagy mióta, alóta. Némelly Nyelvűvelők új szavakat is fűdrékes
e' képzővel okolui, mint tegnapóta, regóta: de mikor a' fűdrékes be-
fűdrékes tegnaptil fogva, regtil fogva ily lapontalanul eltérnek, a' nyelv,
ves valóban nem fűdrékes, hanem csak legfűdrékes olyan olonóknál, kik
a' betűáros okoluinyat, és az új szavaknak legyűre vadákásat képségesnek
tartják.

Tájban a' táj névből, mint Pünkösdtájban, éjjeltájban. A' helyről po-
kozott a' tájok, mint Posta' tájokán.

2.) A' kérd ágú képzők ezek.

A' vagy e' egynekény név határozót formál, mint alá, felé, köré, megé,
mellé, melyeket a' hasonló kemélyes név pótolóiból lányjellel kellene
megkülönböztetni, alá, felé, és a' t. mivel a' végkurtit is által ezek ke-
lyesi állanak: alája, feléje, köréje, megéje, melléje. A' többes számban a' ja és
je pótagot jo és je pótagotva változtatjuk, melyeket elvetni nem ka-
vad: alájott, feléjett és a' t. Az a' és e' a' név pótolóit körül csak ezeket
formálta: közé, belé, és reá vagy rá, melyek a' ja és je pótagot hason-
lóképen elvetik, mert ezek helyett állanak, közéje, beléje, reája vagy rája,
melyeknél többes számban megmeg a' jo és je ottad elő: közéjott, beléjett.
Nagyszerű a' e' formál egynekény ige határozót is, mint lová? mely helyett
lová is jól mondatik. Loká, noka lehetős, hogy ez a' lokáig pótból a' rukt:
tá is által támad. Továbbá a' tovább pótból. Többé a' több név pótolóiból. Elé

az el előfőcskából. A Revesé a Revesig, vagy Reveser helyen. Domarlan és rendhagyó, a Revesé pedig aranyosul még nyifogó is. A Reveser legkebb
 *a és *é nyomosító Réprő a fő és mellék nevekben ígékhatározókat formálhat, mint porra lett, vérré vált. Ha a név hangzóval végrődik, v. közbevetéssel kiván, mint lóvá lett, hővé vált. A Rés a vonat előtt elvefűti, mint Rette vágta. Sokszor a tulajdonnévvel kebben pótolhatjuk is, mint bolondnak tette a helyen, bolondná tette.

+ csak *al vagy *el a neveknek segítő ragasztékai az Réprő gyantás fogul, mint éjjel, nappal, azonnal, bizonyal, annyival, minél. A Rözel főben a z még nem duplított. A kiavult zég névből támadt réggel, nem pedig reggel, mert a v. közbevetést a hangzóról nem tesz, mint fával, hővel. Az eret, megrövidítve est névből támadhaton valaha estel és ebből nagyon helytelenül estvel, melyből a Rustens által a most Rös zönséges példában lévő estve eredt. Így eredhetett a Rés előfőcskából is félt, féltal, féltlyel, féjjel, melyek helyen a Rés legkebb, és legtró: vényesebb. Így támadt az át előfőcskából is ált, és ebből az által névhatározó, melyek az át gyökértől a befűtésben is az írásban még kell külvömböztetni.

bb luzonlító ígékhatározókat formál, melyekből a leg előfőcska által a felmutató támadnak. Néma gyökerekből támadt az inkább, és ebből a leginkább; elevenekből, vagy főmarárokban ered alább, legalább, tovább, legtovább, Rözelebb, legRözelebb.

ba, be, ban, ben a neveknek beható, és helyezett ragasztékai az Réprő gyantás fogulnak, mint liába, sembe, féltébe, mostanában. lag, leg csak Reves főmarárokban főül, mint újlag, váltólag, vegyesleg, Rözsleg, oldalalag, támadólag, védőleg.

+ az nál, nél a neveknek melléklő ragasztékai, mint Réprő, csak Reveser fő: mál, mint mennél, annál. A mennél helyen a minél kapontalan rend: hagyás, jötteket a mi visszatérő névpótlóból támadhatott.

ra, re a neveknek felható ragasztékai, mint Réprő, sok ígékhatározó főül, mint arra, amarra, erre, emerre, merre; jobbra, balra, előre, többszörre, végre, elvégre, végére.

ra, re toldalék inkább, hogysem Réprő, és csak a parancsoló ígékhez ragasztatik, mint lassunkra, nézdre. A jöfve öfve van vonva ezentől jöfve te! A noszra! indítójelben Réprő gyantát látszik állani a no után.

ván, vén állapítható gyökök formál az igeikből, mint járván, kelvén. ta, te több ígékhatározó formál többszörre eleven gyökerekből, mint gyarolva, ifjanta, fiinte, elejente, kerre, ritkerre, rázporta is a t.

ül, és ül sok ígékhatározó formál: néma gyökerekből, mint tárol, mellül, melyek helyen mellől, és tárol is mondhat. Mellül, mint névhatározó főül, eleven gyökerekből, mint látul, belül, Rivül, egyedül, felül, és a névha: tározón alul, Rözül, Rözül. Ezek Rözül is egynehányas névellyel ól, ól Réprővel ejtenek, mint belől, felől, alól, de a többiekben a regula mellett maradnak. Pedig, ha az ól, ól helyesebb, és korábbi Réprő volna, ezeket is vele kellene ejteni: lától, Rivól, egyedől, Rözöl, Rözöl; mert az egy formánál nagyobb, avagy analogiának törvénye az emberi nyelvben legkezebb; egy névhatározó névből, mint deául, magyarul, görögül; az állatok neveiből, mint kutyaül, ebül, flamul.

egynéhány
amárul is, ~~egyéb~~ ^{egyéb} ~~ne~~ ^{ne} fő névből, mint ajándékul, kötelességül, mellyen ke-
lyen jobbnak tartom a tulajdonító, vagy helyettesítő ragaszkodókat, vagy a
gyanús és helyett névhatározókat, mint ajándékban adtam; kötelességien
verse; barátság gyánús. A' mellett nevéből igehatározók kétféleképen for-
máltnak, vagy ül, ül Répről tudni illik, vagy az ötágú n, an, en, on, ön
ön Répről, mellyekről ezek a' regulák.

Mikor kell a' melléknévből ül, ül Répről, és mikor ellenben
n Répről az igehatározókat formálni?

- a) Az a és e végzés n Répről Ríván, mint tiptán, gyengén. Rívén
crányul, és egynehány három pótagit, mint ostobul, gorombul.
b) A' d végzés az n Répről pereri, mint vidan, habadon, röviden, ke-
liden, Rívén ereren vadil, modil, bolondil, galudil, csalárdil.
c) Az f és g végzés az n Répről fitanar, mint ligan, tágan. Rí:
vén crúf és bolgatagit.
d) A' h végzés a' mélyhangjában ül Répről Ríván, mint álmorul; Rí:
vén vahton. A' többiekben az n Répről áll, mint kererken, meraderen.
e) Az l végzés ül, ül Répről akar, mint balul, belül. Rívén fiatar
lan és hülön.
f) Az ó és ö végzés n Répről Ríván, mint apzon, resön. Rívén a'
jóvendi rékesülőköt, mint állandul, illendul, mellyek helyen az
állandirégen, és illendirégen is a' s. felel.
g) Az sz végzés a' mélyhangjában ül, a' többiekben pedig n Répről
akar, mint gonoful, egéfen.
h) A' t végzés az ül, ül Répről pereri, mint ritul, rentul. Rívén
zöten és seteten.
i) Az n végzés mindenkör ül, ül Répről Ríván, mint oktalanul, Re-
gerlenul.
j) A' cs, cr, gy, h, ly, ny, p, r, s, n, ü, z, sz végzésen pedig mindenkör
n Répről adtam, mint böleren, virgoncran, ragyon, mohon, mélyen,
vérhonyan, fézen, bátran, álmoran, üresen, loffan, reserüen, rázar
zan, neheren, dúrzan.

3.) A' három ágú Répről ezek.

onkins, énkins, öntint, mint tagondint, fejankint.
por, fiér, fiör a' százszámból, mint Réshar, hárampor, ötför;
négytőlötőlötől, mint annyifor, nennyifor; a' zenzámból, mint
előfor, utófor a' százalán elsőfor, és utolsófor helyett, másodfor
negyedfor is a' s.

ton, tén, tön az igékhez adtam, folytatást jelent, mint adton
adui, folysan folyni; verten verni, fiötön fiöni.

4.) Az ötágú Répről ezek.

on. ön. ön. an. en. és n, mellyről már fellyebb az ül, ül alatt föllo-
tam. Formál ez igehatározókat a' nevéből, mellyen hangjával vég-
ződnek, az eggy n betűvel, mint tonzan, gyengén; ha pedig más hang-
zóval végződnek, an vagy en pótaggal, mint módsan, reményen. Csak
kévés van ant és ön Répről, mint ragyon, mohon, habadon, vasta, tén,
gon

gon, szárazon, hidegön, melegön, répögön, özvegyön, éhen, külön.
Vannak rözbetűzéses is, mint gyengédédn, édesdédn, rövidédn,
keseredédn, melyeknél a gyengén, édesen, röviden, kesereden sokkal
kellemesebbek.

Stül, stül a hangzó után, egyébrek pedig astül, estül, ostül, üstül,
östül, mint kázasstül, nöstül, feleségüstül, gyermeküstül, melyek le-
gyes kázával együtt, najével együtt is a r. febben mondatik.

t és tt különféle befűzőkészkés formák, mint kivált, meges
vagy mögött, mellén, miatt, alatt, ixánt vagy axánt, nikaly,
együtt, egyebütt.

5.) A' Rézröstül meg kell vilyektani a hosszabbítókat, és a toldat,
leír beírót.

a) A' hosszabbító, melyek semmi értelmű nem adnak, az igék után
ih, mint esik, és on, én, n, mint vagyon, megyén, jön, a' van, megy
és jö helyen; az ar és er nézőtől után on és én, úgy mint
aron, erén; az igekötő után pedig an, en, mint táran, mostan,
ottan, ittén, majdan, máran; úgy finse lan, lan, mint addiglan, per-
diglen, méglen, meginolen.

b) A' toldat betű a' parancsoló után fa, fe, mint lődjek ide,
nézze meg jobban, A' többiek csak a' röz népnél kesz lehet elő,
úgy mint la, a, e ezekben: az la, annak la, alt a, este e, ennek e,
ottól e, ahol la, ahol a, ihol e!

157. §. Hányféle a' parancsoló?

Felel. A' parancsoló értelműkre nézve a' rövetkezendő feleke,
zettekre osztanak.

1.) Az okmutatóra, mint: arészogy, hoggy, honnan van az hoggy,
mert, miért vagy mért? minett hoggy, minthogy, mire, mivel, ne hoggy.

2.) A' hasznosítóra, mint a' mennyire, a' mint, mint vagy valamint,
mintha, mintig, így, valaminthogy.

3.) Az engedőre, hívóra, és kötőra, mint az által, vagy a'
miatt hoggy, csak hoggy, vagy kivéve hoggy, de mindazonáltal, ha csak,
ha mindgyárt, hanem ha, igaz ugyan, jóllehet, bátor, noha, legalább,
legyen, így, megvallom ugyan, nem mintha.

4.) Az alkusítóra, mint azon esetbe, ha, de az am a' kérdés, ha,
ha, hoggy, ha csak nem, ha mindgyárt, olgy alku alatt hoggy, de így,
hoggy, tudni illik, ha, így mindazonáltal hoggy, így azonban hoggy.

5.) A' rövetkeztetőre, mint ámde, de, Rövetkezendő kézen, már pedig,
mire nézve, erre nézve erre való nézve, ennek okáért, ezokáért, Annak fogva,
Annak fogva, mivel pedig, tehát, kár, így kár.

6.) Az üldözendőre, mint allig, allighogy, a' meddig, a' mine, azonban, al,
alatt, még, mikély, azonnal hoggy, mielőtt, mielőtt, minem, végre,
végére, elvégre.

7.) Az átvezetőre, mint a' mi illeti, de mindazonáltal, egyébként, még is,
tovább, eggy szóval, röviden, rövidedn, rövid szóval.

berségesen. éppen nem. erővel, erőszakosan, erőszakkal, erősen erejével.
 fél vagy fénn fővel. fonatból, felfordítva. gyalog. hajadon fővel, kálkál,
 lassan. Rákszatanul, liába, liában. láta. lédég vérrel, igazán. igen.
 igenjél. így. illendőképen. illetlenül. immel ámmal vagy kordára. irás-
 ban. jó módul, vagy módgyával, vagy ottal módul. képkasztva, vagy
 kátt kándétkal. kétség kívül. könnyen. könny nélkül. követendőké-
 pen. községesen. lókatona. máskép. meggondolatlanul. méltán. mélt-
 tatlanul. naggyából. nagyon. nehezen. nem örömet. nevetet perint.
 nyilván. örömet. öfvetett kézzel. rosszúl, rosszabbul. semmiképp, sem-
 miképen. szogva. szabadon. sembe. semlítőmást. perenevare. pilajul
 pívosen, tífón pívöl. fővel. teli torokkal. téggyen állva. tréfi-
 bül. tudomza, tudoda, tudtára t a t. úgy. úgy főlván. úziáson. vakt-
 tóban. valamiképp, valamiképen. véghesterlenül. véletlenül. versengve.
 vesztve vagy vesztve.

X.
p. 221.

[4.] A' rendez és mértéklet illeti igekötározók: akkor tájban. alhal,
 marant. a' mi több. a' mennyire lehet. a' mint lehet. át még át. aru-
 tinn. csak. egészen. egyébképp, másképp. egyedül. egyetemben. egymás-
 után. egyszerre. egy fővel, lélekkel. együtt. egy álbollyában.
 elég. elegendőképen. elejente, eleinte. éppen akkor. éppen úgy. fe-
 lene, felenebb. felene nagyon. főképen, legfőképen. hasonlóképen.
 hovatovább. ismét. kézzel kézzel. kíváls, kíválsképp, kíválsképen. kocor,
 kint, időnkint, kellyel kézzel. különbféleképen. különösen. lassan.
 kint. lassan lassan. legalább. legelőfő. legfőképen, leginkább. lépésen.
 kint. ló kálálában. majdnem. megint, megmeg, meg, ismét. meglehető-
 sen. mennél tovább. minden egyéb előtt. mindenkor. mintha, némely-
 kor, lebehóba, melly fő talán a' létben, kolumban kavarból teteten
 öfve, ollykor. némünémüképen, olly annyira. öfveséggel. rendezen,
 annak rendgye perint. rékért, rék perint. sorjában. söt, söt inkább
 pínthy. főül főra. távul legyen. tetétül fogva talpig. tűzketőképen
 úgy. utólyára. üdövel. végre. vegyes.

5.) A' helybenlago, kérdő, kétkedő, és tagadó igekötározók: bizo-
 nyosan, bizonyára. valóban, valójában, igazán. csupán csak. exmi-
 atum. éppen nem. lányfor? lehetőképen. hogy? hogyan? hogy hogy?
 hol? honnan? kova, ková? igen. merre? meddig? mi dolog? miképp?
 miért? miért vagy miért? miért nem? mikor? minden bizonyal, mi-
 nek? nehezen. nem. nem igaz? sem, mikor tiltat, se. semmiképp,
 soha. talán, tán, talántán. úgy.

Cicero

159. §. Mellyek a' Magyarban az indítójelöl?

Felelet. A' Magyarban az indítójelöl ezek. A' bosszondó ah! A'
 fájlató ah! A' nevető ah! A' pizongató ah! A' bizonyító bizony!
 A' bánatkodó boldog isten! A' nevető csitt! A' kemzeleányó csúfág!
 A' kértelő de még is, A' segítségül hívó eger! A' csudálkozó ejnye!
 A' tagadó éppen bizony! A' panaszkodó fájdalom! Az intó, vagy üző félre
 A' magyar feláldozó ha! A' nevető ha, ha, ha! A' dicsekedő haj! A' ne-
 vető hallgass! A' hívó lej! A' tudtkozódó hogy hogy? A' kértelő loko
 Az úja

Az újjal mutatá: im! ime! ihol! A' segítségül hívó Istenem! A' fájla: 189.
 lá vagy panaszod jaj! A' szenvedő jaj nehé! A' kétkedő leke: 108
seilen! Az előre intő nono! A' bízatos nohha, nohha rajta. Az un-
 dorodó jika! A' bízatos rajta! A' csudálkozó rendes! A' félénk meg,
esne! A' fáradkodó pegény! A' pazarhányó bigyan, gyalázat! A' bosszón,
rodó oh! A' sokajzó oh! A' panaszkodó vagy búcsukodó vaj! A' csen-
 vesítő verseg! A' megijedő usku!
 A'

Magyar ^{A'} Nyelvstudomány nak
II. D. 2

II. Risse

A' Róhötés.

XVIII. Szakasz.

A' névmutatónak kötéséről.

ibo. s. Mi is lanyfala a fókötés?

[illegible]

Bi. S. Microda Kilömbesiger Kell

teljes mondások rögzíteni?
Felelet. Az emberi nyelvben nagy különbség van a határozott és a látszólag határozatlan érzelmű mondások között. Határozott a mondat, mikor egy egész nemről, vagy felekről beszél, vagy bizonyos tárgy, és hasonlókra feloszthatatlan tárgyról valamit állítunk, mint: az ember halandó, vagy az emberen halandó, hol az egész emberi nemre vonatkozik, úgy, amilyen nagy helyre így is állhatunk. minden

minden ember halandó. Itly határozott mondat ez is; a módos ember mindennél kevesebb, vagy a módos emberek mindenestül kevesebbek; mert itt is a módos embereknek egész felkészése értendő, így hogy helyette így is lehet volna: minden módos ember mindennél kevesebb. Határozott mondat végtére ez is: a katonák, a kikeret tegnap láttunk; és ez a kikeret, a ki tegnap nekem levelet hozott; mert itt a katonák felkészésének bizonyos és rideg tagjai, és a kikeretek gyülekezésének egy és bizonyos tagja értendő.

Azért ha valamely nemzeti vagy felkészésnek némelly bizonytalan, és semmiképp meg nem határozott tagjaiként van a fő, a mondat határozatlan, mint bölcse emberekhez sem lehet mindenképp tanácsért folyamodni; vagy mondgy nekem embert, a ki így vélekedgyen; vagy a legyenn gyermekekét láttam. E mondatokban sem valamennyi, sem bizonyos bölcse emberek, vagy gyermekek, sem értendőnek, hanem csak némellyek, és még ezek is minden határozás nélkül.

E két értelmű, kiváló a Deákos Magyaroknál, a ki a két nyelvben kívül többet nem tanult, jól meg kell a befűdében válogatania, ha csak a nyelvűndnek nemzeti főjázását mindentalan magrontani nem akarja.

162. §. Microda fő regula szerint kell a Magyar befűdében a név: mutatóval élni.

Telelet. A névmutatóval csak a határozott értelmű Magyar befűdében kell élni, mint a gyermekek keresztneki járni, ha csak a névnek ez, telme névmutató nélkül is valami egyéb által nincsen maghatározva, mint a tulajdon nevekben; mert itt már a névmutató szükségtelen, és így oly kiba, melly ~~az~~ az emberi nyelvnek köz törvénye szerinti, mint: Magyar ország termékeny, a kati: Magyar ország termékeny, nem pedig a Magyar névmutatót el kell hagyni, mint: gyer, zaslau értelmű befűdében pedig a névmutatót el kell hagyni, mint: gyer, meket járkanak a legyenn, nem pedig a gyermekek, mert itt nem valamennyi, sem bizonyos gyermekek nem értendőnek.

Mikor azonban kivül, hogy a névnek értelműt a névmutatóval maghatároz: Enk, a tárgyat egyfeszimű mutatni is akarjuk, a névmutató elejébe, melly sem az egyes, sem a többes számban soha sem változik, a mutató névpótóló is kétfűnt, melly a főnév, és a ragasztásokra nézve a fő névvel megegyez, mint: az az ember, a ki tegnap nállam volt; annak az embernek, a ki tegnap nállam volt; azt az embert, a ki nállam volt; azon az emberen, a ki nállam volt; akitől az emberektől, a kik nállam voltak, és a t. A csinosabb nyelvben a mutató névpótóló és a név: mutató helyett amar vagy azon névpótóló áll társaságs állapokban: amar, vagy azon ember, a ki tegnap nállam volt; amar vagy azon embernek, a ki nállam volt; amar vagy azon embert, a ki a t. amar vagy azon embereket, a kik tegnap nállam voltak; amar vagy azon emberektől, a kik nállam voltak. A mászhangzóval kezdődő nevek előtt ama mondat, mint: ama vagy azon katonák, kik nállam voltak.

Jegyzés. A Deák, és, ammint mondgyák, a Tót nyelv a határozott értelmű befűdés a határozatlanságtól a névmutató arany artikulat al: tal meg nem különböztetik, így hozván magával nemzeti tulajdonsá: gon. Azon tehát, a ki a Magyar nyelvnek csinosítását abból vélő állami, hogy saját nemzeti ségeit elhagyván, a Deákul nemzeti ségeivel felpiperékedgy, a névmutatókat a Magyar befűdében, és kiváló, mint meg:

+ gyermekek jelennek,

Peris,

meghozni, a versetben, Rénnyel fexint elhaggyák, és az efféle termék: Petit.
 fexint Magyarorságot még fexnégnél is nézik. De lássuk, mire vezet
 bennünköt az ~~efféle~~ deálmajmozás. Ha az egyik egyenlő eseten el, tüllyen
 hagyja a névmutatót, a másikat, harmadik, negyedik fő annyira terjed:
 ti majd e' deálos fexnéget, hogy az eseten egyenlő fexné, sőt még
 ezere is mennek. A' deálos Magyarok látván, hogy névmutató nélkül
 az igékben a mutató forma egészen fexnégtelen, ez is elvették lassankint,
 hogy nyelvünköt a' deálokhoz közelebb vigyék, és így ~~az~~ az ő vélekedé:
 sőt fexint, megcsinorítsák. A' Tótok is, közelebb jönni látván így nyel,
 sőt fexint a' Magyar, amarekkel a' deálos fexnéget, és Magyarul timig, ^{trélek} ~~együtt~~
 írják: Tyik, és Csibék. Sőt csibének fogalmatos anyja, tyik, nagyon
 gondoskodott arról, hogy Ránja egyikkel vagy másikkal el ne fogjon.
 Mégis tehát önként, hogy Ránynál alá siessenek, mikélyt madaraknak
 gyors és hegyetlen ellenségei repülni látnak. ... és Ránja megra:
 gadott, körmei köze fexint, és fexint, de leff az még a fex classi:
 eur Magyarorságot. A' Francia, Olasz, Angol és Német a' katározott ex:
 telmet a' katározatlantól egészen így különbözteti meg bizonyos név:
 mutató, avagy articulusok által, mint a' Magyar: és akotnak még
 is, kik e' nyelvünköt Magyarra fordítanak, nem ajánlhatom ~~figyelt~~
 legendáképen a' figyelemet arra, hogy a' Magyar sokszor katároz:
 sőt befűddel fexint él, mikor e' nyelvünköt katározatlan kifejezé:
 sőt akotnak él, és isfontag. Mikor a' Német így áll: Ein Vater,
der seinen Sohn liebt; eine solche Mutter, die schon erwachsene
Töchter hat; a' Magyar katározott mondásokkal él: az atya (nem je:
 dig egy atya) ki fexint fexint; és az olyan anyja (nem pedig egy ol:
 lyan anyja), kinél már eladé leányai (és nem leányok) vannak.

162. §: Kelle a' Magyarban a' tulajdon nevek előtt névmutatóval Cicero.
 élni?

Felelet. A' fő regula fexint ugyan mindenik tulajdon név olly katároz:
 zott értelmű, hogy annak katározásán a' névmutató tellyességgel fexint,
 ségelen: de vannak még is a' Magyarok különös fexint, melyek,
 ben a' tulajdon nevek elejébe névmutatót fexint. Lássuk ez iránt a' re,
 gulákat.

A.) Mikor a' fexinteknél tulajdon nevei előtt melléknév nem áll,
 a' névmutató előttük nagyon termékten, mint Terentiust már atol.
vastan; most Cicerót vezem elő; nem pedig a' Terentiust, a' Cicerót
 úgy fexint Jupiter, Pluto, Vénus, Aimor; nem pedig a' Jupiter, a' Plu:
tó, a' Vénus, az Aimor. Csak mikor a' fexinteknél tulajdon neve kö:
 zött név, avagy appellativuma változván, katározott értelműt elvef:
 ti, maga' elejébe névmutatót is híván. Megtörténik ez

a) Mikor a' tulajdon név több fexinteknél tulajdonitak, mint: zit,
kik a' mostani időnkben a' Plátót és a' Pythagorásoz; vagy: az Imz
re és az Istvánok többnyire jó emberek; vagy az Epstenháziak régi
nemből való.

b) Mikor több fexint, kik ugyanazon nevet viselik, egymástól
 meg akotnak különböztetni, mint nem arról a' Péterről állott én;
 vagy nem az az István istem, vagy a' 162. §: fexint: nem azon Péter
 ról állott; nem ezen István istem.

c) Midőn valakir megveséssel, vagy fenyegetéssel, vagy barátságosan nevezünk, nevei elejébe tesszük a névmutatót is, mint: avval a Pisti: val nekem ne társalkodj. Írt az Illés én egy fél jól megfigyem. Ez az oka, miért tesszük görömböságnak, és parafatos befűdnek, midőn valaki az olyanoknak neveit arculussal mondja, kikhez tetszetel: tel viseltetni tartozik, mint: az Ertér kutyája jön az Illés házával. Tegnap a Jelenfinével a Pécsinével voltam.

2.) Midőn a személynek tulajdon nevei előtt melléknév áll, akkor a névmutató iránt csak a regulák.

a) Ha a melléknév olly ösmereket is szokott, hogy mindegy a tulajdon névnek minősítéskor tartozik, akkor a névmutatót elejébe tesszük, kéjszem kapontulandóig volna: mint Nagy Sándor, Kert Andrást, Harsmadit István Pápa, Kozafi Károly, Madarasi Henrik és a.

b) Midőn a melléknév külömböséget akar tenni több személy közt, mint ugyanazon nevet viselik, a névmutató szükséges, mint: nem a Dudai Herkővitzül állott, hanem a Václizul.

c) Midőn olly személyül állunk, ki már előre küldött befűdnek, bül ösmereket, akkor melyféle melléknév előtt sem kell névmutatót mondani, mint: minetudnánk tehát László Erősi (vagy László Erősi) ezeket mondott, és a.

3.) A birodalmaknak tulajdon nevei, akár az ország névvel állja, akár nélkül, a névmutatót meg nem fűvedik, mint Görög ország, Német ország, China, Persia. De a birodalom név előtt névmutatót kívánunk, mivel melléknévvel gyantát mondatnak, mint a Török birodalom, a Német birodalom, a Görög birodalom, a Muszka vagy az Orosz birodalom; sőt a többiekben az is, kég: zö által meg valószínűs melléknévvelre is változnak, mint a Római birodalom, a Chinai, a Persiai, az Asziri birodalom.

4.) A városoknak, mellővárosoknak, faluknak, lakásoknak, és napotnak tulajdon nevei a névmutatót magok előtt meg nem fűvedik, mint: Pestem mutat. júniusul fogva nem láttam. Húsvét tájban történt. Kedre várom. A névmutató csak akkor szükséges, midőn több ugyanazon név társakat meg akarunk különböztetni, mint nem azt a Prágai estem, mely Cseh országnak hanem mely Béla városegyében fekszik. Szükséges a névmutató akkor is, midőn a tulajdon név előtt melléknév áll, mely azt közős névnek teszi, mint: a tavalyi Mátyás nagyon liheg vlt. A múlt vasárnapul fogva a jövő szombatig.

5.) A legyeknek, és vizeknek, Rivált a kóniaknak nevei névmutatót kívánunk, mint a Mátka mellett jó bor terem. A T. kóniában sok Lal van. Atmenet a Rajnára. A névmutató meynarad akkor is, midőn a tulajdon nevet a legy és víz közős nevekkel ötfűvűggek: tesszük, mint a frank gellért legyén új csillagnézó tocsny építetett. A Duna vize mellett.

164. §. Mikor kell a Rőzös, és a mellék nevet előtt névmutató: 110 192.
val élni?

Felelet. A' Rőzös és a mellék nevet előtt a' névmutatóval a' Rő.
vetkerendő regulát perint kell élni.

1) A' Rőzös nevetre nézve a' névmutató a' 162. §-ban előadott
törvényt követi: a' latározott befűdében, tudni illik, mondatik, a' latú:
rozatlanban pedig elhagyatik. De vannak még is egynekány esetek,
mellyekben még a' latározott értelmű Rőzös nevet előtt is fűk,
ségeken lehet. Ezen esetek a' Rővetkerendő.

a) A' Rőnyveknek, és részeiknek hasonlításában, mint: Új Magyar
Grammatika. Első Rőnyv. Második Rész. Csak mikor a' hasonlítás
a' Rőnyvet fűnté fűmélvesíti, névmutatót is kíván, mint: A' tükél:
lesz Kereksény.

b) A' hívó esetben a' Rőzös név a' névmutatót meg nem fűved,
mint: Al Egek, oh tük Regyelmes Egek! nem pedig Az Egek!

c) Az és és vagy kapcsolatok után, ha előtől névmutató áll, el le,
haszolni, mint az ajtó és fűnt ember. A' madarak vagy lakók.

d) Mikor egymás után több Rőzös nevet állanak, elég az első,
és az utolsó elejébe névmutatót tenni, mint az emberiség, jámbor,
ság, jó erkölcs, tudomány, és a' módosság az ifjú embernek legfűbb
tulajdonságai.

e) Az Isten név előtt névmutató áll, mint jó az Isten; Rővéen
egyenekány befűdmódokat, mint: Isten hozott. Isten hozzád! Isten
ment, vagy menten meg. Isten' nevében, Isten veléd. Isten téged!
Isten neki. Isten' hírével. Isten bocsáso.

2.) Mikor a' melléknevet a' mondatban állítás gyánant áll, a' név:
mutató meg nem fűved. Illyen e' melléknevet fűp e' mondatban:
a' latározott nyáz fűp wls. Mikor fű név gyánant áll, névmutatót
kíván, mint a' fűp és ostoba melléknevet e' mondatban: a' fűp
még az ostoba is megállati. Mikor a' fű név előtt tárgyadó áll,
laportban áll, a' 162. §-ban előadott fű regulát követi. Így e' la:
latározott befűdében a' mostani üdők nehezett a' mostani melléknevet
előtt névmutató van; de az ostoba előtt e' latározatlan mondat:
ban nincs helye: ostoba emberekkel nehez tárgyalkodni. Mikor a'
melléknevet több fűvából áll, a' fű név pedig latározott értelmű,
a' névmutató amaron előtt áll, ha mindgyárt latározatlan is, mint:
a' menyővevél már megfűnt fűvegető menyővevél, hol az a'
névmutató a' menyővevél fű nevet tárgyik, a' Rőzöttől fűvő
fűvát pedig melléknevet gyánant állanak.

165. §. Mikor kell a' fűvnevet, a' névjótóló, és az igehatározó:
előtt névmutatóval élni?

Felelet. A' fűvnevet, névjótóló, és igehatározó előtt névmuta:
tóval a' Rővetkerendő regulát perint kell élni.

1.)

2.) A' szerzámott a' ibe. E'ban előadott regulát követik. Így a' határozott mondásban: az őt e'frendőt, melyeket nélla töltöttém,
életemet legigább nagjai hőzé jámláltam, az őt jámnév előt névmutatás áll. Másrés van a' dolog a' követőrendő határozatlan mon-
dásban: őt e'frendő Rönnyen elmulit. E' törvényt követik a' többi jám-
nevek is. Csak a' szerzámott előtt jügg tetőszóval a' névmutatás
elhagyni, vagy mondani, mint: én tölte ötö'dn, vagy az ötö'dn voltam.

2.) A' névátólól, ha már magokba sorakozott értelmével bírnak, a' névmutató meg nem fejedhetik. Illyenek a' személyesek, mint én, ragyok; az mondgyán; ki jön? Meg nem fejedik a' névmutató az olyanok is, melyek természetesen sorakozatlan értelműek, mint: Rülömbfélék pühtönnék. A' magányosan álló birtokosok névmutató nélkül nem lehetnek, mint az enyém, a' tied v. a'. (99. §.) A' birtokos nevei előtt pontosan ugyan a' ~~névmutató~~ névmutató, de fürtörégre; mert lozd iffra Rönyvemet fincse oly jól söt kebben mondatik, mint a' Rönyvemet. A' iffatérő névmutatókat a' névmutató Rülömbfélék meg a' Rör: deörköl, mint a' Ratona, a' Rör tegnap láttunk, és ellenben Rör láta: tor tegnap a' Rönyvemet? De ha az értelmességrek vékedelme nélkül meg: történhet, a' névmutatót még a' iffatérőn előtt is el lehet hagyni: a' Rato: na, Rör tegnap láttunk.

2.) A Magyarban még az ígékhatározónak előtt is találunk kétféle esetben névmutatót.

a) Mivel az igazhatározó fő név gyakran vetetik, a határozott és
teljes befűzés a 162. §. szerint névmutató áll előtte, mint: az úgy
és a nem úgy minden jönnék a föléje.

b) Különös tulajdonsága nyelvünknek az, hogy a határozatlan
értelmű igehatározókat a névmutató által, mely némely esetben
csak elejébe függestetik, némelyeknél pedig veletlőn öfve iratik, láta-
zottan értelmükre változtatva. Példának okáért: mint vagy? jól,
ammine vagy a mint látod. Hogy a névmutató a kösettkerendő
másválhangzós a Rimondianban megduplázza, már a 42. s-ban említet-
tem: mivel tehát az efféle határozókat a mint, a kor, a minap, a
mennyire s a s illy duplázással kell Rimondani: ammine, akkor,
amnap, amennyire, azokból is, kik a névmutatót veletlőn öfve,
íjárn, ugyanezen duplázást méltán megkövénthattunk. Ezekből kö-
nyű látni azt is, hogy a névmutatót olly igehatározónak elejébe
tenni, melyek határozatlan értelműből ki nem vehetnek, jele-
nagy hiba, mint a midőn; mert így kis egymással ellenkező dolog
teszik öfve; a határozatlan értelmű midőn tulajillik a látható
értelműnek jelével, az a névmutatóval.

166. sz. Mit kell még az ez és egy névmutatókhoz tudnunk?

Telekes. Mivel a' 162. §. szerint a' névmutato' elejébe még ~~névmutato'~~ név,
jelölés is sejtünk, a' tünillendő tárgyakról az az névjelölés mondgyant, mint
az az ember, annak az embernek, az az embert, alatt az emberet, az ottól az
embertől; az előtűntetű tárgyakról pedig az ez névjelölés, mint ez az ember

ember, ennek az embernek, ez az ember, ezen az emberen, ezért az emberen, 195.
til. valamin tovább az előbbeni példákban ezen helyen; az az, annak az,
az az, azok az, azoktól az rövidebben és febben azon mondatok; azon em,
bor, azon embernek, azon emberen is a't. így az utóbbiak példákhoz rövidebben
bor, azon embernek, azon emberen, ezen ember, ezen
és febben ejtyűk inngy: ezen ember, ezen embernek, ezen emberen, ezen
emberen, ezen emberentől. ~~Ezen emberen~~ és ~~ezen emberen~~ végre az ezen + az ilyen

hözsa helyen a hangzó előtt lehet az ez névmutatóval élni, mint rözd
a járókhoz ez ökröt; noha meg kell vallanom, hogy az ilyen ez a rözd be,
febben nem igen járatos. De a mássalhangzó előtt az e annyival fo:
konabb és kellemesebb, mint: e' lovakkon jöttem.

in alis merem grammaticussaint után névmuta

Az eggy kárméves én allig merem grammaticussaink után névmutat
tíniak nevezni. A' Német, Francia, Olasz és Anglus nyelvekben az egység,
nek névmutatoja (Carthulus unitatis) nagyon sokott; de a Deákban fel nem tsem mi-
találtatik. Jele tehát, hogy az egységnak névmutatoja a nyelvnek csinosasága, sem
hoz nem tartozik, és hogy azok nagyon elcsúsznak, a' hisz az gondolat, sem
hogy a' Magyar csinos nyelv nálla nélkül el nem lehet. Az eggy főcsoporttól kétféle
a Magyarban háromféle képen foglál, mint fűrésztelen névmutato, mint és
fűrészes kármév, és mint fűrészes határozatlan névjelölő.

Az eggy főcsoport nélküli ellehet, aronnal csak.
A' mondat:

a) Mikelys a Magyar az egy főcsoha nélkül ellehet, aronnal csak.
 Lafontalan Nemeses főjáraonak lehet tartani. Így a Magyar e' mondás:
az alázatosság olly erkölcs, melly az embert nagyon kedvelheti, tökéletesen
 annak értvén, a' minent a' Nemeses Magyar ezt: az alázatosság egy ol',
lyan erkölcs, melly a' s. látnivaló dolgot, hogy abban az egy főcsoha
teljesseggel Lafontalan.

b) Példáért a Róbertkeresztben: a legyenn csak egy ember látor; egy fillérje sincs; adgy nekem egy csereonyei; adgy nekem egy dinnyét. Mitör a Német így szól: ich bin mit dem Knecht zum Mann, a mit, am az csak nélkül, akkor a Magyar a mondást így ejti: a legyenn ember látor. Nagy hülyömbőség van tovább e Magyar mondások között: egy fillérje sincs, és egy fillérje sincs. Kétszáz tudniillik valahány aranyper, de, lehetnek kússai, és tízesek, és én róla így szólhatok: nincs neki sem mátyása, sem petárja; fillérje sincs. De mitör az mondani valahány, hogy egy fillérje sincs, az értem, hogy mindennemű pénz nélkül, kússok, tízesek. Ugyanígy mitör csereonyei vagy dinnyét kérek, egy néhany csereonyei, és a dinnyéből egy feladat értek: de mitör egy csereonyei, egy dinnyét kérek, egynél több csereonyei nem kívánok; dinnyét pedig + sem egyetlen kérek.

c) Határozatlan névpótoló az ilyen mondatokban: Tölts rá egy kis vizet.
Egy kevés méret koron. Neked többé egy fiatal sem lőhet. Egy cső:
azt. Egy kevés méret koron. Neked többé egy fiatal sem lőhet. Nyomasító befűvés a'
 jel sem jobb a' testvérénél. Így al egy pohár bort. Nyomasító befűvés a'
 Magyarban, mikor e' névpótoló a' melléknév és a' fő név közé tesztir, mint
 sógora böcsületes egy ember. Ha e' mondatban az egy névpótoló a' melléknév,
 eléjébe tesztir Németesen: sógora egy böcsületes ember, egészen mást tesz, p. 227.
 mintha így állna: sógora böcsületes ember.

minősem ha így állunk: Sógóca böcsületes ember.
Jegyzés. A' ki a' Xémerbüel Magyarra fordít, nem hisz kapnár veker. annak, n' mit
Persem 1805. éps. Lindoss Grammaticában a' 184. és 185. old. írtam. XVIII. Kapu

XVIII Parak

A'zagafte'koknak és névlatározók'nak
Kötéséről.

167. S. Mihály Recl bánnunk a Magyarban a' neves
esetel?

Felelet. A' ^{esemél?} neverő esemél a' Magyarban a' hövesszerendi
regulár szerint kell bányászni.

regula'k szerint kell bannunk.
A) Az emberi nyelvnek kivoltákor tartozik, hogy a tárgyat,
mellyről állami akarunk, megnevezzük. A Magyar nyelvben is
tehát fő dolog az, hogy a nevező eset a tárgyat, melyről ké történik,
minden mondatban megnevezzé, mint a fa gyümölcsöt hoz, hol e név a fa
a nevező eset. E regula még a személytelen igék^{et} is ~~tart~~, noha mellesleg a
nevező eset csak titkon értendő, mint villámlik, tudni illik az ég. E mon-
datban első erik a nevező eset első nyelven kimondatik. Nemellykor a
nevező eset helyett a személytelen igénél egy másik személyes igének a har-
tásatlan módgya találhatók, mint nehem az aszúmkor leveler kell írnom,
hol a kell ige személytelen, az írnom ige pedig nevező eset gyanús kölgil.

2) Mivel egy tárgynak több főből álló neve van, e' fűvésig, gel egy nevező eset gyaránt állanak, mint szent István első Magyar Király. Az ilyen esetekben az utolsó fő vesztik fő név gyaránt, az előneveit pedig mind melléknevek. Innen van, hogy mivel az utolsó főhöz ragaszkodni szokott, a többiek mindvégig a' nevező eseten maradnak, mint: e' szabadfűvés szent István első Magyar Királytól nyerték, hol a' tól ragaszkod csak a' Király név utáni vesztik. Nyel: vűnknek e' nemzeti tulajdonsága a' Deákban és a' Németben fel nem találhatók. A' Franciaában, Olaszban és Angliában a' Declinatio csak az arculással végeztesik, és így valamennyi fűvés a' nevező eseten maradnak: ezekben sem lehet tehát a' Magyar nyelvűk e' nemzeti sé: gér feltalálni.

gér feltalálom.

2.) Kés vagy több egymástól külömböző nevező eset Φ mondatban kétfelekép kerülhet elő, ugyan a) mielőt az állítás több egymástól külömböző tárgyat illes, mint a tehénnek és a kecskének együtt lagelnek és ilyenkor az efféle nevező eseteket kapcsolatok által, a' minő itt az és, ökre kell függeszteni; b) kés nevező eset kerül elő a' tárgy jelentő igék, nél is, melyeknél egyike a' mondatnak tárgya, a' másik pedig a' mondatnak állítása, minő: az alázasság fény erkölcs; hol a' van ige elött: Holontis, az alázasság a' mondatnak tárgya, a' fény erkölcs pedig az állítás. így fincsa az őszem katona lett kés nevező esetei így valaképpen így fincsa az őszem a' tárgy, a' katona pedig az állítás legyen. Ezen esete el, hogy az őszem a' tárgy, a' katona pedig az állítás legyen. Ezen esetei Kés körül kés egymástól külömböző nevező eset oly jelző az em: bezi befűdés, mely az értelmességet könnyen meggyatolja. Errevalónakéve javasoltatik, hogy a' csinos nyelvben a' ragasztókat könnyű perine való elhagyását tehetségűnk perine kerüllyük. Sokkal érthetesebb valóban e' per: kerítés a' Királynak palotája, vagy az életemes peresem, mint az a' Király ja lo:

142/197
lotája, vagy életem kezesem. Az írásban való röstöség az effélékben még a
liányjelet is el kezd miz hagyogatni, mine a Rízaly palotája, életem ke:
zetem; hanem ha talin garduagból mulattját el nemelly Irók e Liányjeletet,
mine ama Prókátor, a ki az i betűkre pontosan nem rakott, hogy tintáján
megkímélte.

168. §. Microdu regulát alá van vetve a Magyar birtokos ragaszték,
naht kötéve?

Féleles. A birtokos ragaszték a tulajdonitótól csak abban különbözik,
hogy a birtokosnak nevével mindenkör társaságos állapotban, a tulajdonító
pedig mindenkör magányosan áll. E' mondióban: a Hercegnak parizánót
lozár, q Hercegnak tulajdonító ragasztékkal mondatik: ebben pedig: a q e' név
Hercegnak parizái elírkeztet ugyanazon q Hercegnak a birtok' ne:
vével parizái társaságos állapotban áll, is vele egyg örvetett gondola:
tot jelent. E' társaságos állapot Cáld az 55. §. után a jegyzés a 7. 8. és 9.
kám alatt) abból áll, hogy a birtok' nevéből, ha zideg, mindenkör az
a vagy e kézzel, ha pedig többes, mindenkör az ai vagy ei kézzel,
Kell birtokos neve csinálni, akár egy legyen a birtokos, akár több. Péld.,
Dának okáért:

A Hercegnak parizája vagy parizái;

A Hercegnak parizája vagy parizái;

mellyekhez a parizái a Hercegnak előadott regulát feksint a parizái ra,
gáztékhoz függkeztet. A birtokos ragasztékhoz kötéséhez tartoznak
még a következendő jegyzések:

a) A birtokos ragasztékkal akkor élünk, mikor az a parizái jelenteni,
Kell tartozik valamelly dolog, vagy minek a tulajdonsága? mert ilyen,
Kor a birtokos parizái vagy parizái a neve birtokos ragaszték
Kiván, mine a birtokos a jó erővel jutalma; az alom a lululnak
a Kéje.

b) A tulajdonító, mikor birtokosra változik, általlában parizái, egészen
maradhat, vagy a naht, naht ragaszték nélkül parizái liányjellel állhat.
(167. §. 2.) Példának okáért: a parizának tornya, vagy a parizán tornya.
Mikor egészen marad, a birtok' neve elejébe, ha amare után áll, csupán
csak azért, hogy a beféd fontosabb legyen, névmutató vesetik, mine a parizái.
Kadnak a tornya; egyébként névmutató nélkül a beféd rövidebb és kebb:
a parizának tornya. Állhat a beféd elejébe a birtok' neve is, mine tor
nya a parizának; de ilyenkor a névmutató a befédet fontosabbnak nem
tér, sőt természetlennel látszik, mint a tornya a parizának. A birtok' neve
a birtokos' nevéből el is lehet válnak, úgy hogy a birtokos a mondió ele:
jén, a birtok' pedig a végén nevével meg, mine a példában: a birtok:
naht réztük meg tegnap estve jeli a Kertész, hol a birtok a birtokos, a Kert
pedig a birtok. Mikor a naht, naht elvesztik, a birtok' neve utánna és név,
mutató nélkül áll, mine a parizán tornya.

c) Valamint bizonyos, hogy a Kertész birtokos, amint a 167. §. 2. §. kám
alatt mondottam, az értelmeségnek nagyon veszedelmes; úgy ellenben igaz, hogy a
parizái a Kertész névvel erősebben még parizái is tette. Így a parizái
parizái neve mindenkör Kertész mondyak, mikor e' Kertész név parizái utánna
tettik, mine Duda parizái, Pest parizái, nem pedig Dudának és Pestnek parizái.
E' mindazonáltal a parizái parizái, és a parizái neveire ki nem terjed, mellyek
csak

+ a birtok' nevéből

nevet, a kitül valami bármely tágas értelemben is vehetünk, mint Páltól káltsam. Az azjántól tanultam. b) Ami femélynek, vagy tízgyanak nevet, kitül vagy mellytül valaki vagy valami eltérőzik mint az atyádtól jövök. A' csillagok náttellettül napnyugor felé fozganak. c) Az üdünek nevet, mellytül fogva valami törtenik, mint Hisvettül fogva nem láttam. d) Amar érzések nevet, mellytül valami fennednek, mint tajstétkin a karagtul; teretnek a lédegtül. 2) Ami helynek nevet, mellytül a művelőnek távillára meghatároztatik, mint nesse vane Toprony Déortül?

170. §. Mikor és miké rell élui a névhatározó ragasztékokkal teleles. A' névhatározó ragasztékokkal a követhetendő regulák kerint rell élui.

1.) Az ig határozó az üdünek vagy a helynek nevéhez ragasztatik, mellyen valamely dolognak katart tesznek, mint a lédig el megyer veled. Könyvem a jövő csütörtökig vissza veled. Nyomori: tiédnek okáért az egész vagy mind kevés semenek előjébe, mint: egész en koráig hallgattam; mind végig elolvastam.

2.) Az ért okmutatóval akkor élünk, mikor valaminek okát ad: Így élünk gyon, mint Kiesiny ségért Raptar öfve. Allyen hasznát veffünk a femé: lyes névjótólónak okmutatójával is: (94. §.) én ezemem, te ezemem is a t. mint öczemem is meghalt Thiptar.

3.) Az al vagy el segítő ragasztékokkal képzünk fel a) a kerfiamon nevet, mint tüvel Keresi Kenyeres; dajás Keresel ita; b) az epözör nevet, mint pénzzel nyitott magának a típreletre ita; c) a cselénvén nevet, mint mógyainak nevet, mint: sietséggel ment lorzá; Károval tanult. d) a képfülesnek nevet, mint hajókat láttam ritorlák és everőkkel, borvós ettünk salonnával; e) a kasonlításokban a külömbözetnek nevet, mint: has forinttal több; f) a társaknak nevet, mint: magához kasonlóval barátkozz; az élettel az ézés is megfűzik; g) a műveltető igéknek a második, avagy al oknak, vagy művelőnek nevet, mint: fiá val leveles iratott; h) Illy káronra fordított a femélyes névjótólónak segítő ragasztékok is: velam, velad, sele is a t mint tevelet én nem megyer.

4.) A' ban, ben helyeztető ragasztékok am nevéhez fűggetyünk, mellyen a helyt, a femélyt, az üdü, vagy a keret jelennek, mellyben van lakti vagy valami vagyont, mint a robában van; a vánerben van az o: rosság; a múlt eszendőben; fejér ruhában jár; így fiat a foglatatosság: nak nevéhez is, mint a lovaglásban gyakoroltja magis, és az indulat nak nevéhez, mellyben valamit cselékfűzik, mint viégében öfvefűggetyünk az izást. Így bármint a femélyes névjótólónak helyeztetőjével is: benne benne, benne is a t mint nagy öbenné az é.

5.) A' ba, be beható ragasztékok am femélynek vagy keretnek nevéhez teszünk, a kibe vagy a mibe valamit befűtkezni mint: Durk

dunok, mint vidd a Rönyvet a fobába. Így bántuk a fémelyes 207.
névjelölőnek behatárolás is inbelém, tebeléd is a t, mine: 114
béi vagy belije ütötte a Riost.

6.) A' bül, bül Rikato ragasztókat annak a nevéhez függőztük,
a mi bül valami párnacskán, vagy Rikato, vagy Rövestherist, mint az életbül
így meggyek Ri, mint füllösombül, nem pedig mint kázambül. Így bá:
munk a fémelyes névjelölőnek Rikatojával is inbelöllem, tebelöllem
is a t. mint öbelölle Rönygi Rivenni a tittor

7.) A' ra, re fel lató ragasztókat az olyan tárgyakat nevéhez függ.,
gefetyűk, melyre valami helyezettük, mint a ványjút a kázra fül:
lotta; a tégla a fejére esett. A' helynek vagy az üdönnek nevéhez, mi:
Rok folyamatot vagy latást említett, mint ütfázul ütfázra; nap:
ül napra; valamint a célnak nevéhez is, mine ett az attjának
tízfelére eselerede; az asztalára vetet Rölt; és az esetvén:
ben, mine böcsülesemre mondam. Ilyen lapnát vefűrt a fém:
lyes névjelölő felható jával is inreám, teceád is a t mine egy
Rövesthe esett reám.

8.) A' zül, zül le ható ragasztókat a magasabb helynek, melyről
valami lemondul, vagy az olyan tárgyakat nevéhez függőztük,
melyről a fő történet, mint lejön a legyrül; a káz sejéjéről
esett le; vidd el az asztalról a poharakat; fontos dolgokról bé:
szelgetünk. Így bántuk a fémelyes névjelölőnek leható jával is
inreám, teceád is a t. mine tízollat tanácskozunk.

9.) A' mellérlő nál, nél ragasztókat az olyan fémelynek vagy
tárgynak neve után élünk, Rinét vagy mellynél valami történet,
mint az attjánál volt; lajánál ragadt meg. A' halu jelentjük azonna,
Rinél a fülszéd szünet is, mine a foljónál sétáltunk; a Rextennél
egy vízerecke foljót; a tűznél amint már az ételt. Így van
a dohy a fémelyes névjelölőnek mellérlőjével is innállam, tenál,
lad is a t. mine innállam vagy esső esett.

10.) A' hoz, hez, köz Rözelítő ragasztókat az olyan tárgyakat ne:
ve után toffunk, melyekhez járu lunk vagy füttünk, mint a Rizályhoz
folyamodott; légy igalmat a pagányekhez; légy lú a hozához, Így
bántuk a fémelyes névjelölőnek Rözelítőjével is lozzám, lozeád,
is a t. mine befűrt lozzánk.

11.) A' on, en, ön, an állapító ragasztókat az olyan helynek neve:
hez teffünk, melynek finém valami felelő vagy mozog, mint Rés
galamb ül a fa am; az asztal vannak már az ételt; Röcsinn
mentünk, Rajó jöttünk. Mondgy nem el az üdörül is, mint
a múlt Redden, és a jén zül, mint tíz gazdánk vettem. Ide for,
hoz am nem szé füj jár is; Rivette az ablak on, és füget ütö
át az asztal on. Így bántuk a fémelyes névjelölőnek állapító jával
is, en rajtam, sej te rajtam is a t. mine ő rajta felelő a Röcsinn:
nyozónak sültta.

171. §. Minémű ragasztékokkal feleltünk a városoknak, és egyéb helységeknél neveivel a hol? hová? és honnan? Rész.
Désére?

Felelet. A városoknak nevei erre névre Rész feleltetése okla:
nak a követendő regulák szerint.

Elő Regula. A helységeknél nevei, melyek j. m. n. ny. z. betűvel
végeződnek a hol? Részére ban, ben helyesnével, a hová? Részére
ba, be behatóval, a honnan? Részére pedig bül, bül kihatóval fe:
lelnek, mint: Torajban, Torajba, ~~ba~~ Torajbül; Romáromban, ba, bül;
Debreczenben, be, bül; Egerben, be, bül.

E regula szerint bűnnek a Részre végződők, és helységeknél
neveivel is, mint Tizolisban, ba, bül; Décsben, be, bül.

Hivén a Röhalom nevet, s melyek a halom fővel végeződnek,
melyek a második regulát követik.

Második Regula. A többi végződés a hol? Részére nn állapí:
tával; a hová? Részére ra, re felhatóval, a honnan? Részére
pedig rül, rül behatóval felelnek, mint Mohácsra, Mohácsra,
Mohácsrül; Gyöngyösra, re, rül; így sime a halom végződés
is, mint Röhalomra, Röhalomra, Röhalomrül.

Hivén az i, ly, vár és úr végződés, melyek Részfelekéj
felelnek, mint Apátin vagy Apátiban, Apátira vagy Apát:
ba, Apátirül vagy Apátirül. Új helyben vagy új helyen, re vagy
be, rül vagy bül.

Hivén tovább a Éggráb, Delgráb, Dród, Kolnok, Márgatal, Dras,
s és a Romb végződés nevei, melyek az első Regulát kö:
vetik, mint Rolnokban, ba, bül.

Hivén végre a Györ, Diósgyör, Pécs, Refethely, és Kolovár
nevei, melyek a hol? Részére a t vagy tt igelatózó Rész:
vel felelnek: Györön, Pécsen, Kolovározt.

Harmadik Regula. A vármegyéknek nevei, ha egyben az a má:
sodik regulához tartoznak is, az első követik. Így mikor He:
ves eránt a helységei jelent, az említett Részekre így felel:
Hevesen, Hevesre, Hevesrül; de mikor a vármegyei hely, úgy
Hevesben, Hevesbe, Hevesbül. Így sime Tolnánn, ra, rül;
de mikor a vármegyei jelent Tolnában, ba, bül. Amai nevei ker:
seks, melyek mint helységeknél nevei az első regulát követik,
mint Posonyban, ba, bül, hozzájott kell mindenkéj különbség:
nak okára a vármegyei Részre nevet is adni, mint Posony Vár,
megyében, be, bül. ~~Regula~~ E regula alá vannak vetve a Gal,
Lókör, Rábakör, és Muzakör nevek is.

172. §. Micsoda lapnát veffür a bepédben az eredeti névha:
tározóknak?

Felelet. Az eredeti névhatározóknak a bepédben követendő
lapnát veffür.
i.)

205. 115
i.) Az alatt, alá, és alól közön az a különbség, hogy az alá morzsilást jelent valamely tárgy alá, az alól megmeg morzsilást a tárgy alól ki. felé; az alatt pedig valamely tárgy alatt való fekvést. Ásmond és példánban;

a) Az így alá lagyítottá. Plátó a karagot a mellybe, a livánságot a fiu alá helyezettte. Kintillyen értelme van a belőle formált névzót: lónak is alá, alád is a. Alája vagy megöröndítve alá tolta a fétet. A régi könyvekben a névhatározó az igék előtt is találtatik mint előfőcs, ha, mint aláfállott a jónlóra; de ez a lefállott helyen liba főfőcs. A hasonlító alább, melly belőle formáltatik, valamint a felülről legalább is, igekhatározó, mint alább fállott a lónak az ára. De legalább nem tarthatod, hogy előre megintseled.

b) Az alatt névhatározó fekvést jelent, mint nyugodgy az árván alatt; An: gustus' orfoglása alatt. Dez alatt esedekedni valamir. Egy óra alatt lá: rom leveles írtam. Íly értelme van a belőle formázó személyes névzót: lónak is, mint alattam Rakam lártik; letörin alattatott a pad. Az alatt névhatározótól meg kell az alatt igekhatározót külömböztetni, mellynek hasonlító garádicsai is vannak, mint én alatt ülök, se meg alattabb ülök, ő pedig legalábbabb ül.

c) Az alól megmeg morzsilást jelent, mint Ribütt az így alól. Így finte a személyes névzótól is alóttam, alóttad is a. mint elrántotta alólla a fétet. Mikor az alól névhatározó állapító ragasztól után áll, fét: vést jelent, de másképp, mint az alatt; példánban okáért: Pest a Duna mentében Váczon alól fétit, hol a Vácz név állapító ragasztóval mondatik. Mikor magányosan áll, akkor igekhatározó, mint e mondásban: e ruha nekem felül nagyon bő, alól pedig fűt.

2.) Az által névhatározó az előfőcsnek neve után áll, melly által valamir végbenfűnt, mint az inas által megüzente; rendszeren élese által megöröndítte egészégét. Így bántott a névzótól is általam, által ad is a. mint leveles fogott általad fűlőimnek küldeni. Nagyon főtár, ba vettik az újabb Magyarok, hogy az által névhatározóval egyfokosind így is éltene, mint igekhatározóval; de csak igaz biz az, hogy az által az igék előtt csak így támadott az eredeti át előfőcska helyett, mint a péjjel, fűllyel is több efféle a fét hasonlóságon eredet fűcskából. A ké: ter értelme, melly az által fónak e kéfféle élelméből támad, az írásban ugyan el lehet kértetni, ha az által előfőcskát az igével öfveztjük, vagy amint most megint egykés fónak fétit, vonásrával öfveztjük, mint e mondásban: az inas által küldötte (át küldötte helyen) e leveles; de az eleven befűdében e mondást így is lehet érteni: az inas által küldötte e leveles. (tudni illik valaki)

Petri
jegyzés. Elhűltem, mikor egykés új könyvben megint megláttam a nyelvünkben már káminer ependi előtt sütkérek okókkal pámlivetett mag-mazad, hi-magy, mellyek imigy megma: rad, hi-magy sokkal jobban is febben íratnak. Ne gondoljál e könyv: fétet írtam, hogy mint írásaidot egybőké nem tudgyul folyvást olvasni, ha csak a fétet így el nem válsztjuk, mint a fétet a silabizálni ta: nülö gyermekek pámlara kiadott könyvekben egymástól elválsztatni főtár. A többi Európai csinos nyelvben is megvoltak valaha e vonások, de csak addig, míg a nemzet folyvást olvasni nélkülöz nem tudott. Ha e vonásokkal ta: lán

205.
116

+ Serpentine
vugs

+ vazy
a' meller
new edness

8.)

8) A' gyanánt haszonlatosságot jelent, mint fia gyanánt kereti,
és névpótlókat nem fél.

9) Az iránt névkötőszóval élünk a túl, túl ragafstér helyen, mint mi mond e' dolog iránt (e' dologtúl) az atyád: vagy a kor, kör kor ragafstér helyen, mint nagy íprelettel iseleret turítója iránt, vagy taxitóják. Kül népistolódor is, mint iránt (rállad) ö jól gon: dolradik; iránt (hozzánk) ö nagy pivességgel van.

10.) A Régest közeli ragasztás után lasonlítást jelent, mint test:
vérékes Régest tudatlan. Névpótolásos nem frül.

11.) A' Rivül állapító ragasztón utánn elkülönözést jelent, mine a' vázasonn
Rivül van a' Rextye; az örömmön Rivül, melyet neki tekel, engemet is le-
kövelezet; ezenn Rivül mind neked engedem. Előnn vele, mine népszerűsével
is, mint tekevével mindnyáján ott voltan. A' kétség Rivül igazságo-
sóban a' nevező eset utánn áll. Magányosan állóan igazságozó gyámsá-
golyál, mine e' ház Rivül feje, mely helyett Rivülköl is mondhatik.

12.) A' Rőzről a' nevezőn utánn áll, is mind a' helyről, mind az időről mondanék, mint a' váras Rőzről fej rekeszt vannak; a' mielő származik őt: venedik eforradja Rőzről. Névjelzőlőket szülvén, őt Rőzbevetést kíván, mint szó hízelkedő forog Rőzről löttes. Szolgál mint igehatózó is, mint Rőzről nőve magát, de gyökér po nem lévén, az igékkel őfve nem írunk.

12.) A' közön, közé, és közül névhatározóközül a' regulár a' következően:
Dökbül állanak.

a) A' Röze módjával, jelent oly helyre, melly két vagy több tárgy kö-
zött fekszik, mint koronai köze vízfalansz. Kül névpótlókat is, mint
énközöm és teközöd maffke földetket vetett a' szomsz. A' többi névpótlók e:
zek: közéje vagy köze, közém, közétet, közétet, mellyektől a' köz név
ből származó bizonyosokor közöm, közöd, köze, közümr, közötör, közömr,
~~mindet és a' többet ragasztással~~ mindet mind a' be ragasztással mon-
datnak, még az érteleme név is, jól meg. Kell külömböztetni, mint
közömbbe, közödbe, közétébe, közümrbe, közötörbe, közömrbe. A' közümrbe,
közötörbe, közétbe a' köz névnek nyelvélül közönözött ramlott fának.

b) A' Rözül mozdilast jelen olly helybül, melly kés vagy több tárgy Rö:
zön felelik, mint a' für Rözül zár rohant az ebert. Előnk vele megva;
laptis gyanát is, mint valamennyi ézzékny ségend Rözül legélezebb a' ti;
tav; a' kés zoff Rözül a' Risebb ket hell válat konust; a' Römaist Rözül
zokan elestek. Rül népstet ökt is, mint zokat megfogtan Rözüllök,

c) A Röztön felfűtése jelenti, hogy több tárgyat röztön, mint a reményesség és a félelem röztön élünk; Hűvös és Párkös röztön történe; Láram és négy óra röztön kelt meg. Kül névjelölés is, mint röztötem és röztöttes nagy a külömbőség. Megnevezítve rözt két \pm betűvel írunk, hogy rözt névnek rözt fennedőjével külömbözzen. A névjelölésben a két \pm nem jár: séges: rözttem, röztted, röztte és \pm .

14) A' megen, meg^e, meg^{il} egymástól mindig különböznek.

a) A megett felvett jelent, mint a háznál megett keret van; így piro a névzet is, melyet belőle támadnak, mint megessen jár a halál.

b) A'mezé

207.

117

XIX. Paraph.

annak e' tiszteletet az Öcsém Uram, és Öcsém Affony nevével is, 209.
száddal.

2) A' különös tiszteletnevekről a' Róvostkerendő rendes szabta a' 118
Róvostkerendő Róvost.

a) A' Fejedelmek imiggy költöztet meg: Felsizes Uram, Felsizes Affony,
vagy Felsizes Császár, Felsizes Császárné, Felsizes Király, Felsizes Királyné!
mellyek uram az Uram és Affony nevet semifordul és nevessizesek vol,
mának. Befédkörben a' Felsizes, és ha többekkel költöztet egykette, a' Felsizes
nével élend. A' távollévő Fejedelmekről imiggy költöztet: Felsizes Uram vagy Ki:
rálym, Felsizes Affony vagy Királyné.

b) A' Hercegeknek és Hercegnéknek tiszteletneve, ha királyi vérből
kismarnak, Felsizes Herceg, Felsizes Hercegné, és befédkörben Fel:
sizes Hercegség; egyébaránt pedig Regyelmes Herceg, Regyelmes Her:
cegné, Regyelmes Hercegség. A' hol püszsises, a' Herceg, Hercegné:
pony, és Hercegség neven' eljibe a' Fő vagy Nagy melléknevet tetet:
nem, mint Felsizes Fő Herceg; Regyelmes Nagy Hercegné a' t.

c) A' titkos belső Consiliáriusnak, és Affonyának, ha mindgyázt nem
fülesen Gróf vagy Bárá is, és annak a' papi, annak a' világi, annak a' la.,
é' rendhez tartozzon egyébaránt, tiszteletneve a' költöztetben Regyelmes
Uram, Regyelmes Affony; befédkörben pedig Excellenciá, Excellenciá:
Uram.

d) Tiszteltneve a' Prófnak, Bárának, Referendáriusnak, udvari Consiliá:
riusnak, Püszösnek, annak felfenselt legyen, annak nem, imiggy finse a' Gene.,
rálionak is, mikely nem titkos belső Consiliárius, a' költöztetben Méltis:
ság Uram, Méltiság Affony, befédkörben Méltiság, Méltiság:
gon.

e) A' Consiliáriusnak, a' ki nem udvari, és a' ki hozzá hasonló hivatala
visel, a' tiszteletneve Nagyság Uram, Nagyság Affony, befédkörben
Nagyság, Nagyság:
gon.

f) A' bizonyos Nemesnek, vagy a' ki nagyobb hivatala visel, tiszteletneve
Tetiment Uram, Tetiment Affony mind a' költöztetben, mind befédkörben.

g) Tiszteletneve a' Kanonoknak Fő Tisztelendő Uram, a' többi Pap Uramé
Igen Tisztelendő vagy csak Tisztelendő Uram, a' Keresetesi Tisztelendő Atya,
az Apáczái Tisztelendő Biz vagy Atya, a' Proestans Prédikátor
Tisztelendő Uram. Befédkörben csak a' Keresetesen van különös tiste:
letneve: Tisztelendő Atyaság; jöllehet némellyek más az Uram nével
is csinálnak hasonló, mint Fő Tisztelendő Uraság, Tetiment Uram:
gon, imiggy finse Tetiment Affony Uram.

h) A' nem bizonyos Nemesnek tiszteletneve Nemes, Nemzet Uram,
Affony. A' Katona a' Vitéz tiszteletnevel bücsüli Tisztos, a' minden öter
másor is Róvost: Vitéz Kapitány Uram.

i) 175. §. Miképen költöztet a' befédkörben a' különös tiszteletnevet:
Teles. A' különös tiszteletnevet a' befédkörben a' Róvostkerendő regulát
kerint költöztet öfve.

i.)

1.) A' hűlönös tífusok nevezek, melyek a' tüdőből illotik, a' vereben nevezek
elejébe setornak, mint Harczeg Epouxkúzy Miklós jószágában. Gróf Bruno,
vile úrnak házában. Dáro Fennyei úrhoz ment.

2) A' Rülönös kislemezek, melyek méltóságos, kispálos, hivatalos jelen:
 tenek, a tulajdon nevét állanak, mint Elő Tereniz Csákár. Kers. Jován
 Kizály. Főherceg József Nádorispány úrnál voltunk. Gróf Nádor Miklós
Főispány úrnál ebédeltünk. Szily Vicispány úrtól jöttük. Vay Consiliarius
 úrnál voltunk. Ordióy Generalis úrtól hallottunk. Ecs. cserekeffünk a' Rézi
 mezeiségeknek neveivel is, mint Spiller Antal ácsmesterrel megalkudtam.
 E'zrend még a' főúrnáknál is megértették, mint Kegyelmes Gróf Brunovik
 József Főispány Uram!

2) A' tiszteletre méltó, melyekkel a költészetnél élünk, az olyan befűzés, mely valamit elűz, mindent elűz állanak, mint Teljesítés első Terence Ritzlynek Budára érkezett. Reggel József. Kármay János tisztes La. nácsos. Uzenat üdvözlésére mentünk.

4) A' kisleány, mellyel befűzőkben élünk, már a tulajdon nevet
előtt állhatath, máx utánna, de a' követségendő külömbéggel.

a) Ha a beférdezőben való tífrelésnevet a tulajdon nevet, elejébe sejtő, oly ragasztást kell neki adni, a miőt az utolsó névnek adunk; a több nevet pedig e kettő között a zideg pánni, nevelő esetben, kintse mine ugyanannyi mellék nevet állanak, mint: Ő Excellentiajás, Frót Nicker, Heistót Excellens Urat ösmerte az Ur: hol a tífrelésnév Excellentiajás az utolsó névvel Urat a bevelő ragasztásban meggyűzse.

b) De ha a' tulajdon nevet nem akarjuk tenni, akkor még az Úr vagy Affony nevet is elejébe kell állítani, melyekkel a' ragasztásban is is meg, egyet, mint Prof. Nickey Kristóf orvostudós urat, ő Elcseleltáját, ö: merre az Úr?

176. §. Ház a többi tulajdon nevezetű rövidéséről mit kell tudnunk?

Feladat. A fűbbi tulajdon nevelőnek követségül a következők rege;
Látni kell tudni.

[illegible]

2.) Az üdönnek tulajdon neveiről esett a reguláról.

2.) Az üdöness tulajdon neveiről eset a regulák.
a) A helyajánlatok névfele nevei vannak, Magyarországi név, és Deáklistól
Az üdöness a Magyarországi névfele név, és Deáklistól
név a régi iratokban sokszor előfordul. 1.) Boldog Affeny, kava, vagy Ha.

Karácsony, lava. 2.) Böj, elő (első helyen) lava. 3.) Böj más (második) lava. 4.) Szent György, lava. 5.) Pünkösöd, lava. 6.) Szent Iván, lava. 7.) Szent János, lava. 8.) Kisasszony, lava. 9.) Szent Miklós, lava. 10.) Mind Szent (min: den Szentek) lava. 11.) Szent Andrásh lava. 12.) Karácsony lava. Maga a kol: napnak köz neve is kétféle, úgy mint kolnap, mely annyira is sejt, mint kol: napi nap, és lő, mely fegyver esőt is jelent.

b) A Magyar nevet mindkét a lava nével állanak, és a megrövidi: ten bizonyosan, noha Karácsonynak lava, Szent Györgynek lava sem volna rossz mondva. A Deák nevet a kolnap jóval később öfve, mint Május, na kolnapja, vagy megrövidítve Május, kolnapja. De legjobb, ha a kolnap: ja egészen elhagyatik, mint Májusban érkezt.

c) A dátumok mindig ejtnek: Januárusznak első, második, harmadik, utolsó napján. Az első és utolsó kivétel, a többi rendszámok az áll: jti ragasztás elfogadják, és azelőt a napján elhagyatik, mint janu: árusnak másodikán. Erend a Magyar nevetben is megtartatik: Szent György, lavának első, második, utolsó napján, vagy harmadikán. A dátum azon: ban legközelebb adatik, mikor a pütkészes ragasztik egyenesen a kolnap: nevéhez függesztik, mint első Januárusban; harmadik Májusban fogva nem láttam; és a két e rövidítés nevet, vagy éppen márdossák, az árul: lyát el, hogy az emberi nyelvetnek így nevéren figuráival nem ösmertől, melyek még valóságos képszerűek is. E mondásban: harmadik Májusban me: tonymia fejtik, mely az egészt a két helyen fogta, vagy ípontag, megneveeni.

d) A két napjainak tulajdon nevei, midőn a mikor: kérdésre felalnak, állagító ragasztás kivánnak, mint Hétfőnn (Hétfőnn helyen) egyjűs vlnak. Pénteken történt. Az egy Vasárnapon megrövidítve fordított, mint Vasárnap érkezt.

e) Ugyanazon kérdésre az ünnepeknek nevei a köz kérdővel felalnak, mint Húsvéthor történt. De ha a két, vagy nap nevével végeződik, az állagító ragasztás kivánnak, mint a nagy hétben, a keresztben, az nagy napján. A két, valamint a böj is, a helyes ragasztás jobban felel: a nagy hétben, a keresztben, a nagy böjben.

177. §. Miköz áll aluljában a köz nevetnek zideg és többes számával banni?

Felel. A köz nevetnek zideg és többes számáról az aluljában a fő regula, hogy mikélt a többség magából a zideg számból [Stönnjü meg] [Aa. p. 769. éteni, a többes számmal ne álljunkt. Nyelvünknek a fixitás nemzetiségéből a közkerendői regulák erednek.]

1.) A számszámok után, melyek többes szám nélkül pütköztőlnek, mivel a többség már magokban foglaltatik, a nevet és az igét a zideg számban maradnak, mint háromszor tegla ellen még az igélere, nem pedig három: zer teglát ellenen még.

2.) Mikor a fő név előtt gyűjtő mellék név, vagy gyűjtő névpótló áll, a fő név a zideg számban marad, mint sok ember (nem pedig emberek) lát: tam a legyem. Minden ember ~~csak~~ mondgya, nem pedig minden embernek mon: dgyák. E falka szerű a Rutjakra rohan, nem pedig e falka szerű a Rutjakra rohantak.

3.) Mikor maga a fő név így áll a beföldben, mint gyűjtő név, a zideg szám: ban

ban kell maradnia, mint ma lencsés ettünk, nem pedig lencsések; mennyünk
a föllőbe, csereonyei fedni, nem pedig csereonyeiek; ha garasra almát ve-
sem, nem pedig almákot.

4) A' testnek tagjaizúl a' többes párn nagyon természetlen: mezt a' tipta,
jó Magyar így beírál: lábbal tapodta perencsájér, nem pedig lábakkal; Re
sembe vettem a' Rézes, nem pedig Rézembe; kapcsolatlan beírad fülemer sért,
nem pedig füleimer; ellen igazság sembe kinnél, nem pedig sem esbe; Raxja
Rőze vett. a' gyermekes, nem pedig Raxjai Rőze; a' foga Rőze tartja, nem
pedig a' fogai Rőze.

5.) Ide tartozik a Magyarok Rikállya, és Rikállyai is; nem pedig a Magyarok Rikállyos és Rikállyait; mert a birtoknak nevében egyáltalánvalan a birtokosoknak többségét újra kifejezni, valóságos és jelleme szerint tartozik. A Magyarok nevében a R a birtokosoknak többségét már elégségesképpen meghatározza; a birtoknak többségét pedig a Rikállyai névben az i jelenti.

178. S. Micröda regulár alú vau vetse az üdöj jelentő neveken
Röteve?

Kötés?

Felelet. Az üdö neveinek kötése a kövestherendi regulát alá van.

veve.

1) Az éftendő, mely helyett az én névvel (a' Deák arany névvel eljő
vel) majdnem csak egyedül a' Poéták mernék élni, a' mielőtt üdizül ben ra:
gafstinos, vagy előtt név ~~kaparozás~~ ~~gafstinos~~ kíván, mint: én az ezer házfár ötven,
lesedni éftendőben pülettém. Nyolcz éftendő előtt erős sél volt. Kéremdi:
vél a' zideg főmön birtokos Lencmadié kemélybe is teresik, mely eseten
az annak, akár nyilván álló, akár titkon észelt birtokossal társaságos
állapothan van, mint három éftendője már (annak) hogy házamot nem
láltam; hol a' Deák perint az éftendői többes főmönal élni, vagy teremé:
főtelenség volna.

2) A' múltt epeendősök a' tavaly, karomadéve, negyedéve, és egynekiny
hasonlót igazgafatossá is kifejezhetjük, mint a' romfédom tavaly hal-
meg; a' hígom negyedéve mint fe'jlez. A' jelenvali epeendősül imígy pól:
lunk: a' folyó vagy ezen epeendőben páraz nyarunk van. De e' helyen is van
igekataozóink az idém, mint az idém nagy folyón törsénnel. A' jövő epe-
endős felhátó tagakéntul jelentyűk, mint epeendőre musikát tanítol.
A' többi jövő epeendősül a' sarkfám után múlva névkatározóval
élünk, a' rendfám után pedig az után névkatározóval, mint hígom
epeendő múlva; a' karomadik epeendő után.

2.) A tavaszi, kikeleti, és őzi a kor képröt kívánnyak, a nyár pedig és a tél az állagító ragaszkodás, midőn a mikor? Kérdésre felelve, mint harmadéve tavaszikor (vagy kikeletikor) beteg voltam. Negyedéve nyárikor és őzikor sok eső esett. Ott télikor nagy hideget jártam.

4.) Az embernek kocár az eprendis melléknévvel jelentjük, vagy a Kü:
tömbföle ragasztókorral felkísérten eprendi fi névvel, amint a Künyöl:
állások megkivánnak, mint e gyermek lúzon eprendis; e leányka gedig re:
gyedre eprendire (vagy eprendire) jár. Ma kizendett eprendi möt pöböm.
Az állatokról idei, tevelyi, harmatfö, negyedfö, ösödfö, vagy lúzon, eprendi.
egy nagy, öt eprendis neve el lúzon.

5) A'hol

b) Ha a mértéknek neve is meg kell mondani, ez is a zideg pámi nevező esetében marad, s az árnak neve után fűződik, de a zideg pámi karmunka személynek birtokos képzőjével, mint a búzáknak öt forint a mérője. E képzőnek négy arany a jaja.

c) A jelenvaló üdőt hívókn, a többiekben a van létige megfűződik, hogy az árnak neve az állapító ragaszkodással álljon, mely esetében az ad és vész igéknek természetű hívó, mint a bornak nyolclevan forintonn való hívója; de nem sokkal később a karmunkának lefű. Így élünk az ad és vész igékkel is: öt forintonn adgyát már a kenyérléptnek mázfáját; de az még tizenötönn vettem.

d) Mikor gyűjtőleg, avagy collective állunk, az aza név főképző gyűjtő jelző, mint három garasára almas vettem. Menyi bort adon el az úr: két ezer forintért.

182. S. Miképp kell a beszámoztnak és ekezőzönnel neveivel banni?

Felelet. A beszámoztnak és ekezőzönnel neveivel hívóknak, mint kés: Rigen kell banni.

a) A beszámoztnak nevei segítő ragaszkodással hívóknak, mint kés: el sebesítsem meg magát. Karddal vette meg az egész taxomángot. E ragaszkodással hívóknak az ekezőzönnel és módosított nevei is, mint éfkel nagy méltóságra emelkedni, dicsőösleges dolgy. Hőnyörzettel bírtam én.

b) A kangekezőzönnel nevei állapító ragaszkodással hívóknak, mint a forszepiánónn szép adágios jafott, vagy vett. Ha a musikamű meg nem nevezett, mint itt az adágios, a vez ige a kangekezőzönnel neveit a fűzőzönnel ragaszkodással, a jafott pedig az állapítóval hívóknak öfve, figyelemre, mint orgonát vez, orgonámm jafott.

c) A Magyarban mindarával legkevésbésebb erekkül a befűd, ha a kangekezőzönnel nevéből formált igevel élünk, mint orgonál, ke: gedül, kűfűz, trambítál.

183. S. Miképp kell a gyűjtő nevek, és az edényeknek neveit a befűdében egybekötönni?

Felelet. A gyűjtő nevek azok, melyek egy nemű tárgyaktól álló öfverés, vagy valamely latározatlan mérték, vagy a sarkpám utóneve állván, bizonyos sommas, latározott pámos, vagy bizonyos mértékű je: leveznek. E nevek az utóneve hívóknak fő nevekkel együtt a zideg pámban maradnak, és melléknevek gyűjtő, a ragaszkodással, melyek a fő nevekhez függőzönnel, el nem fogadgyát, mint három sereg Ra: tonát látnam; nem pedig három sereg seregnek Ratonát, vagy három sereg Ratonát, vagy három seregnek Ratonát, melyek a Magyar nyelv: nek nemzetségek iztőztatóképpen vették. E regula alá vannak vetve az edényeknek nevei is, mint nyolc lódo bort (és nem bocat) vettem. Három galafel bort négy ar afatalka. Két pohár víz ittam.

184. S. Miképp kell ama' nevekkel banni, melyek a befűdében, tíf: ségenek, Rivalatalkoi, állapotot, és megverségeket jelölnek?

Felelet

maizhai liis, caro bubula; boi leves, jins vinaxium; dunai viz, tifai viz, aqua 217.
Dumbriana, T. Biscana.

XX. Raskaf

A' melléknevelnen Rötésérül.

1865.

Licens

186. S:
Melley för regulär perins rötter och bekänt öfve a' mell' rötter:
Feltes för regulär, melley perins a' mell' rötter a' bekänt öf.
 verket och a' rötter och öf.

1. Regula. Mitkor a' mellénne' fö' név helyett áll, tönkeltatasesen ige
kell vele bünni, mintha fö' név volna. Példának okáért: a' kem és a' fiú
a' képtül illatódin meg; a' fiú pedig a' jöhor fit; a' fépnek, hogy kap.
nos legyen, jónak is kell lenni; a' gyemendek az idest pererén; ezen
embertül semmi jör sem lehet reményleni.

2. Regula. Mitkor a' melliknöv a' fö nével társaságos illapottban,
és így előtte áll, mindenkor a' zideg főnévi nevelő eseten marad, a:
három történeten a' fö nével, mint ez jó ember; ezek jó emberek;
ezt én egy jó embertől tanultam; mondd meg a' jó embereknél, hogy
jöjjenek hozzám.

2. Regula. Mivel a' melléknév a' befekedben a' fő név helyett, és így névszóval gyarmint áll, úgy kell a' szóval bányunk, mint a' fő névvel bányánk, ha jelen volna. Példának okáért: vagy egy szóval almas, de fényes; válogasd ki a' febbes az aprók, a' hányadosból pedig főzött étel. Megtérésint némellykor, hívott a' Poézisban, az is, hogy a' melléknév, szinte egy egész új mondás gyarmint, a' fő név után tete: ki; melly esetben a' fő névvel a' főnév és a' ragasztékra nézve meg kell egyeznie, mint boffint állott rajta, kallatant, s' helyett: boffint állott rajta, melly kallatant leff.

4. Regula, Mire a' melléknev a' befűdében az állításnak, nagy jónak,
dicshimnusz kivételül isvethi, a' fő névvel mind a' pámba, mint a' ra,
zafűdte része megegyez, mint ezen emberek jó; ezen emberek jobb;
mindnyaján pomocian voltunk; a' tavalyi almák jobbak voltak. Mi-
re mindazáltal az ige azt kívánja, hogy a' melléknev, mint állítás,
a' tulajdoni ragafűdtezel álljon, fő névvel csak a' pámban egyez
meg, mint a' katonákat leggyőzedelmesebbnek mondják.

neg, mint a' katonákot logótétebbetnek monogyan.
5. Regula. Mitkor a' melléknev a' bekezdben néi vagy több fő névhez
tartozik, kétféle az eset.

a) Ha e' fö nevezettel társaságos állapotban áll, a' rideg főmü nevére
esetben marad, és csak egyfelé mondhat, mint: az ő legfőbb fele-
sejének és fiának nevére. Lehet az társasági, vagy.
személyi. Lehet az állami, vagy. Lehet az egyházi, vagy. Lehet az iskolai, vagy. Lehet az üzleti, vagy. Lehet az irodalmi, vagy. Lehet az orvosi, vagy. Lehet az ügyvéti, vagy. Lehet az építészeti, vagy. Lehet az ipari, vagy. Lehet az kereskedelmi, vagy. Lehet az közlekedési, vagy. Lehet az egészségügyi, vagy. Lehet az oktatási, vagy. Lehet az szociális, vagy. Lehet az kulturális, vagy. Lehet az sport, vagy. Lehet az szabadidős, vagy. Lehet az más.

b) Ha magányosan áll, és így a beférdeben az állatának ~~hely~~ kivatar.
lyai nisei, a többes pámba kell lenni, ha mindgyárt a fő nevet, mel-
lyetke taktosít, az eggyes pámban vannak is, mint a leánya, és az
őse nagyon meréket kezdene lenni.

187. S.

187. S.

1875. Miköz kell banni a rézesülőkkel, mikor mellédneved gya:
nánról fogalmak?

Felbet. A' ríkesülö' neveket, mikor melléknevet gyanánt folgalnak,
következőképen kell benni.

a) Mivel a rékesülők, akár a jelenvalók, akár a múltak, akár a jövőiek üdőt jelentenek, a mellettük álló névben oly ragasztékot kívánunk, a minőségét igéik, melyekből pármaznak, a fő regula az, hogy valaminis a rékesülők a fő névnek előtt, úgy az említett ragasztékú névnek a rékesülők előtt állyanak, mint mindennel bővebbedő orfág, mivel a bővelkedés ige a mellettük álló névben, mint mindennel, nál, nél mellőlki ragasztékot kíván. Több példát világosabban teszi a regulát. Dobzódásokhoz fűzött fiát az örökségéből kizárta. Az üdökhöz rabott exkölörök. Kar tonaságra termett ifjú. Vipontagságokra pülesett fiait szattya. Hazája bul pámkivetett testvérét levelekkel vigasztalta. Menet vagyok én a vétek nélkül; szabadman kell tehát lennem büntetésétül is. Az örzet nélkül pü. Rölködő várossal az ellenség megvette.

b) Mitől a répesülönér a hozzá tartozó zagaftékos névvel együtt a befűdében az állításokat hivatalosan kellene ismerni, mint mondják, hogy ezen orfűg mindennel bővelkedő, sokkal jobb és kelte, ha igére változtatjuk, mint mondják, hogy ezen orfűg mindennel bővelkedik.

c) Jóllehet egynekány öfvesett régi farsangt vannak is, melyek a
rékesülöbül is a hozzá tartozó ragasztékos névbül támadnak, mint pen,
betűnő, nőzbenjáró, az öfvesevésben már most meg nem penved meg is
a fejziflora tükröléséből nyelv, hogy a ragasztékos nevet a' másikkal
öfveizjünk, mint mindennelbővelkedő, tűzeshányó, tűttartó; az első kétlön
Helyes, Kell tudni illik inni mindennel bővelkedő, a' hol pedig a' ragasztékos
név helyes nevező ezeket tenni, mint tűzhányó, tűttartó.

188. S. Meltyen ama' nell'et never, meltyen a' mellenet lövö never:

bez bizonys ragasztások kívánatk :

bea bizonyos szagfűszorok hívánatk?
Feladat. A' mellettnevet, mellyen a' mellettnek álló névnek bizonyos ra:
 guszterveket hívánatk, a' hövenkezendők.

1.) Telhető za, vagy ze zafszékos kívánnak a következendő példák:
ban előkerülő mellékzavak. Ez méltó a jutalomra. Ő, méltatlan a
tisztelés. E' rossz ember népes mindenne. E' gyermek képtelen a tanu-
lásra. A' bátyja'd alkalmatos mindenne. E' leányka alkalmatlan a mu-
sikára. Ez nekünk jó lefk kolnagra. Ez az egészséges fenntartására
nem igen hasznos. Nagyon kef legyen a polgálatra. Ne légy olgy lassú a
munkára.

2.) Tulajdonos nek, vagy nek ragaszkodás hívánál ezek. Ez a betegnek nem kapzós. Hafontalan neki minden fázatága. A' lenyúlás még az egészségnek is istalmas. A' kés a gyermeknek nagyon vekedelmes. Az imz időság a' léleknek üdvösége. Jelenlétet nekem hívánatos. A' katonának félni vagy a' féltendég gyalázatos. Ez nekem frükdéges.

2.) Helyesre ban, vagy ben ragasztás kivételén kívül. Járatos a tudományokban, de járatlan a kép művészetében. Járadhatatlan a munkában. Telkesen a játékban. Vértes vagy büvis vagy répa öcseben nem volt. Ő e' dolokban ártatlan allig volt. Lassú a jobban.

4) Közelítő

4) Közelin

191. §. Mitőlét kell bannunk a helynek és az üdönek mellékneveivel
Telet. ~~Telet~~ a helynek és az üdönek mellékneveivel követendő.
 Rigen kell bannunk.
 a helynek melléknevei i vagy béli képzővel formáltatnak, melyen

a) A helynek melléknévei i vagy béli képzővel formáltatnak, melyen közül a béli oly helyről mondatik, mely valamit belső részében foglal. Egyébaránt e' melléknév a főkövetésben a fő regulátort követik, mint a Budai lakosok; a háztelybéliek. A vár fő a béli képzőt kívánja, mint a várbéli katonák; de mielőtt más névvel tessék ötvöztetni, az i képzőt, mint a Földvári Plébános.

b) Az üdönek melléknevei hasonlóképen az i vagy béi, és évi képzővel formáltak, kivéve azokat, melyek most jelentenek, mert ezek az i vagy fi képző kivétel. Az évi csak az éftendőkhöz jegyezi, mint az harminári box. A' jellemző éftendőkhöz mindaráltal az idei, a' múltból pedig a' tavalyi nevekkel élünk, mint az idei bíza, idei, a' múltból pedig a' tavalyi helyett a' múlt éftendő: néves; a' tavalyi nyár frász volt. A' tavalyi helyett a' múlt éftendő: béi, valamint az évi helyett is az éftendőbéli névvel élhetünk, elejébe sevé a' rendszám nevet, mint a' negyedik éftendőbéli (negyedik) gyümölcs férges volt. A' többiekben az i jobbkörb, mint Duda Egertől kés nap járás; a' holnapi ünnep kétféleképpen; a' mai nap igen kép. Az i képző a' most jelent, mint a' gyermek kéi éftendő, három holnapos, és két hetes. Nyolcz napos gyermeke meghalt. Egynekiny na gyobb állattal a' fi képzővel élünk, mint a' lo már ötödfe.

192. S. Mitől élünk ama' melléknevekkel, melyek minéműség,
népszerűs, árt, módot, vagy az edényeknek minévalóságait je-
lentik?

Teljes. A' minémiséget, Répületes, valaminek átát, a' módor, az edény
nem mirevalóságát a' Magyar oly mellérneveléssel fejezi ki, melyet
a' Répüvel formáltatnak, mint a' böcsületes embernek boldogsága
legtovább tart; a' Dunán is jártak némellykor vitorlás hajókn; ma
kalonnás borsót, is hagros kápeftát ettünk; huszonegy keajdár
bort ifirt; az én pompédóm hatonás, de jó ember; a' vizes borsót
eltörte.

192. S: Hát a helyeknek távollérését minémű melléknevekkel hall
szífejezni?

193. S. Mar. 18. 1890. Rifejezni?
 Felelet. Mivel a helyeknek távollétére arajunk Rifejezni, a mértéknek
 nevei a nyi Rifejezni mellett névze kell változtatni, azután pedig a ra
 vagy re ragasztással felképezni, mint a mi falunk lakosai mérték-
 nyire felkelt a várostól; a hajóban egykés arajunka vagyunk
 a haláltól. Akar-e távollétére így is jelteni, hogy a mértéknek
 neve a nevező eszben maradni az eltávolított van ige mellett áll;
 his helyen álljon, mint Péter Posonytól tíz mérték. A van ige nem
 többi idek Rifejeztetnek, mint akkor az én lakosom a tiédnél csak
 ezet lépés volt.

lépés volt.
194. sz. Minémi melléknévvel kell a tagozatos, képviselő, és a biz-
tosítást jelenteni?

Selela.

Telelet. A' tagokat, réket, és a birtokot olly melléknevekkel je: lentyű, melyet ii vagy ii répről formáltatnak, s' melyeknek név: ii: lönös tulajdonságukról el nem kell felejtkezni. Az első az, hogy e: lönös más melléknevekkel kell állani, mint nemes fivő; a' másod je: dig az, hogy a' ragasztékos elfogadgyak ugyan, de a' hasonlító vagy felmutató rézrőt az előző álló melléknevek bízán, mint nemesebb fivő, legnemesebb fivő, nemesebb fivőektől, legnemesebb fivőekhez. Az anyja jó lelkű affrony; atya pedig nagy tudományi, és jeles érdemi férfi volt.

195. S. Minémü értelmeik vannak az olyan mellékneveknek, melyek a' ragasztékos névből és a' való rézesülöbül támadnak?

Telelet. Az olyan mellékneveknek, melyek ragasztékos névből és a' való rézesülöbül támadnak, következendő értelmeik vannak.

1.) Az igt ragaszték után a' való bizonytalan pámos vagy mértéket határozó jelens, mint a' sereg nyolcz ezerig való emberből állott; vagy házam ickekig való vizez kell belé tölteni. Egyébképs a' visszatérő névjótóló és az ige helyett nemzet és valóban férfias rövidítés, mint a' templomig való ú: tonn éjflaka lámpások világitanak, a' helyett: azonn az úton, melly a' templomig megy, víz, vagy van.

2.) Az ért okmutató ragaszték után hasonló rövidítés, mint a' házáért való halált legfőbb diességnek tartották; a' halált tudni illik, mellyet a' házért szenvedtek. Házam érendőbéli polgálatyáért való béret elvepense; de a' béret tudni illik, mellyet polgálatyáért kapott.

3.) Az al vagy el segítő ragaszték után megmeg lép rövidítés, mint az ellenességel való ritkos következés elárulta a' várat. A' jámbor em: bezerékel való társalkodás a' nevedéknek legkapcsolabb.

4.) A' ba vagy be beható ragaszték után tartozást jelens, mint hocsiba való lovasot vett; vagy a' hertbe való féreket földre festik; a' féreket tudni illik, mellyet a' hertbe tartoznak.

5.) A' ből, ből riható ragaszték után kegyesség jelens, vagy olyan kezt, melly ből valami támad, mint a' vázarból való emberek a' mezőre gyűltek. A' mi porból való rajtuk találtatik, az ismét porra lapk.

6.) A' za, vagy ze felható ragaszték után alkalmasságot vagy iparko: dást tek, mint ez tüzze való fa. semmire való gyermek. A' kaptsó fira való ember. A' lobnapra való kenyert megette. A' bücsületre való vá: gyakodás veszedelmes utakra csábítja az embert.

7.) A' zül vagy zül leható ragaszték után nemzet rövidítés, mint közel: zül való atyafia voltam nállam. Köfönöm az úznak zollam való emlékeztet.

8.) A' hoz, hez, köz közelítő ragaszték után indilator és hajlandiságot mu: tat, mint nagy benne a' házához való keretet. A' jó barátához való küség a' régi időkhben egész a' mértéktelenségig üzeten.

9.) Az nn állapító után többször átmenetelt jelens, mint a' vizeken való argázolás; a' Dunán való átmenetelt.

229.
125
13
Telelet. Az olyan melléknevekről, melyek igehatározókból és a való
részestől támadnak, az kell ére venni, hogy ezen valóságos öfveket
melléknevek, és hogy a befédnek nemzeti rövidítésére fogadják, ammint
e példákban kiterjed. Az ostoba ember nagyon alávaló állat, de még alább:
való a kizelkado, legalábbvaló pedig a gonoszító. Az idevaló újságok. Ez
idevaló, amae pedig amadavaló. Az adavaló emberek magosak. Megfűnnenváló
vagy távulálvaló uraságok érkeztek. Az onnaváló gyümölcs egésze. A
tízannálvaló juhok ridebbek. A hozzám legközelebbvaló atyafi a bátyám.

198. §. Mihezvalón a melléknevek, melyek az igéknek határozatlan mód:
gyaiból és a való részestől támadnak?

Telelet. Az igéknek határozatlan módgyaiból és a való részestől támadó melléknevek, melyeket öfve is, külön is lehet írni, többnyire az,
zavalon, hogy az alkalmasságot jelentse, mint égetni való fa; nincs en-
nivalója; eladni való ház; semmit sem találom benne gúnyolnivalót; ez
követni való tanács; ez tartani való gyümölcs. A ki a pörösköt fezeri, annak
vagy vesztegetni való üdeje, vagy kikhányi való pénze van.

199. §. Mi kapuát vesztik a befédben ama melléknevekről, melyek
a lévő, fekvő, álló részestől támadnak?

Telelet. Az olyan melléknevek, melyek a lévő, fekvő, és álló részestől támadnak, a befédben többnyire csak fekvést jelentenek. Találtat:
nak e részestől egyneként ragadták után, mint a vázaban lévő vagy
fekvő katonák; a házban lévő vagy fekvő kett; a legyenn lévő, vagy
fekvő templom; a után egyneként névhatározó után is, mint
a vázban kapuja előtt álló (lévő, fekvő) házak; a vázban felelt álló (fekvő,
vő, lévő) felhő; a víz mentében a templom alól fekvő kett. ~~am~~
állhatnak e részestől a Rivül, Rözül, Rözött, megen, és mellett névhatározó:
zók után is.

200. §. Mitől kell a befédben a sarkfámmnevekkel banni?

Telelet. A sarkfámmnevekkel a követezendő regulát kére kell banni.

1.) Mitől a sarkfámmnév társaságos állagotban a fő név előtt áll, ez
a követezendő igével együtt a rideg fámban marad, mint Krisztus' fű:
letévéül fogva ezet, nyolc pár tizenket eptendü mint el, nem pedig ept:
tendő mint el. Házam házam vett. Kér polár vizes itam. Jót vesse
karminez fontos. Hogy járja a lidnak? Házam fozint.

2.) Mitől a sarkfámmnév magányosan áll, megmeg a rideg fámban
kell lenni, mivel többes fáma nincs is, mint emberek Rözül az ellen:
ség ezet két pár tizenkégyet vesztett; nem pedig tizenkégyet. Dinnyei
kottak kufonötör, nem pedig dinnyeket kottak kufonötöröt, a mi
kemépeslen deákmaimozás volna.

3.) Mitől a sarkfámmnév magányosan áll, és a Rörnyülálláson megkí:
vannyak, hogy a többes fámba teressen, igehatározót kell belőle formál,
ni, mint házam voltam a legyem. Nemde négyen mentesed Pestre?
Öten jönnek hozzám.

4.) A bizonytalan fámm kizomfeleképen fontos kifejezni: a) a vagy
kajezolattal, mint egy vagy két leve lesz, hogy tüstént, vagy a valami kitarat:
lan névjelölival, mint Buda lesz ide valami öt mérföld; b) az ig határozó za:
gaf:

thn e'fü névbe
tartozik,

gátsákkal, és az utána függőben való rézesülövel, mint kétezzerig való ember dolgozik a töltésen; c) vagy két fémnél háperol nélkül való egy befűggetésével, mint nyolcz, Rilencz eptendeje, logy láttam. Nemelly kor mind a három móddal egyf pers mind élt inn, mint valami tíz (vagy) tizenegy eee rig való ember fog tar el.

201. S. Mikéz Hall a' zem'kamokhal ibni?

Feladat. A rendfőnökökkel e' regular fizetés kell élni:

1.) A tulajdon neven előtt, és a bejelentésben a névmutatónál
kül állanak, mint Második Lajos Király. Harminch Könyv. Ezen esetenek
kívül mint névmutatóval, mint nélküle egyaránt állhatnak, mint én
(az) ötödik voltam tölle.

2.) Különös figyelés a Magyarban az, hogy a rendfelmű, valaminek az írt képeivel felvértesítet hasonlító és felmúltozó nevekhez is, a rideg, kemény karmadit személynek bitorlos képzője függék, mely az elhall, gúton jó névnek megduszított tulajdonosjával, mint bitorlossal, társaságos állapotban van, mint: ha gyermekeid ott hon vannak, add e' Rönyvet a' legöregebbikének, ezt pedig a' másodikának; azaz gyermekeid' máso: dikának, gyermekeid' legöregebbikének. Jól mondhatik mindazáltal a' rendfelmű e' bitorlos képző nélkül is, mint add e' Rönyvet a' legöregebbiknek, ezt pedig a' másodiknak.

5.) A' helyre a ső vagy ső néprővel jelölésről, mint ezen esetben első lábai tartán, a külső pedig fenesen. Ösmérem e' dolognak mind külsője, mind belsője.

202. S. Microda regulārā alā unmar ar oftrāimor vetve?

Teleler. Az öfvi pámos a dövenkerendi zagalát alá vannak vesse.

1.) A' fél, mielőtt fő névnek vételezik, a' fő nevének regulái kö: veti, mint add nekem a' féléis. Minek melléknév a' melléknévének re: gularisok fű, mint fél óra múlva. Mielőtt az oficiálmunka után kézi gyanánt áll, velelt öfvetetik, mint másfél óra múlva; karmaidfélre elvárak. Az ilyen öfvetett nevéből a' kor kézi igekötő zónák fűl, mint ötödfélre érkezem háza.

2.) A többi optikámost utánm a rész nevet portul semmi, a töredéket
 pedig az egésznek neve után, mint három részt vettem, és két
 harmad részt; de két harminadoszt is jól volna mondva rész nélkül.

D.) Különös röjizás a Magyarban, hogy valamelly egybegyűlt társ-
gyakornak főmát az öftőpáimokkal és a úponragos népírtelével ma-
gam, magad, maga ~~in~~ portu kifejezni, mint mondgyár, hogy a fől:
töben harmad magaddal, vagy másod magaddal voltál. Nyolckad ma-
gá al üzött el harmincz ellenséget. E' röjizásban a' magant, magatok,
magon többes páimmal élvi nem lehet.

4.) A külvilágról a rendszám és az öltözködés közt is van különbség a befekübből a felsőbbé. Tízedig nézve a könyvek az, melyek a világról a

225.
126
tánn követhet, akár egyenlők legyenek a részek, akár nem: de tized
része a könyvnek arányosulással jelent a egyenlő részeknek, melyek
re a könyv felosztatik.

5.) A' felekezéseknek és nemeknek felosztása a fő részével jelen-
tyűk, mint a' mi ruháink egyféle posztóból vannak. E' könyvben a' paj-
zos kétféle. Többféle emberek gyűlték on öfve. A' kezben kétféle
fajta van.

6.) Az olyan osztást, mely ugyanazon egy sarkfámat több tárgynak
tulajdonítja, csak a' sarkfámat ketőzestével jelentjük, mint hogy
a' csibe eggyeggy forint járja. Adgyál nekik hátrés forintot. A' hato-
sának tíz hatszáz, és eggyeggy kenyerez adatott. A' többes főmben
a' sarkfámból igehatározó formáltatik, mint kettenketen sétálnak.

203. §. Miképp kell a' gyűjtő nevével bánti?

Felelet. A' gyűjtő nevével imígy kell bánti:

1.) A' sarkfámnévnek ama' tulajdonságát, hogy többes főmben főneve
magos utámm nem szenvednek, akkor is kőven megmutyák, mikor utámm gyűj-
tő név állanak, annyival is inkább, mivel magos a' gyűjtő név és
oly erővel bírnak, hogy a' többséget önöknek jelentik. E' regula perint és
hát így kell állannak: mind az öt ház elégén; négy pár galamb repül
felénk; három tucat kezek semmi.

2.) Így kell bánti ama' gyűjtő nevével is, melyek határozatlan fő:
mor jelennek, mint: három sereg katona érezek, nem pedig a' deán
perint három sereg katona érezek; hat falva jut hajtattak a' vadászra.

3.) A' gyűjtő határozatlan névvel is, mivel a' többséget magosban fog.
lallyák, hasonlóképen e' regulár követik, mint sok gonosz ember van a' vilá-
gon; több jó könyv van, mint sok; egynéhány arató érezek. Ha ezek
a' fő név utámm mondatnak, többes főmben eggyeggy igehatározó vél:
többséget, mint gonosz embereket sokan vannak a' világon; de a' többes főmben
külkül még így is el lehetnek, mint gonosz ember sok van a' világon.
Ugyan ezen a' mondás határozatlan érezek a' többes főmben nem is állhat,
mint a' gonosz ember sok a' világon; a' gonosz ember minden sok vél
a' világon.

XXI. Kérlek.

A' névvelőknak kötéséről.

204. §.

Miképp kell élnünk a' famélyes névvelőknél?

Felelet. A' famélyes névvelőknél a' következő regulár perint kell
élnünk. 1.) Mivel a' Magyar más viszterő névvelőlővel él a' famélyes.
kül, mindezt az állatokról és perint, amint alább megláthat, van.
nek hát az osztás, hogy a' famélyesek külömbös kell semmi.
A' valamint a' lehetlen perint megláthat, a' te és az famélyes név.
velőlőknél élnünk, mint ők hát rományos erdők, szalmán bizonyosság!
így bizonyos, hogy a' lehetlen perint az ő, és ők lehetlen famélyes is
élnünk, sőt hogy ezek képpen a' viszterő névvelőlőknél élni még lehetlen
perint.

termékenység is. Hallottam isogni a csirkéket: adgy nekik (nem pedig a
 csirkák) enni. A virágok ellentétben; másfor örök (nem pedig a virágok)
 jobban megöntözt. Hallottam kérés ama nagy tűznek, mely Budán volt.
 Telés: Hallottam; maga az atyám sokat beszélt még most is róla, (nem
 pedig arról.) E névjelzők tudni illik nem azért neveztemek személyesen;
 nek, mintha nem volna szabad vagy illendő arról egyáltalán írni, ha
 nem csak személyesül; hanem csak azért, mivel ama tárgyat ~~beszélte~~
 közön, melyekre illenek, legnemesebbek a személyek.

2.) Különös nemzetség a Magyarban az, hogy ugyanazon ragaszkodás
 hal, mely a középrendi ige után a fő névhez függészik, névjelző
 is, tehát az ige elejébe, mint rajta ül a lovon, és keresi; rá dől
 az asztalra, és letörte; nek ment az ellenesnek, és harcolt; közé
Raport a hardgyához; bele esett a húba. E főjárás annál különösebb,
 mivel az előre küldött névjelző a rideg főnév után marad még akkor
 is, mikor a fő név a többiben van, mint rajta állottak a jégarabok
kön, és így mentek át a Dunán; rá dőltek az asztalokra, és letörték;
nek ment egyenként a gyújtóknak, és látta örök;
közé fronot már a jó ételekhez; bele fült a vízbe.

3.) A rajta névjelző, de ő nélkül, háromféle különös főjárásról szól,
 így mint először az efféle mondásokban; képen lefektetve kumar a ruhám;
 Telés: rajta ragaszt; másfor az ilyenekben: e gyermekkel nagyon
rajta volnam; harmadfor a biếmásoknál: no csak rajta fiam! ne:
pedig gúnyképen, mint csak rajta! sok perencsét közé.

4.) A személyes névjelzők némelykor csak főbörítéssel oltázt
 avagy pleonastice is mondatnak, mint izigylem nekik az ő sorokor,
 a rövidebb izigylem sorokor helyett; én neked a te leveledre nem fe:
 lettem volna, ha; e helyett: nem felelttem volna leveledre; van nekik kinek,
 kinek káron, e helyett kinek kinek van káza.

CC.
p. 407.

+ e nyel:
nek

5.) te én, te, ő, mi, ti, ők nevezők társaságos állapotban vannak,
 mikor az ige előtt állanak, mint én sokat feledek; te még sem men
tel kara; ő már meghalt, és is. Ezek a névokban, Francziában, és az
 Anglusban az ige előtt conjunctiójára elkerülhetetlenül főnévigezek,
 mivel telegendő igeragasztások nélkül főnévigezek. Mináltnak, vala:
 mint a Deákban is, az ellentéző ottból főnévigezek, sőt még ter,
 megfektetnek is, kivéve a főnévigezeket mondatokban, mint te elmegy, én

a) Az egymás ellen helyettesített mondatokban, mint te elmegy, én
 pedig is maradok. Mint Magyarok nem így gondolkodunk.

b) Mikor a befektetben a nevezőre ~~eset~~ esik a nyomadik, a nevező
 pedig személyes névjelzőből áll, akkor ezt világosan ki kell mondani,
 mint én, vagy én magam vereslek ad; te mondod ezt meg nek; ő hoz
 ta e nagy új ság.

c) A ki felel névjelző előtt, mint én, ki neked jó barátod vagyok,
 házod valóban nem kívánom. Ti volatok arok, ti signa az ab:
 lakos betörtétek?

d) Megtörténik ez akkor is, midőn a ki felel névjelző elhagyatván,
 az ige az állagjegyzőbe kerül, mint én neked jó barátod lévén, kán:
de valóban nem kívánom.

2.) Az indulatok neveihez birtokos főnévről adatnak, és mind a páma, mind a kemélyre névre az igével megegyeztesnek, úgy mindaráltal, hogy a birtokos nevekhez még a helyezettő ragaszték is oda függesztessen, mint szépségében; nem alhat bújában; majd megfultán karagyonban; szinte raj: térszótán dühösségében; ijedtünkben majd meghaltunk; nevetésben majd megfakadtak.

5.) A' hasonlító és felmutató nevekben is kezettünk a' házmadár kemény.
 ren bizonyos képejét, mint add nekem a' kebbi és, a' kebbi helyett.
 A' legkebbi a' bátyám vette meg. Mellyi és akarja az úz? eggyi és sem.
 A' legkebbi a' bátyám vette meg. Mellyi és akarja az úz? eggyi és sem.

7.) A' Remélytelen van, leff és lehet igen mellett, mikor velen a' biztosat akarjuk jelteni, a' bizonyos nevéhez biztosan képzöt ragaszt; tunc, mint van nekem pénzem; leff neki annyi épe; lehet neki valami laxminex exer forintya.

209. S. Mixiz nell banni a murato név pótótótkal?

1) A' távollévő Dolgoszról a' mutató névzóval az, a' közellevőkről ez.
Mikor az utánna álló nével társaságot állagokban áll, semmi változást sem
kénved, és névmutatónak nevezeték, mint az ember, az emberek, az ember-
zed; a' tag, a' tagnak, a' tagok. Magányosan állóknak tagaféltéskor híván,
mint arról vagy erről már én sohasem hallottam. Nem abban vagy ebben
áll a' boldogság.

3.) A bizonyítási feleletben a mondásnak praedicatuma avagy állítása az rögzítővel fejeztetik ki, mint te beteg vagy? Tel. az vagyok; jöttek mind a kettő helyen a praedicatummal is jelezhetünk beteg. A te házigazdád Kalmár? Tel. az vagy Kalmár. A tagadói feleletben az csak a Lat., madár semelyikét mondták, mint ez a te arany? Tel. nem az. A bütyök be: teg? Tel. nem az. A többi példányban az nékiült feleletnek, minthé tényleg: meg vagyok? Tel. nem vagyok. Mivel a fő név előtt mellék név áll, vagy mivel a fő névnek értelme határozatlan, megueg nem az rögzítővel,

Lumen

tyúk. A' mellékneve vagy az ígékhatározó előtt az észlelmet szólatozda, mint
akármely jó Deán volt is, mi kufena, ha magis rofful viseli: Akármely
barátságosan kérem, nem fogadgya kavamot.

Akármelegyik az in képző miatt karonlító exövel biz, is mind társasá:
gosa mind magányosan mind a két kémben járatos, kivéve, hogy
mikor magányosan a többes kémben áll, nem kungzik oly kellemesen,
mint az akármely. Mellyik ruhát akarod: Teleles. Ad id akármelyi:
kes, vagy biztosos képzővel akármelyiként. Mond meg akármelyiként kö:
zül, vagy mond meg akármelyiként. Mellyik fűzül kedgyül le elő:
pő: a' gyümölcsöt? Teleles: akármelyiként, vagy inkább akármelyiként.
A' kémből akármelyiként helyen mondatik, mint akármelyiként jöjjön közi:
leül velem, vagy akármelyiként, is megvonditve akármelyiként jöjjön
velem, nehem mind egy. Akármelyiként is akármelyiként helyen bármelyiként
is, bármelyiként is helyesen mondatik.

Akármi, akármicsoda, mellyek helyen bármiként is bármicsoda is mon:
datik, magányosan mind a két kémben járatos, mint akármi vagy
akármicsoda történet velem, a' jöti el nem állok. Akármi vagy akár,
micsoda mond ellenem, kungyagban kungyom. Akármiként vagy akármiként:
csodák vagyok, viselkedés magatokról kftességesen. Akármi társasá:
gosa zirkán fogal, itakármely helyette kórtatott, mint roffat se. + az
lekedni akármi (akármely) végül (nem kámb. Akármicsoda ellenben [Dd.
társaságosan inkább fogal, mint magányosan, mint akármicsoda (akár: p. 417.
melly) tárgyakról orosan tud kóllani.

Akárminemű vagy megvonditve akárminő, így firt akármicsoda, bár,
minemű, bármiként, bármicsoda, mind társaságosan, mind magányosan áll,
kater, mint minemű, minő, vagy micsoda alvátok hozzát? Teleles
akármineműket, akárminőket, akár micsodaikat is a' társas:
ságosan akárminemű viz jó hozzá. Akárminőket küldenek vagy Dea:
kosaan küldgyenek, kivevén velem. Akárminő madaratok fogal vagy
fogal, mind megfeti a' macska.

Ammennyi vagy a' mennyi csak a' zideg kémben áll, és maga után
is a' többes kémben meg nem kenged. Annys adok érte, a' mennyi kivevén.
Társaságosan a' mennyi vizet töltök bele, annyi bort is végy hozzá.
A' mennyi nyelvet (nem nyelöket) tud, annyi embert (nem embereket)
éke. A' többes kémben ígékhatározó, mint a' mennyien ott voltak, mint
kattár. Az a' mennyire is ígékhatározó, mint a' mennyire tölttem kitelhet.

Amminekű vagy a' minemű, amminő vagy a' minő, am micsoda vagy
a' micsoda, mind magányosan fogalnak, mind társaságosan. A' minő
ar viz, olyan a' fogal. A' minőket a' káramnál találom, olyanokot
küldök. A' minő emberekkel társalmodok, olyan lekel. A' társaságosál:
kapotban különös nemzet kőjázást okoz, mint a' minő vagy a' micsoda
embernek ösmertelen, ezt tölted nem vártam volna.

Annys a' távullévo, ennyi a' közelkerülő tárgyakról, mikor társas:
ságosan állanak, a' többes kémben magok után meg nem kenged, mint
annys dinnyét (nem dinnyeket) evett, hogy kitorzte a' kideg. Valahány jó,
annys vélekedés. Magányosan csak a' zideg kémben állhatnak, mint ez
meg most is annys ez, mint mikor új volt. Az ennyi után soha sem
követ:

Egy más cs
Egy más; ;
Egyre ha
nyas an a
lattan
mire, mire
Ally, 'illy er

Re ne
volga
paimba
erra, Re
il, Re
ar
a go
elment, Re
is wa
fuga
Herde
His e
a' pio
i

-ajingos
eggs Ric
Kühn
 hane pol
 hecker
 Legu
 himban
 pol an
Mao

Must for
ber less b
lari a fe
lamban, u
ind a fe
ember an
rht Riva
imaset.
du nevani

Masi
e undeg

sonlítás felel. Add ide a másikat, mely a másik közből van. Többes főnév nincs; de a többes főnév főnevet előtt állhat, mivel a sinna rendbéli értelődik, mint a másik (rendbéli) lovast már eladta. Megfelel az eggyik névpótlóval is, mint az eggyik olyan, mint a másik. Magányosan a biztosos képletet felel, mint add ide a másikat, a másik Ros helyett. Adgy a másikének is. A nagy anya és nagy anya helyett mon: Dyga a Rös néj ezeket is: másik apa, másik anya.

Mind a ragaszkodókat el nem fogadgya, és így inkább gyűjtő ige határozó, hogysem névpótló. Magányosan csak a dolgozókat és az állatokat mondhat. Mind megittatott a bors? Ha gyűjtő név van előtt, igeje a zideg főnévben teset, mint az ellenségetek lovassága mind a vízbe vekt. A keményen: zül mindnyájan helyen magányosan állhat: mind oda mentünk. Mitve társ: sarágosan áll, a hőveskerendő reglárkhoz alkalmasattya magar: a) A fő névnek, melyhez tartozik, nem elejébe, hanem utána teset, mint a jöve: vengeres mind fivesen fogadgya. A név előtt károsolva gramint fogadgya. b) Mi: mind a jövevényeket, mind a károsolva fivesen fogadgya. c) Mi: kár a fő név a többes főnévben vagy, és főnév kivételére mind utam az ige is, mint az atyám, az anyám, és testvéreim mind ott voltak. d) Mitve több zideg főnév név meg előre, a mind utam az ige mind a z: de főnévben állhat, mind a többesben, mint az atyám, az anyám, és vala: menyit otthonom mind ott volt, vagy mind ott voltak. e) Mitve károsolva gramint fogadgya, helyére a mint károsolva mondhat. f) Mondás: feres: ő mint a bors, mint a víz, a víz, a víz, még mitve így hőveskerendő is, valaminek helyesben mondhat: feres: ő valaminek a bors, úgy a víz is. A mind csak nemzet fő: járás fő az ilyenekben: mind csak epik, ipik és apik. A sarágosan előtt gyűjtő főnévvel tesz, mint mind a két madarat megfogták. Az egység előtt főjárás: az nem mind egy.

trend, vagy

Mind egyet vagy mindenit magányosan és társaságosan, de csak a zideg főnévben akkor fogadgya, mikor a borsóban nemincsi hasonlítás felel. Mind egyetnek van háza, vagy mindeniknek van háza, vagy biztosos képlettel: mind egyetnek vagy mindeniknek van háza. Mindenit vagy mind egyet lovast feje csillag van a kómlókán.

Minden magányosan és társaságosan, de csak a zideg főnévben állhat, és a többest még maga utam is károsolva talamat sepi. Mindenre alkalmas: jó tudni mindent. Minden ember mondgy, nem pedig minden ember mondgy. Minden lehetséges tífetellel fogadták. Minden bolondnak van saját nádlova. Minden családnak ott volt.

Mindenféle és mindennémi, magányosan és társaságosan is állhat; de magányosan csak a zideg főnévben. Mitve károsolva nem mindennémi: ságosan a többes főnév név előtt is fogadgya, mint mindenféle, mindennémi embereket láttam.

Mindnyájan, így látszik, hogy a mind és nyáj főnévből van öfvetése, de az réstül, mely többes főnév ige határozókat képez, soha sem monda: tiz, és így valószínűs gyűjtő főnév határozó. Mindnyájan elvezet. Mind: nyájan viktur. A főnévben mindnyáj a többes főnév biztosos képlettel által névpótlóvá lesz, mely a ragaszkodókat is elfogadgya: mindnyájunk, nad meg kell halni. Megjelenet kómlap mindnyájotoknál. Mindnyájotokhoz elvált. E károsolva biztosos névpótlóval az e képlettel által új nevet for: máltatnak. A nappány mindnyájunk. Mindnyájotokból vekt valaminek. Né: mellyen a mindnyáj főnévben főnév zideg főnév károsolva főnévben bors:

Rossát is függetik, mint mindnyáját láttam, a helyett mindnyáját láttam. 297.
132
Índe valamin mindnyáját és mindnyáját, így mindnyája is nagyon terjed:

Némelly magányosan, és társaságosan, mind a két főmben, a femélyek:
rül és dolgozrül, de névmutató nélkül mondatik. Az állatok közül némellyen
bőrel vannak befödve, némellyen főrel vagy gyapjával. Némelly akad:

lyon adnak elő magokat.

Olly a távillérő tárgyairól mind a két főmben foglul, mely helyett ol:
lyan és ollyas csak a tellyesebb ~~szóval~~ a langrendnek kedvéért mon: +, vagy
Datnak. Némely ollyakot ollyanokot többé se hozz. Illyent akárke vagy
ollyant. Nem tudnám, hogy valami ollyas, vagy ollyas valamin szólott volna.
Társaságosan: olly emberrel, mint ő, ollyan sem fereztek. Ollyan ruhája van,
mint nekem. Ez az ollyas emberektől nagyon tartok. Az ollyan és a fő név
közé, nyomadik gyantát, egy mondatik, mint ollyan egy fiút, mint ő, nem
egy lamar láttam. Az olly és ollyan a finse, éppen, és ugyan igeragaf:
létekel ollyan öfveretnek, melyek értelmeinek nagyobb erőt adnak,
mint te is finseollyan vagy mint ő. Az im és az ollyan előtt am kötög.
za változik, mint imillyent (ime illyent) hozz nekem, nem pedig amollyant.
Olly az igeragafte igerhatározókat és a mellék-neveket értelmeit költőre:
za, mint nem olly gárdug ő, mint a büttya; nem olly könnyen fogja ő
erélyt elérni.

Semmi magányosan és társaságosan, de mindig a zideg főmben, és
csak a dolgozrül mondatik. Semmire sem tudok felelni. Az igeragaf
semmi juralmat sem vár. A semmi után mindig a sem tagadást kellene
vetni. Mikor a nincs és nincsenek igit mellé a sem tagadást kellene
mondani, ez vele öfveretnek, mint semmin sincs; erre semmi ottain
mondani, az vele öfveretnek, mint semmin sincs; erre semmi ottain
sincsenek. A társaságos semmi után lehet a sem tagadást is mondani,
mint semmi egyebet nem tudok zolla; kivéve némely befödésedot, mel:
lyek a sem tagadást megkivánnyák, mint semmi legkisebbet sem bírul.
A sem a magányos semmi után is elmarad, sem semmi. A sem helyett
gyantát áll, mint mi kapad van benne: Fel. Semmi. A sem helyett
a magányos semmi ~~az~~ igerhatározó is állhat, mint mi felelt: Fel. Fel.
tellyesezzel semmi, vagy éppen semmi.

Senti csak femélyekrül, magányosan, és a zideg főmben monda:
ik, a maga után, finse így mint a semmi, a sem tagadást, vagy a
sincs ~~szóval~~ igit kivánnya. Erül nekem senti sem szólott.
Sentitül sem fél az igaz ember. Senti sincs itthon.

Sok magányosan és társaságosan mind a femélyekrül mind a dol:
gozrül, de csak a zideg főmben, mivel gyűjtő névótól, és a többsé:
get már magában foglaltja. Csak az is sok tölté, hogy hozzá kedet.
Sok ollyant tudok én, ki idejét lenyélással tölti. Régy se kedetnek
biztossa, sok basáttya. A sok izástul megvárul. A többsé fám:
ban az an repre által igerhatározóza változik: sokan vannak a
templomban. A sok izástul igerhatározó gyantát foglul, mint sok kön:
nyobben tunilok reggel, mint dél után.

Több magányosan és társaságosan, a femélyekrül, és dolgozrül, de
csak a zideg főmben, és a zideg főm előtt áll, mivel gyűjtő értelme miatt
a többséget a nélkül is magában foglaltja. Még többet mondok. Több ko:
csissa van, mint lova, nem pedig több kocsi vannak. Mikor hasonlítás
jelent

jelen, így kell vele bánni, mint a lasonliti neszékkel, mint egygy tallérral
több a jénz. Többet ér egy jó barát sok atyafinál. Minde a szülémbőség:
 nem neve üdőt tesz, a' bizonyos képző szereket, mint több három holnap:
fajánál, hogy itt van. A' többet főnévben az en képző által igehatározóvá
 válik: többen elestek három esernél.

Többi magányosan, és társ nélkül, a reményekről és dolgokról, és mind a rés fiámban, de mindig ~~szorongat~~ ill. A' többit hozzá gondolt, laud. A' többiek mind elfeledtek. A' többit Rönyvetek mind eladtam. 'ben írték és dolgoz.

Valahány magányosan is társaságosan, a keményekről is dolgoz:
 zik, de csak a zideg fájmban foglál. Valahányhoz mentem, mind meg,
 ösmert. Valahány fő, annyi vélekedés. A többes fájmban igaztatózó:
 valahányan e törvényi áthágjátok, mind meghaltok.

Valasli csaró magányosan, és csak a feleségével névmutató nélkül
mondott. Valasli jön. Valasli-tül hallottam. A többi párn helyett, mint
valaslihez még mentem, mind beteg voltam, a zideg párnmal minden:
Kor elkerült, kivalt ha a Közüllők névától is hozzá teffükt: valasli:
lez még mentem, (Közüllők) mind beteg volt.

Valamennyi magányosan és társaságosan, a' pénzügyekről és dolgokról,
 Te csak az ideig főmban foglalkozol; mivel gyűjtö. Valamennyi ott
 volt, mind láttam, vagy valamennyi láttam. Valamennyivel állottam.
Valamennyi rokonyom mind ott volt. A' többes főmban igazdátározó:
Valamennyien ott voltak.

hat won
 ellenb
 agafid
liegen t
 is wone k
 is wont,
 geset, m
 misler i
 rancsol
 tiber d

2. Valami magányosan és társaságosan 2 dolgonként és személyekként,
 de 2 többes számban zithábban mondatok. Jöjje ide, valami mondat.
Valamikor még tölle hallottam, mind közönséges voltok. Valami új:
 sárga nem hallottam: Valami olyasmi mondat. Valami ember jön.
 A főmonat előtér katasztrófát jelöl, mine valami három esemény le:
 het. Mondatok önmagukban személyekként is, mine valami Nigyzint mondatok,
 hogy meghalt.

XVIII. Fejelet.

XXII. Zakaz.

Az igitlen nemeitül a Pöröténre névze, és az
igeragafstáson az Ráfélé formájáé.

210. 5.

Hányféle az ige a szókötésre nézve?

Hányféle az ige a szókötésre nézve?

Feladat. Az igeket a szókötésre nézve a Rövenkerendi négyféle.

Rezeda kell osztani.

Írja le a szókötésre a Rövenkerendi négyféle.

1.) A' művelőkre, Középrendűkre, és fenvedőkre. It' művelő ige mel,

gyár, hogy. Mivel tehát a fennvedő és a középrendű igék a fennvedő és
gafetéru nevet magok mellett nem fennvedhetek, (212. §. 1. péld.) rövevdelin
hogy az igeragafetéruak unntató formájuk sem vállalkozhat fel.

2.) Azde mivel a 210. Szak M. Prima perint kámsalan Rőzép rendűi
gőint vannak, mellyek mint művelők, és mint ipkostasok is polgá
ri főknek, ezen esetben a mutató formát is felvállalhattyák, és így a
Rővetkerendű regula alá tartoznak.

2.) A művelő, ~~éves~~ és az olyan középkerü igék, melyek művelők gyanánt folgálnak, a mutató formát általában csak akkor vehetik fel, mikor mellesse fenvedő ragasztékú név, és ez előtt azonnal a latro zott névmutató az, a', ez, e', vagy ezek helyett am az, amez, ama', eme', alon ezen áll, vagy ha hozzá bizonyos néző ragasztatik. Példának okáért: a zöst gyermek nem kereti a tanulást; és bizonyos nézővel: minden jóká: jár eladta. E' mondásokban a tözfűkös forma keret, és eladott ter: méltatlan libák volna az.

215. S: Micsoda formát kíván ^{mag} az igében a fennvedő ragasztékú tu-
lajdon nevet?
L. A fennvedő ragasztékú tulajdon nevet még akkor is mutat

Tulajdon nevek?
Telekes. A' Penvedő ragaszkodik tulajdon nevek még akkor is mutatni
formát kívánnak, mikor előttük latározott névmutató nem áll, mint
Nagy Sándor meggyőzte Dávidot. Egész Görög országot megjárta. Budán
Dicsért; nem pedig meggyőzte, megjárta, Dicsért. Annnyival inkább, ha
előttük névmutató áll, mint a' Dunát is láttnak, nem pedig láttnak.

Először kivétel. A' holnapoknak és a' napoknak tulajdon nevei csak akkor hívódnak az igében mutatós formák, miszer előttről névmutató áll, mint a' tavalyi Május felette hidegnek tapasztaltuk, nem pedig tapasztaltunk. De mikélyt előttről névmutató nem áll, a' törejtő formával kell élni, mint hidegebb Május a' tavalyinál a' legöregebb emberek se tapasztaltak, nem pedig tapasztaltunk. Kivételt tart, nem pedig tarthat. Mikélyt a' keményednek, vázazoknak, orkányoknak,

Második Kérdés. Mikélyt a keményednek, varasoknak, és
és folyvizesednek tulajdon nevei így ~~becsület~~ állanak, mint közös nevek.
így hogy névmutató dicsően előtér, a törzsfőnök formával kell élni,
mint: a mostani időben ritka Cicerot látunk, nem pedig látjuk. Ra-
nát megajdítván, azt gondoltam, hogy Dunát látok, nem pedig látom.
Bíránnak az igében a kenvelő ragaszték

216. 8. Micrda formás rivárnak az igében a fennedi ragaprenu
zemélyes névzótól?
Közi kemélyes névzótól közül nével:

216. §. Működés
Keményes névátólól?
Teleler. A' keményes ragasztékú keményes névátólól körül nével:
 lyen a' mutató, némellyen pedig a' törzsfőző formát kívánja, a'
 követhetendő regulán kézik.
 némelyestőlől keményes ragasztékú első keménylyci, úgy
 bennünlőt az

lyen a' mutató, nemcsak a' szavak, hanem a' gondolatok is megváltoznak.
Rövidkészen a' regulát kézik.
1.) A' keményes négyzetlőn a' kérvető zafarszerű első kérvény, a' mint
mint engemet vagy megpróbáltatva engem, és miniket vagy bennünket az
igében mindenkör törzsfőnök formát kíván, mint engemet és nem keret,
nem pedig keret. Miniket nem látott, nem pedig látta. Magához litt
bennünket, nem pedig litta.
2.) A' keményen tégedet vagy téged, tírtet vagy bennete
tírt első kérvény

2.) A második keményen tégedet vagy téged', tiktetket vagy bennet
ket a mutató formából van az egy lak, lak ragasztékú első keményt
kivágyás, mint látlak én tégedet. Tiktetket értelek. Bennetket állan
A többi keményen ígér e névzótól is utána mind a töreztető formában állan
mint tégedet látott, nem pedig látta. Mint ott tiktetket is lätthet, nem pedig lätth

2.) A larmadix semélyen öt, vagy ötet és öket az igében mindenkör mu,^{241.}
tató formát kivánnak, mint én ötet nagyon tíktelem, nem pedig tíktelek.¹³⁴
Mint öket nem láttuk, nem pedig láttunk.

217. §. Micradu formát kiván az igében a fenvedő ragaszték maga
névpótoló :

Telelet. Mivel a maga, magad, magam, és a többsben magunk, ma :
gatos, magos már ífontagos, már határozatlan névpótoló gyanára fol :
gálnak, az igében külömbféle formát kivánnak a követkeendő rege :
lár perint.

1.) Mikor semélyes ífontagos névpótoló gyanára folgálnak, az ige
mellette mindenkör a mutató formában áll, mint ösmeri magát, nem je :
dig ösmer. Ha magatos jól isveltek, nem pedig isveltek.

2.) Mikor pedig határozatlan névpótoló, a követkeendő regulár perint
kelly igéknek formájára változtatni.

a) A magát és magos fenvedő ragaszték határozatlan névpótoló
mindenkör mutató formát kivánnak, mint magát találtuk, nem pedig ta :
láltunk. Ezal öket magos láltuk, nem pedig láltuk.

b) A magadot és magatos névpótoló a mutató formából csak az első
rideg szám lár, lár semély kivánnak, mint magadot találtuk ? Egyedül
magatos láltuk az ablakomból. A többi semélyekben az ige a törz :
szüks formát követ, mint magadot lított, nem pedig litta.

c) A magamot és magunkot az ige a törz szüks formában hagyják, mint
magunkot legjobb peret kázánál, nem pedig peret. Egyedül magamot
láltuk az ablakomból, nem pedig láltuk.

218. §. Minémü formát kivánnak az igében a biztos, a mutató,
a kérdő, és a visszatérő névpótoló ?

Telelet. E külömbféle névpótoló az igék formájára nézve ily
reguláris követnek.

1.) Az enyim, tiéd, ővé biztos névpótoló mind a két szám fen,
vedő az igében mutató formát kivánnak, mint az enyimemet nem bán :
tottu a jégeső, nem pedig bántott. A mi juhaint kikerültek, de a tici :
teret nem találtunk, nem pedig találtunk.

2.) A mutató névpótoló fenvedő : als, est, amars, emere, és a rideg
szám arokot, ezeket, amarsokot, emereket, mutató formát kivánnak, mint
amars add ide, est pedig tedd el, nem pedig adgy, adgyál, tegy, tegyél.
Tenn marad a regulárnak ereje még akkor is, mikor a mutató névpótó :
lónak fenvedője elhagyattak, mint izjál, hogy drágul minden, 'e' le :
lyen art izjál hogy, nem pedig iznak, vagy art iznak hogy.

3.) A kérdő névpótoló fenvedő : ellenben törz szüks formát kiv :
vinnak, mint his lított amott jönni ? nem pedig lított. Mit akkor ? nem
pedig akkor. Kivén a mellyik névpótoló, melly mutató formát akkor,
mint mellyiket akkor lovain közül ? nem pedig akkor.

4.) A visszatérő névpótoló fenvedő : ha mindgyárt a névpótoló áll
is előttről, az ige még is a törz szüks formában hagyják, mint a katona, a
his tegnap láltuk, nem pedig láltuk. A lovak, a mellyeket tegnap megvadás :
roltak, nem pedig vadásztak. Nem igazak, a mit tegnap hallottunk,
nem pedig hallottunk.

219. §.

küzködni, ki amott. Kitkit peret rözülleren. Egy ris kenyert, és egy
keve's vize hozz nemem. Külömbfélét civilített a régi időkből. Legkisebbet
sem költött. Mást izj. Mindent tud. Mindenfélé beféltett. A' lovat rözüll né-
mellyekes megvádaszlott. Ollyat, ollyant vagy ollyast peret. Sennit sem tanúl.
Sennit sem talált ottkon. Lokat befélt. Többet tud, mint te. Valakányat lított,
mind megvenne. valakit megtapasztott. Valamelly rönyvet adott a' kezembe. Vala-
mit költöttál talán?

xxiii. Karak.

222. S.
Micoda regulár perint hell az ígér a' nevező esettel meggyegyztetni?
Teleler. Az ígér a' nevező esettel a' következendő regulár perint hell
gyegyztetni.

meg egygetetni.
d.) A' latinizorott módú kemélyes írás meg kell a' nevező eszettel, akár
nyilván álljon a' befűdben, akár titkon, mind a' páma, mind a' kemélyre
néve egygetetni, mint Katonát érterest, hol a' nevező esz Kato-
nát nyilván áll. Ha egészesebb volnál, örvendezél, hol az első mon.
másban a' te nevező, a' másodikban pedig az én titkon állanak.

Livatalva,

3.) A' Raperoló mőd a' Magyarban nem függ a' Raperolatoról, tul, mert találmán oly Magyar Raperolatorot, mellyen után már a' jelentő, már a' Rivánó, már a' Raperoló avagy parancsoló állhat. Ityén a' hogy, melly után e' mondásban jelentő mőd áll: tudtam, hogy ott van; ebben Rivánó: ~~parancsoló~~ Rivánám, hogy így volna, amint befektet; ebben pedig Raperoló: mond meg neki, hogy este re itt legyen.

4.) A' hogy sokszor elhagyatott, mikor utánna Raperoló mőd áll, mint: Rétlet, tedd meg nekem az a' báziságot, és jőjj' hoz, zám; e' helyen: Rétlet, hogy tedd meg, és hogy jőjj'.

5.) A' parancsolóhoz sokszor a' ka, ke prefix függészik, mint mondja meg, hol voltál. Nézdfe meg magad. Allyatorka oda. Mennyünkke a' kertbe.

227. §. Mikor kell a' parancsoló mőddel élünk?

Felelet. A' parancsoló avagy Raperoló mőddel csak akkor élünk, mikor a' befektetett azaz nyilván, azaz tikkon még tágasabb értelemben való parancsolator vagy tilalmat is foglal, a' mi több: nyire a' követhető esetenben történik.

1.) A' hogy után, mikor bármely tágas értelemben is, parancsolat vagy tilalom jön utánna, mint Rivánom hogy jól aludgyál vagy aludgy. Azra kitalál, hogy utállyalat. Végbe nem ismerem, hogy zúd ne haragudgyat.

2.) A' hogysem, hadd, és csak Raperolator után, mint nagyobb vagyok, hogysem nekem a' flexione izthaszon. Hadd, mennyen dolgára. Csak ottan legyen.

3.) A' Ricsoda: és mellyik: Rétletű névjótóló után, vala: mint a' mitér? és minet? Rétletű Raperolator után is, mint Ricsoda az, a' ki jótévőnek látkam ne akarjon? vagy Ricsoda ne akarjon jótévőnek látkam? Ricsoda Rétletedgyen arxil? Mellyik bölcse veve bizodalmas gyarló javatban: Minet Lijja: last én ségedet magamhoz, mikor előre tudom, hogy nem exep: tenet. A' vala után csak akkor áll parancsoló, mikor e' lőne Rétletű mondás van, mint lapontalan volna mibennünk a' jőre való Rajlundivág, la nem tudhatnánk, mitér jussunk hozzá.

4.) Az a' hi, a' melly, és a' mi névjótóló után a' követhető: dő esetenben.

a) Mikor az ilyen névjótóló a' hogy helyen áll, mint Dyrhus Röveser Rüldör a' Rómaiatkoz, hi bérességet Rétjen, azaz hogy bérességet Rétjen.

b) Mikor a' iffatérő névjótóló előre a' lótáratlan olly, ollyan, vagy a' mutat az áll, mint nem vagyok én olly nagy, hi e' tí: tellet megértemellyen. Nem rélet én ségedet annak, hi az völlye, hogy jupitern a' mennyköveset a' lyelopot koholtat.

137-247.

in class

228. Mit Kell előre a' Katározatlan módúúl tudunk?

Felcs. A' kaszásalau mődöl előre ecket neu mődöl
idővel idővel, igazmint hemilyeslen, mint ixxi,

11.) A' hat'azastan mod herfan, innod hell, i. u. t.

A' kasarastun mið á þessum söfnum næstest er
þá á milli lemmi nýggj rígrættis.

A' kasarastun mið á þessum söfnum næstest er
þá á milli lemmi nýggj sigaktaði.

Lacundus nem az én helyom. sőt nem is lakosok voltak.
bátyjaim most gondoltam. De többnyire lakosok voltak.
Kovácsabb

midlos a' van ige melletter hær næverø ever all, ~~høflig~~

7.) A' kamirashini mid a' folgu igemne jeshet, mint: a' hi sachun
berd. Kelly pünix, lehet, labrani berd.

... Rönnyen Rannisa is es küp. E' velkneves
Hörelviger meggátoln. Az

Remmi fázadságnál sem tan találok testiben. Nem tanar -
 semmel még meg verni

...nem jean...
...nem vigan slui... isother is stiggelocke, mint

7) A' husizashun misht a pemyetovetsen izn... berayev... latipsh Levin.

lével nemem Kenyélné Lászlának. Ellát nem jamboran

éger vols, e' gonfles e' gos meyon na la nyilwin vagy titkon Ragesolai re

Más igazkodik...
...élni és halni híván éretek. De tanul.

jönni. Gözö güt olvarni jól fu.
 ... a Latárastlan möt axxa,
 ... xann bui

A' valí xéperülő által megemlékeztetve, mint a' gyémántoknak

mentent d'elles aduné. Et n'en exni vals,
? " ? Kavazaslan uóddul bánni ?

229. S. Minimii regulae perini cell 2.
 281. i. Rösches entlo fi regula perini cell
 282. i. Rösches entlo fi regula perini cell

Felcses. A' hasárolan ^{mozgat} illik ^{és} ige ^{ig} ^{szüggessék} öpve, ^{nyg} ^{szüggessék} a' határolat:

2 Raperolas se nyilván se tihon na allyon, ar 888
3 ar ize polga igivel, vagy ke:

és a fűtetés. Megtörtént, hogy a fűtetés megkezdésekor a fűtetőgáz hőmérséklete 200°C-ra emelkedett, ami a fűtetőgáz hőmérsékletének 200°C-ra emelkedését okozta, ami a fűtetőgáz hőmérsékletének 200°C-ra emelkedését okozta.

Harandi peldisbiel lätini. (A.)

c) Az eggy méltóztatik ige mutató forma nélkül is állhat a penvedé ragasztékú név mellett, mely egyébként mutató formájában, mint méltóztatson az ír nekem e' helyet megtenni. Ez tudni illik a típi terjedés társalkodásának nyelvében a szó már helyesnek, vagy legalább tűrhetőnek tette.

D.) Mivel a fő ige semélyeslennel jön öfve, hasonlóképen a latárat, lan módba tessék. Milyenek a hővesztető esetek.

a) A semélyeslenni iltik mellett, mint minden emberhez illik egész ere: jével aronn lenni, hogy életét teheretelenséggel ne töltse el, mint a marha.

b) A látfik mellett, mint a nyavalya nevekedni látfik. A látfik ige még akkor is állhat más latáratlan mód ige mellett, mikor semélyes, mint tréfálni látfik neki.

c) W A tetfik mellett, mint kajánkúl távozni tetfik az erdő. Ez is állhat, mikor semélyes, más latáratlan mód ige mellett, mint jó volna, ha nemellykor karagudni tetfik.

d) A tittlon álló van mellett, melynek egyéb üdai nyilván mondanak, mikor mellettnesek mellet semélyeslenni függessék, mint fabade bemen, ni? Fabad volt bemeni? Fabad lesse bemeni? Melly fogalmatos. Ságot fordítottam én erre, nem függészes több fővel, vagy függészes: len volt több fővel említeni. Milyenkor függészes lesse a gyermek mag, büntetni. Hafnos nekem függészes. Hafnos volna nekem foluxa menni.

200. S. Mivel hell a semélyes latáratlan móddal élni? 200. S. Mivel hell a semélyes latáratlan móddal a semélyeslenni van, hell, la = tés illik teleles. A semélyes latáratlan móddal a semélyeslenni nevet, mel: lest igék utána élni akkor, mikor a tulajdonító ragasztékú nevet, mel: lyen ezen igék utánna, nyilván rimondani nem arajuk; ez pedig csak akkor történhet meg, mikor az ilyen név helyen semélyes névjótóló áll. E' példában kara hell mennem, a tulajdonító ragasztékú névjótóló nekem elhallgattatik, és a mennem semélyes latáratlan mód igevel képében tűnik. Mivel a tulajdonító ragasztékú név vagy névjótóló a béke ben nyilván rimondatik, a semélyes latáratlan mód függészeslenni ugyan, de fontosságnak okáért nagyon fordított. Így e' mondások: nekem kara hell mennem; és a bátyámnak kara hell menne, nagyon fordított, noha a' mennem és menne helyen a jó menne is helyesen állana. De lássunk az említett igékkel egynékány példát.

a) Van, mikor a fabad, függészes, függészeslenni és hafnos mellettna, verkez ragasztékú, mint fabad est cselkedne. Rögtön lenned soka sem lesse fabad. A Pótár hőz szekerű lenni vagy lenned soka sem volt fabad. Nem függészes emlitenem, hogy e' től nagyon meg, ijedünk. Ez nekem nem volt volna függészes cselkedne vagy cselkedni. A gazdag nem függészes élelmén aggó, vagy aggó. Hafnos nekem jó lenni vagy lenned. Hafnos volna nekem a zég törte; nekem tanulni, vagy tanulni. Így fiat mikor a semélyeslenni van igével a biztos jelentő, mint lesse ott (nekem) mit enne. Nincs mit tennem. Volt mit karagolnunk, mög az ellenséget egy ör lenni. Van az agámnak mit inni vagy inni elég.

b) A hell ige utána. Ma (nekem) egy levaló hell iznom. Holna: pig adu hell (nekem) enne. Pompáj ra hell (nekem) béke lenni, hogy bizony legyen. Az orátornak az illendő nagyon hell vigyázni vagy vigyázni.

c)

1) A lehet ige után. Nem adnám sokért, ha (nekem) hozzá lehetne jutnom. Mikor lehet (nexter) az erdőbe rimennetek?

1) Az illik után, mint illet volna (nexti) emberiségnek lennie. Mik a bölcsek embernek, előbb fióval megpróbálnia ~~in~~ vagy meg próbálni mindent, mireelőtte fogyszer fogjon.

Peri.

Jegyzés. Miköz Kellien sok Deán idiótizmust a Magyar latinos móddal kifejezni! A miköz ellenben a quod és ut omissiókat Magyarul helyesen ritenni, az Analyticának 2. Réfjében, a 285. és a 293. v. köv. Alat. bőven elő van adva.

Ques.

201. §. Miköz Kell a jelenvaló rékesülövel banni?

Felelet. A jelenvaló rékesülök többnyire mint fő nevek is fogul. nek, mint adó, rabó, fogó, bíró, wó, arató, lóndó, fűró, fűró, függő, mérő, törő v. a. t. de magokban csak melléknevek; mire névvel erednek tulajdon. sígnál is bírnak, de mint semmi sem lehetetlen az álmódinál, vagy az álmód embernek. Szolgálatul tihár a befűdhen mint magányosan, mint társaságos állapotban. Ita előtte nevek állanak, melyek hozzájok tartoz: nek, oly zagaftéket Kell hozzájok függőse, a minős az igei Rívín: nek, melyekből a rékesülök erednek, mint a törvény jót parancsoló is zoffat tihár akarattya az Istennel. A tükelynél ülő Arcius; mivel parancsol is ilt igei fűvedő zagaftéket Rívínak a mellékül álló neveiben jü is zoff, ül pedig melléklöt, mint tükelynél.

202. §. Miköz Kell a múlt és jövődi rékesülökkel banni?

Felelet. A múlt rékesülök között allig találunk olyant, mely fő név gyanint fogulna, mint tett. Mint mellék név magányosan is állhat, mint a meghintottant jissa van a panakra; társaságosan is, mint a hangyák a körülharagott magot sefűt el, hogy ki ne zengjen. Mivel a művelő igei, nek múlt rékesülökben az érelem valószínű fűvedő, mint a megírt törvény, a riméret fűlt, a megírt bor, a megírt gyűmölcs; világosan következik, hogy a fűvedő igeinek a Magyarban rékesülők mindezen, is hogy maron helyen a megírtatott, megírtatott, riméreten, riméreten kapcsolatban sőt fűnyeres fűvát, adármely fűvátat legyenes is a most: ni dűvénél. A művelő igeinek, mint megírt, riméret múlt rékesül: lőivel elhetünk ugyan, de nem fű mint fűvedő igeikkel, mint Péter a töl: lum fogulja által ellopasott lovát már eludta. A jövődi rékesülök ke: lyen a jelenvalóval majdnem, mindentör elhetünk, mert akár követke: zendő, jövődi, hajlandó, akár követke, jövő, hajló valóban mind egy: csak egyetűny van, mely a jelenvalóval Rülömbörök, mint álló víz; állan: dó kőp egész; hamar múlt az idő; mulandó e világ; a múlt ember nem ér; minden ember lalandó. A jövődi rékesülök helyen sokszor a latinosan idővel is a való rékesülövel lehet élni, mint az okosság a Rívínai való is a Rívínai való dolgozhat a tudományga cseht helyen a Rívínai is a Rívínai dolgozhat.

203. §. Miköz Kell az állapotjegyzővel banni?

Felelet. Az állapotjegyzővel a következendő regulát fűvát Kell banni.

1.) A minden, miköz, amint, mirekutánna is több effile kapcsolat és latinos módi igei helyen, ugyancsak igeinek ván, ván kapcsolat ékezen élünk, mint az emberek semmi sem coelestien, zoffat coelestien ta: nálnak, e helyen: miköz az emberek semmi sem coelestien, zoffat v. a. t. 99

251.

139

xxiv. Запад.

Az ígérnek kötéséről.

224. 8.

Mit kell a láncker igazolni alatt az alatt
Teljesen, a láncker igéi van vagy vagy, lehet vagy lehet, és lehet a
teljesen a láncker igazolni az alatt az alatt.

Magyarban különös figyelemességét érdemlenek".

d.) A van igével már személyesen, már személytelenül élünk. Az első esetben, mikor tudni illik személyes ige, a befűzőben kétféle kiváltás mivel, mert vagy létes jelent, mint a bátyám a templomban van; vagy pedig csak arra való, hogy a mondatban az állítást a tárgyalt mint kiegészítést ötvesszük, mint e templom valaha péz volt, hol a tárgy a templom az állítással péz az által függésnek övse, hogy a volt ige nek segedel.

mivel péznek mondatok.

[illegible]

D.) Mikor a leff ige a liányos van igénel jövendi üdeje gyanús fel.
gál, mindenké^z igy könnek öfve, mint a van ige, mint ma kép üde leff.
De mikor a létnek változását jelent, akkor vele famélyoslanál nem éte.
Létel, mint a restvére rag lét. 4)

4)

253.
140

vel, miștoe lăser jălens?

Teleser. A' fămilyer van igével, miștoe lăser jălens, a' slăvostkerend?

ulăk fărins kell bánni.

... nines, ninesenel, dines, dinesenel ...

2) A' van es vannat, nines, nineseneth, lines, lineseneth;
 die familiest nyilwan lifjeesteth, mint az atjam a venglombane
 van; sohan vannat a Reggen; ishon vannatle pülöid: nineseneth;
 van ishon vannatle pülöid: nineseneth;

207. sz. Miköz rell bánni a penélyeslen Van igével?

a' hövenkerendi regulár perint.
 2) A' birtokosnak neve a' tulajdonító ragasztikor vesi magához;
 a' birtokosnak neve pedig a' birtokos főképzet, mely a' birtokosnak mint
 kevélyen, mint főmóval meggyez, mint van nekem házam, van
kevélyen, mint főmóval meggyez, mint van nekem házam, van
nekem házam, van neki háza, van a' nékemnek háza; van nekem há-
zom; van nekem házatok; van nekem házon; van testvéremnek házon;
 tot az jól ejte kell venni, hogy itt a' birtokosnak neve a' birtokoséval
 társaságos állagokban nem áll, is hogy hövenkerendiképen a' tulajd.;
 mit ragasztikból birtokos nem csinál, mint az efféle mondásokban;
 a' nékemnek háza már felépült; testvéremnek háza lezokadt. Háza
 a' 156. old. b) alan.

2.) A' tagadi befűdhen a' vare is vannak helyett a' nincsen, nincse.
nek, sinczen, sincsenek hiányos igékkel élünk, mint nincs nekem
háram, neked sincs házad stb.
De a' tagadi befűdhen meg:

208. S. Mixis cell buini a femily colen van igével, misloc birt =
het nen jelen?

Teles.

Ratonává lett, mert az anyja nem akarta, hogy papá legyen; ezért le-
 gyen: Ratoná lett, pap legyen. A' bátyám Kapitány lehetett volna, ha
 el nem esett volna, e' helyett Kapitány lehetett volna. Ismét a' nevére, p. 465.
 mely a' mondásnak a' tárgya, kikézi ragasztással is mondatik, mint
 az én fiamból Ratoná lett; mi lehetne belőle, ha jó volna? De it-
 lyenkor a' másik nevére: a' vagy e' végzési igehatározóra változtat,
 mi nem lehet.

240. §. Mit kell általlýában a' rendhóvető ígének rötésérül

Felelet. A' rendhóvető ígének rötésérül általlýában ezeken kell
 tudni. 1.) A' művelő ige a' mondásban fejező nélkül is állhat, mint
 ír, olvasok. De mikor a' tárgyat, melyet a' cselekedet, mint itt az írás,
 olvasás, illet, meg kell nevezni, akkor nevére a' fejező ragasztás
 függésérül, mivel a' cselekedet némineműképen fejező, mint levelet
 ír, verset olvasok. Az ilyen név aratán az ige fejezőjének
 nevére. A' viszontagsos és a' műveltető ige ilyen fejező nélkül
 el nem lehet, mint ő csak magát fejezi; levelet írat.

2.) A' közép- és vég-igék között nagyon sok van, melyeknél mint
 művelőnél, és kivált mint viszontagsossal is élünk, melyek tehát
 ilyenkor a' fejezőt is megfejezik, mint kigőzölve a' bort; so-
 rajta lakókat; fönjáhozra a' vért; figyelem cselekedet; testvér
 kiálta; nagy fiúval állotta ki a' halált; átugratta az ártást; agyon
 bűntudja magát; elaludta az ebédet.

3.) A' fejező ige mellett fejező ragasztás név is lehet, mint a'
 lat. A' művelő mondatból, mint a' mieink megvereték az ellenséget,
 fejező mondat válik, ha a' fejező nevére, mint itt az ellenséget,
 a' nevére esetre tehetik, az előbbi nevére köz, mint itt a' mieink,
 főtis ragasztás függésérül, a' művelő ige megvereték pedig fe-
 jezőre változtatjuk, és mindkettőt is idején megtartván, a' főnév
 és a' fejezőre néve az új nevére meggyertetjük: a' mieink,
 tül az ellenség megvereték. A' főtis ragasztás helyett az által
 nevére az ellenség is élhetik: a' mieink által az ellenség megve-
 reték.

4.) A' műveltető ige a' fejező néven kívül a' második országhoz, nevére,
 mely által valamit végeztet, nevére a' fejező ragasztás kiván, a' segí-
 nya függésérül, mint felvigattam a' kázi polgárral a' főt; fiával tö-
 levelet íratott. A' segítő ragasztás helyett az által nevére az ellenség is
 állhat, mint fia által levelet íratott.

241. §. Mikor kell a' művelő ígének fejezőjés a' mondásban

elhallgatni?

Felelet. Mikor a' művelő ígének fejezője név- és főnév, a' főnév,
 rendő esetében kötelességgel elhallgatatik.

1.) Az engemet, mintlet vagy bennünköt fejezőkös el kell hall-
 gatni, mikélyt aratott az előző küldött mondatból könnyű gyantani,
 mikor nálla voltam, jól tartott, nem pedig jól tartott engemet. Mi:
 helye

helyt bemértünk lozza', mindgyárt leültetett; nem pedig leültetett
mindet vagy bemértük őt.

2.) A' tégeder fenvedő a' lars, lars ragasztékú igénél elhallgatta
 ról, mint lárslar, nem pedig lárslar tégedet. Csak mikor a' tégeder
fenvedőre hülvős nyomadéka teserik, akkor kell az az ige' elejé;
 be tenni, mint tégeder lárslar. Az igénél egyéb ragasztékai mellett
 is el kell a' tégeder fenvedőnek maradni, mikély az előbbeni
 mondásból azt a' nélkül is könnyen lehet gyantárai, mint lars
talam búrkálz, vagy bujrkálz, lárslar; nem pedig lárslar tégedet.

D.) A társaság és bemutatók felvétel a Platt, lett szagfűszék
igényel nyilvántartás ki kell mondani, mint látvány bemutatók, vagy
ha a nyomadéka a felvétel felvétel, bemutatók vagy társaság
látvány. Kivétel a a felvétel más névjegyzék világosan je-
lent; mert ilyenkor felvétel felvétel, mint minden ajtó
kor felvétel. Az igények egyéb szagfűszék felvétel, melyek
az előbbi mondatból gyanítani lehet, mint minden látvány
felvétel, megfigyelés ? nem pedig megfigyelés bemutatók ?

4.) Az art és arokor, kíváltké az élő említett nevét helyett állanak, főképpén eltitkolatnak, mikélyt az ige a' mutatós formában áll, melly e' penvedikör a' nélkül is magában foglalja: Miköz hönyszer seker, élő logysem beköttesem, mindég átolva; son; melly példában logysem art beköttesem, deállmajmozás, art átolvasom pedig tarvologia, avagy főpapvitas volna. — Az új hönyszerül állak? Igen is: nagyon dicézik; nem pedig nagyon dicézik arokor. Mondgyár, logy meghalt, nem pedig art mondgyár, ha csak az art penvedőre hülönös nyomandósra tenni nem akarunk.

5.) Az öt, ötös, és ökö keveredik, ~~hiszen~~ mine az előbbihez, nagyon fürkészépen elhallgatottak, mint mikor Bácsban volt, nagyon meglopták, nem pedig meglopták ötös. Mikélyt a latrokot meg- lították, mindent üldözni kerdesse, nem pedig kerdesse ökö. Hivésén, la reajon különös nyomandás esik, mint ötös fojták el legelőfőz; ökö is ösmerem.

242. sz. Mellyi igér Hivánnak magos mellé tulajdonít
nevet?

Telekes. Tulajdonító neves magost mellé, és la művelő, még a' fenevő néven kívül is, a' lévesszerendi igét hívánnak.

II) Mellyet az állam elly tágas érdekeiben adást vagy tulajdon:
tárat jelenrevel, mint: másnak tanácsot hőnnyű adni. It' fölt nyújt
a veszénst redességet. Nem engedest függetlenné nem folgá lót
a karagnat. Megbocsátotta fiánat, a' mit ellene vérezt; megenyedet
indósten leszsigénest. It' perence neve nem redesset. Vázakó
zárunkat, zemény sígnőnek megfelat, sevlet küldött az attjánat
Mindem

Minden embernek licetkedik. Magadnak fiantsz, vesz, bozonálg, mar
gadnak is arasz. Nagy dicsősséget érdemlész, kerzett magának, de
 kevés lapnot. Micsoda nagyobb lapnot lapthatsz, lapthatsz a
Harának; hanem ha az ifjúságot oktattatsz? jobb még a zoffaknak
 is lapnálni a jól miatt, mintsem a jól a zoffak miatt elhagy.
 ni. Nagyot vét a Poeta, mielőtt a bölcsen befridgyés gonofnak
 vagy bolondnak tulajdonítja. Neked ajánlom Röngyem. Röngy:
szem, vagy Röngyön adom neked jén. Nem lipet én neked.
 ő nekem sokkal tartozik. Ő lirnet nagyon megörült.

2.) A' mellyet ellentét vagy tilalmas jelentenek, mint a' gyü:
lősignet a' gardagság nem állhat ellent. Neki veset magos az
everőnek, Megtiltotta neked a' játékot. Té ért nekem izig led?

3.) Mellyet ítélet vagy vélekedést sejten, mint jónak ítélte
tesse. A' mit te befrél, karugságnak nem tartom. En erre
magam érdemeslennék vallom, semmin vélem a' gardagságot
az erő höz Répet, Röstnek gyalázta fiát. Vannak erőnek Li:
sejtelik. A' léleken laboradísait a' Filozofusok nyavalyáknak
nevezik. Ennius a' karagot a' bolondság Reedetnek mondom.
 A' ladi segy Diocletianus Imperátor neked tesse. A' fiát Ricárd
választom, Ricárd neked. En nekem véte ne tulajdonítod.

4) A' van és válik a' felható ragaszték nevet tulaj, tmellé
donit nevet is hivánnak, mint örök dicsősségre leff neked e
selekedet. En nekem nagy teremre volt. Gyalázattya válik
ez neked, Leff nekem olvasom.

243. S. Mellyet igék hivánnak né tulajdonító nevet?
Feltesz. Hogy a' Hell, tesz, lőfist, és illik eggy tulajdonító:
val állanak, Ritet e jé vilá bil: nekem Hell volna da men,
ni vagy mennek. Nem Hell a' nagy Poetának csendes olvasó.
Neked ma te félt tesz. En neked megtesz enne. Jónak lét:
hott. Nekem igé lőfist, hogy. Neked nem illik ezt selekedet.
 De tulak mellet né tulajdonító hiván, mellyet Röngy nem mellyet
lenek léni fi igé is tulajdonító hiván, mellyet Röngy nem mellyet
el is fontos hallgatni. Péld, okáért. Nekem e dobogban olvas:
nak Hell leni vagy lennek Nekem az atjának Hell ezt meg:
mondanom, nem pedig megmondani a' Röngy értelme miatt. Ő do:
log nekem gyanús tesz, tudni illik lennek. Az atjának
ezt tesz nekem mondani, nem pedig mondani. Ő magának
bölcsen lőfist, tudni illik lennek. Illik neked jámbornak lennek.

244. S. Mellyet igék hivánnak fofeti nevet?
Feltesz. Fofeti nevet a' Röngy igék hivánnak.

1.) Mellyet Röngy jelentenek, mint tanácsos Röngy az atját.
Pabon Röngy az atját. Ezt én tölled megvázom.
 2.) Mellyet elvitelt jelentenek, mint ellopást tölle Röngy. Min,
deméti megfotottak. Elragadta eggy útaró a Röngy. Elvonta
tölle

tölle Regyelmet. Elvitté bátyjától Hönysét. Köpönyével seken az úr-
túl a barátságos. Az atyjától sokszor laltottam. Valahánál jénen
Kölörözött.

2.) Mellyen Részde jelenetnek, mint ezt se intéttam ne Részde.
Tudatod meg laltásat valahánál.

4.) Mellyen Részde jelenetnek, mint eltiltotta Lázától a kizelkedés.
Az ellenséges a gabonától elkárta. Tartsd meg a zenderlen
életül.

5.) Mellyen Részde jelenetnek, mint felfabudította a bűnös.
fül. Megmenetse a laltól. Készen a megmenetesen a vese,
delemül.

6.) Mellyen Részde jelenetnek, mint Duda Gyöngyösül egy napi járás.
Hölömbözést jelenetnek, mint Duda Gyöngyösül egy napi járás.
nyira felfut. Porony Dectül nem megle van. A ludi sekeret a
fü veréstül elállottak, elpártoltak. A Duda partjától elkeres
a gyermekes. Ez csak ötölle függ. Szórtak meg puská nevéül
is. A veres seker a többiekül finéze néve nem Hölömbözés.
Felen tölled.

7.) A fensedi ígér, mint Dieretük eektül, gyáláztatik ama:
zoktül.

245. S. Mellyen ígér Rívánnak segítő neves?

Felel. Segítő neves a Rövendendő ígér Rívánnak.

1.) Az ígér, mellyen felfutmal, ekközrel, vagy valamely mód,
dal végbe vitt ekközrel seker, a felfutmal, ekközrel, és mód,
nak nevéket segítő ragasztót Rívánnak, mint megértette kard:
gyával barátság. A Részde megrágtá az újját. A jámborokat gya:
lázásául önön magadnak ártak. Készenél járta. Halálal
bűnösül meg a gyilóst. Gyökereket laltóládott. Öfönösül
élni a tünésben fűrészes, Meghírték sával az olajt. Behúnyt
Rövendendő az ártot. Megtöltött a poklat börtöl. A jó ekköz:
csal helyesen Dieretük, Készenél Riva bővelkedés. Faltal a
városa bekeretett.

2.) Mellyen Részde jelenetnek, mint a Regyel:
söggel öfve van fűggetve a többi ekközrel. Ez meg nem egyse
ekközrel eimmet, Tartsd ezt öfve a másikkával. Készenél öfve ja:
vadot a Röz boldogsággal. Készenél velem, la valamit laltak.

3.) Mellyen öfvehusonlítás jelenetnek, azot a Rövendendőnek ne,
véket segítő ragasztót Rívánnak, mint mint az állatokat az éffel
müllynél fel. Nem sokkal laltakgya fel öccsei.

4.) A műveltető ígér a második ottan nevéket segítő ragas:
tést Rívánnak, mint fíával levelet írtott.

5.) Ide tartoznak még a Rövendendő ígér is; bűnnel vádolni
valahánál, Felhagyni a laltal. A fűggetők megajándékozták a
Részde, Készenél börtöl a lalt.

hasznosítást tekinteni, mint a tudományt minden egyébénél többre 267.
bőcsüli. 144

252. §. Mellyik igék Rivánnak közelítő neve?

Felelet. Közelítő neve a hővestherendő igék Rivánnak.

1.) Mellyek valamelly tárgyhoz való mozgást jelentenek, mint
a Rúthoz ment. E' ípfoutagságihoz járul az is, hogy. Vérmű Ulcá:
mozog ment fényhez.

2.) Mellyek hasznosítást tekinteni, mint micsoda méltatlanabb, mint
a ípfutendő dolgokat a megvetett állapothoz hasznosítani. Nem
illene a dolgok lathadalmához. A' hasznos ige öfve előfűcsölő:
val segítő neve Riván, mint az emberek emberek öfvehasznosítani.

3.) Mellyek gyarapodást, vagy lejlendőségét jelentenek, mint
a terméket az érzettséghez éft függess. A' ludi dicsős:
sejhez a tudományokhoz dicsőség is lődd adta az emberek,
hez tartozik emberek ismeret. Kik saját függess fit.
Nagy ípfutend ípfutend lődd.

253. §. Mellyik igék Rivánnak állapító neve?

Felelet. Állapító neve a hővestherendő igék Rivánnak.

1.) Mellyek az át előfűcsölőval állanak, mint átugrani az az:
honn; átmenni a Dunán; átinni a függ az áptalonn. Uly neve,
Res Riván sok az előfűcsölő is, mint kínézett az áptalonn.

2.) Mellyek valamelly tárgyhoz való felvétel jelentenek, mint
a se hárad fel oflópom fel fit. Dőzse ilmi. Sőt la moz:
gáse jelentenek is, mint a víz gáse zékem vétülni.

3.) Mellyek víz zékem tekinteni, mint olgy ázom adta, a' minőnn
vette. Házom fointom vettem. Ide tartoznak a' fogad és sef i:
gáse is, mikor a' név póval mondattak, mint zoff névem fit:
gáse. Wald es töllem jó névem.

4.) Mellyek hárad adást, homocidást, örömet vagy segítést je:
lentenek, mint könyörülly meg segényem. Sajnálkodom mindnyájó:
honn. Az anyán halálom büsz. Más perencsém örömetem
vagy örömi fig embere fig. Segíteni az áttalannom minden ember,
nek kötelessége.

5.) Mellyek uralodás, győzedelm, és diadalm jelentenek,
mint uralodni fog testvéreim. Az es és a' perencse halál:
mas halál rajtunk. Sok győzedelmek az elleniségem, de
sok diadalm mas halál rajta.

XXV. Katak.

A' Házsolatokat, igealakozásokat, és indi:
hasznosítani hővestherend.

254. §. Miképpen hőszeren öfve az okmutató Házsolatok?

Felelet.

Teljes. Az okmuntató Rapszodatoroknak kötésű a következők
példák szerint történnék.

Azért logy első ügykezesed perenczés nem volt, el ne vessz
 kedved. A' logy elválástatvám napcsolá módos kíván, mint a'
zért jöttem. Lózzád, logy lovaidot lassam. Hogy nélkül az azért
 igekötároző, mint azért ő még sem boldogabb.

[illegible]

Tatár igyeen el, azaz, kívánnom, hogy ...
Hogy ne a' fő regula szerint, napisól vagy kívánós mívelés áll.
Az ellenkezésként nem lehet, hogy misson a' vélekedésekben költözzék
ne kiülbözzenek. Még a' jövendőkről is a' jelenvaló idővel élve
a' hoggy ne utáim, mint tartott tölle, hogy élesen megértem és
a' hamis lizet ellen veszem ne lefolytatom, a' kívánós mívelés:
Egy napot sem mulattam még el, hogy hozzá ne iztam volna.
Hogy ne helyett mondhatjuk a' Nekoggy napilapát is, mint félek,
ne hogy az történetem, a' mit jövendőtél.

Honnan van az, hogy csatl jelentős hívn, mint honnan van az,
hogy te olly xistul írt? De la miért? minet? vagy mért? kérdő főcs,
Ha van az előbbeni mondásban, + Kaposolá működés az az, mint minet
veseméssel te az az, hogy jótevédőt elárult?
... mivel a jelentős műddal megelégsenek.

[illegible]

A' mest, minőség, mint, ...
25.5.55. Mireg kötetnek öfve a baronliti kapcsolatok:
Fehér. A baronliti kapcsolatok innig kötetnek öfve.

Telelés. A' haszonlatis kárpótlásost innig köttetnek össze.
A' mennyire csak jelentő mértékű élelem, mint a' mennyire töltesse.
A' mennyire csak jelentő mértékű élelem, mint a' mennyire töltesse.

fugg, illy békében minden emberrel. Németeknél néked is
karizos, minek mennyire mentél már a munkádban?
jelenlét mind' all, minek elbánnálom,

Mint

Mint vagy valamint, melynek némellykor úgy felel meg, jelenő
móddal mondatnak. Volt Kajdan egy öreg, mint én vagyok. A' ta: [Hh.
különben valamint a' sok etel, úgy a' sok álm is nagyon árt. Mint p.
a' fél a' felleget, úgy kergettek az ellenséges. Az igén előtt többnyire,
valamint hogy mondatok, mint valamint hogy izád meg nem jobbat,
úgy a' tamul is káta marad. Az úgy és hírt előtt is állhat.,
nem, mint úgy felelt, mint testvérem. Te es hírt hírt,
mint én.

Mint maga után Riván módos ad. Mint nem tud. úgy + most
sejtem elő a' dolgot, mint hat tör.

Hogysem a' hasonlító név után hasonlító módos Riván, mint ma:
guszt ez, hogysem mint a' fél hírt meglát. De Riván
móddal is öfve lehet hírt, mint a' hi magas igaz, hogy
sem hellen, hírt alább síly ed, hogysem vél.

256. §. Miké hírt öfve az enged, a' határozó, és a' hi,
vél hasonlító.

Felel. Az enged, a' határozó, és a' Riván hasonlító hírt
hírt öfve.

Az ál hírt, és a' miatt hírt jelent móddal hírt öfve,
mint az ál hírt befel, befel tamul. A' miatt hírt meg,
es, nem hírt meg embertársam lenni.

Csak hírt vagy Riván hírt jelent móddal mondat, mint
mind befel elő elő elő, csak hírt vagy Riván hírt
meg nem befel. A' csak hírt a' hasonlító befel hírt.
és mind Riván, mint hírt igén hírt, csak hírt meg, vagy
hírt hírt, csak meg. Egyébként a' csak igén,
és hírt hírt hírt, amint a' hírt hírt.
csak most hírt fel, csak nem elő. Még csak nem is fel,
csak az elő mondat, hírt, csak hírt a' hírt,
befel hírt is.

De mind hírt jelent móddal hírt öfve, mint a' hírt:
nem sok hírt elő, De mind hírt elő nem befel,
guszt. De csak még is most egy hírt elő, mint:
De csak meg hírt elő még is mondat. De ha ö mondat,
csak igén elő még is lenni.

Ha csak jelent móddal mondat, mint meg mondat elő, ha,
csak elő nem hírt. Ha csak hírt nem elő, sem sem vél.

Ha mind hírt móddal hírt öfve, mint ha mind hírt,
hírt elő is. Ha mind hírt meg hírt is hírt. De
ha a' befel nem hírt, a' jelent móddal, mint ha mind hírt
elő elő is elő, ne befel meg hírt.

Ha nem ha Riván móddal hírt, mint elő elő a' ha:
hírt, hírt elő elő. Ha hírt elő elő is elő.

Igaz

Igar ugyan hogy jelentő vagy kívánó móddal figyeztetik öfve
a' fi regula szerint. Igar ugyan, hogy a' tanítás munkában telik,
de kufuor is hoz. Igar ugyan, hogy a' dolgot nekik volna; de lehet
teslen csak nem volna még is.

Holott a' mondat nem kezdheti, és már jelentő, már kívánó
móddal állhat. Nem eselhet, holott magánvala volna kufuora,
A' könyvek nem kélle' izzak, holott már többfőz kérttem.

Jöllehet, ambátor, bátor, ambáz, noha mind jelentővel, mind
kívánóval állhatnak. Jöllehet utazásomat nem tánczoltad, de
csak helyben ragyad még is. Kintelen jegény volt, jöllehet legy,
gárdagabb lehetett volna. A' többiekkel is jöttig bántott. A' báz
for a' munkától ~~szégyen~~ a' la is báz helyett is mondatik,
mint bátor megtenni is netti, még sem lenne barátod, Jöjjön
bátor, képen talál.

Kevés lija hogy jelentő móddal mondatik, mint Kevés lija
hogy el nem esem. Ezt azonban imig is ejthetjük: alighogy
el nem esem; vagy csak nem esetem; vagy majd esessen.

Legalább hogy kácsoló módos kíván, mint az legalább töl,
nem kívánhatod, hogy a' jöttel miatt a' tanítás elmulasztam

Legyen így, hogy már jelentő móddal állhat, már kívánóval
mint legyen így, hogy el nem jöhetett, de legalább ilyen kettővel volt,
na. legyen így, hogy megbeszédhetett volna; de csak még nem
keltél volna még is.

Megvallom hogy már jelentő, már kívánó móddal áll, mint;
megvallom ugyan, hogy Libáram, de. Megvallom ugyan, hogy pe;
zetnem, la.

Nem mintha kívánó móddal áll, mint: nem mintha fenned;
de akarnám vetni.

257. §. Mikép hőstetnek öfve az alkuó kácsolatok?

Felelet. Az alkuó kácsolatok imig hőstetnek öfve.

Ally alku alatt hogy, vagy de így hogy, vagy így mindazonáltal;
tal hogy, vagy így azonban hogy mind kácsoló módos kíván;
nád, mint tanítot velék, de így hogy ne gyermekeskedj.

Ha, mely helyett hogy is mondatik, különbfelteképen fothat
öfverőstetni. A' jelentő móddal, mint la egészeget vagy, örvendek.
A' kívánóval: la egészeget volna, örvendek. Mivel a' la és nem
öfverőstetnek, a' hogy la kácsolattal élvi tánczosabb, mint el;
megy ő helyesem; hogy la nem, kintelen leken magam nem.
A' la és hogy a' kérdő ~~szégyen~~ gyánant előadhat befűtben el is
hallgattam, mint meg akarnak támadni? véden magamot, de
lyett la meg akarnak támadni; Nemellykor kérdő kácsolatok is
mint nem tudom, la rá áll?

Hancum la

265.
146
Hanem ha már a jelentő móddal, már a Rivánóval állhat, de
mint későbbi ös. Semmiiben sem tesz az ember egyébről nagy
előmeneseli, hanem ha napvint rajta van. Koffábbul nem bánta:
tett volna vele, hanem ha megbotozta volna. Az öfvesen hanem
Raperolatiul már fellyebb állottunk.

Hancsár nem jelentő móddal áll. Keveres és Riván a fegyver,
ha csak iszon jó tanácsal nem bővelkedünk.

Ha mindgyárt is, és azon esetre ha jelentő móddal állanak, mint
nem csudállyá az ember azt, a' mit gyarkon lát, ha mindgyárt (vagy
ha finse) az okát nem tudja is. Azon esetre, ha köhög megfagy,
sétálni meggyűnt.

De az ám a Récde ha? és tudni illik ha mind jelentő, mint
Rivánó móddal állhatnak. De az ám a Récde, ha köhög jó üdö
lepte, vagy sem? és ha nem volna jobb a' dolgot másra kagyni?
Elmegyett korend, tudni illik, ha lehet.

258. §. Mitép köthetnek öfve a' Rövetkeretű Raperolator,
mellyek az előbbiekben való Rövetkeretű jelentek?

Felelet. A' Rövetkeretű Raperolator, mellyek Rövetkeretű jelen:
tenek, imig köthetnek öfve.

A'nde hogy Raperolati módor Riván, mint a'nde hogy minden
egy pöba foglaltak. A' hogy nélkül átveretes, vagy de helyett
ellenkező Raperolati. A'nde fontold meg a' dolgot mélyebben. Szer:
Récde ugyan jól tudod; a'nde vagy de izásadban sok li-ba van, "Régem foglalt,"

Attul tartván hogy a' nem és ne tagadóról káromfélé, "Régem foglalt,"
vagy, amint a' példákban látszik. Attul tartván, hogy nem
kijár, önként eljött. Attul tartván, ne hogy ne kijár, önként
kint eljött. Attul tartván, ne hogy kijár, a' valami ment. Az
első mondatban a' kijár ige a' jelentő módban áll, a' többiekben
pedig a' Raperoliban.

Olly annyira hogy mind a' jelentő mind a' Rivánó móddal állhat,
mint olly annyira nem elleni, hogy még tanácsollja is. Olly annyira
nem elleni, hogy még tanácsollja is.

Rövetkeretű Raperolator, már pedig, mize nézve, erre nézve, erre nézve.
nézve, ennek okáért, ezért, mivel pedig, tehát, hát, így hát
mind jelentő móddal állanak. A' hát a' mondat' elején igebe:
tározó, mi hát te itt vagy?

259. §. Mitép köthetnek öfve a' Rövetkeretű Raperolator,
mellyek üdöfolyást vagy rendszer jelentenek?

Felelet. A' Rövetkeretű Raperolator, mellyek üdöfolyást vagy
rendszer jelentenek, imig köthetnek öfve.

Allig költömbfélékén foglalt. Allig érzetünk laca, a' éjper
azonal fustadni kezdett. Allig alfiat valami, Allig érzetünk meg,
azonal meglitogattam, vagy allighogy megéreztem, azonal meglit:
togattam; vagy allig érzetünk meg hogy meglitogattam. Allighogy el
nem estem. Alligha magam is oda nem megyek. A' meddig

A' meddig jelentő vagy kívánsó móddal állhat, mint estve tanulni,
a' meddig csak lehet; tanulni, a' meddig lehetne. A' nem mellykor még
helyett is, mint addig sokat a' város, a' meddig vagy még meleg.
A' helyül a' meddig jobban mondani, mint még: addig megyek, a' med-
dig (nem pedig még) redsem tartja,

A' mint, attól fogva hogy, aralatt hogy, azonban hogy, és aróta hogy
jelentő móddal állanak, mint kérlelték, amint csak lehetett. A'
hogy nélkül aralatt és azonban igekötőzők, mint a' nyavalya az:
alatt megismerődött.

Előbb hogysem mind a' három móddal mondatok. Jelentővel, mint
előbb hogysem megadta magát, három Törököt vágott le. Kívánsóval,
mint előbb hogysem megadnam magamat, utolsó pihenésemig har-
colnék. Képzolással, mint előbb hogysem megadynam magamat, inkább
meghalok.

Még, melly helyett mások még főcskával élnek, a' jelentő móddal
áll, mint megemlékeztek rólad, még éltek. Mint igekötőző mind,
nyújtónál még, mint még többet mondanak. Az is főcskával érte:
ne változik, mint itt veret meg, és még is itt vagy; így finse
a' sem tagadással is, mint itt veret meg, és még sem még el innen?
De tartozik az efféle kifejezés is: még is itt vagy? még is kérlelték?

Mikély és azonnal hogy a' jelentő és a' kívánsó móddal állhat,
nak. Mikélyt meg hallom, megízom; mikélyt meghallanám, mind;
gyűzt megíznom. Azonnal hogy meglátta, így állott hozzá. Azon-
nal hogy meglátná, rá rohanna.

Mikor és midőn csak a' jelentő móddal állanak. Akkor fog
kisebbség, mit cselkedtek, akkor haláluklanak fogok. Midőn leghe,
veszetteben harcolt, megsebesedett. A' harcolt volna kívánsó mód
deákrajmózás.

Minerelőtte, mindaddig még, és minerelőtt a' jelentő móddal
megelégített. Minerelőtte a' többi dolgoknál állott (nem pedig
állt) a' buzgósággal mondatok valaminek. Mindaddig büszkült mi-
attad, még álltam sem lútlak; vagy a' kívánsó befűtben büszkült,
lútlaklak. Minerelőtt a' fő városból elköltöztem, semmi sem
hallottam felőle; nem pedig elköltöztem volna, a' mi, valaminek
a' minerelőtte utam is a' képzolási mód, valószínű deákrajmózás,
a' minerelőtte utam is a' képzolási mód, valószínű deákrajmózás?

260. S. Mikély kötetnek őfve az egymásra mutató képzolator:

Felelek. Az egymásra mutató képzolator inígy kötetnek őfve.

Az a' helyett hogy és inkább őfve tartoznak, és az előbbeni utam
Kívánsó mód áll, mint a' helyett hogy tanulna, inkább járni.

A' menyivel és annnyival mind a' jelentő, mind a' kívánsó móddal
állhatnak. A' menyivel ő tégder a' gyedyságban felhalad (vagy a'
kérséges befűtben felhaladna), annnyival mind (vagy mind) re
fel őtet az emberiségben. Állanak e' fravak a' hasznos nevet előtt
is, mint a' menyivel nagyobb horeám való barátságod, annnyival ézzéde:
nyebb horeám való tíftelenem.

A' hogy,

A' hogy, a' mint, és valamine, melyetnek így felel meg. A' két első 267.
mind a' jelentő, mind a' Rivinó móddal állhat; de a' valamine csak a' 147
jelentővel. A' hogy vagy amint legegyszerűbb, így tánczolt; vagy ahogy
vagy amint legegyszerűbb, így tánczolt. Valamine talaly, így az
idén is tisztelet.

A' hogy és mint; a' Rivinó és amint; mennél és annál; mennyivel
és annyival; oly és mint; olybá és mintha finta így felel meg egy
minden, mint az előbbiek; a' a' mint a' befűd jelentő, Rivinó,
vagy jarmosoló, a' Rivinó állandó jelentő, Rivinó vagy Rag-
soló móddal is. De a' mintha utánn mindent Rivinó mód Rővet,
Reriz: olybá tartja, tartandó, vagy tartja intésidet, mintha az eb
gatra.

261. §. Milyet Rővetnek öfve az ellenkerő Ragerolator?

Felelet. Az ellenkerő Ragerolator imígy Rővetnek öfve.

Az ámbátor, bátor, noha Ragerolatorul lésd a' 256. §-t. A' bár
mind a' Rővet móddal állhat; de a' Ragerolator Rővet. Bár ha ifjú
vols is, nagy dolgot is, még is végbe. Bár inkább tanulna, hogy
sem járj. Haragudgyon bár, his én nem bánom.

A' nélkül hogy a' Rivinó vagy Ragerolator móddal mondatok. Egész
éjhasa forog az ígyben, a' nélkül hogy allasson. Egész életemben
vefedelmek Rővet forgottam, a' nélkül hogy elcsesem, vagy elcsesem
vols.

A' körül hogy, egyébként, egyébkép, hanem a' fő regulár Rő.
verik. Pedig elöl is állhat, a' befűd Rőregeim is. Pedig megigérte.
A' nyár is lédig, a' tél pedig Rőregeim. A' sőt és ugyan a' rendszer Rő.
verik.

262. §. Milyet még egy Rő magyarizó, és öfvekető vagy fűt;
váltat Ragerolatorul tudunk?

Felelet. A' magyarizó tudni illik a' befűd Rőregeim, "áll, valamine
az így mint is. Ez tudni illik is a' legfőbb Rőregeim. Az egész testi ter,
mégis három öfvege opstatik: így mint az ásványokra, a' palánták,
és az állatokra.

Az a' mellett, aronfelül, és aronfelül hogy utánn, melyet öf:
váltat Ragerolatorul, is Rőregeim. A' mellett hogy fűt dolgot, Rőregeim is.

Az és helyen Rőregeim álnál nagyon forr az a', és mind
a' Rőregeim a' mondás' elején áll, mint az ég és a' föld, vagy az ég és
a' föld elvált. Az is a' mondás' végén esik, mint tegnap melet.
gen sütt a' nap még este felé is. Dörög is, esik is.

Hogy a' mind helyen a' mint Rőregeim mondatok, már másutt fel:
jegyzetem. Tégy eleget mind Rőregeim, mind embernek. Mind
csak járj. Neki mind egy, akár fűt, akár Rőregeim.

A' sem tagadás, a' se pedig tiltás. Tagadás a' nem is, a' se pedig
tiltás. A' se és ne tehát mindent a' Ragerolator móddal mondatok.
A' Rőregeim a' vagy utánn sem teret, mint mond meg, Rőregeim, igare,
vagy sem?

Az akár

Az akár és pármalékai után a Deáros Magyarok Rapcsoli
móddal élnek, mint akár itt maradgyon, akár elmenyen, nemem
mind egy. De a jelentő mód természetesebb: akár itt marad, akár
elmeny, nemem mind egy.

Pégh

263. §. Hát a határozóknak és az indulajeleknek kötéséről
vane valami észrevenni való?

Felelet. Az ígékhatározóknak és az indulajeleknek kötéséről
külsőleg még a következendőt észre venni.

1.) Az ígékhatározó közt némielyen bizonyos ragasztás né-
vetes kívánattal magok mellé, mint közt a Dunához. Kötöttség
eréről a 142. old. a 60. §-ban.

2.) A hasonlító ígékhatározókkal szintegy kell bánni, mint a
hasonlító nevetekkel, melyekről a 285. old. a 189. §-ban föl-
tunk, mint két óránál tovább tartottak, hol a tovább hasonlító
ígekhatározó a mellé álló óra névben mellérlő ragasztás
kíván.

3.) Így ellenben a nál, nál mellérlő ragasztás ígékhatározó is
maga mellé hasonlító nevet vagy más ígékhatározót kíván, mint
mennél hamarabb lehet. Illy tulajdonsággal bír az al, el segítő
ragasztás is, mint sokkal jobb lenni, mint nem lenni.

4.) Az indulajelek közt a jaj tulajdoni nevet kíván ma-
ga után, mint jaj netlem fegénynek; az oh, im, ime, és ihol pedig
nevetes esetet, mint oh! én fegénytelen! Ihol négy ótár! A
vajha és oht után az ige a kívánó módban áll, mint vajha
osthon volnék. Oh ha én még egyszer ifjú lehetnék.

XXVII. Fejelet.

A' mondás' részeinek törvényes helyezéséről.

264. §. Melyik a mondás' részeinek helyezéséről az első
fő regula?

Felelet. Mivel bizonyos, hogy a gondolatoknak, melyekből az
ítélet epüresben támad, különbözőféle nyomadékaik lehetnek, né-
mielyek közt állók magukhoz az ítélethez tartozván, némelyek pe-
dig a környü állásaihoz, melyeknek egyike a másiknál fon-
tosabb lehet: következik, hogy a paratnak is, melyek e' gondolá-
tokhoz, és e' környü állásokhoz tartoznak, különbözőféle nyomadékok-
kal bírnak. E' tulajdonságukból ugyanezen paratnak, így mint a
mondás' részeinek helyezéséről a következendő fő regula tá-
mad, hogy a legnagyobb nyomadéku fő mindenkor előre kell ten-
ni, utánna pedig a többiek oly renddel, a mint a nyomadékok
gazadicsonságát fogynak. Erkek pedig a legfőbb nyomadéku a mon-
dásnak akármielyik részére, amint e' példából látszik.

1.)

1.) A fő nyomadéka a nevező esetein fesszik e mondásban: Az oro- 269.
for megvertek a lengyeleket. Nevezetesen e nyomadéka, ha a meg elő, 148
főszó az ige után tetetik: az orofor vertek meg a lengyeleket.
Mikor a fennvedő névnek nagyobb nyomadéka szükséges adni, mint
az igeének, amare ~~az~~ ennek elejébe tesszük: az orofor a lengye:
lekét vertek meg.

2.) A fő nyomadéka a fennvedő névnek fesszik e mondásban: a
lengyeleket megvertek az orofor; nevezetesen e mondásban: a len:
gyeleket vertek meg az orofor. A nevező esetein nagyobb nyom:
adéka van, mint az igeének ebben: a lengyeleket az orofor
vertek meg.

3.) A fő nyomadéka az igeünk fesszik, mikor így állunk: megver,
tek a lengyeleket az orofor; vagy ha a nevező esetein na:
gyobb nyomadéka szükséges adni, mint a fennvedő névnek: megver,
tek az orofor a lengyeleket.

4.) A fő nyomadéka állást jelentő névnek és ^{név} meghatározójának fesszik
a fő nyomadéka e mondásban: Varso mellett vagy Varsonál meg.
vertek az orofor a lengyeleket, mely e mondásban megmeg
nevezetesen: Varsonál vertek meg az orofor a lengyeleket.

5.) A fő nyomadéka az igehatározó, vagy a kiegészítő fesszik:
fesszik e mondásban: tegnap megvertek, vagy tegnap vertek meg
az orofor a lengyeleket; és ha megvertek az orofor a
lengyeleket, békesség lesz.

265. §. Melyet a mondás' részeinek helyettesítéséről a máso,

dik fő regula?

Telelet. A mondás' részeinek helyettesítéséről a második fő re:
gula az, hogy az olyan fesszik, melyek csak egy gondolattal
 kifejezésére szolgálnak, egymástól el ne válasszassanak. E fe:
rint tehát

1.) A névmutató mindig a név előtt, és ennek melléknéve e:
lőtt áll, mint ~~az~~ a gyermeknek taníthat; a rossz gyermeknek nem
taníthat. Az egy, mikor inkább névmutató, mintsem névmutató,
nyomadéka nélkül a melléknév és a főnév közé tetetik, mint
derék egy ember. Mikor melléknév gyantán több fő áll a főnév
előtt, ennek névmutatója amarek elejébe tetetik, mint a meny:
kövekkel fenyegető felleg.

2.) A mi társaságos állapotban áll, vagy még világosabban áll,
vagy a mi a második főszóval értelmű határozó, és egyébként a
befűző magányosan állhat, előre tetetik. Ilyen a melléknév
e mondásban: a jó ember; a névmutató ebben mi csodás ember ez?
vagy az igehatározó ebben nagyon erős. Az ellenkező okból, mivel
tudni illik magányosan nem állhatnak, a névhatározó a nevező
után tetetik, mint a rossz mellet, piteggy mint a ragaszték
a keretel. A közvetlen szó névhatározó közül nem mellet a név
előtt is állhatnak, amint a 140. old. az 59. §-ban taníttatik.

3.) A' bizonyos ragaszkodnak rendszertől szőlőstől a 229. old. a 168. S'ban; a' vezetéssel és a' tiszteletmutató nevetül pedig a' XIX. században a' 261. és 262. old. az igazságot előfőcskázul alább különösebben fogott állani.

266. S'. Micsoda rendszer kell a' rendszerben tartanunk?

Felelet. Mindeelőtte e' rendszer előadom, amá' két felekezeti körök, melyeknek egyike az e vagy e betűt a' főszóhoz írja, a' másik pedig annál elválasztva, és javaslom, hogy a' mivel a' rendszer e valószínűsége, középse; ezen egy esetben különbségekben meg két pontoskával, hogy az annál bizonyosabbban oda lehessen a' főszóhoz függősen, melyhez tartozik. Ezzel előre hálván, lássuk a' rendszerben való rendszer.

1.) Mivel a' legfőbb nyomadéka a' rendszerő mondásban az ige és az ez előre kell tenni a' rendszerő e betűvel, vagy nélkül is, mint előjő volna az atyát hozzám? Az őfőszóhoz jöendőben elől áll az előfőszó, utána a' rendszerő e betűvel, vagy nélkül a' fog segítő ige, a' mondás végére pedig a' fő ige, mint el fog volna veled az atyát hozzám jönni? A' felsegítő ige vala, volt, volna az e betűt elfogadgyát ugyan, de mindgyárt a' fő ige után állanak, mint előjött volna az atyát azon napra, a' melyre vártad? Eljött volna az atyát a' lakodalomra, ha egészege volt volna?

2.) Mivel a' leigénest van és vannak seméltve a' mondásban elhallgathatnak, a' mondásnak részei közül az tetetül előre az e betűvel vagy nélkül, melynek nyomadéka mindgyárt az elkövetkező ige a' nyomadéka után következik, mint jött a' papirus? mar gossaké a' kegyet?

3.) A' tagadólág rendszerő mondásban a' nem tagadás áll elől. Ha pedig a' 264. S'. kért mindgyárt utána az ige a' rendszer kell következnem, ennek előfőcskázja az ige után tetetül, mint nem jön el volna veled az atyát hozzám? Ha a' fog segítő ige rendszer elől, akkor az előfőcskáz a' fő ige előtt marad, és vele együtt a' mondás végére esik, mint nem fog volna veled az atyát hozzám előjőnni? Ha a' mondásban felsegítő ige van, a' nem után következik a' fő ige előfőcskáz nélkül, utána a' felsegítő ige, a' rendszerő e betűvel vagy nélkül, és után az előfőcskáz, mint nem jött volna el az atyát azon napra, a' melyre vártad? Nem jött volna el az atyát a' lakodalomra, ha is a' t. Az ottan mon: jött volna el az atyát a' lakadalomra, ha is a' t. Az ottan mon: da'sban, melyben van és vannak nyomadéka seméltve elkövetkezik: na, a' nem tagadás elől áll, és a' többi része, mint a' bizonyítási mon, da'sban, mint nem jött a' papirus? nem magossaké a' kegyet?

4.) Mivel a' fő nyomadéka nem az ige, hanem a' mondásnak más valamely része esik, ez kell előre tenni, mint holnap jönné el veled az atyát hozzám? Veled jönné el holnap az atyát hozzám? Az atyát jönné el holnap veled hozzám? Hozzám jönné el holnap veled az atyát?

S.)

+ a' középsejűtől
valószínű,

[G. i.
p. 497]

5.) Az eddig előterjesztett esetekben a kérdező ö beírja el is ma, radhat, állhat is: de mielőtt a mondásban kérdező névzetűtől vagy igekötőtől van, fűközgőzre elhagyatja, mint: mit vesettél ki az ablakom? Miköz tudtad ezt meg? Elhagyatja az olyan kérdésekben is, melyek csudálkozást vagy indulatot jelentenek, mint mit? a te bátyád hals volna meg? És te eset tagadad? úgy hirt a fél kérdésben is, mint meg akkor akkor támadni? véden magamat, e helyen: ha meg akkor akkor támadni is a t.

267. §. Miköz Kell Magyarul a kérdésekre felelni?

Felelet. A kérdésekre való feleletnek regulái ezek.

1.) A mondásnak ugyanazon kéfével kell felelni, a melyikben a kérdésnek legfőbb nyomadéka fekszik, amint e példákban látszik.

Eljön holnap veled az atyád hozzám? Felelet: eljön, vagy el.
A tagadé feleletben az el előfőcska elhagyatja: nem jön vagy nem.

El fog holnap veled az atyád hozzám jönni? F. El fog vagy el.
Tagadólág: Nem fog vagy nem.

Eljött volna az atyád azon napra, a mellyre vártad? F. Eljött volna vagy eljött, vagy el.
Tagadólág: nem jött volna el, vagy nem jött, vagy nem.

Eljött volna az atyád a lakodalomra, ha is a t. F. Eljött volna, vagy el.
Tagadólág: nem jött volna vagy nem.

Jött a papíros? F. Jött, és tagadólág nem jött.

Nem jön el holnap veled az atyád hozzám? F. De eljön, vagy eljön.
Tagadólág: nem jön.

Nem fog holnap veled az atyád hozzám eljönni? F. De el fog, vagy el fog.
Tagadólág: nem fog.

Nem jött volna el az atyád azon napra, a mellyre vártad? F. De eljött volna.
Tagadólág: nem jött volna.

Nem jött a papíros, mellyet fényadta vessem? F. De jött.
Tagadólág: nem jött.

Holnap jön el veled az atyád hozzám? F. Holnap.
Tagadólág: nem holnap, hanem holnap után.

Veled jön el holnap az atyád hozzám? F. Veled.
Tagadólág: nem veled, hanem az őszemmel.

Az atyád jön el holnap veled hozzám? F. Az atyám.
Tagadólág: nem az atyám, hanem az anyám.

Hozzám jön el veled holnap az atyád? F. Hozzád.
Tagadólág: nem hozzád, hanem a sógornő.

2.) Mivel a kérdésnek ereje a fő névben fekszik, a fő regula az, hogy ugyanazon tagadással feleljünk, a melyel a kérdés kezdődik, mint mellyel meszernél tanultál? F. Plátónál.

2.) A tagadás befekében a ne, sem vagy attól, melly egyéb tagadás az ige elejébe tessék, ennek előfőcskájára pedig ama nyomaték persint, mellyel bír, vagy a tagadás elejébe helyesedik, vagy az ige után tessék, mint: Hi nem állhattam a füstöt; vagy nem állhattam hi a füstöt. En ugyan ezt soha hi nem tudtam volna gondolni; vagy én ugyan ezt soha sem gondoltam volna hi. El nem fogom mulatni, vagy mikor az előfőcskát a tagadás után kell a feltétlenség szabályát persint tenni, nem fogom elmulatni.

3.) A kérdő mondatban az imént előadott szabályt persint kell az előfőcskával bántani, mint átmentek a Dunán? A Dunán men: tek át? Hi nem állhatod a füstöt? Nem állhatod hi a füstöt? A füstöt sem állhatod hi?

4.) A parancsoló vagy a tiltó befekében az előfőcskára az ige után mondatik, mint húzd fel az órád. Megköltetve a gyereket, húzd fel az órád. De mikor a fő nyomaték az előfőcskán fekszik, még ilyenkor is az ige előtt marad, mint Megállj! Megad holnapig pénzemet. Elmeny oda, mikélyt lehet. A tiltó befekében a ne és se tagadás az előfőcskára és az ige között áll, mint meg se mond másnak.

5.) Mikor a fővető állapotszegrő va vagy ve a van létigével kezdődik, az állapotszegrőnek előfőcskáját a létige elejébe kell tenni, mint el volt merülve munkájába. De mikor a fő nyomaték az állapotszegrőn fekszik, akkor ez előtt áll, utánna az előfőcskája, azután pedig a létige, mint izva ugyan a levél meg volna, csak be is volna már peritelve.

Nyelvgyakorlatok.

Nyelogyakorláson.

Jegyzés. Kámtalan nevetéssel, igéikkel, és egyéb kavarral, melyeknél Német értelmű a' Németül írt Magyar Nyelvtudományba tartoznak, megmutatva lévén e' könyvnek első része, így, mint a' Könyvmozás; második részében, úgy mint a' Szótársorban pedig a' tudományos rendbe rendezett Magyar Szótársor mind előadván; elegenősen állítom, ha itt a' Könyvtársorhoz egy néhány levelet fűggeszt.

Magyar Könyvtársor.

Nem álmot kiévelyerez, hanem igazat mondok. Az agjára ütött. Anya' fia. Mind apróstól örököstől nállam voltam. Hivány Re. reser az örökladás. Egy babos nem adnék érte. A' sor bába Kö. zött elcsúsz a' gyermek. A' sor farsáca elsőre az ételt. Kínstelen egy babos nyúl. Még a' bagoly is bíró a' házában. Mit állak, mint a' bálvány? Nehéz a' bálvány a' farsáccal öfvebérletetni. Nem mind bálvány, a' ki rád mosolyog. Nem minden botból léf. Bocotva. Dece ember' böjtye. Kínstelen az ő bibéje fáj. E' volt az ő bibéje. Ki hol bízik, ott lizik. Doktorból ugrott ember. A' bolondnak fájene is jó. E' fegyver bor. Egy bódában köt. Kicsiny a' boco, de erős. Akármint kányod a' bocsát a' falra, nem ragad rá. A' bocsát nagyra viszi az ember. Minden bot: na az végén a' feje.

Bocorobor az ocrája. Bujdosás az ember' élete. A' darázs ne farsáca. Délben gyűjtött gyertyát. Olly kevély, mint ha egész a' dísfűz az övé volna. Nem illik a' szeres' örzára az arany percek. Maga magát kombitáltja. Kétfelé kapkod, mint a' vízbe háló ember. Ha az ebnek pénze volna, rájat venne rajta. A' melly eber bottal kell kajtani, nem fogja el a' nyulat. A' melly eber el akarván verekni, verek nevet költi. Eb' helye! mi nem én dolgom. Nem hallik az ebugatás menyországban. Ebül gyűjtött márkának ebül kell elcsúszni. Egy a' fuba a' kemencével. Egyik ház a' másikat mossa. Egy más' kezére adnak. Ejje! jár, mint a' bagoly. Elfeljesse mint a' ló. Még az ebnek sem jó az első költ. Re. Enyves kezű ember. Egy fa nem erdő.

Fából farsáca ember. Hallgat, mint a' fa. Vonyák a' fát, de a' fát is ölt. Farba rúgta. A' farsáca lókat még a' farsáca is nehez. Farsáca mutat erdőt. Farsáca emlegetnek, is a' Re. alatt kullog. A' Kinek hol fáj, ott tapogattya. Kiki a' maga' fa: zetta mellé jár. Fél lába már a' koporsóban van. Fenségesen há: A' mit lovonn fogad, gyalog meg nem állja. Csak gallérja is állig maradt. Mindenben gáncsot talál. Gar ember. A' garagnak is Retto

Rekto az orra lyuka. Egy gyékényem árulnak. Epre sem vette,
mikor elváltottál alotta a gyékényt. Igen tud a lajdu karangot
önteni. Egészéget mint a márt. Még a kalálkár is kiütött rajta.
Addig látsd a lársfát, még lámlir. Saját kezedem fogját a karist.
Here ember. Sem leve, sem kava, v már is parancsolk. Hidd el maga,
dot, la figyent akkor vallani.

Hideg, mint a jég. Hívatlan vendégnek az ajtó megett a helye.
A' holtrahallal ladarokozik. Ottlon maradgyon, a' ki kedvére akar élni.
Honnan jösz? ková még? Közlebb az ing a csukánál. Igyál öltöz,
töriz. A' mi nemed nem jó, másnak sem teszik. Öfvegyültek a jól
sültek. Jó tess' helyébe jót ne várj. Az Isten' nevére liájában ne
vedd. A' kinek az Isten mit ad, az ember el nem veheti. Tudgya
az Isten, minek logy kell lenni. Isten lozzád? Sem íze, sem büze.
Nem ad ő most arisz egy tál káposztát. A' káposztától vett bicsót.
Kátann tanul a bolond. A' kinek a kása megárat a kaját, még a'
tarkonyát is fűjja. Visszafogta a kápat. Kedve keresi. Pira az i:
denn a' kenyér' neve. A' káj' árát megitta a' kocsis; csikolag a'
kerék. Az urak' kérese parancsolat. A' ki mit keres, megleli
A' ki mint keresi, így sepi lapnát.

Elejtetted a' kést. Mintha kést ütött volna fivembe. Kés éles
tör nem fél egy kúvelybe. Ki fel, ki alá. Ugyan kinek a' kemé:
bül a' vitéz. Nem fél a' király az udarbírótól. A' király' fia
his Miklós' bekégye. Kifőrtet a' felső vörbül. Ha egy felül ki,
verik, más felül bemegy. Mondgy kóh! Komor, mint a' verembe
esett farsas. Nagy kónc esett ki a' kajából. Lemmisi sem hoz az
a' konyhába. A' csendes időben könnyű kóncányozni. Egy kóncos
sem. Nálánál nagyobb követ lány. Ehhez támaszkodgyunk. Nem
igen faggatom kóntosodót. A' ki jól kórt, jól old. Kótvé lidgy a'
kóncának. A' kórt lónat tóros a' káta. Sem hint, sem bent. Lúgyan
fogyd. Mindenütt jó lakni, a' hol a' jámbort bősülük. Sem nem lát,
tam, sem nem hallottam. Kórt a' Török. A' later latorul jár.

Légy magadnak bityád. Kedd el a' lépset. Kógathya a' lábát, mint,
ha semmi dolga sem volna. Kórcs vekteteské pínát. Loti lid dif:
nót gyöz. A' kár' kájára kúgott ludat többen csudállyá, mint az
ada kúllott tyúkos. Kórcs madár az, melly féfélébe csúnyit. A' ma:
lomban keredül. Más' dolgába wattya magát. Felütötte az órrát,
megette, a' mivel meg kell lalnia. Megjöttém én onnon, a' ková
te még. Vedd neki magadot. Meg sem fogtad, már is melly esed.
Csak nem megfartad mérgében. Mefke Duda a' kántának. Mefkü,
nen jöttnek pabard lakadni. Mézes madzag helyett kúgyót talál.
Meciselen mint az egér. Mifélénk. Mi nem Istenem, logy imádgam.
Egy mofsa sem maradt. Most adgyunk meg az árát. Az Isten is
munkára fizet. Nádca támaszkodik. Nagy fúba vágta a' fejszát.

Na:

Nagyot hall. Nem arzanul, hogy a fejét posztóba varják. A né, ma parát az annya sem érti. Nem is vol, de a farsangon el. Lődtük a földgyét. Nem fér a fogára. Nem mindent papot tud kora lenni bijában. A ki városu nem gyűjt, télen bántódik. Megtanít a püvéség. Két nyergem ül. Nyert vele, mint Bertók a csirkával. Csak addig nyújtózik, a meddig a takaród ér. Ócsó lúdnak lig a leve. Az órajárából is megítélheted a v. rarr. Felteve az orbán süvegét. Oroslyant ijergetk árnyékhat Az ökröz alatt is bozgyos keres. Az ökröz csak ökröz, ha Dicsőbe hajtyák is. Ördöggel latároz. úgy állap, mint a jól özlött. A jó pap koltig tanul. Nem pengert az ijat, a ki madarat a. Rar löni. Elérte a sok pöntek. Pént emberség, ruha tífesség.

Porolban is esik egykez ünnep, vagy vásár. Egy pörázonn jáznak. Nincs a víznek zakonckája. Nincs olly zakott kettér, melyre egy villa féna fel nem fér. Rá tartja magát. Mind csak azon regét dúdollya. Tud hozzá, mint a tyúk a regéhez. Régen iztár, elhagyott. Az Isten is ritért a réhez előtt. Ne. Léz az agg rókát törbe ejteni. Nagyon van, a ki a zostán at nem lát. A ki sántával lakik, sánttani tanul. Inkább vet: nem a sárba. úgy sétál, mint a kúnok ebe a lomokonn. A min sipolks, így tuncolok. Semmit sem kapnál a vizás. Rabud a pa tar, de nem a palafér. Gardu nélkül nem jó pámost vetni. Nem illik pamázza a verev nyereg. Olly tarka, mint a párosan tojás. Ollyan, mint a párnafegest lúd.

Nekéz mindennél a páját bedugni. Csacsog mint a pájrá. A két párt röztöt a földön macad, a ki több felé ragyod. A kinek a felerénn ül, annak az énekét kallyad. Más ember felerénn üldögel. Lúdra fényt, ebbe korpát vektreges. jó rendszer van a fényja. A te kered' penye. Hoffin, mint a fént Ivány' érette. Ebül gyűjtött féntérnek ebül kell elvegni. Szere, mint az eb a mazzát. Keresi, mint a keresde a rést. Az új pita a pögöme függ. A pörás terméssé válik. Szöld el, pöld. Túl lönt, ide áll az ojaival. A pörjü öltöznek a za: vaxos víz is jó. A süketnek nem mondának kás mesét. A süket nek mesét kaptalan befélle. Késön sütd. Egyébtor is láttam már én tar varnyit az ágon. Két táskára jutott. jobb távul egymást ferezni. Meglátjuk, melyik tejből lesz tüz. ~~W~~

Tetérül fogva talpig. Magas tífeli az, a ki mást tífeli. Ne titok az, a mi kás ember tud. Dobd le barátsom a vaktarót. jó a kéfa, de nem mindig. Csontya, böze. A csöbörből a vödör be kúgott. Ellopták a Ládát, de nállam a Kulcsa. A melly tyú sordat Rodúrol, Reveset tojik. Igen tudgya ő, ha tőké, vagy tüz. étel?

277.
1524
étel? A' törvényben nem jó a' lamarás. A' bűnösnek tagadás a'
dolga. A' van neve a' kancsál. A' van a' ilágtalan vezeti. Elég
nyavaly a' véség, jobb ma egy veréb, mint volna egy tiszor.
A' ki másnak vezet és, maga esik bele. Utas nyitott magának a'
méltóságra. Meghalt a' gyermek, oda a' komaság. Lassú víz partos
mos. A' ki ebbel játszik, bot legyen a' kezében. Körműndre éget.
úgy járunk, mint a' tőrbe esett egér. A' magu' fennségem kital.
ma a' kancsál. Nem lesz a' kutyából falonna.

Elmúlt esőnek nem kell köpönyeg. A' mi a' vámon nyers, a'
karmincradon elvehető. Ebúgató nem hallik menyőre fogta.
Vols és penzel a' vásáron. A' kancsál ne végy kén. Kaporj
kurtur, ned és leff. Senti' pájába nem repül a' sült galamb.
Zárban macskát ázul. Te sem vagy jobb a' Deákne' váfonánál. Eb
ebnek barátság. Ebrudon vetették ki. Ő is volt az eber' karminc.
adgyán. Majd elvált, lány zárban telik. Mindenhez látó, sem:
mivel bizó. Ki akadt a' zár a' főttyára. Székével fenyegette az
ellenséget. Ha malacos ígérnek, zárban foglódgy. A' ki magas
a' koca közé vegyik, megérik a' seccésen. Lassan járj, tovább
érsz. Mindenkor kövözelt a' más ember' falonnája. Jégre verene,
vagy vize vité. Kéné, vagy falma? Könyű a' kaporos barátság.

Ollyan a' híre, mint a' Tatárjárásnak. Más ember' zettyébe vág.
ta a' kancsál. A' kinek kékfűs a' barátság, Könyűn üdvözül.
Ez a' bökkenője. Poeba esett a' kancsál. Nem lesz a' bagolynak soha
súlyosfia. Négy láb a' ló, még is megbotlik. A' ki az Isten bün:
setni akar, elveki az élet. A' kancsál varnyit mutat. Mézes
madragot von a' pájába. A' ki nyáron nem gyűt, selenk revesen
fűt. Mindenbe kancsál. Eldöntötte a' levelet. Hamarabb utól érik
a' kancsál embert, mint a' sánta kutyát. Egy zűhő jut az egér
nyáját megvehető. A' ki sokat farag, sok fogácsot ejt. Ebben
gubást (kuvast, kufast) cserélt. Ott is terem a' gaz ember, a' ló
nem vetik. Nem jó annak dolga, kinek nincs izigye. Nagyobb a'
fűnye, mint a' perényje. Nem olly felleve az ördög, a' minő:
nek izjár. Nem hólyag, a' hogy felfűjják.

Kiteszik a' fűg a' zárban. Az eb is kancsál az örzéért.
Nem mind kancsál az, a' ki nagy kék lórdor. Híres ezre nem
kell kancsál menni, csak a' kékfűből kékített az oszlopba.
A' kancsál sem melle a' vásárra, ha nem kancsál. Mindenkor
barátság mindenkor boldogya. Felleve földben terem a' jó bűt.
Tudgya Pál, ló kancsál. Éjféla minden kék felleve. Nem mo:
zog a' nád kék nélkül. Felleve az uborkafűre. Pufka mal:
mom vefő vámos. Kékfűs kancsálja sem örzik ingyen. A' van:
gubást sem lehet egy nap megtanulni. Nem lehet a' fát egy ora:
pással levágni. Kék ad a' gyermek' kezébe.

A' kancsál

A' hájas társából is érkei ki szíves pogácsa. Ebbe birták a
 palotnát. Hadd morogjon a varga, csak a' sarat jól vaxja.
 Tundgyul, micsoda tehén alatt ropott. Két lár ebe. Kemérmes kol:
 diónak üres a társája. A' ki csupor kamara felforr. Minden ki:
 gány a' maga' lovát díszíti. Daráttánc. Szánszonnak föllok, menyem
 is érte. Koffa pincemester az, a' ki fonyán meghal. A' nyomtató
 lónak ne rörd be a' fejét. A' jó boznak nem kell régez. A' kinek
 nincs tífye, nincsen vefedelme. A' rossz embernek sok ünnepe van.
 A' mi a' fűdör nem éget, ne fűdd. Hátcaább az agarakkal! Ose,
 réptálhoz farsánál. A' milyen a' mosdó, olyan a' Rendő. Fűzfa,
 legedűkőz nádronó. Miskor a' macska feudereg, tünrobnak az
 egeret. Addig jár a' Rorsó a' vízre, még eltörli.

Ki linne, hogy ő is bűjtöl? Miskor az urak a' tanácsból ki:
 jönnek, oroszabbak. A' lágy pártor alatt báránykist efiel a' far:
 nar. Tizenharmanadik Ápristól. Ötödik Kereken a' perében. Sem
 füle, sem farska. A' sém legedűs mindennap egy nőt felajt.
 A' ki folya, nem üz. Ülly verseg, ha jó dolgod van. Nem aré a' ma:
 dár, a' ki megfogja. Másnak fars az öklöz. Körpálkaszogató.
 Jó volna a' kulálást ötet küldeni. A' tők is este vírágriz. Olly
 Kevély, mint az olajos Rorsó a' főgünn. Így sétál, mint a' gö:
 zög az üres bötban. Sok víz folyik el addig. Olly maffre vagy
 tölle, mint Mária Jerusalemtől. Olyan, mint a' verembe esen
 farska. Embek kell a' gáta. A' mine főtél, így egyél.

Visszaadgyán a' kölsőre. A' lol nincs, ne Kerecs. A' Kénégető:
 nek töltén a' fene. Keménnek a' játék, vadnak az alumnak.
 Hátán láza, Heblében Kemyere. Mondgy igulat, betörök a' fejed.
 A' mi fene lát, ott nem laggya Kere. A' ki tük lop, öklöt
 is próbál. A' Kámpstából a' palotnát kifelejt. A' jó exklés
 fenned, de soha sem senyed. Körmenten macskának nehez
 a' fás máfui. Tökkel ütök a' fejet.

Egynekány Levél.

Édes atyának a' fii perencsés új
éftendős Riván.

Édes Uram Atyám! Mivel illik is, méltó is, hogy éla:
 tünre' Kocának mindent megijjilásánál jótérvőlnék ama:
 érzeményeket megbizonyítsam, melyekkel netik a' láladatos
 fiv állandó boldogságos Riván; el nem mulathatom, a' Kőrelgető
 a' Kőrelgető új éftendőnek alhatatosságával ama' Kőrelgetőemet
 tellyesíteni, mely a' jól nevelt gyermeknek előt lagfentebb. Hálát
 adok az új Istennek, hogy Uram Atyámot a' múlt éftendőben állan:
 do

De egészséggel megáldotta, s kfta fivemből kívánom, hogy az érkező
éptendőben is különös oltalmába vegye, s mindennemű adományival bő-
ven megboldogítsa. E fives okajánimhoz kárhozalom érzékeny láladá-
simot is eddig hozzám mutatott anyai szeretetéért, és mindennemű jóval,
táért. Legbürgöbb és legfőbb fogalmazatosságom az a fogom jövedel-
m, hogy negyelmeire méltatlan ne legyen, és hogy irántam való várakoz-
ásinak mind tanulmányban, mind erkölcsben tökéletesen meg-
feleljen. Errel, tudom, legerősebb bizonyágait adom ama tiszteletnek,
mellyel Uram Atyámhoz videltet, s mellyel, Atyai áldásán révén,
életem fogyáig vagyok Eder Uram Atyámnak főfogadó és láladá-
tor fia N.N.

Eder anyjának a fii szeretés új éptendőt kíván.

Eder Atyám! Melly örömdere ezen új éptendőnek kez-
dése a mielőtt képest. Akkor tekintve tisztelem ama veszedelmét,
melly minden nyavalygó különösként szalmas halálával minden fenn-
állhatóságban fenyeget, kinek érzékeny barátsága előtűnt finne oly
bücsös, mint a természet edes közele, melly minden fivéhez
kárhoz. De az örömhévalónak legyen eek kála! most már drága
egysége ismét helyre állott, így hogy magunkos állandósága iránt
teljes reménységgel táplálhattunk. Az új Isen teljesítte e remény-
sügünet, és tartta meg nekünk edes Atyámot sok épt-
tendéig. Ki nem mondhatom, melly boldognak tetz engemet ama gon-
dolat, hogy még felfiárlatomban is megbizonyíthatom láladatos tisz-
telemet, mellyel edes Különlöz videltet. Ezen érzeményemnek
édes gyönyörűségét csak az anyai fiv láthatja teljesen át, melly
az nekem a nevelés által sugallotta. Örökösen alázatosan kért,
s anyai áldásért esedezvén, örök láladással vagyok Eder Atyá-
m anyjának fivere szerető és tiszelő fia N.N.

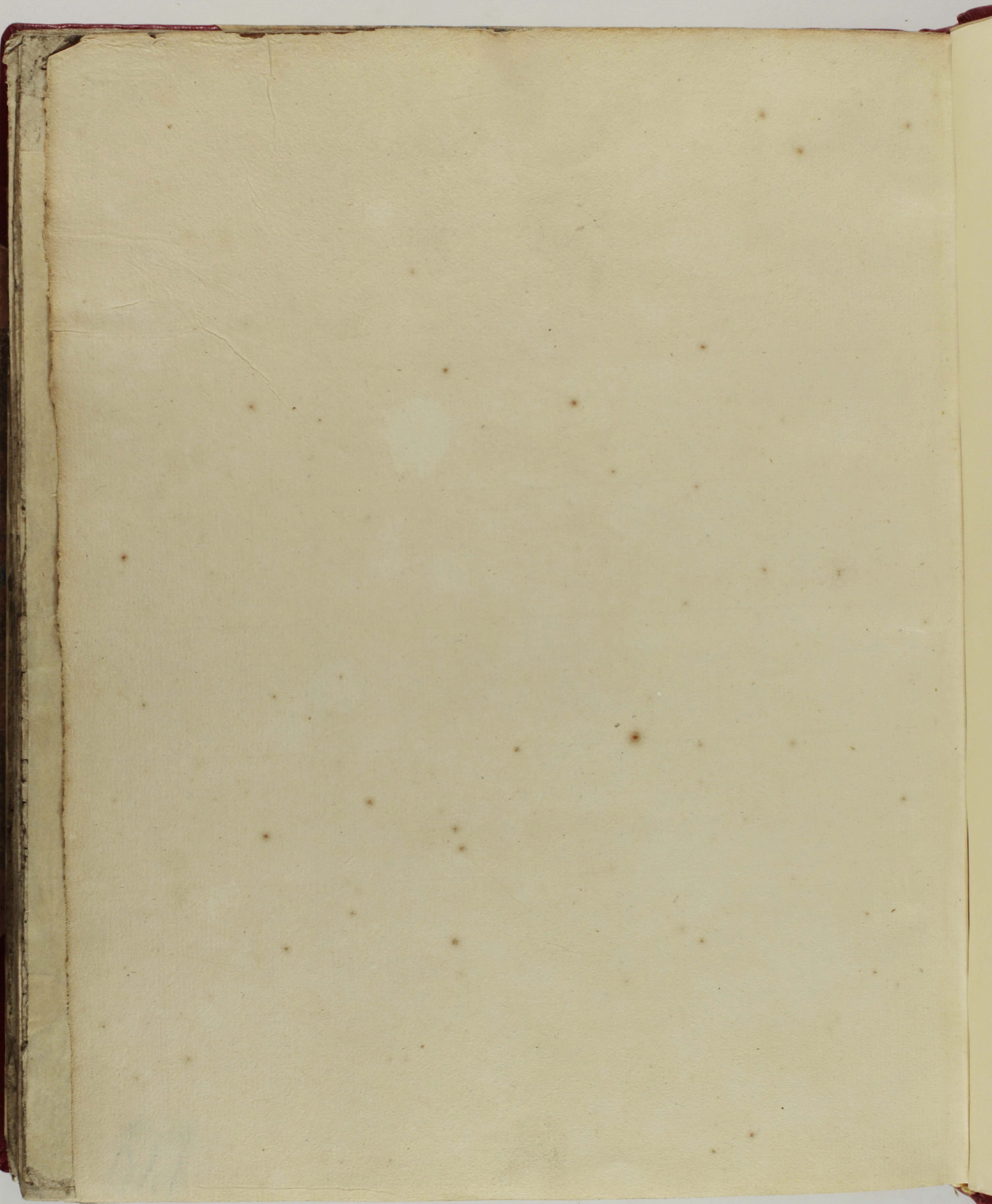
Eder atyjának neve napjára.

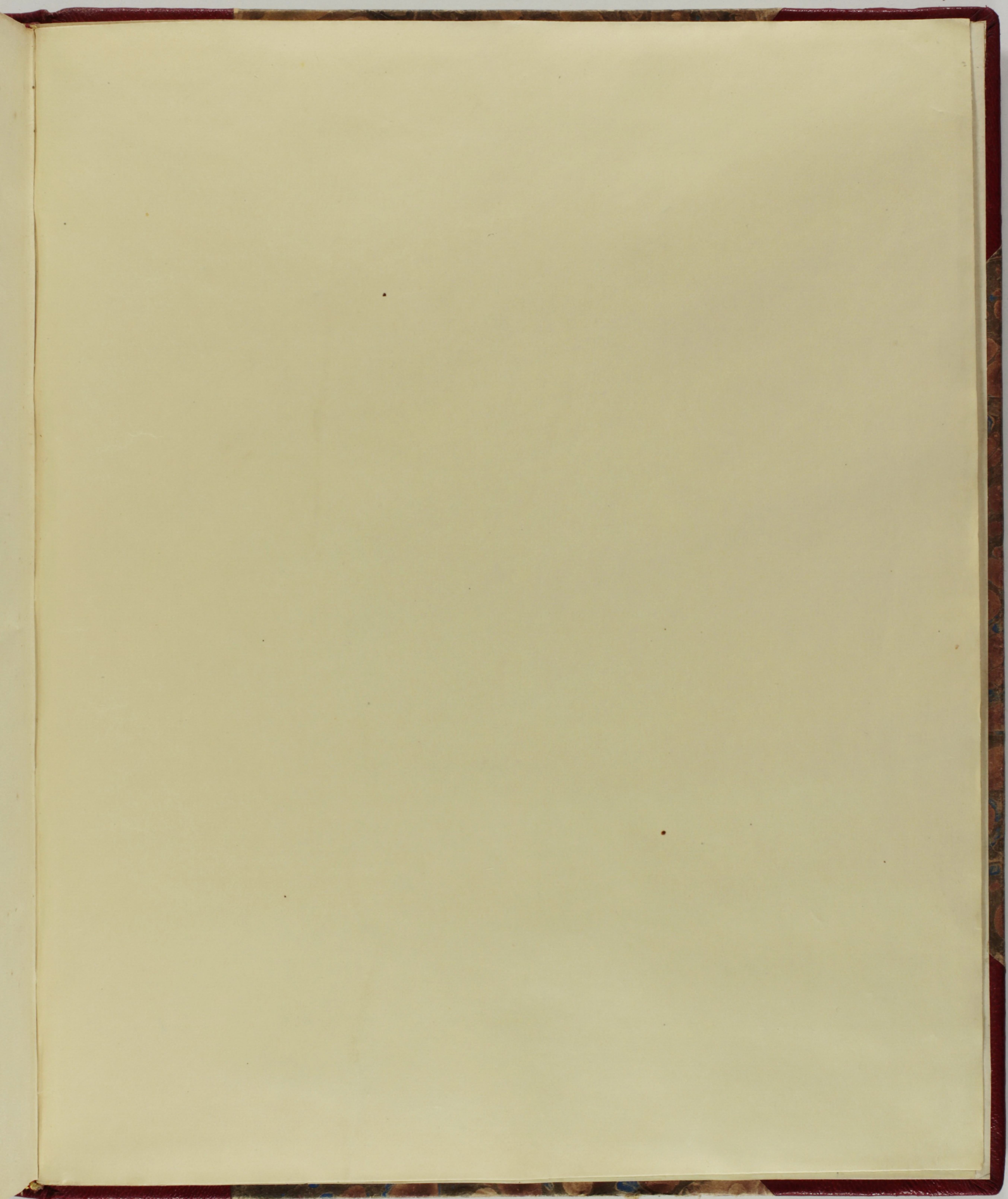
Eder Uram Atyám! Ama napot köszönt, mellyeknek éptendőt
által különösen örülni szoktam, legjelesebb bizonyára Uram A. [KR]
atyámnak neve napja: mert ama gondolat, hogy az új Isen nekem p. 510.
édes Atyámnak rendelte, oly örömmel foglalt el, melly engemet
finne magamom kívánt ragadt. Ezen örömdere ünnepeim mind
éptembe juttatom én a jövedelményeket, mellyeket kegyességétől, fii-
zadástól és gondoskodásától vettem. Melly kellemetes volt az ok,
tatás, melly állhatatos a ~~az~~ munka, melly büszke a szerető, mel-
lyet leggyengébb rocomtól fogva nevelésemre pánni méltóztatott.
Soha sem felejttem én el ezeket, és láladatoságom csak életem mel-
fűntet meg. Naponta megemlékezek e különös jóvaltáért Uram
Atyámnak büszke imádságomban; de neve napján röngörögésem mindi-
lato érzeményé válik. A fii szeretést megüzesevén, felemel-
kedik

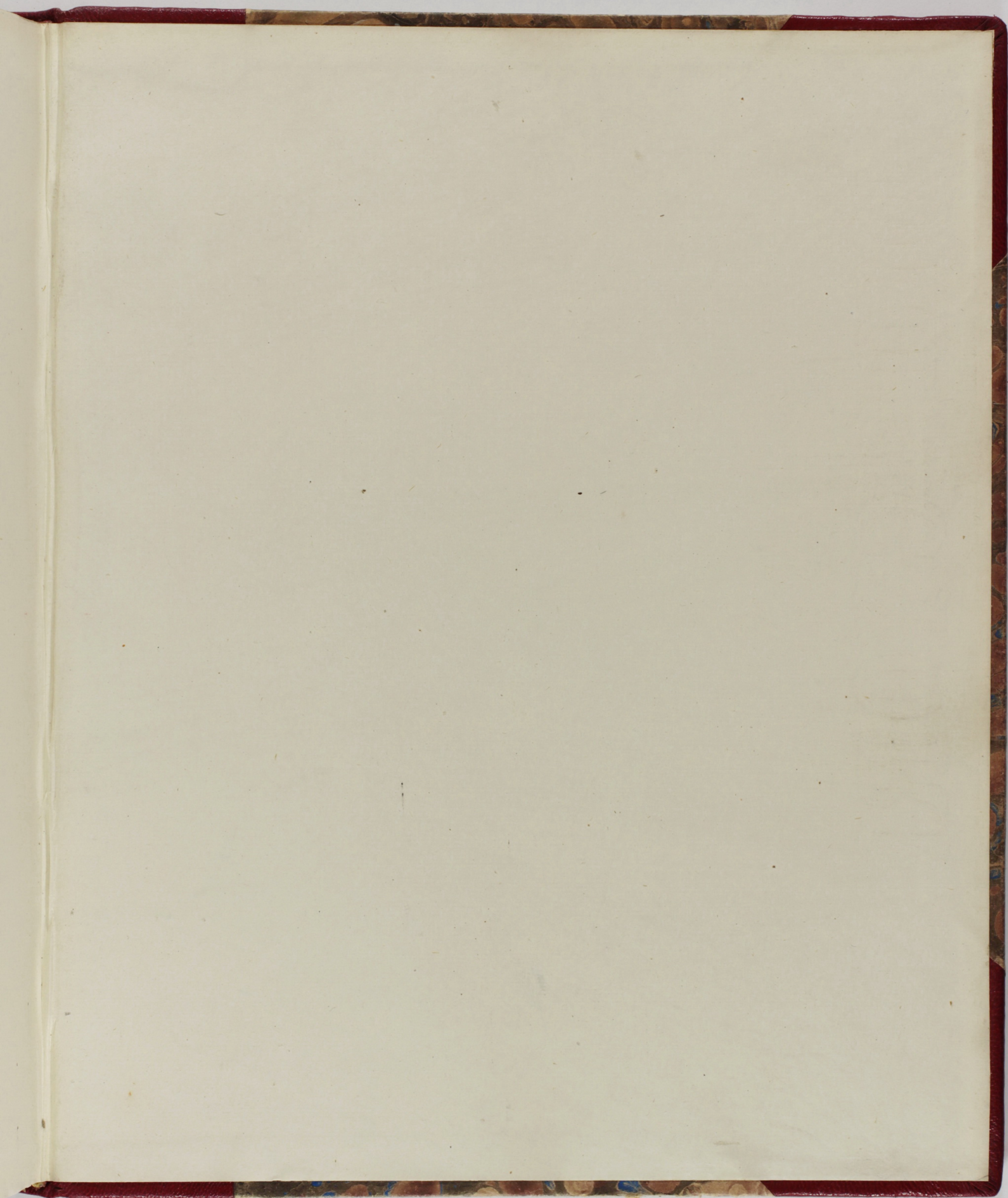
Redőz az az öröklévalónak törvénye, hol uram Atyám az minden
bizonytal kőfű, egészséges, perencés és nyugodalmas életes nyel.
Engedje meg végre uram Atyám, hogy neve nagjára minden egyéb
ajándék helyett egy ajándék tegyen, mellyel minden bizonytal be is
tellyerítet. Tia tudni illik, nem csak neve is elni, hanem minden
erkölcsi is kiven fogja követni, így hogy mindenki tudósításból,
mellyel zóllam kullani fog, saját kéjés is fogja látni bennem; i
valamint hogy én uram Atyám benn igaz, jó, és kegyes atya tette:
lek, így énbennem olly fiút fog tapasztalni, a ki, még él, legfőbb
érdemnek tartja, hogy uram Atyám az igazán tisztelet és köfs:
gadó fia N.N.

Édes atyát tudósítja perencés érdekeiről.

Kedves Édes Uram Atyám! Tegnap este felé perencésen el,
érkeztem a Tisztaság úrral és fiával Budára, hol tavalgyi gardám
igen barátságosan fogadott. Így perencs ő engemet, mint saját fiát
ki ezen esteiben itt hon fog velem egy oszlopba járni. Az úton
semmi baj sem ért bennünket. Még süketes földön jártunk,
főp üdönt volt; mielő pedig a kamorra jutottunk, eső esett.
Mia kinyugskom magamot; holnap pedig elmegyek oszlopánknak
előjáróhoz, hogy őt megköszönjem, és hogy nekil érdekesen
megjelensem. Kivánnom, hogy édes uram Atyám inérs álljon
begréze után manuél hamarabb ezre jusson, és kérem, hogy
eről engemet tudósítani is méltóztasson: mert egyébként fi:
sem olly nyughatatlan volna, hogy még a tanulásra való kedve
met is megfogástani. Affony Anyám az és uram Atyám az
keres ezekben, Néném pedig és Öcsém kísere kökönt,
vén, magamot tapasztalni atyá kegyességébe ajánlom, és minden
tisztelettel vágyok Kedves Édes Uram Atyám az igazán perenci
és ~~perenci~~ engedelmis fia. N.N.

VERSEGHY
FERENC

MAGYAR
GRAMMATIKA

